

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.: 339.9: 330.59 (100+478)(043)

NATALIA ȘONȚU

**FENOMENUL SĂRĂCIEI – PROBLEMA MONDIALĂ ȘI
NAȚIONALĂ: CAUZE, CONSECINȚE, SOLUȚII**

**08.00.14 – ECONOMIE MONDIALĂ;
RELAȚII ECONOMICE INTERNAȚIONALE**

Teză de doctor în economie

Conducător științific: Semnătura Victoria TROFIMOV, dr., conf. univ.

Autor: Semnătura Natalia ȘONȚU, doctorand

CHIȘINĂU, 2012

© Şonçu, Natalia, 2012

CUVÎNT DE RECUNOȘTIȚĂ

Această lucrare a apărut datorită susținerii mai multor persoane, cărora aș fi vrut să le mulțumesc.

Aș fi vrut să mulțumesc în primul rând conducătorului meu științific doamnei Victoria Trofîmov, pentru susținerea pe parcursul anilor de lucru asupra tezei și pentru sfaturi prețioase, care au contribuit la elaborarea și perfecționarea lucrării.

Aș fi vrut să aduc cele mai sincere mulțumiri părinților mei – Tamarei și decedatului Alexandru Motîli, educația cărora m-a ajutat să aleg o temă de cercetare importantă pentru societate, să lucrez sîrguincios asupra ei și să duc la bun sfîrșit lucrul început.

Aș fi vrut să aduc recunoștință soțului meu, Ghenadie Șonțu, și copiilor mei – David, Ariel și Sofia - pentru acordarea timpului pentru lucrul cu literatura și pentru motivare pe parcursul efectuării cercetării.

Vreau să aduc mulțumiri Iulianeii Munteanu, pentru ajutorul metodic și practic în întrebările legate de aspectele sociologice ale sondajului privind sărăcia în Republica Moldova. Doresc să mulțumesc tuturor respondenților care au dat acordul pentru participarea la sondaj și tuturor operatorilor implicați în realizarea sondajului.

De asemenea, colegii și prietenii mei și-au adus contribuția la lucrarea de față prin susținere și sfaturi, pentru ce îi mulțumesc.

Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru călăuzirea pe parcursul lucrului asupra cercetării și pentru aportul pe care sper să-l aduc cu această lucrare la ameliorarea situației persoanelor care se confruntă cu sărăcia.

Autor,
Natalia Șonțu

CUPRINS

ADNOTARE (în română, rusă, engleză)	7
LISTA ABREVIERILOR	10
INTRODUCERE	12
1. ASPECTE TEORETICO-METODOLOGICE ALE SĂRĂCIEI	
CA PROBLEMĂ GLOBALĂ MAJORĂ	18
1.1. Concepte privind sărăcia: esență, termeni, definiții	18
1.2. Abordări cu referire la evaluarea sărăciei	31
1.3. Concluzii la capitolul 1	37
2. REPERE MONDOECONOMICE ALE SĂRĂCIEI	38
2.1. Clasificări și ratinguri privind incidența sărăciei	38
2.2. Manifestarea sărăciei în plan internațional: dimensiuni, cauze, tendințe.....	45
2.3. Dimensiunile și tendințele sărăciei în R. Moldova	50
2.4. Concluzii la capitolul 2.....	60
3. CAUZELE ȘI EFECTELE SĂRĂCIEI PRIN PRISMA UNOR STUDII DE CAZ	62
3.1. Cauzele sărăciei în R. Moldova	62
3.2. Efectele sărăciei în R. Moldova	81
3.3. Sărăcia prin prisma analizei sociologice: aspecte comparative internaționale	94
3.4. Concluzii la capitolul 3.....	106
4. ERADICAREA SĂRĂCIEI ÎN PLAN MONDIAL:	
EXPERIENȚE ȘI OPORTUNITĂȚI	108
4.1. Succese și eșecuri în reducerea sărăciei: experiența țărilor lumii.....	109
4.2. Lupta contra sărăciei în R.Moldova: actori, roluri, aprecieri	132
4.3. Oportunități de perfecționare a reducerii sărăciei în R. Moldova	139
4.4. Concluzii la capitolul 4	145
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	146
BIBLIOGRAFIE	151
ANEXE	177
Anexa 1. Cadrul legislativ al R. Moldova cu referire la fenomenul sărăciei	178
Anexa 2. Indicatori Laeken	187
Anexa 3. Clasificarea țărilor, BM	188
Anexa 4. Țările sărace greu împovărate (HIPC)	192
Anexa 5. Cel mai puțin dezvoltate țări (LDC)	192
Anexa 6. Țările cel mai puțin dezvoltate, clasificare OMC	193
Anexa 7. Țările care necesită prioritate privind atingerea ODM	193
Anexa 8. Bunăstarea subiectivă a diferitor țări ale lumii	194

Anexa 9. Indicatori, care se utilizează în acte legislative și rapoarte privind sărăcia în R. Moldova	195
Anexa 10. Barometrul de opinie publică, Moldova	200
Anexa 11. Normele medii anuale provizorii ale consumului, Moldova	202
Anexa 12. Componenta minimumului de existență în Moldova	203
Anexa 13. Progresul în atingerea ODM în Moldova	203
Anexa 14. Perspective de a atinge ODM în țările cu venituri joase din CSI	204
Anexa 15. Cauzele sărăciei în Republica Moldova	205
Anexa 16. Numărul familiilor și persoanelor deportate din RSSM (1941, 1949, 1951)	205
Anexa 17. Programele naționale desfășurate în R. Moldova	206
Anexa 18. Implementarea Declarației de la Paris în R. Moldova	208
Anexa 19. Rata cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare în diferite țări	208
Anexa 20. Disponibilitatea oamenilor de știință, inginerilor, cercetătorilor	209
Anexa 21. Reitingul inovărilor în țările Europene	209
Anexa 22. Bugetele comunităților, R. Moldova cu subvenții din bugetul de stat/raional peste 90%	210
Anexa 23. Participarea R. Moldova în diferite organizații internaționale	211
Anexa 24. Investițiile străine directe în economia națională, mil. USD	213
Anexa 25. Tendințele comerțului exterior, R. Moldova, mil. dolari SUA	214
Anexa 26. Comerțul exterior al R. Moldova, mii dolari SUA	214
Anexa 27. Comerțul exterior cu principalele șări-partenere, mil. dolari SUA	214
Anexa 28. Discrepanțele în salariul mediu lunar (în procent în raport cu media pe țară)	214
Anexa 29. Sondaj sociologic, “Republica Moldova 2007: Starea țării și a oamenilor”	215
Anexa 30. Sondaj sociologic, “Republica Moldova 2007: Starea țării și a oamenilor”	215
Anexa 31. Asigurările în R. Moldova după tipuri	216
Anexa 32. Efectele sărăciei în Republica Moldova	216
Anexa 33. Cetățenii R. Moldova, plecați cu traiul permanent peste hotare, după nivelul de instruire,%	218
Anexa 34. Consumul produselor alimentare pe locuitor în R. Moldova, în medie pe an	218
Anexa 35. Structura mortalității în R. Moldova, pe principalele clase ale cauzelor de deces și sexe	219
Anexa 36. Nivelul de penetrare a telefoniei mobile la 100 locuitori în R. Moldova, %	219
Anexa 37. Ponderea calculatoarelor personale la 100 locuitori, R. Moldova, %,	219
Anexa 38. Utilizatori Internet la 100 de locuitori, R. Moldova	219
Anexa 39. Indice de Dezvoltare Umană (IDU), R. Moldova	219

Anexa 40. Tendințele remitențelor, R. Moldova	220
Anexa 41. Rata înfracționalității	220
Anexa 42. Chestionar „Sărăcia în Republica Moldova”	221
Anexa 43. Asigurarea celor bogați și celor săraci cu servicii de bază	223
Anexa 44. Voința, putința și credinței celor săraci privind schimbarea situației proprii	254
Anexa 45. Estimarea resurselor furate de către lideri politici în unele țări	225
Anexa 46. Strategiile, utilizate de persoanele și gospodăriile vulnerabile din R. Moldova	226
Anexa 47. Modelul planului local de reducere a sărăciei (structură)	226
Anexa 48-58. Certificate de implementare	227
DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	239
CV-ul AUTORULUI	240

ADNOTARE

Numele de familie, prenumele autorului: Șonțu Natalia

Titlul tezei: Fenomenul sărăciei - problema mondială și națională: cauze, consecințe, soluții

Gradul științific solicitat: teză de doctor în economie, specialitatea 08.00.14 – Economie mondială; Relații Economice Internaționale

Localitatea: or. Chișinău, Republica Moldova

Anul perfectării tezei: 2012

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 442 titluri, 58 anexe, 150 pagini de text de bază, 18 tabele, 22 figuri.

Numărul de publicații la tema tezei: rezultatele obținute sunt publicate în 19 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: Problemă globală, sărăcie, reducerea sărăciei, evaluarea sărăciei, Obiective de Dezvoltare ale Mileniului, trai decent, organisme internaționale, săraci deghizați, concept „10 D”, cerc vicios al sărăciei, plan local de reducere a sărăciei.

Domeniul de studiu: economie mondială; relații economice internaționale

Scopul și obiectivele lucrării: analiza comparativă a sărăciei ca problemă globală, determinarea cauzelor și consecințelor ei în Republica Moldova; elaborarea recomandărilor pentru eficientizarea reducerii sărăciei în spațiul național, ținând cont de practica internațională în domeniu.

Noutatea și originalitatea științifică: sistematizarea cadrului legislativ național privind fenomenul sărăciei; sintetizarea și clasificarea cauzelor și efectelor sărăciei în Republica Moldova; sistematizarea experienței internaționale privind reducerea sărăciei; lansarea conceptelor noi privind sărăcia, precum “confort scăzut”, “fenomen ce afectează negativ durabilitatea vieții”, „săraci deghizați”, “utilizarea timpului în mod neproductiv”, „cultura bugetului personal”, concepția celor “10 D”; “reducerea statistică a sărăciei”; propunerea modelelor noi: plan local de reducere a sărăciei, model de eficientizare a asistenței internaționale de dezvoltare și modelul de estimare a resurselor necesare reducerii sărăciei; propunerea unor recomandări practice diferitor actori sociali care pot contribui la reducerea sărăciei în țară.

Semnificația teoretică constă în: studierea aspectelor multilaterale ale sărăciei - economic, social, cultural; evidențierea tendințelor principale care generează sau mențin starea de sărăcie și a efectelor negative ale fenomenului sărăciei la nivel de individ, familie, comunitate sau țară în ansamblu.

Valoarea aplicativă a lucrării: Evidențierea noilor laturi ale fenomenului sărăciei, care pot fi utilizate în analiza bunăstării populației și perfecționarea legislației naționale. Aplicarea în practică a recomandărilor autorului, în special a modelelor propuse, poate contribui la îmbunătățirea politicilor promovate la diferite nivele cu scopul eficientizării reducerii sărăciei.

Implementarea rezultatelor științifice: Rezultatele obținute în baza cercetărilor și conceptele noi ale sărăciei au fost propuse actorilor implicați, iar unele deja utilizate pentru elaborarea politicilor și strategiilor de reducere a sărăciei în plan comunitar, regional, național și internațional.

АННОТАЦИЯ

Фамилия, имя автора: Шонцу Наталья

Название диссертации: Феномен бедности – глобальная и национальная проблема: причины, последствия, решения

Соискание ученой степени: доктора экономических наук, специальность 08.00.14 – Мировая экономика; международные экономические отношения

Место защиты: г.Кишинэу, Республика Молдова **Год представления диссертации:** 2012

Структура работы: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, список литературы из 442 источников, 58 приложений, 150 страниц основного текста, 18 таблиц, 22 рисунка

Количество публикаций по теме: Результаты опубликованы в 19 научных работах.

Ключевые слова: глобальная проблема, бедность, снижение бедности, оценка бедности, Цели Развития Тысячелетия, достойная жизнь, международные организации, замаскированные бедные, концепция „10 D”, замкнутый круг бедности, местный план сокращения бедности.

Область исследования: Мировая экономика; международные экономические отношения

Цель и задачи работы: Сравнительный анализ бедности как глобальной проблемы, определение причин и последствий бедности в Республике Молдова; разработка стратегий для повышения эффективности снижения бедности на национальном уровне, учитывая международный опыт в данной области.

Научная новизна и оригинальность: систематизация законодательства Республики Молдова в области бедности; классификация причин и следствий бедности в Молдове; систематизация мирового опыта снижения бедности; разработка новых концепций (“сниженный комфорт”, “феномен, который отрицательно сказывается на устойчивости жизни”, “непродуктивное использование времени”, концепция „10 D”, „культура персонального бюджета”, “статистическое снижение бедности”); предложение новых моделей: местного плана снижения бедности, модели повышения эффективности международной помощи, направленной на развитие, и модели расчета средств, необходимых для снижения бедности; предложение практических рекомендаций различным структурам, которые могут содействовать снижению бедности.

Теоретическое значение: изучение многогранных аспектов феномена бедности; выявление основных направлений, которые способствуют или поддерживают состояние бедности и ее отрицательные эффекты на уровне индивида, семьи, сообщества или страны.

Практическое значение работы: Сделан акцент на новых аспектах бедности, которые могут быть использованы для анализа в области благосостояния населения и совершенствования законодательной базы. Применение на практике предложений автора, в частности разработанных моделей, может способствовать улучшению социальных и экономических политик, внедряемых на разных уровнях с целью снижения бедности в стране.

Внедрение научных результатов: Результаты исследования и новые концепции были предложены задействованным структурам, некоторые уже использованы при разработке программ и стратегий, направленных на снижение бедности на уровне сообщества, региона, национальном и международном уровнях.

ANNOTATION

Name, surname: Sontu Natalia

Name of thesis: Poverty phenomenon – global and national issue: causes, consequences, solutions

Applied science degree: doctor of economics, specialty 08.00.14 – Global Economy; International economic relations

City: Chisinau, Republic of Moldova

Year perfecting thesis: 2012

Structure: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 442 titles, 58 annexes, 150 pages of basic text, 18 tables, 22 figures.

Number of publications on the topic sentence: the results are published in 19 scientific papers.

Key words: global issue, poverty, poverty reduction, poverty evaluation, Millenium Development Goals, decent life, international organizations, disguised poor, „10 D” concept, vicious cycle of poverty, local poverty reduction plan.

The purpose and objectives of the work: comparative analysis of poverty as a global issue, determining causes and consequences of poverty in the R. of Moldova and developing recommendations for improving efficiency of poverty reduction in the country, taking into account international experience in the field.

Novelty and scientific originality: Systematization of national legal framework on poverty; Classification of poverty causes and effects in Moldova; Systematization of international experience on poverty reduction; Launching new concepts related to poverty, such as “low comfort”, “phenomenon that affects negatively life durability”, „obscure poor”, “utilizing time in non-productive manner”, psychologic aspect of poor, „culture of personal buget”, conception of “10 D”, “statistical poverty reduction”; Recommending new models, such as: local plan for poverty reduction, model for increasing efficiency of international development assistance and a model for calculating resources necessary for poverty reduction; Practical recommendations to different institutions which can contribute to poverty reduction in the country.

Theoretical significance lies in: Studying multilateral aspects of the poverty phenomenon - economic, social, cultural; Underlying main tendencies that create or maintain poverty and negative effects of the phenomenon on the level of a person, family, community or the whole country.

The applicability of work: Underlying new aspects of poverty phenomenon which can be used for population well-being analysis and improvement of the national legislation. Application of the proposed recommendations, and especially of the proposed models, can contribute to improvong policies implemented at the different levels with the aim of poverty reduction efficiency.

Implementing scientific results: Results achieved based on research and new concepts were proposed to the stakeholders, and some of them were already used for developing poverty reduction policies and strategies on the level of community, region, national and international.

LISTA ABREVIERILOR UTILIZATE în TEZĂ

ADB	Banca Asiatică de Dezvoltare
AID	Asociația Internațională pentru Dezvoltare
APP	Acord de Program Preliminar
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BM	Banca Mondială
BNM	Banca Națională a Moldovei
BNS	Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova
BRAC	Comitetul din Bangladesh pentru Avansare Rurală
CBGC	Cercetare a Bugetelor Gospodăriilor Casnice
CCCEC	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CSI	Comunitatea Statelor Independente
CCTM	Cadrul de cheltuieli pe termen mediu
DAC	Comitetul de Asistență pentru Dezvoltare pe lângă Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
DFID	Departamentului pentru Dezvoltare Internațională din Regatul Unit
EAPN	Rețeaua Europeană de Anti-Sărăcie
Eurostat	Institutul de Statistică al Comisiei Europene
FAO	Organizația Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură
FMI	Fondul Monetar Internațional
FRG	Fondul de Rezervă al Guvernului
GCAP	Global Call to Action against Poverty (organizația internațională)
GUAM	Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică (Georgia, Ucraina, Azerbaidjan și Moldova)
HG	Hotărâre de Guvern
HIPC	Țările sărace puternic îndatorate
IDAM	Indicele de Deprivare a Ariilor Mici
IDU	Indice de Dezvoltare Umană
IEFS	Institutul de Economie, Finanțe și Statistică
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agriculturii
ILO	Organizația Internațională a Muncii
INTERPOL	Organizația Internațională de Poliție Criminală
ISD	Investițiile Străine Directe
ITB	Indicele de Transformare Bertelsmann

IPP	Institutul de Politici Publice
LDC	Țările cele mai puțin dezvoltate
M/e	Minimum de existență
MO	Monitorul Oficial
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
ODA	Asistența Oficială pentru Dezvoltare
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
ODM	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
OMC	Organizația Mondială a Comerțului
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PIB	Produsul Intern Brut
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
PRGF	Mecanism de finanțare pentru creșterea economică și reducerea sărăciei al FMI
RDU	Raport de Dezvoltare Umană
R. Moldova	Republica Moldova
SCERS	Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei
SRISP	Suport pentru Proiectul „Investiții și Servicii Rurale”
SUA	Statele Unite ale Americii
TACIS	Program de Asistență Tehnică Noilor State Independente
UE	Uniunea Europeană
UICIFD	Universitatea din Iowa, Centru pentru Finanțe și Dezvoltare Internațională
UN	Organizația Națiunilor Unite
UNCTAD	Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare
UNECE	Comisia Economică pentru Europa a Națiunilor Unite
UNESCAP	Comisia Economică și Socială a Națiunilor pentru Asia și Pacific
UNESCO	Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură
UNIDO	Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială
UNSD	Departamentul Națiunilor Unite pentru Statistică
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
USAID	Agenția Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională
WB	Banca Mondială
WEO	World Economic Outlook
OMS	Organizația Mondială a Sănătății

INTRODUCERE

Actualitatea temei investigate. Sărăcia reprezintă o problemă globală majoră și cu toate eforturile de reducere, ea continuă să afecteze un număr considerabil de persoane în plan mondial. Astfel, pe glob, peste 1 mlrd. de oameni nu au acces la apă potabilă curată; 3 mlrd. nu au acces la condiții sanitare; 2 mlrd. - la electricitate [1], 925 mil. persoane suferă de foame și malnutriție [2]. Importanța problemei este confirmată de faptul că primul din cele opt Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM), stabilite pentru dezvoltare internațională până în 2015, este „Eradicarea sărăciei extreme și a foamei”. Pronosticurile arată că cel puțin un miliard de persoane vor mai trăi în sărăcie extremă în anul 2015 [3]. Sărăcia este una dintre cele mai serioase probleme și în Republica Moldova: cu un PIB per capita de doar 1515 dolari SUA și 29,5% din populație în sărăcie [4], Republica Moldova continuă să fie cea mai rurală și cea mai săracă țara din Europa [5] (circa 64% din cei săraci în R. Moldova locuiesc în zona rurală) [6].

Cu toate că sărăcia este probabil una din cele mai cunoscute probleme ale umanității, ea rămâne un concept cu multe necunoscute, iar prin efectele sale negative, sărăcia contribuie la degradarea potențialului uman, diminuând șansele dezvoltării globale. Importanța problemei cercetate este evidențiată și de faptul că ziua de 17 octombrie a fost proclamată de către Adunarea Generală a ONU drept “Ziua internațională a eradicării sărăciei”, iar perioada 1997-2006 - “Primul deceniu al Națiunilor Unite pentru eradicarea sărăciei”. În anul 2007, Adunarea Generală a ONU a proclamat perioada 2008-2017 în calitate de “Al doilea deceniu al Națiunilor Unite pentru eradicarea sărăciei”.

Problema sărăciei a fost din timpuri străvechi pe larg analizată în diverse aspecte ale sale, începând de la filozofii antici până la abordările moderne originale în viziunea unor savanți notorii ca A. Sen, J. Sachs ș.a. De o mare atenție s-a bucurat acest domeniu în ultimele decenii și în cadrul multiplelor studii cu caracter aplicativ ale organismelor internaționale – Banca Mondială (BM), Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP), etc. Dar, deși cercetările privind cauzele sărăciei au evoluat pe parcursul istoriei omenirii, începând de la abordarea de decizie divină până la abordarea de situație cauzată de problemele structurale ale economiei statului, unele laturi ale sărăciei deveneau mai pronunțate (cum ar fi aspectul monetar), iar altele (de exemplu, confortul celor săraci) au rămas în umbră. Toate acestea reiterează că sărăcia reprezintă un fenomen complex, care necesită o abordare multilaterală, interacționând cu diferite sfere ale vieții omului: economică, socială, culturală ș.a.

Totodată, un șir de alte argumente pledează pentru studierea permanentă a problematicii sărăciei:

- cu toată atenția merituosă din partea cercetării științifice și a factorilor decizionali, fenomenul sărăciei rămâne a fi o problemă globală majoră, nici pe departe soluționată exhaustiv;

- în pofida faptului că este răspândită masiv, nu există un consens în ceea ce privește definirea sărăciei. Nu este un consens nici referitor la măsurarea ei, diferite organizații și țări utilizând diverși indicatori, fapt ce contribuie la apariția situațiilor de incomparabilitate a datelor în diferite țări ale lumii și, prin consecință, la eficiență scăzută a politicilor de eradicare a ei;
- deși țările dezvoltate sunt societăți ale bunăstării, sărăcia revine periodic în forță chiar și în aceste areale;
- sărăcia, deseori tratată ca fenomen economic, reprezintă o problemă interdisciplinară, soluționarea căreia necesită un efort comun al cercetătorilor din diferite domenii;
- cu toată atenția de care a beneficiat, au rămas întrucâtva în umbră aspectele psihologice ale apariției și manifestării sărăciei;
- în ultimele decenii, la scară mondială, au fost întreprinse variate măsuri - pe plan local, național și internațional - pentru reducerea sărăciei. Unele eforturi s-au soldat cu succes, iar altele nu au avut un impact substanțial asupra vieții săracilor, sau impactul lor nu a fost durabil. Studiarea acestor experiențe este necesară pentru a multiplica bunele practici și a evita repetarea eșecurilor.

Pentru Republica Moldova, studiarea fenomenului sărăciei este deosebit de importantă, deoarece populația țării este grav afectată de sărăcie, care a modificat considerabil însăși modul de viață din țară pe parcursul anilor de independență. Cu toate că au fost întreprinse anumite măsuri de reducere a sărăciei (de exemplu, SCERS), totuși, realitatea statistică, sondajele și alte cercetări, dovedesc că situația rămâne critică. Conform rezultatelor sondajului Barometrului de opinie, realizat de Institutul de Politici Publice din luna mai 2011, 51% din respondenți au răspuns că cel mai mult în viață îi îngrijorează sărăcia [7].

Reieșind din argumentele invocate privind necesitatea studierii continue a problemei sărăciei, *scopul principal al tezei* constă în analiza comparativă a sărăciei ca problemă globală, determinarea cauzelor și consecințelor ei în R. Moldova și, în baza cercetărilor realizate, elaborarea recomandărilor pentru eficientizarea reducerii sărăciei în spațiul național, ținând cont de practica internațională.

În conformitate cu acest scop au fost formulate *obiectivele cercetării*:

- analiza complexă a abordărilor teoretico-metodologice și a dezvoltării conceptului de sărăcie în societatea contemporană;
- studiul evoluției sărăciei în R. Moldova pe parcursul perioadei de independență (inclusiv prin prisma cadrului legislativ);
- identificarea cauzelor și consecințelor sărăciei pentru R. Moldova prin abordare comparativă, comun și desosebiri cu alte țări;
- evaluarea experienței internaționale și celei naționale privind reducerea sărăciei;

- în baza cercetărilor promovate, elaborarea unor recomandări practice cu scopul eficientizării reducerii sărăciei în R. Moldova.

Baza teoretico-științifică și metodologică. Pentru analiza fenomenului sărăciei în problematica conturată în teză, a fost studiată o amplă literatură de specialitate în domeniu, care a permis a cunoaște și a valorifica aportul gândirii științifice mondiale la înțelegerea originilor, conținutului și evoluției sărăciei pe parcursul istoriei umane, dar și eforturile în a găsi soluții pentru reducerea ei. Abordări ale problematicii studiate găsim încă în perioada de antichitate, de exemplu în lucrările lui Platon și Socrate. Nici marile religii ale umanității nu au ocolit problema sărăciei în încercările de a contribui la reducerea ei. Conceptul sărăciei îl găsim și în lucrările clasicii teoriei economice.

În cercetarea noastră o importanță deosebită am acordat studierii abordărilor cercetătorilor din diferite țări din perioada modernă, prin lucrările autorilor A.B. Atkinson, Ch. Booth, P. Collier, G. Cornia, J. Falkingham, R. Hunter, O. Lewis, A. Mihăilescu, R. Nurkse, S. R. Osmani, M. Preda, M. Ravallion, B.S. Rowentree, J. Sachs, A. Sen, M. Stănculescu, P. Townsend, L. Uchitelle, B. Voicu, J. Weeks, C. Zamfir, E. Zamfir, ș.a.

De asemenea, a fost analizată contribuția cercetătorilor din Republica Moldova la studierea problemei sărăciei, prin lucrările autorilor A. Barbaroșie, A. Culiuc, T. Danii, I. Gotișan, A. Gudîm, V. Ioniță, O. Livițchi, I. Munteanu, V. Prohnițchi, A. Rojco, V. Tăbîrță și alții.

Un interes deosebit au prezentat rapoartele și publicațiile organismelor internaționale – Organizația Națiunilor Unite (ONU), United Nations Program for Development (UNDP), UNESCO, Banca Mondială (BM), Fondul Monetar Internațional (FMI), Organizația Mondială a Comerțului (OMC), Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OECD), Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare (BERD), Agenția Internațională pentru Dezvoltare și Cooperare a Suediei (SIDA), Comisia Europeană ș.a.

Din spațiul autohton au fost consultate analizele și publicațiile organizațiilor precum: Expert-Grup, Adept, IDIS Viitorul, IPP, BCI, CBS AXA, CIVIS ș.a. S-au analizat rezultatele sondajelor, efectuate în R. Moldova, care prezintă interes deosebit, deoarece permit a elucida unele aspecte speciale ale fenomenelor studiate.

Baza informațională a cercetării au constituit-o datele Biroului Național de Statistică (BNS) al Republicii Moldova, ale ONU, BM, FMI, EUROSTAT. Au fost consultate publicațiile periodice, materialele conferințelor științifice pe problematica cercetată, literatura de specialitate din R. Moldova și alte țări. O sursă inedită de informare au prezentat datele cercetării sociologice, realizate de către autor.

În cadrul cercetării a fost utilizat un ansamblu de **metode de cercetare**, precum analiza și sinteza, inducția și deducția, cercetarea de la abstract la concret, de la modificări cantitative la

schimbări calitative, abordarea sinergetică, metoda istorică, metoda comparativă, observarea, compararea, selectarea, gruparea. Cu scopul de a elucida unele aspecte inedite ale fenomenului studiat, printre strategiile de cercetare abordate un loc aparte a ocupat sondajul, realizat de către autor și studiul de caz, care au permis o analiză complexă a cauzelor și efectelor sărăciei în R. Moldova. Utilizarea metodelor matematice a făcut posibilă elaborarea unui model de calcul a necesarului de resurse pentru reducerea sărăciei, care a fost exemplificat cu grad înalt de exactitate pentru cazul concret al R. Moldova.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul cercetat a fost identificarea cauzelor și efectelor comparate ale sărăciei în R. Moldova în aspect național și global, precum și aprecierea rolului diferitor actori în reducerea ei. Cercetarea a făcut posibilă concretizarea conceptului de sărăcie și recomandarea unor acțiuni specifice de eficientizare a politicilor de reducere a sărăciei, apreciate atât de factori de decizie din R. Moldova, cât și de unele organisme internaționale, precum BM, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti” al Academiei Române, UNDP.

Noutatea științifică a lucrării. Printre cele mai importante rezultate ale cercetării, ce conțin elemente științifice noi, menționăm următoarele:

- sistematizarea cadrului legislativ național privind sărăcia și argumentarea necesității de perfecționare a lui în domeniu;
- a fost realizată inedit sintetizarea și clasificarea comparativă a cauzelor și efectelor sărăciei, inclusiv în baza cercetării sociologice realizate de autor în spațiul național și internațional, reieșind din condițiile actuale;
- s-a cercetat și s-a sistematizat experiența internațională, precum și aportul organismelor internaționale în reducerea sărăciei;
- s-au lansat și argumentat unele concepte noi privind sărăcia, precum: “confort scăzut al unei persoane/grup”, „săraci deghizați”, “utilizarea timpului în mod neproductiv de către săraci”, „cultura bugetului personal/al familiei”, conceptul “10 D” privind caracteristicile sărăciei, “reducerea statistică a sărăciei vs reducerea reală”;
- s-au elaborat unele modele noi de perfecționare a procesului de reducere a sărăciei: *Modelul de eficientizare a asistenței internaționale pentru dezvoltare; Modelul de estimare a resurselor necesare pentru reducerea sărăciei; Modelul planului local de reducere a sărăciei;*
- s-au propus recomandări practice diferitor actori care pot contribui la reducerea sărăciei într-un anumit segment demografic și/sau geografic.

Importanța teoretică a lucrării rezultă din problematica tezei. Cercetarea are un pronunțat caracter interdisciplinar, determinat de studierea aspectelor multilaterale ale sărăciei - economic, social, cultural, spiritual. Lucrarea evidențiază tendințele principale care generează și/sau mențin

starea de sărăcie și efectele negative ale ei la nivel de individ, familie, comunitate sau țară în ansamblu.

Valoarea aplicativă a tezei derivă din finalitățile cercetării realizate și s-a concretizat în evidențierea noilor laturi ale fenomenului sărăciei, precum sunt confortul celor săraci, utilizarea timpului lor, aspectele psihologice ș.a., care pot fi utilizate în analiza bunăstării populației și perfecționarea legislației naționale referitor la asistență socială. Aplicarea în practică a recomandărilor propuse, în special a modelelor elaborate de către autor și apreciate de UNDP, poate contribui la îmbunătățirea politicilor economice și sociale la diferite nivele, inclusiv internațional, cu scopul eficientizării reducerii sărăciei.

Aprobarea rezultatelor cercetării s-a produs în cadrul forumurilor științifice naționale și internaționale din R. Moldova, Ucraina, România, Rusia. Unele propuneri ale cercetării au fost prezentate la concursul „Cum putem să reducem sărăcia în Moldova”, organizat de Ministerul Economiei și Comerțului în mai 2006. Recomandările autorului privind reducerea sărăciei au fost avizate pozitiv de către un șir de instituții din R. Moldova: Cancelaria de Stat, Parlamentul, BNS, oficiul Băncii Mondiale, companiile ASITO, Moldindconbank, precum și de Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan - Al. Rosetti” al Academiei Române. De asemenea, propunerile autorului au fost acceptate și au contribuit la pregătirea RDU din anul 2011, editat de UNDP [8].

Structura tezei a fost determinată de scopul și obiectivele lucrării. Teza include introducere, patru capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 442 titluri. De asemenea lucrarea conține rezumat, cuvinte-cheie, lista abrevierilor, anexe.

În *Introducere* se prezintă actualitatea și gradul de studiere a temei investigate, scopul și obiectivele tezei, noutatea științifică a rezultatelor obținute, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor cercetării.

Capitolul 1, intitulat „*Aspecte teoretico-metodologice ale sărăciei ca problemă globală majoră*”, analizează teoriile principale în abordarea fenomenului sărăciei. Sunt prezentate termeni și definiții privind sărăcia utilizate de către diferite organizații și țări, inclusiv în R. Moldova. De asemenea capitolul cuprinde diverse abordări privind evaluarea sărăciei în plan internațional și național.

Capitolul 2 – “*Repere mondoeconomice ale sărăciei*” prezintă clasificările diferitor țări privind incidența sărăciei și locul R. Moldova în aceste clasamente. Capitolul oferă de asemenea o analiză a manifestării sărăciei în plan internațional și prezintă dimensiunile și tendințele sărăciei în R. Moldova.

În *Capitolul 3* - „*Cauzele și efectele sărăciei prin prisma unor studii de caz*” – sunt studiate cauzele sărăciei în R. Moldova sub diverse aspecte: istoric, politic, economic, social, administrativ, cultural, informațional, spiritual. Sunt prezentate consecințele sărăciei, sub aspect

economic, social, ecologic, cultural, spiritual, care au efectele negative la nivel micro și macroeconomic. Un loc important ocupă rezultatele analizei sociologice, realizate de către autor în R. Moldova și în Israel.

Capitolul 4 - „Eradicarea sărăciei în plan mondial: experiențe și oportunități” – prezintă sinteza experienței internaționale privind reducerea sărăciei, inclusiv implicarea organismelor internaționale în acest efort. De asemenea sunt analizate unele eșecuri în eforturile de a reduce sărăcia în diferite țări ale lumii. Capitolul oferă analiza luptei contra sărăciei în R. Moldova și oportunități de perfecționare a reducerii ei.

Ultimul compartiment al tezei cuprinde sinteza rezultatelor obținute, concluziile și recomandările adresate actorilor implicați în problematica analizei și reducerii sărăciei. Pentru vizualizarea materialului teoretic expus, este utilizat un bogat material ilustrativ: tabele, grafice, figuri.

Cuvinte-cheie: Problemă globală, sărăcie, reducerea sărăciei, evaluarea sărăciei, Obiective de Dezvoltare ale Mileniului, trai decent, organisme internaționale, săraci deghizați, concept „10 D”, cerc vicios al sărăciei, plan local de reducere a sărăciei.

1. ASPECTE TEORETICO-METODOLOGICE ALE SĂRĂCIEI CA PROBLEMĂ GLOBALĂ MAJORĂ

Problema sărăciei este o problemă mondială majoră. Cu părere de rău, trebuie să recunoaștem adevărul cuvintelor lui Ronald Reagan, Președintele SUA, care a afirmat că deși noi am luptat împotriva sărăciei, „sărăcia a învins” [9]. Dar cu toate că sărăcia este probabil una din cele mai cunoscute probleme ale umanității, ea rămâne un concept pe cât de complex, pe atât de dificil de definit.

1.1. Conceptele privind sărăcia: esența, termeni, definiții

Sărăcia există atâta timp, cât, de fapt, există omenirea. În timpurile străvechi ea a fost cauzată preponderant de imprevizibilitatea timpului și de nivelul slab al productivității.

Deja în antichitate pot fi găsite abordări destul de diferite privind sărăcia. De exemplu, filozoful grec Platon (427 – 347 î. e.n.), în viziunea sa al statului ideal, a avut o atitudine negativă atât față de sărăcie, cât și față de bogăție – poziția preluată secole mai târziu de utopiștii din sec. XVI-XIX (T. Mor, T. Campanella, A. Sen-Simon, Ș. Furie, ș.a.). Stoicii au avut o atitudine neutră și față de sărăcie, și față de bogăție. De asemenea, în antichitate au fost și poziții care priveau sărăcia prin latură pozitivă, iar bogăția – prin latură negativă. În Grecia antică chiar cei mai bogați greci locuiau destul de modest. Contemporanul lui Platon, Xenofon (430—355 î. e.n.), judeca pe cei, care acumulau averi mai multe decât era nevoie, iar pe urmă, în loc să le utilizeze pentru ajutorul altora, le îngropau. Alt filozof grec, Socrate (469-399 î. e.n.), a considerat că acel este bogat, cine este mulțumit cu puținul, și că lucrurile materiale împiedică desăvârșirea morală a persoanei [10].

Sărăcia a devenit endemică cu căderea societății feudale și cu apariția societății burgheze, care a condus un mare număr de oameni spre sărăcie constantă.

Din perspectiva analitică, germenii gândirii economice despre sărăcie pot fi găsiți în Anglia medievală, unde au fost aprobate “legile săracilor” pentru a-i proteja pe cei săraci. Michel Mollat începe studiul său clasic “Săracii în epoca medievală” cu următoarele cuvinte: “Sărăcia, înțeleasă în sensul obișnuit de “mizerie”, a fost o trăsătură permanentă a epocii medievale” [11].

În societatea medievală a Angliei și Franței din sec. IX și X, prosperitatea și sărăcia au fost atribuite deciziei divine, și în felul acesta toți trebuiau să-și accepte soarta. Săracii n-au fost stigmatizați – ei au fost priviți ca un ideal religios, oameni de superioritate morală (în mod special acei care au renunțat la bogățiile lor în mod voluntar).

Începând cu sec. XIII-XIV și până în sec. XVIII-XIX, s-a evidențiat legătura între sărăcie și șomaj. Aceasta era o perioada grea - cu epidemii, foamete, care au dus la formarea proporției mari de săraci, opțiunile cărora erau limitate la cerșit și crime. Imaginea unui sărac pios de altădată s-a transformat și a început să fie privită ca o patologie socială. Responsabilitatea pentru

sărăcie a fost pusă pe însăși săraci, ei fiind divizați în 2 categorii: cei vrednici (bătrâni, infirmi, orfani, văduve cu copii mici) și cei nevrednici (săraci sănătoși, care ar fi putut să-și câștige existența muncind). Cei vrednici erau ajutați, pe când cei nevrednici erau disprețuiți pentru trândăvie.

La sfârșitul sex. XIX cuvântul “sărăcie” a devenit mai puțin asociat cu cei care beneficiază de asistență sau de caritate și mai mult cu venitul insuficient pentru a trăi adecvat. În această perioadă a fost tot mai larg acceptată opinia că sărăcia este cauzată nu doar de către factori individuali, dar și de factori economici și alți factori sociali [12].

La începutul sec. XX au apărut câteva studii empirice în Marea Britanie și Statele Unite ale Americii, care au făcut încercări de a analiza sărăcia. **Benjamin Seebohm Rowntree**, cercetător sociolog britanic, a examinat viața familiilor sărace din York în 1899 și în studiul său „Poverty: A Study of Town Life” [13], publicat în **1901**, a fost primul care a elaborat standardele sărăciei pentru familii, bazate pe estimări nutritive și alte necesități. În lucrarea sa el face primele încercări de a defini ceea ce azi numim „minim de existență” și prezintă suma de bani minim necesară săptămânal pentru a permite familiilor de a-și acoperi necesitățile de viață sănătoasă. Banii necesari pentru existență acopereau combustibilul, lumina, arenda, îmbrăcămintea, hrana, obiectele personale și de uz casnic. Aceste sume au fost ajustate în dependența de mărimea familiei. În conformitate cu acest studiu, 33% din populația anchetată locuia în sărăcie. Rowntree a argumentat că sărăcia este rezultatul direct al salariilor joase, venind în contradicție cu opinia răspândită că săracii erau vinovați de starea în care se găseau. Studiul său a marcat începutul perioadei, când cercetările științifice au început să aibă un efect mai mare asupra dezvoltării politicilor sociale.

Între anii **1880 - 1890**, **Charles Booth**, cercetător britanic, a studiat intens sărăcia, condițiile industriale și religioase din Londra. Rezultatele studiului său au fost publicate în „Life and Labour of the People”, apărut în 1889, iar studiul a continuat și rezultatele ulterioare au fost publicate într-o serie de 17 volume, apărute în 1903. Charles Booth a realizat o cartografiere a Londrei în funcție de situația materială și socială a locuitorilor, la nivel de străzi, datele fiind colectate în urma vizitelor [14]. Scopul principal al investigației lui Ch. Booth a fost de a estima corect numărul și proporția familiilor care trăiesc în sărăcie sau prosperitate. În baza datelor colectate el a divizat populația în opt categorii [15]:

A. Clasa cea mai de jos a muncitorilor ocazionali, vagabonzilor și semi-criminalilor	E. Persoane cu venituri standarde, regulate (deasupra pragului de sărăcie)
B. Cei „foarte săraci” cu venituri ocazionale	F. Munci cu un statut mai înalt
C. Persoane cu venituri intermitente	G. Clasa de mijloc-jos
D. Persoane cu venituri scăzute, dar regulate	H. Clasa de mijloc-sus

În studiul său asupra societății și sărăciei din Londra, **Ch. Booth** a popularizat termenul “pragul sărăciei”. El a definit pe cei săraci în felul următor: “Prin „săraci” mă refer la acele persoane care au venit cât de cât regulat, dar foarte redus, 18-21 șilingi pe săptămână pentru o familie obișnuită. Prin „foarte săraci” mă refer la cei al căror venit, dintr-un motiv oarecare, se situează mult sub acest nivel. „Săracii” sunt cei ai căror mijloace s-ar putea fi suficiente, dar nu asigură o viață decentă independentă. În cazul celor foarte săraci, mijloacele nu ajung pentru un trai decent conform standardului de viață din țara respectivă. Cei „săraci” ar putea fi descriși drept cei care se confruntă cu dificultăți pentru a obține cele necesare traiului zilnic și să se încadreze în bugetul lor. Cei „foarte săraci” trăiesc într-o situație de nevoie cronică” [16, p. 201].

În monografia sa “Sărăcie”, publicată în **1904**, **Robert Hunter**, sociolog american, a încercat să definească și să măsoare sărăcia, bazându-se pe experiența sa din Chicago și New York. El scria că în anii destul de prosperi erau, probabil, nu mai puțin de 10 mil. de persoane în sărăcie, cu alte cuvinte – „subnutriți, prost îmbrăcați, și cu adăpost prost” [17].

Cercetarea problemelor sărăciei obține un impuls dinamic în a doua jumătate a secolului XX. Astfel, în 1953 **Ranger Nurkse** în lucrarea sa “Problems of Capital Formation in Underdeveloped Countries” afirmă că obstacolele domestice acționează reciproc, formând un *cerc vicious*, care menține țară la un nivel scăzut de dezvoltare, și astfel, țările sunt sărace din considerent că ele sunt sărace [18].

În 1959 antropologul american **Oscar Lewis** a introdus conceptul “cultura sărăciei”¹. Ideea principală este că sărăcia este un fel de a trăi, marcat nu numai de sărăcie din punct de vedere economic, dar de asemenea de lipsa copilăriei protejate și prelungite, inițiere prematură în relații sexuale, rata joasă a căsătoriilor oficiale, abandonarea soțiilor și copiilor, sentimente acute de marginalizare, dependență, inferioritate. Cultura sărăciei este rezistentă la schimbări, deoarece la vârsta de șase-șapte ani copiii “străzii” de obicei reușesc să absoarbă valorile și atitudinile subculturii și din punct de vedere psihologic nu sunt gata să beneficieze de oportunitățile care pot apărea în viața lor [20]. În anii ‘**60 sec. XX** în centrul atenției vine **nivelul veniturilor**, asociat cu accentul pe creștere economică și reflectat în indicatori macroeconomici, precum PIB per capita. În această perioadă se consideră că sărăcia nu este consecința indolenței sau a unui viciu. Din contra, ea este rezultatul unui șir de condiții care nu au nimic comun cu virtutea sau eforturile individuale. Cu alte cuvinte, sărăcia nu este privită ca un eșec al individului, ci ca eșecul sistemului în ansamblu. În anii ‘**70 sec. XX**, interesul față de sărăcie a devenit proeminent, în mod considerabil în urma discursului Președintelui Băncii Mondiale **Robert McNamara**, adresat conducerii BM în Nairobi în 1973. În mod special Robert McNamara s-a focusat asupra

¹ „Cultura sărăciei” este un ansamblu de valori, credințe, atitudini și norme sociale, transferate de la o generație la alta prin procesul de socializare în cadrul familiei, care perpetuează sărăcia [19].

sărăciei absolute: „condiție de viață atât de degradată prin boală, analfabetism, malnutriție și mizerie, încât ea lipsește victimile sale de necesități de bază și condiții de viață atât de obișnuite pentru circa 40% de persoane din țările în curs de dezvoltare”. Conform publicației “Redistribuire cu creștere” (1974), pentru BM devine prioritate conlucrarea cu guvernele țărilor în curs de dezvoltare cu scopul eradicării sărăciei absolute prin dezvoltarea rurală și a industriilor mici și mijlocii [21]. Printre alți factori care au atras atenția asupra sărăciei au fost lucrările lui Runciman și Townsend din Marea Britanie. **Peter Townsend** a contribuit la redefinirea sărăciei sub aspectul relativității: nu doar neputința de a corespunde cu nivelul minim nutritiv sau de existență, dar mai degrabă eșecul în a corespunde cu standardele care prevalează în societatea dată. Conform opiniei sale, „indivizi, familii și grupuri pot fi considerate că trăiesc în sărăcie dacă lor nu le ajung resurse pentru a obține un nivel alimentar corespunzător, a avea condiții de trai și facilități, a participa în activități care sunt tipice sau pe larg încurajate sau aprobate în societatea unde trăiesc, în felul acesta ei fiind excluși din obiceiuri, activități sau modele obișnuite de viață” [22]. Townsend a compilat o lista din 12 indicatori de deprivare.

- O săptămână de vacanță în afara casei
- Pentru adulți - posibilitatea de a invita un prieten, o rudă acasă pentru o masă împreună o dată pe lună
- Pentru adulți - posibilitatea de a vizita un prieten, o rudă odată pe lună
- Pentru copii - posibilitatea de a se juca cu un prieten
- Pentru copii – lipsa serbării ultimei zile de naștere
- Imposibilitatea de a ieși pentru o distracție odată la 2 săptămâni
- Imposibilitatea de a avea mâncare proaspătă cel puțin de 4 ori pe săptămână
- Imposibilitatea de a avea mâncare pregătită în fiecare zi
- Imposibilitatea de a avea micul dejun pregătit pe parcursul mai multor zile
- Lipsa locuinței cu frigider
- Lipsa unei mâncări cu carne fiecare duminică
- Lipsa unea dintre condiții: veceu conectat la sistem de canalizare, lavoar, baie/duș, plita de gaz/electrică

Sursa: Blacksacademy, Definitions of Poverty, December 2002, p.2 [23]

Ca rezultat al activității ILO la mijlocul anilor ‘70 sec. XX, conceptul de sărăcie a veniturilor a fost lărgit ca să cuprindă “**necesități de bază**”, inclusiv serviciile sociale. Sărăcia a fost definită nu doar ca lipsă de venituri, dar de asemenea ca lipsa accesului la servicii medicale, educație și alte servicii. Influența acestui concept al necesităților sociale se resimte și în prezent, în special în cadrul discuțiilor privind dezvoltarea umană.

În **anii '90 sec. XX** a avut loc extinderea conceptului de sărăcie la cel de **“întreținere”**. Recunoașterea internațională a faptului că protecția mediului și administrarea eficientă a resurselor naturale trebuie să fie integrate cu întrebările de ordin socio-economic, precum este sărăcia și subdezvoltarea, a atins apogeul la Summit-ul Pământului în 1992. Această idee a fost încorporată în definiția de **“dezvoltare durabilă”**, propusă de către **Comisia Mondială pentru Mediu și Dezvoltare** în 1987 ca **“dezvoltare care corespunde necesităților prezentului fără a compromite abilitatea generațiilor viitoare de a-și satisface necesitățile lor”** [24].

Lucrările lui **Amartya Sen**, laureat al Premiului Nobel pentru economie în 1998, au accentuat că venitul a fost de valoare doar atâta timp, cât el contribuia la creșterea capacităților indivizilor și le permitea să **“funcționeze”** în societate. În opinia lui Amartya Sen **“sărăcia ... este lipsa de libertate de a avea sau de a face lucruri de bază pe care individul le valorează”** [25]. Conform lui A. Sen, sărăcia poate fi văzută ca **“eșecul capacităților de bază de a atinge anumite nivele minim acceptabile”**. Printre capacități de bază, caracteristice pentru o viață demnă, Amartya Sen include următoarele: a trăi o viață de o lungime normală, a asigura sănătatea și integritatea trupului, a fi tratat ca persoană care are valoare egală cu alții, a avea control asupra mediului politic și material, a se hrăni adecvat, a se îmbrăca și caza adecvat, a scăpa de moarte prematură, a lua parte la viața comunității și posibilitatea de a apărea în public cu demnitate [26].

Anii 90 ai sec. XX au dezvoltat în continuare conceptul de sărăcie. În lucrarea sa **„Poverty Comparisons, A Guide to Concepts and Methods” (1992)**, **Martin Ravallion** examinează problemele, ce trebuie luate în considerare atunci, când este vorba despre măsurarea sărăciei [27]. Autorul subliniază cât de importantă este clarificarea situației cu **„identificare”** (cine sunt cei săraci), pe lângă clarificarea situației cu **„agregare”** (cât de săraci sunt ei). Ravallion examinează abordările conceptuale privind evaluarea bunăstării populației și ridică un șir de întrebări privind instrumente folosite, precum și utilitatea lor (de exemplu, câtă încrederea merită chestionarea bugetelor gospodăriilor casnice). Suntem de acord cu autorul că deseori asemenea cercetări trec cu vederea un segment important al populației, și anume, cei fără loc de trai. Autorul își exprimă opinia despre stabilirea pragurilor sărăciei și oferă recomandări pentru îmbunătățirea evaluării sărăciei.

În lucrarea sa **“Poverty in Europe” (1998)**, **A.B. Atkinson** pune sub semnul întrebării exactitatea statisticii privind sărăcia și cât de adecvată este ea în calitate de instrument pentru deciziile politice [28]. El afirmă că datele disponibile privind sărăcia în Europa sunt limitate atât în aspect cantitativ, precum și în aspect calitativ. Împărtășim și noi această idee, deoarece cel mai des statisticile privind sărăcia au în vizor gospodăriile casnice și, astfel, unele din segmentele cele mai sărace din rîndul cetățenilor (cei fără acte, sau fără loc de trai, etc.), lipsesc din

statisticile oficiale. În lucrarea sa, A.B. Atkinson, de asemenea, ridică întrebarea de ce astfel de state ale bunnstirii, precum este Marea Britanie, nu au putut elimina definitiv srrrcia.

În lucrarea **“Evolving Views on Poverty: Concept, Assessment, and Strategy” (2003)**, autorul **S.R. Osmani** oferă o prezentare critică a unor abordări privind sărăcia, punând în discuție noțiunile de capacitate, vulnerabilitate și excluziune socială [29]. De asemenea, lucrarea analizează metodele de evaluare a sărăciei și abordările generale pentru elaborarea strategiilor de reducere a sărăciei.

Autorul **J.D. Sachs** este unul din cei mai reputați cercetători moderni ai problematicii sărăciei. În vestită sa lucrare **“The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time” (2005)**, Sachs prezintă propriile strategii pentru eradicarea sărăciei cu perspectivă până în 2025. Suntem de acord cu autorul că o problemă globală a umanității este faptul că numeroase țări în curs de dezvoltare nu pot oferi servicii de bază pentru cetățenii lor, nemaivorbind despre posibilitatea asigurării unui nivel decent de trai. Cu scopul de a schimba situația din țările sărace (a le ajuta să “pormească” pe calea dezvoltării), Sachs pledează pentru creșterea asistenței internaționale pentru dezvoltare [30]. Suntem de acord că este nevoie de o creștere substanțială a asistenței internaționale pentru dezvoltare (inclusiv cu faptul că aceasta se poate realiza prin redirectionarea fondurilor de la bugetele militare). În opinia autorului, în acest sens sunt necesare organizații internaționale noi, care ar fi responsabile pentru inițiative îndrăznețe de reducere a sărăciei. În opinia noastră, aceasta ar implica și costuri suplimentare, deaceea considerăm mai oportun eficientizarea activității organizațiilor internaționale deja existente. Dar mai ales considerăm că accentul trebuie pus nu doar pe creșterea fondurilor, dar în primul rând, pe creșterea eficienței de alocare a fondurilor disponibile (vezi cap. 4).

În anul **2006 Expert-Group on Poverty Statistics, Rio Group**, a realizat un **“Compendium of Best Practices in Poverty Measurement”**, care a fost extrem de util în oferirea clarității în analiza modelelor privind măsurarea sărăciei și utilizarea statisticilor privind sărăcia [31]. Suntem de acord cu autorii că este nevoie de o perfecționare a metodelor de măsurare a sărăciei, aplicarea unor practici comune în măsurarea sărăciei și asigurarea unei comparabilități mai mari a datelor din diferite regiuni.

În **2008**, în cartea sa **“The Bottom Billion: Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It”**, autorul **P. Collier** descrie un set de patru capcane care împiedică dezvoltarea a aproximativ 50 de state “nefuncționale”, aceste capcane fiind teritoriul înconjurat de uscat, conflictele civile, dependența de extracția și exportul resurselor naturale și proasta guvernare [32]. Suntem de acord cu autorul că țările fără ieșire la mare au un dezavantaj geografic, mai ales atunci când este combinat cu realitatea unor vecini săraci (precum e și cazul

R. Moldova). Suntem de acord că abordarea privind asistența internațională în cazul acestor țări ar trebui să fie complexă, luând în considerație și dezvoltarea țărilor din regiune. De asemenea, suntem de acord cu autorul că, inclusiv din această cauză, asistența oferită țărilor sărace deseori este inefficientă. Acest lucru ne-a încurajat să elaborăm un model propriu de creștere a eficienței de asistență internațională pentru dezvoltare (vezi cap. 4). Suntem de asemenea de acord cu autorul, că este nevoie de noi abordări privind contracararea corupției, care prezintă un obstacol considerabil pentru dezvoltare [33].

Ideea de “**bunăstare**” a prins forță ca sinonim pentru “lipsa de sărăcie”, cu un accent concomitent pe felul în care săracii privesc situația în care se găsesc. **PNUD**, inspirat de către A. Sen, a introdus în **RDU** din **1997** ideea de sărăcie umană: “contestare a oportunităților și al alegerilor de bază pentru dezvoltarea umană - de a avea o viață lungă, sănătoasă, creativă și de a se bucura de standardele decente de trai, libertate, demnitate, respect de sine și respect față de alții...” [34]. Indicele de sărăcie umană a fost o încercare de a se concentra pe acele grupuri, alegerile cărora sunt sever constrânse în fiecare din cele trei domenii: longevitate; nivel educațional, standard de trai.

În Uniunea Sovietică nu se ridica problema existenței sărăciei. Dar în anul 1975 pentru prima dată a fost introdusă indemnizația pentru copii din familii puțin asigurate. „Puțin asigurată” era considerată familia care avea mai puțin de 50 de ruble pe un membru al familiei. Până în anul 1985 pragul a fost majorat până la 75 de ruble. Acest indicator a fost utilizat de asemenea la calcularea salariului minim și a pensiei minime [35, p. 6].

În România, cercetările privind sărăcia pun accentul pe aspectul calității vieții. În 2000, un grup de autori din România (coordonator **C. Zamfir**), oferă într-un volum un număr de strategii antisărăcie, orientate spre dezvoltare comunitară [36]. Autorul **A. Mihăilescu** analizează minimumul de trai decent (2005) [37]. **B. Voicu** în 2006 examinează, cât de săraci sunt românii prin prisma abordărilor subiective și consensuale [38].

În contextul cercetării științifice, considerăm că puțină atenție a fost acordată fenomenului din punct de vedere al drepturilor omului, astfel în ultimii 50 de ani nu a apărut o legătură clară între drepturile omului și sărăcie. Declarația universală privind drepturile omului și acordurile internaționale privind drepturile omului fac referința la lipsa de nevoi, dreptul la un standard adecvat de viață, inclusiv hrană, îmbrăcăminte și cazare adecvată. Dar termenul “sărăcie” nu a fost utilizat în nici unul din textele importante - nici în Declarația universală privind drepturile omului, nici în acordurile de bază privind drepturile omului, nici în Declarația privind dreptul la dezvoltare. Privită din punct de vedere al încălcării drepturilor omului, sărăcia le subminează în domeniu economic (dreptul la muncă și venit adecvat), social (acces la servicii medicale și

educație), politic (libertate în gândire, exprimare și asociere), cultural (dreptul la menținerea unei identități culturale și posibilitatea de a fi implicat în viața culturală a societății). În **1987, preotul Joseph Wresinki**, fondatorul mișcării internaționale ATD Fourth World, în discursul său către **Comisia Națiunilor Unite pentru drepturile omului**, a insistat ca sărăcia extremă să fie considerată pretutindeni drept „violare a drepturilor omului” [39]. Comisia Națiunilor Unite pentru drepturile omului a început să examineze relația între sărăcie și drepturile omului din 1990, când în rezoluția 1990/15 a cerut sub-comitetului pentru promovarea și apărarea drepturilor omului să analizeze chestiune în cauză. Drept rezultat, **Comisia Națiunilor Unite pentru drepturile economice, sociale și culturale**, a definit sărăcia în felul următor: “o condiție umană caracterizată de deprivare continuă sau cronică de resurse, capacități, alegeri, securitate și putere, necesară pentru a se bucura de un nivel de viață adecvat și de alte drepturi civile, culturale, economice, politice și sociale” [40].

Pe lângă faptul că noțiunea de sărăcie se referă la o persoană sau un grup de persoane (de exemplu, familie), ea de asemenea este utilizată și pentru un grup mai mare de persoane – comunitate. **BM** consideră că statutul de sărăcie al gospodăriei poate fi strâns legat de nivelul infrastructurii într-o comunitate. Este foarte important, dacă populația din comunitate are acces la drumuri pavate, energie electrică și apă potabilă, dacă are acces la piețe, disponibilitate de școli și instituții medicale, acces la locuri de muncă, pământ, etc. [41, p.2].

În unele țări comunitățile sunt analizate prin prisma deprivării comunității. De exemplu, în **România** există 35 de zone defavorizate, iar societăților comerciale ce își desfășoară activitatea în cadrul lor li se acordă anumite facilități (de ex., scutirea de la plata impozitului pe profit pe durata statutului de zonă defavorizată). În 1998 o arie geografică era declarată zona defavorizată dacă îndeplinea cel puțin una dintre următoarele condiții: existența structurii monoindustriale, care să mobilizeze mai mult de 50% din populația zonei; zonă minieră, unde personalul a fost disponibilizat în proporție de peste 25% prin concedieri colective; dacă în urma lichidării, restructurării sau privatizării unor agenți economici au apărut concedieri colective ce au afectat mai mult de 25% din numărul angajaților cu domiciliul stabil în zona respectivă; dacă rata șomajului din zonă depășește cu 30% rata șomajului la nivel național; dacă sunt zone izolate, lipsite de mijloace de comunicații și au o infrastructură slab dezvoltată [42]. În **Anglia** departamentul comunităților și Administrației Publice Locale ierarhizează 354 de autorități locale sub aspectul deprivării. Factorii care stau la baza analizei, includ următoarele: nivelul infracțiunilor, disponibilitatea instituțiilor de învățământ, locuință, calitatea serviciilor medicale, veniturile populației [43]. În **Noua Zeelandă** se compilează indicele socio-economic al deprivării. El include variabile precum: venituri, posesiunea locului de trai, susținerea familiei,

disponibilitatea și calitatea locului de muncă, calificări, spațiu de trai, comunicare și transport. Informația este utilă pentru acordarea serviciilor sociale și altor tipuri de asistență [44].

Termeni privind sărăcia utilizați pe plan mondial și național

Sărăcia este bogată în descrieri, care au apărut în diferite culturi pe parcursul istoriei. Definițiile moderne au suferit câteva schimbări, dar totuși până astăzi nu există o definiție unică, universal acceptată a ceea ce este sărăcia. Astfel, sărăcia este un rău recunoscut, dar o definiție precisă universală și un remediu științific universal – lipsesc.

În mesajul special (propunerea pentru “Război național împotriva surselor de sărăcie”), adresat Congresului SUA la 16 martie 1964, Președintele Statelor Unite ale Americii Lyndon B. Johnson a numit sărăcia „cel mai vechi dușman al omenirii” [45].

Conform opiniei lui **Mollie Orshansky**, economist american care în anii 1963-65 a elaborat pragurile de sărăcie pentru a fi utilizate în SUA, „a fi sărac înseamnă a fi lipsit de bunuri, servicii și plăceri, de care se bucură alții în jur” [46]. Totodată, majoritatea dicționarilor pun accent pe penuria materială, fără a lua în considerare latura socială a fenomenului. Conform **Dicționarului limbii române moderne**, sărăcia este „lipsa mijloacelor necesare existenței”, pe când sărac este definit ca cel „care nu are avere, care este lipsit de bunurile materiale necesare vieții” [47, p. 740]. Conform **Dicționarului explicativ al limbii române**, sărăcie este “lipsa mijloacelor materiale necesare existenței; starea, viața celui sărac; cantitate mică, nesatisfăcătoare (din ceva), lipsă” [48]. **Enciclopedia Britannică Online** dă următoarea definiție sărăciei: “stare unei persoane căreia îi lipsesc bani sau posesiile materiale obișnuite sau social acceptabile” [49]. **Enciclopedia catolică** definește sărăcia ca o “condiție mai puțin sau mai mult îndelungată, în care persoana se află fără acele lucruri esențiale pentru sănătate și putere, fără un nivel elementar de confort și viața morală adecvată”. În **Dicționarul de construcție englez-rus** găsim termenul „zonă deprivată” - „teritoriu în care locuiește populație săracă” [50].

De asemenea, în literatura de specialitate sunt utilizate sinonime ale termenului „sărăcie”, precum: mizerie, lipsă, nevoie, penurie, privațiune, neavere.

Definirea sărăciei de către organizații internaționale

În ultimii 50 de ani s-a intensificat atenția acordată de către organizațiile internaționale sărăciei. Cu toate acestea, până acum comunitatea internațională nu a acceptat o definiție unică a ceea ce este sărăcia, variate organizații internaționale utilizând diverse definiții privind definirea sărăciei. Conform opiniei **OECD**, “sărăcia în toate formele sale este cea mai mare provocare pentru comunitate internațională” [51]. **BM** recunoaște că pe lângă viață trăită sub un nivel minim de existență, sărăcia de asemenea este lipsa hranei, locuinței, sănătății, educației adecvate, a influenței asupra deciziilor care afectează viața cuiva [52].

UE a început să acorde atenție sporită formelor noi de sărăcie și de excludere socială la mijlocul anilor '70 sec. XX. În 1974 Consiliul UE a aprobat prima rezoluție privind Programul de acțiune socială pentru combaterea sărăciei. Acest program a fost baza primului Program contra sărăciei (1975-80), care a fost urmat de al doilea (1984-89) și al 3-lea (1989-94). În primul program persoanele sărace erau caracterizate ca "indivizi sau familii, resursele cărora sunt atât de limitate, încât îi exclud din modul de viață minim acceptabil în țările în care locuiesc". Conceptul de "resurse" a fost mai târziu definit prin "bunuri, venit monetar, servicii din alte surse private". În 1984 Consiliul European de Miniștri a extins definiția săracilor precum urmează: "*Persoane, familii și grupuri de persoane, resursele cărora (materiale, culturale și sociale) sunt atât de limitate încât îi exclud din modul de viață minim acceptabil în țările membre cărora ei aparțin*" [53]. Această definiție a devenit cea mai răspândită definiție a sărăciei în lumea industrializată și ea recunoaște că sărăcia nu se limitează doar la venit, ci este vorba despre excluderea oamenilor săraci din stilul de viață obișnuit. În 1998 Mișcarea internațională catolică pentru afaceri intelectuale și culturale a caracterizat sărăcia ca "o nouă formă de sclavie". Organizația OXFAM în 1998 a recunoscut că „doar o singură abordare nu este suficientă pentru definirea sărăciei în totalitate și trebuie de ținut cont de cele patru aspecte ale sărăciei: insuficiența resurselor pentru trai, insuficiența resurselor pentru a investi, a fi exclus de la bunăstare și a fi exclus de la puterea de a schimba lucrurile spre mai bine” [54, p.2]. În anul 2000, în Raportul privind sărăcia, PNUD a definit sărăcia umană ca „deprivare în cele mai esențiale capacități ale vieții, care includ trăirea unei vieți lungi și sănătoase, echiparea cu cunoștințe, posedarea resurselor adecvate economice și participare pe deplin la viața comunității” [55, p.20]. În politica Comunității Europene privind dezvoltarea, sărăcia este definită nu doar ca lipsa venitului și resurselor financiare. Ea de asemenea cuprinde aspectul de vulnerabilitate și factori precum lipsa accesului la hrană adecvată, la educație și la servicii medicale, la resurse naturale și apă potabilă, pământuri, slujbă și posibilități de a lua credit, la informație și implicare politică, la servicii și infrastructură. "Sărăcia extremă este o încălcare a drepturilor omului, deoarece sărăcia este un obstacol principal în respectarea tuturor altor drepturi ale omului, precum și al principiului că toate ființele umane au aceeași demnitate" [56, p.8]. În 2004 Comisia Europeană a dat următoarea descriere persoanelor în sărăcie: "... veniturile și resursele lor sunt atât de inadecvate încât îi împiedică de a avea un standard de viață considerat acceptabil în societatea în care trăiesc. Din cauza sărăciei lor ei pot experimenta multiple dezavantaje precum șomaj, venituri joase, cazare și servicii medicale neadecvate, bariere pentru studii, cultură, sport și recreație. Ei deseori sunt marginalizați și excluși de la participare în diferite activități (economice, sociale, culturale), care sunt normă pentru alți oameni, și accesul lor la

drepturi fundamentale poate fi restrâns” [57]. **ILO** a elaborat un conceptul de „sărăcie a celor care lucrează”, care cuprinde persoane ce lucrează, dar nu câștigă suficient pentru a se ridica și de a ridica familiile lor peste pragul sărăciei [58, p.26]. **UNFPA** a identificat trei grupuri de săraci: săraci cronici, săraci excluși și săraci capabili. „*Săraci cronici*” sunt acei care nu au capacitate sau au capacitate limitată (pensionari fără asistență, persoane cu dizabilități, bolnavi de boli cronice). „*Săraci excluși*” sunt sever limitați în capacitatea lor de a ieși din sărăcie din cauza că nu au acces la anumite beneficii (de ex., refugiați). „*Săraci capabili*” sunt acei care întreprind anumite acțiuni pentru confruntarea sărăciei (din această categorie fac parte mulți tineri) [59, p.25]. **Organizația Japoneză de Cooperare și Asistență** definește sărăcia drept „condiție în care oamenii sunt privați de oportunități de a dezvolta capacități inerente, necesare pentru a trăi o viață umană decentă și sunt neglijați de societate și de procesul de dezvoltare” [60]. **OECD** definește sărăcia ca „un set de diferite forme interconectate de deprivare” [61, p.11]. Conform opiniei **Băncii Asiatice de Dezvoltare**, „sărăcia este deprivare de activități și oportunități esențiale, asupra cărora fiecare individ are dreptul” [62].

Definirea sărăciei de către diferite țări

Cu toate că în prezent sunt peste 70 de țări, care au elaborat strategii proprii de reducere a sărăciei, nu toate prezintă în documentele respective definiții clare ale sărăciei. În strategia de reducere a sărăciei a **Armeniei** [63, p.14], sărăcia este considerată ca „imposibilitatea de a satisface necesități minime biologice, sociale și culturale”. Necesități biologice: minim de hrană și nevoi personale igienice, minimum de haine de sezon, loc de trai și posibilitate de consum minim de apă, încălzire, electricitate. Nevoi sociale: sănătate, educație, loc de muncă și minim de viață socială (posibilitate de a organiza ceremonii legate de viață), interacțiune cu sistemul judiciar, stabilitatea relațiilor intra-familiale, accesibilitate la minim de informație și socializare, posibilitate de a participa în evenimente publice. Nevoi culturale: posibilitate de a-și permite minim de activități spirituale și culturale. O persoană va fi considerată săracă/nesăracă în baza combinației celor trei grupuri de nevoi. Guvernul **Tadjikistanului** a acceptat auto-evaluarea drept criteriu pentru definirea sărăciei. Conform percepției populației, sărăcia se manifestă prin „lipsă de îmbrăcăminte, insuficiența bunurilor, salarii insuficiente, pensii joase, insuficiența pământului, a vitelor ș.a” [64, p.10]. În raportul de dezvoltare umană al **Ungariei** [65, p.29-36], indivizi/gospodării sunt considerate ca fiind în sărăcie cumulativă, dacă ei „experimentează cel puțin trei din cinci dimensiuni ale sărăciei (sărăcie a veniturilor, sărăcia consumului, sărăcia din punct de vedere a locuinței, sărăcia subiectivă și sărăcia din punct de vedere a bunurilor casnice)”. Conform definiției utilizate în programul de reducere a sărăciei din **Azerbaidjan**, „sărăcia este predispoziția persoanelor și gospodăriilor de a se afla sub presiunea diferitor factori

privind nivelul de trai și bunăstare socială” [66, стр. 29]. Strategia de reducere a sărăciei din **Serbia** [67] definește sărăcia ca „fenomen multidimensional care, pe lângă venituri insuficiente pentru necesitățile de bază, presupune lipsa accesului la angajare, condiții de locuit neadecvate și acces neadecvat la protecția socială, servicii de sănătate, educație și servicii publice”. Conform strategiei naționale pentru dezvoltare socio-economică a **Albaniei** (2001), sărăcia este un fenomen multidimensional, care include: venituri joase sau foarte joase, incidența înaltă de boli și lipsa serviciilor medicale adecvate, analfabetism sau nivelul scăzut al frecvenței școlii, nivelul înalt al expunerii la riscuri și voce neauzită în instituțiile guvernamentale care iau decizii [68, p.20]. În strategia de reducere sărăciei a **Bosniei și Herțegovinei** sărăcia este prezentată ca o „condiție caracterizată de lipsa îndelungată sau cronică a resurselor, abilităților, alegerilor, securității și puterii necesare pentru un standard de viață adecvat și satisfacerea altor drepturi civice, economice, politice, culturale și sociale”; o stare în care „lipsește precondițiile de bază pentru viață decentă” [69, p.20]. **Vietnam** utilizează definiția de sărăcie aprobată la conferința Privind reducerea sărăciei în regiunea Asiei Pacifice organizată de Comisia Socială și Economică a Națiunilor Unite pentru Asia și Pacific în Bangkok, Thailand (1993): „sărăcia este o situație în care o proporție a populației nu se bucură de satisfacerea necesităților umane de bază care sunt recunoscute de societate în dependență de nivelul dezvoltării economice și sociale și de obiceiuri și practici locale” [70, p.16]. Conform strategiei preliminare de reducere a sărăciei din **Zambia**, „gospodăria săracă, în primul rând, nu este capabilă să atingă un standard de viață comparabil cu standardul social dorit și este deprivată de active pentru a satisface necesități de bază” [71, p.2].

Definirea sărăciei de către diferite religii

Practic, nu este nici o religie, care nu ar menționa sărăcia și n-ar formula atitudinea față de ea. **Creștinismul** cheamă la satisfacerea nevoilor celor săraci. În cartea Isaia 58:7 găsim: „Împarte-ți pâinea cu cel flămând și adu în casa ta pe nenorociții fără adăpost; dacă vezi pe un om gol, acoperă-l, și nu întoarce spatele semenului tău!” [72]. „Dacă va fi la tine vre-un sărac dintre frații tăi, în una din cetățile tale, în țara pe care ți-o dă Domnul, Dumnezeul tău, să nu-ți împietrești inima și să nu-ți închizi mâna înaintea fratelui tău celui lipsit. Ci să-i deschizi mâna, și să-l împrumuți cu ce-i trebuie ca să facă față nevoilor lui” [72]. În Biblie sunt date mai multe porunci privind atitudinea față de cei săraci, de ex., în Deuteronom 15:11: „Totdeauna vor fi săraci în țară; de aceea îți dau porunca aceasta: „Să-ți deschizi mâna față de fratele tău, față de sărac și față de cel lipsit din țara ta” [72]. În Levitic 25:35 se poruncește: „Dacă fratele tău sărăcește, și nu mai poate munci lângă tine, să-l sprijinești, fie că străin, fie că venetic, ca să trăiască împreună cu tine” [72]. Torah (cartea sfântă a **iudeilor**) conține nu mai puțin de 100 de

indicații privind responsabilitățile față de cei săraci. Într-o liturghie de Yom Kippur (Ziua judecății), evreii cer ca Dumnezeu să-i ierte pentru că uită pe cei săraci care se află printre ei. **Islamul** încurajează pe oameni să poată să asigure pe ei înșiși și pe familiile lor. Conform Islamului, societatea trebuie să facă un efort colectiv pentru a reduce sărăcia [73]. Și **Buddhismul** dezaprobă sărăcia, deoarece sărăcia presupune suferință și frustrare, pe când Buddhismul pledează pentru eliminarea lor [74].

Definirea sărăciei în Republica Moldova

Pe parcursul independenței, în R. Moldova treptat se acordă o atenție tot mai mare problemei sărăciei. Menționăm autorul **O. Livitchi**, cu lucrarea monografică **“Eradicarea sărăciei: concept, dimensiuni și strategii”** (2011), unde se analizează particularitățile sărăciei în R. Moldova și se pledează pentru perfecționarea protecției sociale ca instrument pentru eradicarea sărăciei [75]. Autorul propune un model nou pentru a evalua impactul transferurilor sociale asupra sărăciei la nivel național, în calitate de exemplu pentru îmbunătățirea politicilor existente de reducere a sărăciei.

Printre alți autori naționali, consacrați cercetării diferitor aspecte ale sărăciei, menționăm lucrările lui **A. Rojco**, în care autorul analizează asistența socială a populației socialmente vulnerabile din R. Moldova și argumentează necesitatea reformării sistemului de asistență socială în țară. De asemenea autorul acordă atenție sporită monitorizării permanente a sărăciei populației din Moldova [76], determinării pragului sărăciei și a stabilirii lui cât mai exacte pentru diverse categorii de populație.

În numeroase acte juridice din R. Moldova apar diferite sintagme pentru a-i defini pe cei săraci. Menționăm unele exemple de definiții utilizate între 1991-2011 în acest sens [77]:

- *pături social cel mai puțin asigurate, 1991*
- *categorii socialmente vulnerabile ale populației, 1993*
- *pături sociale vulnerabile, 1993*
- *pături mai puțin asigurate ale populației, 1994*
- *pături sărace și defavorizate (bătrâni solitari, invalizi, familii numeroase), 1998*
- *persoane sau familii într-o situație de risc social, 1999*
- *cetățeni nevoiași, 2000*
- *familii vulnerabile, 2001*
- *categorii de cetățeni (populație) cu venituri mici, 2001*
- *persoane/familii social-dependente sau susceptibile de a deveni social-dependente, 2003*
- *persoane cu adevărat sărace, 2008*
- *persoane ce se află într-o situație vulnerabilă sau dificilă, 2010*
- *cei mai vulnerabili, 2010*
- *persoane defavorizate (persoane beneficiare de pensii sau de alocații sociale), 2011*

Sursa: elaborat de autor

Dar foarte puține documente prezintă o definiție clară a sintagmelor utilizate. Analiza legislației R. Moldova cu referire la fenomenul sărăciei este prezentată în Anexa 1, din care reiese că pe parcursul independenței țării nu a fost un consens privind fenomenul sărăciei. Utilizarea termenilor cu referință la sărăcie în mare măsură a fost influențată de prezența organizațiilor donatoare în R.Moldova, care prin intermediul rapoartelor introduceau termeni noi, preluați de către oficialități din țară.

1.2. Abordări cu referire la evaluarea sărăciei

Evaluarea sărăciei este un pas important pentru eradicarea ei, este un process complex care cere alegerea metodei adecvate pentru un context dat. Literatura de specialitate deosebește *abordări metodologice obiective* (conceptul absolut și conceptul relativ al sărăciei) și *subiective* de estimare a sărăciei. Informația despre sărăcie este utilizată pentru compilarea unui profil de sărăcie, care include informații privind cauzele sărăciei și prezintă cum variază sărăcia în aspect geografic, în dependență de diferențe în caracteristicile gospodăriei sau alte variabile. Profilul sărăciei poate ajuta la evaluarea cum schimbarea unui anumit parametru va contribui la schimbarea situației în întregime.

Pentru comparația nivelului de trai într-o societate se utilizează informații fie privind venitul, fie privind consumul populației. Suntem de părere că anume consumul este mai indicat pentru comparație, deoarece el este mai ușor de măsurat și gospodăriile dezvăluie mai degrabă cheltuielile lor pentru consum, decât veniturile. Mai ales că în unele țări în curs de dezvoltare au loc rambursări cu resurse nemonetare (venituri în natură), care sunt mai greu de evaluat. Încă un motiv în favoarea evaluării consumului este că consumul reflectă mai bine decât veniturile nivelului de trai al persoanei și capacitatea gospodăriilor de a satisface necesitățile sale.

Dar în unele țări se aplică comparația veniturilor, ca de exemplu în Rusia, comparând veniturile lunare. Această abordare are loc mai ales acolo, unde datele privind consumul sunt mai greu de obținut. Avantajul acestei abordări constă în faptul că este nevoie de mai puține întrebări (și respectiv, mai puțin timp) pentru obținerea informației. UE de asemenea utilizează ca bază informația privind veniturile disponibile, colectând informația din 1994 prin Ancheta integrată în gospodării, înlocuită în 2000 cu Ancheta asupra veniturilor și condițiilor de viață). Prin venit se înțelege venitul monetar al membrilor gospodăriei din toate sursele, și anume: serviciu, venituri private din investiții și proprietate, transferuri sociale primite direct.

În analiza sărăciei un rol important joacă *cartografierea sărăciei*, hărțile sărăciei fiind prezentări spațiale ale analizei sărăciei și pot fi prezentate la nivele diferite (global, național, local). Ele permit o comparație simplă și detaliată a diferitor indicatori și zone și sunt

instrumente care ajută la identificarea anumitor tendințe. Asemenea hărți sunt foarte utile pentru planificarea mai eficientă a programelor de reducere a sărăciei. De exemplu, Brazilia a utilizat hărțile sărăciei efectuate la nivel municipal în perioada 2000-2002, în cadrul Programului Alvorada (alocarea finanțelor pentru inițiative de reducere a sărăciei în valoarea de aproape 4,2 mlrd. dolari SUA). Pentru analiza celor săraci este importantă *durata sărăciei* lor. De exemplu, persoanele analizate pot fi împărțite în 4 categorii [78, p.4]:

- *Ne-săraci persistenți* – niciodată nu au fost săraci în perioada analizei
- *Săraci tranzitorii* – cei care au fost în sărăcie doar o singură dată în perioada analizei
- *Săraci recurenți* – săraci mai des decât o dată, dar o perioadă mai scurtă decât 2 ani consecutivi
- *Săraci persistenți* – săraci pentru o perioadă consecutivă de cel puțin 3 ani.

Extrem de importantă pentru evaluarea sărăciei este *monitorizarea sărăciei*. Ea poate fi efectuată prin diferite programe și de către diverși actori ai societății: instituții guvernamentale (de ex., agenții de statistică), cercetători, mass-media, organizații non-guvernamentale. Pentru monitorizarea sărăciei este importantă periodicitatea de actualizare a datelor. În mediu, ea are loc odată la 1-5 ani, dar sunt țări care actualizează datele privind sărăcia neregulat. Din 107 țări, care au participat la un sondaj efectuat de către Departamentul de Statistică al ONU în 2005, 16 țări au răspuns că nu evaluează sărăcia deloc [79].

Evaluarea sărăciei trebuie să *informeze despre impactul politicilor de reducere a sărăciei*, care a avut loc în viața indivizilor considerați săraci. În dependență de acest impact, programele pot fi continuate, modificate sau stopate.

Conceptul sărăciei absolute

Conform conceptului sărăciei absolute, sărăcia este definită prin comparație cu o anumită valoare, care asigură un nivel minim de subzistență (de ex., cantitatea caloriilor necesare pentru o viață normală). Pragul sărăciei absolute reprezintă expresia monetară a unui coș de bunuri și servicii care permite acoperirea nevoilor umane de bază. Persoana/gospodăria care nu posedă resurse economice necesare pentru a obține acest minim, sunt considerați săraci. Abordarea dată de evaluare a sărăciei a fost inițiată de către B. Rowntree prin studiile sale în York, în 1901.

Și astăzi există o diversitate de definiții a sărăciei absolute, iar uneori sintagmele „sărăcie absolută” și „sărăcie extremă” sunt utilizate drept sinonime. Conform Declarației Națiunilor Unite adoptate în 1995 la Copenhaga la Summit-ul Mondial privind Dezvoltarea Socială, sărăcia absolută este “o condiție caracterizată prin deprivare severă a necesităților umane de bază, care includ hrană, apa potabilă calitativă, facilități sanitare, sănătate, adăpost, educație și informație. Ea depinde nu numai de venituri, dar de asemenea de acces la servicii” [80].

Conform lui David Gordon, pragul sărăciei absolute începe acolo unde nu sunt satisfăcute două din cele opt necesități de bază (Tabel 1.1).

Tabelul 1.1. Necesități de bază ale pragului sărăciei absolute

Necesități de bază	Descriere
<i>Hrană</i>	Persoana nu trebuie să aibă malnutriție
<i>Apa potabilă calitativă</i>	Trebuie să fie la o distanță mai mică de 15 minute de mers într-o direcție
<i>Facilități sanitare</i>	WC să fie accesibil în locuință (sau în apropierea locuinței)
<i>Sănătate</i>	Trebuie să fie acordat tratament pentru boli serioase și în perioada de sarcină
<i>Adăpost</i>	În fiecare cameră trebuie să locuiască mai puțin de 4 persoane; podeaua nu trebuie să fie din balegar sau lut
<i>Educație</i>	Fiecare trebuie să frecventeze școala (sau să aibă altă posibilitate de a învăța să citească)
<i>Informație</i>	Fiecare trebuie să aibă acces la ziare, radiou, televiziune, calculator sau telefon la domiciliu
<i>Acces la servicii</i>	Include serviciile precum educație, medicale, juridice, sociale și financiare (creditare)

Sursa: [81, p.5-6]

Robert McNamara, fostul Președinte al BM, a definit sărăcia absolută ca o „stare extremă a existenței umane când individul în lupta pentru supraviețuire este expus la lipsuri și umilințe de neînchipuit, ce depășesc fantezia lumii privilegiate” [82].

Pragul absolut alimentar este o varietate a pragului de sărăcie absolută. Pragul alimentar reprezintă o cantitate de energie, necesară pentru a menține sănătatea, creșterea și un nivel adecvat de activitate fizică. OMS a propus un minim de 2300 Kcal pe un adult pe zi. Unele țări au aprobat pragul de 2100 Kcal, fiindcă primul obiectiv din ODM - „Eradicarea sărăciei extreme și a foamei” - se evaluează în baza acestui indicator. Țările utilizează praguri diferite pentru populația urbană-rurală. De exemplu, în India, acest prag este respectiv 2110 și 2400 de Kcal. În România costul coșului alimentar este estimat pentru a asigura necesarul de 2550 de calorii zilnic pe o persoană - pragul caloric fiind considerat ca minim necesar care poate asigura dezvoltarea și funcționarea fiziologică normală a unei persoane active adulte [83, p. 24]. În R. Moldova acest prag a fost stabilit la 2282 de Kcal. În Azerbaidjan pragul caloric a fost stabilit la nivelul 2200 Kcal pentru o persoană pe zi, iar cheltuielile gospodăriilor pentru hrană constituie 70% din coșul minim de consum, restul fiind cheltuit pentru mărfuri nealimentare și servicii.

Pragul absolut non-alimentar. Sunt trei metode de estimare a cheltuielilor care constituie coșul de consum nealimentar:

- *Metoda calorică* presupune determinarea pe baza unei funcții de regresie a cheltuielilor totale de consum (sau de venituri) la care este de așteptat că o persoană se poate hrăni conform specificului țării, exprimate printr-un prag caloric prestabilit. Cheltuielile totale de consum includ în mod automat o sumă corespunzătoare a coșului nealimentar.
- *Metoda proporției cheltuielilor alimentare*. Conform acestei metode, se estimează costul unui coș alimentar corespunzător unui prag caloric prestabilit. Cheltuielile aferente coșului nealimentar se determină cu ajutorul costului coșului alimentar și a proporției alimentelor în cheltuielile totale de consum pentru un grup de gospodării considerate a fi sărace.
- *Metoda normativă* presupune stabilirea de către experți prin mijloace diverse a bunurilor și serviciilor minim necesare. Este destul de greu de ajuns la consens privind lista obiectelor de care este nevoie pentru a garanta un nivel minim de viață. În România coșul nealimentar compus de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții include următoarele grupuri de produse nealimentare și servicii: locuință (întreținerea și dotarea acesteia), transport, igienă personală și sănătate, îmbrăcăminte și încălțăminte, obiecte școlare pentru copii, activități culturale, care se estimează separat pentru mediul urban și cel rural [84]. Unele țări, precum Canada, Mexico și Indonesia, stabilesc „coșul de piață” – standarde normative pentru obiecte non-alimentare, coșul incluzând cheltuieli pentru îmbrăcăminte, cazare și transport [85, p.59]. În Uzbekistan, începând cu 1992, se compilează o listă de obiecte nealimentare necesare, care sunt evaluate și prețul lor adăugat la costul produselor alimentare, ca să fie obținut pragul sărăciei [86, p.8].

Conceptul sărăciei absolute continuă să fie relevant în țări cu venituri joase pe cap de locuitor, și mai puțin potrivit pentru țările dezvoltate. OECD subliniază că pragurile absolute de sărăcie au puțină însemnătate în țările industrializate avansate, considerând că sărăcia este excludere din standarde de viață disponibile altora în aceeași societate [87, p. 41]. În același timp, această abordare este cel mai des utilizată când este vorba despre sărăcie la nivel global.

Totodată, abordarea sărăciei prin prisma pragului absolut are unele neajunsuri. Astfel, abordarea dată ia în considerare doar necesitățile fiziologice primare - de hrană, îmbrăcăminte și acoperiș, fără a ține cont de necesități sociale ale indivizilor vizați. Rareori acest prag ia în considerare deosebiri între persoane de diferite sexe, vârste, necesitățile cărora se deosebesc considerabil. De asemenea, calculul bazat pe consum de hrană este problematic din cauza că volumul și diversitatea hranei depinde de mai mulți factori și poate să difere chiar și la aceeași persoană pe parcursul unei perioade stabilite. Un impediment semnificativ este și acela că prin această abordare este mai dificil de comparat sărăcia între țări cu praguri alimentare diferite.

Conceptul sărăciei relative

Alt concept de evaluare a sărăciei este conceptul sărăciei relative, la bază căruia este opinia că sărăcia nu are doar aspect economic, dar și social, politic, cultural. Conform acestei abordări, o persoană se consideră săracă dacă se află sub un anumit standard stabilit într-o societate dată. Conform opiniei sociologilor de la Institutul de Cercetare a Calității Vieții din România, sărăcia definită prin prima relativității este o “stare de lipsă de lungă durată a resurselor necesare pentru a asigura un mod de viață considerat decent, acceptabil la nivelul unei colectivități date” [88, p. 24]. Reieșind din aceasta, pragul sărăciei relative se stabilește ca proporție din valoarea venitului mediu sau median (sau din valoarea consumului) al întregii populații. Această abordare a fost lansată de către Peter Townsend, care scria că “indivizi, familii și grupuri de populație poate fi spus că trăiesc în sărăcie când ei nu au resurse necesare pentru a participa în activități și a avea condiții de viață și condiții obișnuite în societatea din care ei fac parte” [89].

Abordarea relativă a sărăciei este mai relevantă pentru țări dezvoltate, decât cele în curs de dezvoltare. Dar sunt și excepții – în Statele Unite ale Americii se utilizează pragul absolut al sărăciei. Pe când în UE se utilizează pragul relativ, dat fiind deosebirile substanțiale în dezvoltarea diferitor regiuni din Europa. În 2001 în UE au fost aprobați 18 indicatori structurali privind sărăcia și excluderea socială, cunoscuți ca „indicatori Laeken”, care se focusează asupra abilității unei persoane de a participa într-o societate din care face parte (Anexa 2).

În Irlanda se utilizează indicatorul de „sărăcie consistentă”, care combină sărăcia relativă a veniturilor cu un set de 11 indicatori de deprivare [90]. În Irlanda se consideră că o persoană suferă de sărăcie consistentă în cazul în care venitul ei este mai mic decât 60% din pragul sărăciei relative și persoană este deprivată de două bunuri sau servicii din cele 11 care se consideră esențiale pentru un standard de viață de bază. Aceste 11 bunuri sau servicii de bază includ:

- Două perechi de încălțăminte bună
- Haină caldă pentru anotimp rece sau ploios
- Posibilitate de a cumpăra haine noi, și nu de mîna a doua
- Alimentație care include carne sau pește (sau echivalent vegetarian) fiecare a două zi
- Odată pe săptămînă carne pregătută la cuptor
- Imposibilitate de a încălzi locuința anul precedent din cauza lipsei de resurse financiare
- Posibilitate de a încălzi locuința la o temperatură adecvată
- Posibilitate de a procura cadouri pentru membrii de familie și prieteni cel puțin o dată pe an
- Posibilitatea de a înlocui toată mobilă veche cu mobilă nouă
- Posibilitatea de a invita familia sau prietenii la o reuniune odată pe lună

Totodată, evaluarea sărăciei conform pragurilor relative de asemenea are neajunsuri. De

exemplu, asemenea abordare nu permite eradicarea completă a sărăciei, deoarece întotdeauna vor fi persoane care se vor afla sub acest prag (eradicarea completă va fi posibilă doar într-o societate cu distribuirea veniturilor perfect uniformă).

Cu toate că această abordare poate oferi informații privind numărul săracilor, ea nu poate descrie calitatea vieții acestor săraci, ceea ce îngreunează procesul de luare a deciziilor privind asistența necesară săracilor. Ca și conceptul absolut, conceptul relativ al sărăciei preponderent vizează nivelul de venit sau consum, ceea ce îi aduce critică.

Conceptul subiectiv al sărăciei

Caracteristica de bază a acestei abordări constă în faptul că pragul între cei săraci și cei înstăriți este determinat în baza percepției oamenilor privind bunăstarea lor. Evaluarea subiectivă a sărăciei este bazată pe sondaje și interviuri realizate în rândurile populației cu scopul de a afla opinia lor privind minimul necesar pentru o viață decentă. Această abordare nu este utilizată oficial de sine stătător în nici o țară, dar servește ca un procedeu complementar.

Printre întrebările de bază pentru evaluarea subiectivă a sărăciei cele mai răspândite sunt: întrebarea privind evaluarea venitului, cunoscută ca pragul de sărăcie Leyden², întrebarea privind venitul minim necesar și întrebarea privind consumul în comparație cu necesitățile (cât de adecvat este standardul de viață unei familii în comparație cu necesitățile ei).

Multe țări dezvoltate au inclus întrebări pentru evaluarea subiectivă a sărăciei în cercetările gospodăriilor petrecute regulat. În UE, Ancheta Integrată în Gospodării include întrebări de genul: „Care este venitul lunar minim de care gospodăria D-stră are nevoie pentru a acoperi necesitățile?” sau „Cu venitul lunar de care dispune gospodăria D-stră puteți să acoperiți necesitățile (destul de greu/ cu greu/nu e ușor/destul de ușor/cu ușurință/fără probleme)?”.

Unele țări în curs de dezvoltare (de exemplu, Peru și Madagascar) de asemenea au inclus module pentru evaluare subiectivă a sărăciei în sondajele privind bunăstarea populației. În Philippine, începând cu 1985 – de două ori pe an, și începând cu 1992 – de patru ori pe an, au loc sondajele, în care participă în jur de 1200 de gospodării. Acest instrument este considerat important pentru a înțelege mai bine perceperea persoanelor despre bunăstarea lor [92, p.6]. Fiecare gospodărie este rugată să indice pe un cartonaș, pe care este trasă o linie cu inscripția

² Pragul de sărăcie Leyden - metoda subiectivă de estimare a sărăciei, dezvoltată la Leyden de Bernard van Praag și colegii săi, în anii '70. La baza metodei stă interogarea capilor de familie asupra venitului minim pe care îl consideră a fi necesar pentru a satisface nevoile familiei („Care ar fi venitul minim ce ar asigura familiei dvs. satisfacerea nevoilor sale?”). Nivelul de venit declarat tinde să crească pe măsură ce venitul curent al familiei crește. Pentru fiecare tip de familie, este considerat drept prag de sărăcie situația medie a familiilor pentru care venitul minim necesar declarat egalează venitul curent [91, p. 31].

„sărac” dedesubt și inscripția „bogat” deasupra, locul unde se află familia respectivă. Fiecare gospodărie este de asemenea rugată să identifice singură pragul sărăciei.

În 1991, doi cercetători – P. Lanjouw și N. Herbert Stern, au abordat sărăcia prin prisma evaluării subiective, observând și discutând cu populația dintr-un sat din nordul Indiei pe parcursul anului. În rezultat, populația satului a fost împărțită în șapte grupuri: foarte sărac, sărac, modest, asigurat, prosper, bogat și foarte bogat [93, ch. 2, p. 25].

Neajunsul abordării subiective a sărăciei este că ea este limitată în numărul celor chestionați. Experiența unor țări demonstrează, că metodologia dată exagerează datele sărăciei, în mod deosebit în zonele urbane, unde așteptările persoanelor educate privind veniturile sunt mai mari.

1.3. Concluzii la capitolul 1

Deși omenirea a înregistrat progrese semnificative în dezvoltarea sa, fenomenul sărăciei rămâne în continuare o problemă globală majoră și un flagel al societății contemporane.

Cu toate că conceptul de sărăcie este larg răspândit, nu există o opinie univocă privind “sărăcia”, precum nu există o definiție universală de „țară săracă”. Definițiile privind sărăcie diferă de la autor la autor, variază de la o organizație internațională la altă, fiecare din ele având un set propriu de criterii pentru a hotărî dacă o țară este eligibilă sau nu pentru asistență din partea ei.

Definirea sărăciei variază și de la o țară la altă. Cu toate că în prezent sunt peste 70 de țări, care au elaborat strategii proprii de reducere a sărăciei, nu toate prezintă în documentele respective definiții clare ale sărăciei. Și în R. Moldova, pe parcursul independenței, au fost utilizate multiple noțiuni privind populația săracă (pătură nevoiașă, familie vulnerabilă, gospodărie cu venituri mici, etc.). Dar în majoritatea cazurilor nu au fost propuse definiții clare a ceea ce implică o anumită noțiune. Ca rezultat, multe dintre prevederile legislative orientate spre susținerea celor săraci, nu îi cuprindeau exhaustiv, fiindcă nu specificau clar, care anume persoane se includ în această categorie. Pentru concretizarea definiției de sărăcie cu referire la persoană/grup de persoane, în rezultatul cercetării noastre am prezentat o proprie viziune privind definirea fenomenului de sărăcie, argumentată în cap. 3.

Evaluarea sărăciei reprezintă un pas important pentru eradicarea ei, fiind un process complex care cere alegerea metodei adecvate pentru un context dat. În literatura de specialitate putem distinge următoarele concepte de bază privind evaluarea sărăciei: conceptul sărăciei absolute, conceptul sărăciei relative și conceptul subiectiv al sărăciei. Fiecare dintre aceste abordări are părțile sale forte, precum și neajunsuri, de care trebuie ținut cont la elaborarea politicilor orientate la eradicarea sărăciei.

2. REPERE MONDOECONOMICE ALE SĂRĂCIEI

2.1. Clasificări și ratinguri privind incidența saraciei

Există diverse modalități de a clasifica țările lumii, care sunt destul de variate. În literatura de specialitate țările sărace sunt numite în mod diferit: „Țări din lumea a treia”, „Sud”, „Țări în curs de dezvoltare”, „Țări sub-dezvoltate”. Termenul „Țările din Sud” a apărut din faptul că majoritatea țărilor în curs de dezvoltare și sărace se află preponderent în emisfera sudică, pe când țările mai dezvoltate și mai bogate - în emisfera nordică. Această paradigmă a fost utilizată în raportul „Nord-Sud” al Comisiei independente privind dezvoltarea internațională, în 1980. Cu toate acestea, distincția geografică nu este perfectă, deoarece și în emisfera sudică sunt țări dezvoltate, precum Australia sau Nouă Zeelanda, lucrul menționat și în raportul respectiv.

Deseori se întâlnesc caracteristici precum „lumea întâia”, „a doua”, „a treia” și chiar „a patra” referitor la nivelul de dezvoltare. Termenul „Lumea întâia” se referă la „țări dezvoltate”, industriale. După al doilea război mondial din aceasta categorie făceau parte țările cu interese politice și economice, similare: SUA, Europa de Vest, Japonia, Australia. „Lumea a doua” sunt fostele țări socialiste: Rusia, Polonia, unele țări asiatice (China). „Lumea a treia” cuprinde toate celelalte țări, deseori se utilizează pentru țările în curs de dezvoltare din Africa, Asia, America Latină. Termenul „lumea a treia” nu are o definiție oficială. Acest termen de împărțire geopolitică a lumii se utilizează din perioada războiului rece și în prezent este învechit. În 1952 Alfred Sauvy, demograf francez, a folosit sintagma „lumea a treia” în articolul său, tipărit în revista „L'Observateur” și se referea la ceea ce nu făcea parte din nobilime sau cler. Termenul „lumea a treia” include atât țări capitaliste (de ex. Venezuela), cât și comuniste (de ex., Coreea de Nord), atât țări bogate (de ex. Arabia Saudită), cât și sărace (de ex. Mali). Termenul „Lumea a patra” a apărut odată cu publicația lui Shuswap Chief George Manuel „Lumea a patra: realitatea indiană” din 1974 și se referă la națiuni (grupuri etnice) necunoscute, care trăiesc pe teritoriul unui stat [94].

Forumul Economic Mondial pentru analiza competitivității globale divizează țările lumii în trei grupuri conform nivelului de dezvoltare: înalt, mediu și scăzut. Pentru clasificare, țările sunt analizate din punct de vedere al infrastructurii sociale și al instituțiilor politice, care cuprind factori privind capacitatea umană, supremația legii și securitatea politică. Conform acestei clasificări, R. Moldova face parte din cel mai numeros grup al țărilor – acele cu nivel scăzut de dezvoltare [95, p.56].

În scopuri analitice, criteriul de bază pentru clasificarea economiilor de către **BM** este PIB per capita, fiind bazat pe categoriile operaționale de împrumut ale BM. Reieșind din PIB per capita, fiecare economie este clasificată ca țară cu venituri reduse (mai puțin de \$995), venituri

medii (venit mediu spre redus: \$996 - \$3,945 și venit mediu spre ridicat: \$3,946 - \$12,195), sau venituri ridicate (mai mult de \$12,196). De asemenea, BM clasifică toate țările (213 în total) după regiuni. Conform clasificării BM din decembrie 2010 Moldova este considerată țară în curs de dezvoltare din Europa și Asia Centrală, cu venit mediu spre redus (Anexa 3).

În 1996 a fost lansată inițiativa BM orientată spre țările sărace - „**Țări sărace greu împovărate**” (HIPC). Anexa 4 prezintă lista acestor țări în 2009. În cadrul acestei inițiative, țările ce corespund unui număr de indicatori, pot beneficia de scutire de datorii și de împrumuturi cu dobândă mică, pentru a reduce plățile datoriei externe până la un anumit nivel. Inițiativa dată a identificat 40 de țări, 29 din care se află în Africa, ca fiind potențial eligibile pentru program. Moldova nu face parte din acest clasament.

În 2002 BM a propus un program nou care să vizeze nevoile speciale ale țărilor cu venituri scăzute, cu guverne și structuri economice instabile – „**Țări cu venituri scăzute sub presiune**” (LICUS). Criteriile BM pentru primirea statutului cuprind următoarele: *Instituții slabe cu performanță slabă; Conflict intern serios; Deteriorarea climatului socioeconomic; Riscul de a rămâne abandonat de către comunitatea internațională pentru performanță scăzută în trecut.* În 2006, 26 de țări au primit statut LICUS: Afganistan, Angola, Burundi, Cambodja, Comoros, Congo, Cote d'Ivoire, Eritrea, Guinea, Guinea Bissau, Haiti, Insulele Solomon, Kosovo, Laos, Liberia, Myanmar, Nigeria, Republica Central-Africană, Republica Democrată Congo, Somalia, Sudan, Timor-Leste, Togo, Gaza, Vanuatu și Zimbabwe [96].

Cîteva organizații internaționale utilizează sintagma “state vulnerabile”, cu toate că nu este o definiție precisă a acestui termen. Conform definiției **DFID**, vulnerabile sunt 46 de statele, în care guvern nu poate sau nu vrea să acorde servicii de bază majorității cetățenilor săi, inclusiv celor săraci. **Rețeaua de conflict și dezvoltare** consideră că un stat vulnerabil este cel copleșit de guvernare slabă și care nu conlucrează cu asistența internațională. În opinia **Agenciei internaționale pentru dezvoltare din Australia**, statul vulnerabil este caracterizat prin lipsa capacității (sau, în unele cazuri, voinței politice) de a asigura ordine și securitate publică, guvernare bună și creștere economică. **Forumul “Eficiența dezvoltării în state fragile”** oferă următoarea definiție: țări afectate de guvernare și instituții slabe. Din toate definițiile propuse reiese că statele sunt **vulnerabile** în cazul în care ele eșuează de a îndeplini funcții de bază pentru cetățenii lor pe plan domestic și ca membri ai comunității internaționale. În dependență de definiția aplicată, acest grup cuprinde 30-60 de țări [97, p.134-38].

În sistemul **ONU** nu este o convenție stabilită privind clasificarea țărilor sau regiunilor drept „dezvoltate” sau „în curs de dezvoltare”. În practica comună, Japonia, Canada, SUA, Australia, Noua Zeelandă, Israel și Europa sunt considerate țări/regiuni „dezvoltate”. Țările apărute în urma

destrămării fostei Iugoslavii sunt considerate țări „în curs de dezvoltare”. Țările din Europa de est și CSI sunt „țări în tranziție de la economia planificată la economia de piață”. Conform clasificării Diviziunii de statistică ONU, R. Moldova face parte din țările în tranziție, și în același timp este menționată printre **țări în curs de dezvoltare înconjurate de uscat** [98].

Începând cu 1990, **PNUD** anual editează RDU. În aceste rapoarte țările sunt clasificate în dependență de patru criterii: nivel de dezvoltare umană, venituri, diviziune globală și pe regiuni. Dar aceste diviziuni nu exprimă neapărat poziția privind etapa de dezvoltare la care se află o țară sau regiune particulară [99].

Clasificare după nivelul de dezvoltare umană: țările incluse în RDU sunt împărțite în 4 grupuri în dependență de IDU: dezvoltare umană *foarte ridicată* (IDU peste 0.900), *ridicată* (IDU între 0.800 - 0.89), *medie* (IDU între 0.500 – 0.799) și *scăzută* (IDU mai puțin de 0.500). În Raportul pentru 2010 R. Moldova a acumulat IDU de 0.623, plasându-se pe locul 99 (între Philippine pe locul 98 și Mongolia pe locul 100) din 169 de țări, fiind în grupul țărilor cu *dezvoltare umană medie*. Acest scor este mai jos decât media pe regiunea din care face parte R. Moldova, el fiind 0.717 în 2010.

Clasificare după venituri: Toate țările sunt grupate după venituri în conformitate cu clasificarea BM: venituri reduse (mai puțin de \$995), venituri medii (împărțită în venit mediu spre redus: \$996 - \$3,945 și venit mediu spre ridicat: \$3,946 - \$12,195) sau venituri ridicate (mai mult de \$12,196).

Clasificare globală a țărilor: Trei grupuri globale sunt: țările în curs de dezvoltare, țări din CSI și Europa Centrală și de Est, țări OCDE.

Clasificare regională: Țările în curs de dezvoltare mai sunt clasificate în regiuni. O categorie aparte o constituie țările mai puțin dezvoltate.

Stabilit în 1964, **UNCTAD** promovează integrarea țărilor în curs de dezvoltare în economia mondială. În 1964 a fost stabilit „Grupul celor 77” (G-77), care cuprinde țările în curs de dezvoltare (actualmente acest grup are 131 de membri, R. Moldova nu e membru). Acest grup oferă posibilitate țărilor în curs de dezvoltare de a promova interesele lor economice, cooperarea economică și tehnică între membri și de a îmbunătăți capacitatea lor de negociere privind toate întrebările majore în sistemul ONU.-----

Începând cu 1971, **ONU** a evidențiat categoria „**Țări cel mai puțin dezvoltate**” (LDC) pentru statele, care sunt extrem de dezavantajate în procesul lor de dezvoltare și care se confruntă cu riscuri mai mari comparativ cu alte țări în a fi incapabili de a reduce sărăcia. Se consideră că aceste caracteristici necesită o atenție sporită din partea comunității internaționale. În cadrul ONU UNCTAD a devenit organizația responsabilă pentru țările cel mai puțin dezvoltate, lista

căroră este revizuită odată la trei ani. În 2003, Consiliul Economic și Social al ONU a utilizat următoarele criterii pentru includerea țării în lista LDC:

- *venituri scăzute*, în lumina estimărilor pe trei ani a PIB per capita (sub \$750 - pentru includere în lista, peste \$900 - pentru eliminare din lista);
 - *active umane slabe*, măsurate prin Indicele Activelor Umane, bazat pe următorii indicatori: nutriție, sănătate, educație, grad de alfabetizare a adulților;
 - *vulnerabilitate economică*, măsurată prin Indicele vulnerabilității economice, bazat pe următorii indicatori: instabilitate producției agricole, instabilitatea exporturilor mărfurilor și serviciilor, importanța economică a activităților netraditionale (cota sectorului de producere și serviciilor moderne în PIB), concentrarea exporturilor mărfurilor, piață economică mică.
- Sursa: [100]

Conform criteriilor menționate, în prezent lista cuprinde 49 de țări: 33 - Africane, 10 - Asiatice, 5 - de pe insulele Oceanului Pacific și una din regiunea Caraibelor (Anexa 5). R. Moldova nu face parte din acest grup, iar Cabo Verde a părăsit lista în 2007. În cadrul Conferinței de la Brussels (mai 2001) a fost acceptat Programul de acțiuni pentru țările cele mai puțin dezvoltate pentru decada 2001-2010. Recunoașterea problemelor țărilor LDC încurajează organizațiile internaționale de a le acorda o atenție specială:

- *în sistemul multilateral de comerț*, le sunt acordate concesiile speciale;
- *în domeniul finanțării pentru dezvoltare*, donorii bilaterali, regionali, multilaterali și insituțiile financiare le acordă finanțare concesionară
- *în domeniul asistenței tehnice*, acestor țări li se acordă prioritate.

Aproape două treimi din 153 de țări-membre ale **OMC** sunt „țări în curs de dezvoltare” și „țări cel mai puțin dezvoltate”. Sunt numite în felul acesta, cu toate că OMC nu are definiții pentru aceste categorii. Țările-membre singure se pronunță, dacă vor să fie clasate drept „țara în curs de dezvoltare” sau „țara cel mai puțin dezvoltată”, ceea ce le dă dreptul la anumite facilități, dar aceste decizii pot fi anulate de către alte țări-membre ale OMC [101]. OMC recunoaște ca “LDC” acele țări, care au fost desemnate de către Națiunile Unite. Din 49 asemenea LDC pe lista Națiunilor Unite, 32 au devenit membrii OMC (Anexa 6).

Clasificarea țărilor conform **World Economic Outlook** (WEO), produs anual de către FMI, divizează țările lumii în două grupuri majore: 1- un grup de țări cu economii avansate și 2 - țări în curs spre economia de piață și în curs de dezvoltare. Criteriile principale pentru clasificarea țărilor sunt: nivelul veniturilor pe cap de locuitor, diversificarea exporturilor și integrarea piețelor financiare. Dar acestea nu sunt indicatorii unici utilizați pentru clasificarea țărilor. În anexa statistică la WEO se menționează că „această clasificare a apărut pe parcursul timpului cu scopul

facilitării analizei prin asigurarea organizării informației în mod rezonabil; clasificarea nu este bazată pe criterii strict economice sau de altă natură”. Conform WEO, Moldova este situată în grupul “alte țări în curs spre economia de piață și în curs de dezvoltare” [102].

A nouă întâlnire a **Fondului Multilateral de Implementare a Protocolului de la Montreal** a decis să accepte cererea din partea R. Moldova de a fi clasificată drept țară în curs de dezvoltare, luând în considerare că ea este clasificată în același mod de către BM și OECD.

Conform clasificării **Proiectului Millenium**, R. Moldova face parte din numărul țărilor celor mai sărace, care au obținut cele mai puține progrese privind atingerea ODM [103, p.8]. Moldova este clasificată ca țară ce necesită prioritate maximă privind implementarea ODM (Anexa 7).

În 2005 Intelligence Unit al revistei „The Economist” a clasificat 111 țări și teritorii după un **Indice al calității vieții**, care cuprinde rezultatele chestionării subiective privind satisfacția vieții și informația obiectivă privind calitatea vieții [104]. R. Moldova a ocupat locul 13 de la urmă, cu 5.010 de puncte (între Ucraina pe 98 și Belorusia pe 100). Sondajul cuprindea nouă factori privind calitatea vieții:

1. *Sănătate*: Speranța de viață la naștere (în ani)
2. *Viața de familie*: Rata divorțurilor (la 1,000 de populație), convertită în indice de la 1 (cea mai joasă rată de divorțuri) până la 5 (cea mai înaltă).
3. *Viața de comunitate*: Țara are un procent înalt de frecvență a bisericilor – 1, în alte cazuri - 0.
4. *Bunăstare materială*: PIB per capita (la paritatea puterii de cumpărare, în dolari SUA)
5. *Stabilitate politică și securitate*: Reîntregiri sub acest aspect.
6. *Clima și geografia*: Latitudine, pentru diferențierea țărilor calde de cele cu clima rece.
7. *Securitate din punct de vedere al asigurării cu loc de muncă*: Rata șomajului (%).
8. *Libertate politică*: Media, la scara de la 1 (libertate completă) până la 7 (lipsă totală de libertate).
9. *Echitate de gen*: rata medie de remunerare a bărbaților în comparație cu cea a femeilor.

Sursa: [104]

În 2006, Adrian White din Mare Britanie, a compilat o **hartă privind bunăstarea subiectivă** a diferitor țări ale lumii, sau cu alte cuvinte, hartă fericirii (satisfacției de viață) - Anexa 8. Analiza a 187 de țări a demonstrat că nivelul satisfacției populației unei țări este strâns legat de starea sănătății, bunăstare materială și nivelul educației. Țările cu sistem de ocrotire al sănătății eficient, PIB mai mare per capita și cu acces ne discriminatoriu la studii, s-au dovedit a fi mai fericite. R. Moldova a ocupat al 4-lea loc de la urmă, fiind printre cele mai nefericite țări ale lumii, alături de Republica Democratică Congo, Zimbabwe și ultima în listă - Burundi [105].

R. Moldova se plasează pe locul 50 cu 85,7 puncte, dintr-un total de 141 de state, incluse într-un *Indice al slăbiciunii statelor în curs de dezvoltare*, compilat în 2008 de „Center for Global Development” și Centrul „Brookings Institution” din SUA, fiind situată între Iran și Bhutan. La elaborarea Indicelui se utilizează 21 de indicatori, grupați în patru categorii: economie, politică, securitate, dezvoltare socială. Țara cu cel mai mare punctaj ocupă ultimul loc în clasament și este cea mai puternică, iar cu număr minim – cea mai slabă. În clasamentul din 2011 poziția R. Moldova s-a înrăutățit, ea acumulând doar 81 puncte, având statut de „stare de alertă” [106].

Anual Fundația americană „Heritage Foundation” și ziarul financiar american „The Wall Street Journal” elaborează *Indicele libertății economice*, întocmit pe baza punctajului între 0 (cel mai scăzut) și 100 (cel mai ridicat nivel de libertate). Lider în clasamentul mondial din 2007 și 2010 este Hong Kong cu peste 80 de puncte. R. Moldova este apreciată ca fiind “în mare parte lipsită de libertate”. În clasamentul din 2010 R. Moldova se situează pe locul 120 din 179 de țări (cu 55,7 puncte), între Serbia (58 de puncte) și Tadjikistan (53,5 de puncte) [107].

Anual, începând din 1979, World Economic Forum analizează *Indicele competitivității globale* în peste 100 de țări, folosind o scală de evaluare de la 1 la 7 puncte (1 – poziția inferioară) și analizând 12 stâlpi ai competitivității, divizați în 3 grupuri: cerințe de bază, factori de îmbunătățire a eficienței și factori de inovație. În anii 2006-2007 R. Moldova a ocupat locul 86 din 122 de țări analizate, cu 3,8 de puncte acumulate, numărul de puncte rămânând, practic, stabil în următorii ani: 2008-2009 – locul 95 (3,8 de puncte) din 134 de țări, 2011-2012 – locul 93 (3,89 de puncte) din 146 de țări [108, p.242]. Conform punctelor acumulate, R. Moldova se caracterizează ca un stat, ce se află la nivelul cel mai inferior al dezvoltării, fiind condus de factori (comparativ cu statele, conduse de eficiență și nivelul superior - conduse de inovații).

Raportul „*Libertatea în lume*”, elaborat de organizația americană „The Freedom House”, “The Freedom House” apreciază libertatea în țările lumii conform punctajului pentru “drepturile politice” și “libertățile civile”: un punct înseamnă grad maxim de libertate, iar 7 puncte – cel mai scăzut nivel. În clasamentele din 2007 și 2010 R. Moldova se află printre țări „parțial libere” și a acumulat 3 puncte la “drepturile politice” și 4 puncte la “libertățile civile” [109], fiind în același grup cu Mozambique și Zambia.

Indicele de Transformare Bertelsmann (ITB) analizează și evaluează procesele de dezvoltare și transformare în 125 de țări în curs de tranziție și în curs de dezvoltare din punct de vedere al transformărilor politice și economice, utilizând 17 criterii subdivizate în 52 de întrebări. Pentru clasificarea țărilor se utilizează scala de la 1 la 10 puncte, 1 punct fiind nivelul inferior. Statele cu structuri funcționale democratice și economie de piață obțin scoruri mai înalte.

Conform ITB pe 2008, R. Moldova (cu 5,93 puncte) a ocupat locul 60 privind statutul democrației și economiei de piață (între Rusia - pe locul 59 și Kenya - pe 61). În domeniul democrației Moldova a acumulat 6,85 de puncte (locul 42), iar în domeniul economiei de piață – 5 puncte (locul 72). Conform indicatorului administrarea politică a transformării, R. Moldova a ocupat locul 87 (cu 4,48 de puncte), între Haiti pe locul 86 și Tadjikistan pe locul 88 [110].

Revista “International Living” prezintă cele mai bune locuri în lume pentru a locui, a călători, a investi și a se retrage la bătrînețe. Anual revista prezintă un *Indice al calității vieții*. În anul 2008 revista a evaluat 192 de țări, iar R. Moldova a ocupat locul 55 cu 63 de puncte acumulate (aceiași punctaj cu Mauritius, Cipru, Israel). Pe primul loc a fost plasată Franța (85 puncte), iar pe ultimul – Iraq (29 puncte). În 2010 Franța a păstrat locul de frunte cu 82 de puncte, iar R. Moldova a păstrat locul 55 cu 65 puncte acumulate [111].

Organizația olandeză „World Database of Happiness” a analizat 95 de țări pentru a stabili care sunt cele mai fericite națiuni de pe glob, compilînd „*Baza mondială a fericirii*”. Pe parcursul a zece ani populația din țările incluse în studiu aprecia starea lor cu punctaj de la 1 la 10. Conform rezultatelor din 2008, primul loc a ocupat Danemarca cu 8,2 puncte din 10 posibile, iar ultimul – Tanzania, cu 3,3 de puncte. R. Moldova a obținut doar 3,5 puncte, astfel plasîndu-se pe locul trei din urmă, fiind calificată printre națiuni cu cea mai nefericită populație [112].

Compania americană de asigurării AON și compania britanică de consultanță Oxford Analytica au elaborat un *clasament al țărilor conform riscurilor politice*. Acest clasament este unul din instrumentele de analiză și evaluare a țărilor în procesul de luare a deciziilor pentru investitorii străini și companiile implicate în comerțul internațional. În 2008 R. Moldova se clasează ca o țară cu riscuri politice sporite, care se datorează, în principal, riscurilor economice și existenței riscului nerambursării împrumuturilor luate de la creditorii externi. Adițional, R. Moldova înregistrează riscuri în domeniul judiciar și amestecului politicului în economie. În afară de R. Moldova, în Europa, printre țările cu riscuri politice sporite, figurează doar Belarus, Georgia și Armenia [113].

Fondul American pentru Pace (The Fund for Peace) și revista Foreign Policy publică, începînd din 2005, *clasamentul țărilor care nu sunt funcționale*. Clasamentul din 2008 cuprindea 177 de țări, iar statul cel mai puțin funcțional este Somali. R. Moldova a ocupat locul 50, fiind cel mai puțin funcțional stat din Europa. Analiza este bazată pe 12 indicatori, grupați în trei categorii: social, economic și politic. În clasamentul din 2006, care a cuprins 60 de țări, R. Moldova a ocupat locul 58 [114].

Conform *clasamentului prosperității globale* din 2008, realizat de Legatum Institute, R. Moldova se plasează pe locul 83 din 104 țări: ea a înregistrat progrese la capitolul educație,

antreprenoriat, export și șomaj, dar există deficiențe în domenii ca sănătatea, viața în familie, investiții străine, mediul social, oportunități echitabile, motivații comerciale, bună guvernare, creșterea investițiilor capitale, nivelul salariilor. Primele trei locuri din clasament le-a ocupat Australia, Austria, Finlanda, ia ultimul loc - de Yemen. În 2011 R. Moldova era poziționată pe locul 79 din 110 țări, între Ghana (locul 78) și Namibia (locul 80), aceste trei fiind ultimele țări din categorie „prosperitate medie”, fiind foarte aproape de categorii „prosperitate redusă” [115].

Într-un *clasament al celor mai bogate state din lume*, realizat de Global Finance, R. Moldova ocupă locul 131 din 182 de țări (Tabelul 2.1), cu un PIB per capita de 2937 de dolari, plasându-se după Uzbekistan.

Tabelul 2.1. Clasamentul țărilor conform PIB per capita/an, 2008-2010

Poziția în 2010	Țară	PIB (PPC) per capita/dolari SUA		
		2008	2009	2010
1.	Qatar	84 350	83 841	90 149
2.	Luxembourg	81 990	78 395	79 411
3.	Norway	53 361	52 561	52 964
4.	Singapore	51 846	50 523	52 840
....				
130.	Uzbekistan	2 599	2 807	3 016
131.	R. Moldova	3 000	2 843	2 937
132.	Insulele Solomon	2 928	2 819	2 854
...				
181.	Zimbabwe	337	355	365
182.	Congo, Republica Democratică	329	332	342

Sursa: elaborat de autor, în baza datelor [116]

Astfel, deși sărăcia are o largă arie de răspândire pe glob, R. Moldova deseori se află în poziții defavorabile comparativ cu alte state.

2.2. Manifestarea sărăciei în plan internațional: dimensiuni, cauze, tendințe

Pentru a vedea scara sărăciei într-un grup de țări (și a face comparație între mai multe țări), se utilizează câțiva indicatori internaționali. Un exemplu de asemenea indicator pentru comparația bunăstării între țări este **IDU**, bazat pe abordarea capacităților, calculat anual de PNUD și prezentat în RDU. La calcularea acestui indice se iau în considerare următorii indicatori:

<ul style="list-style-type: none"> • Speranța de viață la naștere • Produsul intern brut pe cap de locuitor • Gradul de alfabetizare a populației • Mortalitatea infantilă <p>Sursa: PNUD, RDU [120]</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Egalitatea genurilor • Accesul la informație (mass-media, telecomunicații) • Gradul de frecvență (învățământ primar, secundar, superior) • Dotarea cu echipamente electrocasnice și automobile • Gradul de urbanizare
--	---

În RDU din 1997, elaborat de PNUD, a fost introdus un **Indice al sărăciei umane** (ISU), un indicator ce reflectă standardul de viață dint-o țară, calculat pentru țările în curs de dezvoltare (ISU-1) și pentru țările dezvoltate (ISU-2). ISU-1 cuprinde: probabilitatea la naștere de a nu atinge 40 de ani; rata de analfabetism; ponderea populației ce nu are acces la apă potabilă; ponderea populației ce nu are acces la servicii de sănătate; ponderea copiilor sub 5 ani cu greutatea sub normală; ponderea populației cu venituri sub limita sărăciei (1,08 dolari SUA pe zi). ISU-2 cuprinde: probabilitatea la naștere de a nu atinge vârsta de 60 de ani; rata de analfabetism funcțional³; populația care trăiește sub limita sărăciei (sub 50% din venitul mediu în perioada 1990-2000); rata șomajului pe termen lung (minim 12 luni).

În opinia noastră indicatorii IDU, utilizați de PNUD, nu sunt perfecți - unii din ei nu sunt reprezentative pentru țările în curs de dezvoltare. De exemplu, indicatorul privind frecventarea școlii în țările sărace nu ia în considerare faptul că în perioada rece a anului, în caz în care școala nu dispune de condițiile necesare de încălzire, frecvența elevilor se reduce substanțial datorită bolilor. Alt aspect - dacă școala nu este echipată bine sau profesorii nu sunt bine salariați – se reduce calitatea studiilor, ceea ce nu este reflectat de acest indicator. Astfel, considerăm că trebuie de perfecționați indicatorii de dezvoltare umană propuși de PNUD.

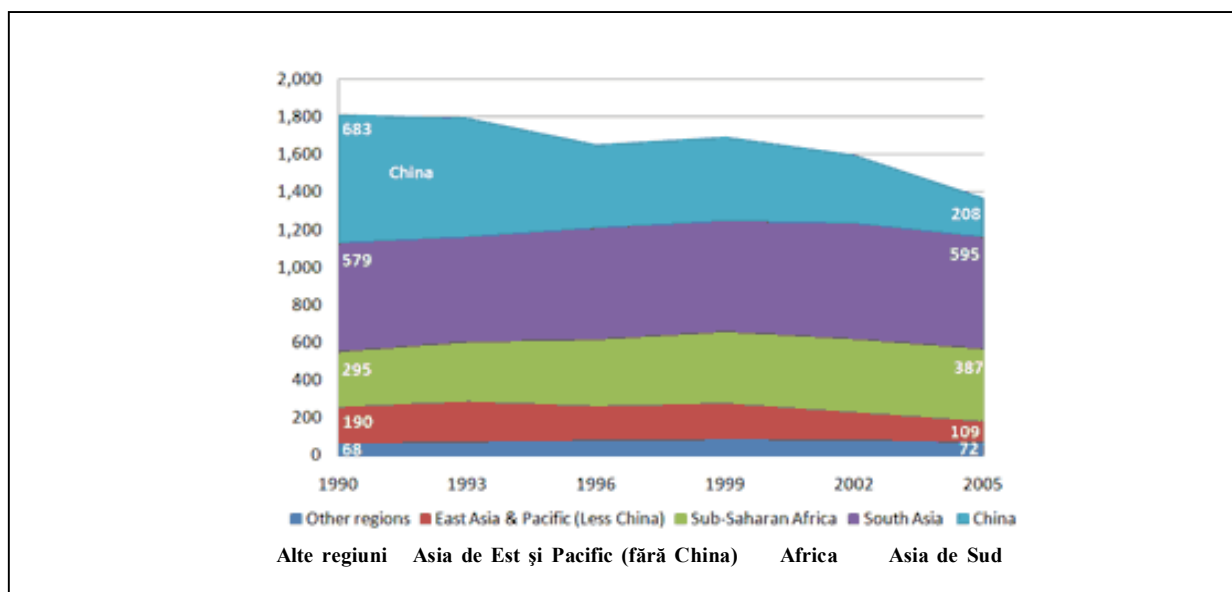
BM a propus în anii '90 sec. XX ca pragul „internațional” absolut al sărăciei să fie exprimat în dolari la paritatea puterii de cumpărare, în vederea comparațiilor internaționale. Acest indicator a fost propus pentru evaluarea implementării primului ODM și este egal cu 1,08 dolari SUA pe zi pentru o persoană la paritatea puterii de cumpărare din 1985 (iar mai târziu – din 1993), care pentru simplificarea calculelor a fost egalat cu 1 dolar SUA. Pragul de 1 dolar SUA pe zi a fost gândit în primul rând pentru țările în curs de dezvoltare, situate în regiuni cu clima tropicală, unde nu sunt necesități considerabile privind îmbrăcămintea și adăpostul, iar consumul mediu era în jur de 30 dolari SUA pe lună pe cap de locuitor. BM periodic publică rapoarte privind sărăcia în diferite regiuni ale lumii, bazate pe informația națională privind veniturile/consumul populației.

Autorul este de acord cu obiecțiile privind acest indicator utilizat și promovat de către BM. În opinia noastră, un dolar pe zi nu este suficient în societatea contemporană nici măcar pentru un copil, dar cu atât mai mult pentru un om matur. De exemplu, el nu ține cont de faptul că în

³ Analfabetismul funcțional este incapacitatea individului de a folosi deprinderile de citire, scriere și utilizarea calculatorului zi cu zi. O persoană analfabetă funcțional are dificultăți în completarea unui formular, nu înțelege instrucțiunile scrise, descifrează cu greutate un articol de ziar, semnele de circulație, nu știe să consulte un dicționar sau orarul autobuzului. Aceste persoane devin subiecte ale marginalizării sociale, prezintă un risc mai mare de îmbolnăvire, de stres și au venituri mai mici [117]. Un studiu privind educația în EU, publicat de Comisia Europeană, arată că în România, în 2000 - 2006, ponderea elevilor de 15 ani care sunt analfabeți funcțional a crescut de la 41,3% la 53,5% [118].

țările în curs de dezvoltare liberalizarea piețelor a condus la creșterea considerabilă a prețurilor la produsele de prima necesitate. În majoritatea țărilor în curs de dezvoltare nici cinci dolari pe zi nu sunt îndeajuns pentru acoperirea cheltuielilor de bază pentru hrană, îmbrăcăminte, locuință, servicii medicale și educație. Deficiența indicatorului de un dolar pe zi contribuie la confuzia acelor țări dezvoltate, unde săracii sunt persoane cu venituri de zeci de ori mai mari decât un dolar pe zi (de ex., în Germania pragul sărăciei în 2003 era considerat venitul lunar de 983 euro). Pe când țările în curs de dezvoltare se autoamăgesc că au redus sărăcia, dacă luăm în calcul indicatorul sus-numit. De exemplu, în Grecia, conform statisticii, ponderea populației care trăiește sub pragul sărăciei absolute este aproape zero. În același timp, cercetările demonstrează că dacă sărăcia ar fi fost măsurată în baza asigurării cu bunuri și servicii de bază, atunci circa 80% din populația Greciei ar fi fost considerată săracă [119].

Cu toate că pragul „dolar-pe-zi” nu este ideal, el este, totuși, utilizat cel mai des pentru evaluarea sărăciei la nivel global. În ultimii 25 de ani (1981-2005), numărul populației care locuiește cu mai puțin de 1,25 dolari SUA/zi (la PPC, 2005) a scăzut de la 1.9 mlrd. persoane la 1.4 mlrd. persoane (ponderea lor a scăzut de la 52% la 26%), Figura 2.1.

Sursa: [120]

Fig. 2.1. Numărul persoanelor care locuiesc cu mai puțin de 1,25 dolari SUA/zi, mlrd.

Dar recesiunea globală a afectat acest trend pozitiv, și în 2009 numărul persoanelor care trăiesc în sărăcie extremă a crescut cu 60-90 mil. persoane. Menționăm că această scădere a fost posibilă datorită eforturilor de reducere a sărăciei întreprinse de țările din Asia de Est și din regiunea Pacific. De exemplu, China a reușit să reducă numărul populației sărace cu 475 mil. persoane în perioada 1990-2005 (în 1990 în China locuiau 37% din săracii de pe glob, în 2005 ponderea lor era 15%). În același timp alte regiuni au înregistrat o creștere a numărului de

persoane care locuiesc cu mai puțin de 1,25 dolari SUA/zi. De ex., în Africa sub-Saharnă, în 2005 au fost înregistrați cu 100 mil. mai multe persoane extrem de sărace comparativ cu anul 1990, iar rata sărăciei constituie peste 50%.

Eurostat practică estimarea indicatorilor de sărăcie relativă pentru țările din Europa, utilizând pragul sărăciei care corespunde unui anumit procent (60%) din mediana veniturilor disponibile pentru echivalent adult⁴. Persoanele ce corespund acestui indicator sunt considerate „în riscul de a deveni săraci”. Conform Raportului editat de de EAPN în 2009, rata persoanelor care riscă de a deveni săraci în UE este de 16%, (circa 80 mil. cetățenii UE).

Alte organizații internaționale utilizează indicatori pentru evaluarea sărăciei în dependență de specializarea lor. De exemplu, IFAD utilizează indicele securității alimentare, indicele integrat al sărăciei, indicele necesităților de bază și indicele bunăstării relative. În general, acestea sunt medii pe țară și ele nu rezultă în măsurarea sărăciei, și de aceea nu sunt potrivite pentru depistarea celor săraci în țara respectivă.

În România sunt utilizați câțiva indicatori pentru evaluarea bunăstării populației, printre care „minimul de trai decent” și „minimul de subzistență”. „Minimul de trai decent” presupune calculul necesarului de resurse pentru consumul curent – alimentar, îmbrăcăminte, încălțăminte, locuință, servicii, completat cu o componentă pentru educație și formare profesională, care să permită dezvoltarea și participarea individului în societate. „Minimul de subzistență” prevede aspecte legate de supraviețuirea unei persoane, în condițiile unui ajutor public pe termen scurt, în vederea reintegrării persoanei respective în societate. Este diferit de minimul decent, tocmai prin aceste elemente de dezvoltare și afirmare socială a unei persoane, care nu sunt prevăzute la supraviețuire [122, p. 156]. În Estonia, gospodăriile au fost chestionate după cinci caracteristici: a doua locuință (vilă), autovehicol propriu, număr camere raportat la număr persoane ce locuiesc în locuința respectivă, încălzirea locuinței și venitul gospodăriei mai mare de 1500 krone. Gospodăriile ce nu posedă nimic din cele menționate sau doar un lucru, au fost definite ca fiind sărace [123, p.37]. În Chili, se consideră că familia a depășit starea de sărăcie extremă în cazul în care ea poate satisface 53 de indicatori – condiții minime pentru calitatea vieții, care reies din dimensiunile vieții de familie: sănătate, educație, dinamica familiei, condiții de trai, serviciu și venituri [124, p.21].

Declarația Mileniului din septembrie 2000, adoptată de către liderii mondiali, stabilește ODM drept obiective pentru comunitatea internațională. Ele includ:

⁴ Este posibil de a exprima mărimea gospodăriei în „persoane echivalent adulte”, utilizând scala de echivalență propusă de OECD. Spre exemplu, mărimea unei gospodăriei formate din patru membri (soț, soție și doi copii) ajustată la o persoană echivalent adultă este de 2.7 membri ($1+0.7+2*0.5$) [121, p.7].

1. Eradicarea sărăciei extreme și a foamei.	5. Îmbunătățirea sănătății materne.
2. Realizarea accesului universal la educația primară.	6. Combaterea HIV/SIDA, malariei , altor boli.
3. Promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor.	7. Asigurarea durabilității mediului.
4. Reducerea mortalității copiilor.	8. Crearea parteneriatelor globale pentru dezvoltare.

Primul obiectiv - **Eradicarea sărăciei extreme și a foamei** - cuprinde două sarcini: Sarcina 1 - Reducerea la jumătate, în 1990-2015, a populației mondiale cu un venit inferior unui dolar pe zi; Sarcina 2 - Reducerea la jumătate, în 1990-2015, a populației mondiale care suferă de foame. Menționăm că ODM sunt destul de familiare pentru cei care au tangență cu dezvoltarea internațională, dar sunt puțin cunoscute printre publicul larg. Această dovedesc rezultatele cercetării Comisiei Europene, care denotă că 88% din respondenți din UE niciodată nu au auzit despre ODM [125]. În Raportul privind ODM din 2007 (mijloc de perioada pentru atingerea obiectivelor), se spune: „cu toate că sunt unele progrese în anumite țări, altele nu vor reuși să atingă obiectivele propuse fără un substanțial efort din afară”. Conform estimărilor, se presupune că cel puțin un miliard de persoane vor trăi în sărăcie extremă în anul 2015 [126, p.3].

În opinia noastră, cu toate că ODM sunt pe larg acceptate, ele sunt departe de a fi obiective bine formulate. În primul rând, ele au fost formulate de sus în jos (mai întâi au fost formulate la nivel internațional, apoi au fost propuse la nivel național) – ceea ce este incorect, deoarece în felul acesta nu este luat în considerare specificul de dezvoltare al fiecărei țări. Mai corect ar fi fost dacă ODM se formulau, bazându-se pe ODM naționale.

În al doilea rând, ODM se referă la eradicarea sărăciei extreme, dar trebuie ținut cont de faptul că ponderea persoanelor în sărăcie extremă (absolută) se reduce de la sine în mod rapid – starea inferioară a lor fiind moartea. Cu toate că se numește „eradicarea sărăciei extreme”, primul ODM propune reducerea doar cu 50% a populației în această stare. Dar scopul final trebuie să fie eliminarea sărăciei extreme cu 100%, ea fiind o stare degradantă limitrofă.

În al treilea rând, ODM nu vizează durabilitatea. Dacă proporția celor aflați în sărăcie extremă se va reduce cu 50% până în 2015, care va fi următorul pas? Reducerea cu 100% a celor care au rămas (sau au intrat între timp) în sărăcie extremă sau iarăși cu 50%? Va fi nevoie încă de 15 ani pentru acest efort? Aceasta înseamnă că o generație întreagă de oameni, care nu au nimerit în primele 50% „fericite”, vor duce timp de 30 de ani viața mizerabilă (durata vieții lor nefiind cu mult mai mare decât 30 ani)?

2.3. Dimensiunile și tendințele sărăciei în R. Moldova

Sărăcia, ca fenomen social, a început să fie studiată sistematic în R. Moldova începând cu anul 1997, prima estimare fiind efectuată de către Departamentul de Statistică cu susținerea

financiară și tehnică din partea BM și a PNUD, prin folosirea rezultatelor cercetărilor bugetelor gospodăriilor casnice. Conform metodologiei adoptate, sărăcia în R. Moldova a fost identificată cu ajutorul indicatorului „minimul de existență”. Însă, din cauza situației economice dificile, valoarea M/e stabilit nu a putut fi utilizată pentru stabilirea categoriilor de persoane care au nevoie de asistență socială primordială, deoarece în acest scop ar fi fost necesare alocări de la stat în volum de circa 3 mlrd. lei anual. Deaceea, a fost aplicat nivelul pragului sărăciei egal cu 30% din cuantumul M/e [127].

Majoritatea datelor statistice pentru analiza sărăciei în R. Moldova se colectează în cadrul Cercetării bugetelor gospodăriilor casnice, efectuate anual de către BNS, pe un eșantion reprezentativ pe țară, care cuprinde 6480 de gospodării casnice, distribuite în mod egal (cîte 540 gospodării) pe o durată de 12 luni, folosind un sistem lunar de rotație.

Conform metodologiei utilizate în R. Moldova, analiza sărăciei se bazează pe studierea consumului populației (cheltuielile de consum ale gospodăriei casnice fiind considerate un indicator mai veridic și mai precis al nivelului de trai decât veniturile). Unitatea de bază în analiza sărăciei este gospodăria casnică. Cheltuielile de consum ale gospodăriei casnice includ consumul alimentar (inclusiv contravaloarea articolelor consumate din producția proprie a gospodăriei), mărfurile nealimentare și plata serviciilor. Conform Raportului Anual de Evaluare a SCERS din 2007, în R. Moldova o persoană este considerată săracă dacă bunăstarea sa (consumul pe adult echivalent) scade sub pragul sărăciei. Implicit se presupune că toți indivizii din cadrul gospodăriei casnice au același nivel de viață; gospodăria casnică se consideră că se află în sărăcie și membrii ei sînt considerați săraci, dacă cheltuielile de consum ale gospodăriei scad sub pragul definit al sărăciei. În Tabelul 2.2 este prezentată informația privind sărăcia în R. Moldova în 2000-2009.

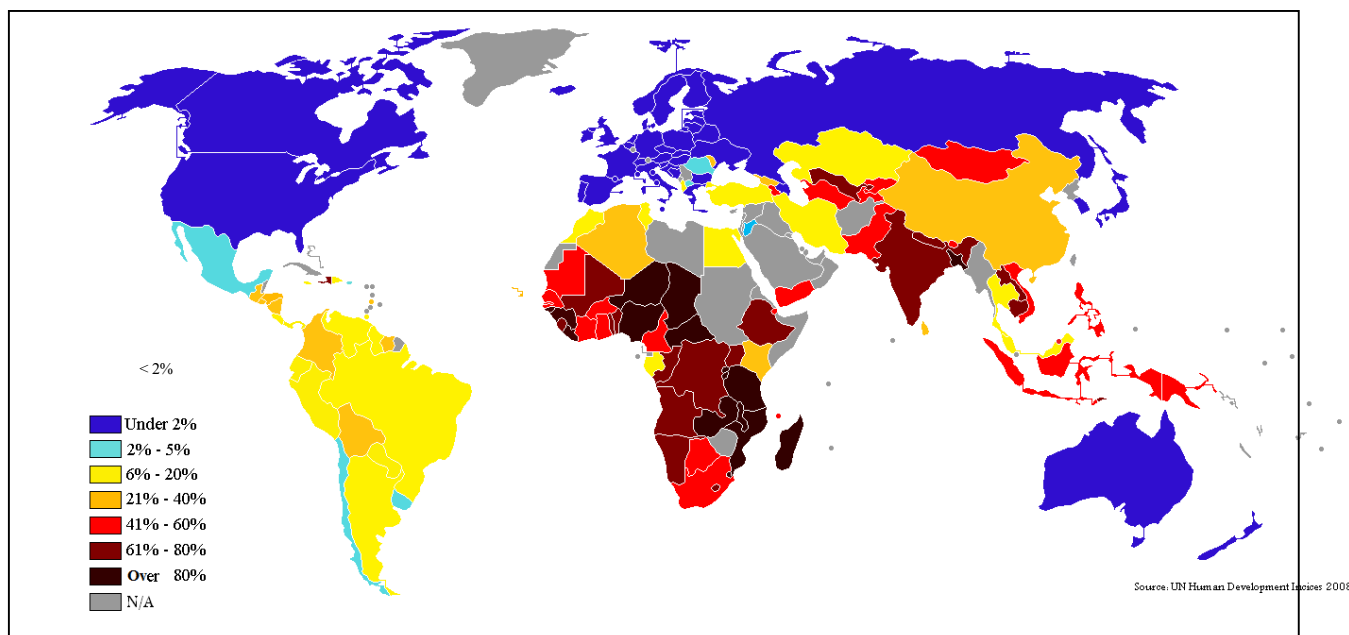
Tabelul 2.2. Indicatorii sărăciei în R. Moldova, 2000-2009

Indicatori	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
<i>Pragul sărăciei absolute, lei/lună</i>	234,8	257,3	270,7	303,5	327,0	353,9	404,2	839,3	945,9	945,9
Rata sărăciei, %	67,8	54,6	40,4	29,0	26,5	29,1	4,5	25,8	26,4	26,3
Profunzimea sărăciei, %	27,0	19,3	12,4	7,3	6,8	8,0	1,0	5,9	6,4	5,9
Severitatea sărăciei	13,7	9,1	5,2	2,7	2,5	3,2	0,4	2,1	2,3	2,0
<i>Pragul sărăciei extreme, lei/lună</i>	183,9	201,5	212,0	235,5	258,1	278,5	747,4	453,9	511,5	511,5
Rata sărăciei extreme, %	52,2	38,0	26,2	15,0	14,7	16,1	30,2	2,8	3,2	2,1
Profunzimea sărăciei extreme, %	17,6	11,6	6,6	3,1	3,2	4,0	7,9	0,5	0,5	0,4
Severitatea sărăciei extreme	8,2	5,1	2,4	1,0	1,1	1,5	3,0	0,2	0,1	0,1

Sursa: [128], [129]

Menționăm că începând cu 2006 informația nu este comparabilă cu datele anilor precedenți, datorită schimbărilor în metodologie de CBGC⁵. Autoritățile consideră că în anul 2006, în medie, transferul monetar necesar fiecărei persoane sărace a constituit 59 lei pentru a ieși din starea de sărăcie absolută și circa 4 lei –din starea de sărăcie extremă [128].

Începând cu anul 1998, sărăcia în țară a cunoscut o creștere rapidă și a atins unul din cele mai înalte nivele (peste 70%) înregistrate în CSI. Din 2000, sărăcia a început să se reducă, iar în 2005, în pofida creșterii economice, nivelul sărăciei a crescut moderat (în special, datorită extinderii acesteia în mediul rural). În 2006, în R. Moldova aproximativ 1 mil. de oameni (30,2%) se aflau în sărăcie absolută și circa 150 mii persoane (4,5%) trăiau în sărăcie extremă. În 2008-2009 în jur de 26% din populația țării trăiau în sărăcie absolută. Din Figura 2.2 reiese că Republica Moldova este, practic, cea mai nordică țară săracă, în care ponderea persoanelor care locuiesc cu mai puțin de 2 dolari SUA/zi depășește 20% (cu excepția Mongoliei, unde ponderea acestor persoane e mai mare de 40%).

Sursa: [131]

Fig. 2.2. Ponderea persoanelor care locuiesc cu mai puțin de 2 dolari SUA/zi, 2009

Pe lângă evaluările sărăciei efectuate în R. Moldova de către structurile guvernamentale și organizațiile internaționale, și organizațiile neguvernamentale contribuie la o înțelegere mai bună

⁵ Începând cu anul 2006 CBGC a fost modificată substanțial, principalele schimbări fiind în domeniul de eșantionare și modificarea chestionarelor pentru colectarea datelor. Eșantionul nou a fost extras în baza datelor recensământului populației din 2004 și a bazei de date a consumatorilor de energie electrică (eșantionul pentru cercetare în 1997-2005 - în baza listelor electorale din 1996). Modificările în chestionare: racordarea definițiilor și principiilor metodologice a indicatorilor ocupării în corespundere cu Ancheta Forței de Muncă; modificarea designului Registrului Gospodăriei; schimbarea perioadei de referință pentru veniturile din activitatea individuală agricolă, remitențe, cheltuielile pentru produse alimentare și unele tipuri de cheltuieli pentru serviciile comunale [130, p.5].

a fenomenului sărăciei. De exemplu, IDIS Viitorul a participat în 2008 la un studiu regional privind analiza obstacolelor regulatorii în reducerea sărăciei în R. Moldova. Experții D. Cheianu-Andrei și N. Sadovei [132] au analizat trei tipuri de obstacole regulatorii cu care se confruntă persoanele sărace în R. Moldova: la inițierea unei activități aducătoare de profit, inclusiv prin intermediul angajării, la îmbunătățirea condițiilor de trai și în ceea ce privește protecția socială. Concluziile studiului demonstrează că prevederile rigide privind formalizarea relațiilor de muncă, inițierea unei activități aducătoare de profit descurajează persoanele social-vulnerabile; sistemul de asigurare socială este fragmentat și ineficient direcționat spre cei săraci; iar inexistența unui program de acordare a locuințelor sociale și condițiile dezavantajoase de acordare a creditelor preferențiale fac dificilă îmbunătățirea condițiilor de trai.

Indicatorii cel mai des utilizați pentru evaluarea sărăciei în R. Moldova

Pentru caracterizarea sărăciei în R. Moldova în diferite documente sunt menționați diferiți indicatori. Dacă în HG R. Moldova Nr. 1337 din 29.12.2000 cu privire la aprobarea Strategiei preliminare de reducere a sărăciei au fost propuși 8 indicatori pentru monitorizarea progresului în implementarea strategiei de reducere a sărăciei, în HG R. Moldova Nr. 619 din 16.05.2002 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei pentru perioada 1 iunie 2002 - 31 mai 2005 sunt incluși 34 de indicatori ai sărăciei. În Anexa 9 sunt prezentați diferiți indicatori, menționați în actele legislative și rapoartele privind sărăcia în R. Moldova. Cu toate că se prevedea monitorizarea lor periodică (anuală sau trimestrială), în realitate a avut loc monitorizarea unui număr restrâns de indicatori. Diversitatea indicatorilor în R. Moldova creează confuzie în ceea ce privește fenomenul sărăciei și proporțiile sale. Prezentăm caracteristicile unor indicatori utilizați în R. Moldova pentru evaluarea sărăciei.

- **Pragul sărăciei extreme (alimentare) în R. Moldova**

Pragul sărăciei extreme este bazat pe valoarea monetară a unui coș alimentar, definit în termeni de consum minim zilnic de calorii. În 2002 în R. Moldova a fost stabilit pragul alimentar de 2282 Kcal/zi. Totuși, dacă în loc de minimumul mediu pe o persoană ar fi fost folosită media pe o persoană echivalent adultă, atunci minimumul consumului mediu de calorii pe o persoană echivalent adultă ar fi de 3004 calorii/persoană/zi [133, p.10].

O gospodărie este clasificată ca extrem de săracă dacă cheltuielile totale de consum pe adult echivalent sunt mai mici decât costul unui coș de produse alimentare de bază. Pentru anul 2002, pragul saraciei extreme în R. Moldova a fost stabilit la nivelul de 212,0 lei pe lună, în 2003 - 235,5 lei, 2004 - 258,1 lei, 2005 - 278,5 lei, 2006 - 747,4 lei, iar în 2007 - 453,9 lei (vezi

Tabelul 2.2). Tabelul 2.3 arată structura coșului alimentar care asigură minimum necesar de calorii, inclusiv costul acestui coș, care reprezintă pragul sărăciei extreme pentru anul 2006.

Tabelul 2.3. Structura pragului sărăciei extreme în R. Moldova, 2006

Produse	Cantități lunar (kg, l)	Calorii		Cheltuieli, 2006	
		calorii pe zi	% calorii	lei/ lună	%
Cereale și produse cerealiere	15,4	1510	50,3	78	19,2
Carne și produse din carne	2,8	182	6,1	92	22,6
Pește	1,0	22	0,7	18	4,5
Lapte și produse lactate	4,5	150	5,0	43	10,6
Ouă	0,3	6	0,2	2	0,5
Grăsimi și ulei	18,9	473	15,7	39	9,7
Fructe	1,9	94	3,1	14	3,5
Legume	18,6	324	10,8	86	21,4
Cartofi					
Zahăr și produse din zahar	1,7	201	6,7	23	5,6
Condimente, cafea, ceai și băuturi	21,9	42	1,4	10	2,4
Total		3004	100,0	404	100,0

Sursa: [128]

Analiza comparativă denotă că structura coșului alimentar minim în 2006 a suferit schimbări în comparație cu normele medii anuale ale consumului de produse alimentare din anul 1993: cantitatea cărnii, produselor lactate și a fructelor a fost micșorată considerabil în anul 2006. Dacă în anul 1993 se considera necesar de a consuma 6,5 kg de carne, 10,7 l de produse lactate și 7,1 kg de fructe pe lună per o persoană, în anul 2006 în coșul alimentar minim consumul de carne a constituit doar 2,8 kg, produse lactate – doar 4,5 litri și fructe – doar 1,9 kg. În schimb, a crescut ponderea produselor cerealiere: de la 11,3 în 1993 la 15,4 kg în 2006.

- **Pragul sărăciei absolute în R. Moldova**

Pragul sărăciei absolute a fost estimat pe baza cheltuielilor totale de consum, prin majorarea pragului alimentar al sărăciei cu un supliment pentru bunuri nealimentare și servicii. Componenta nealimentară a fost estimată pentru segmentul gospodăriilor eșantionate, a căror cheltuieli de consum pe persoana s-au plasat în intervalul unei devieri de 10% (+/-) de la nivelul pragului alimentar al sărăciei. Acest prag reprezintă suma de bani, necesară pentru a asigura consumul alimentar de 2282 Kcal pe zi și procurarea articolelor nealimentare de primă necesitate și a serviciilor, componenta și costul cărora de asemenea se stabilesc în baza modelului de

consum al celor nevoiași. În Tabelul 2.2, p.52 sunt indicate valorile pragului saraciei absolute în R. Moldova în 2002-2009.

- **Pragul subiectiv al sărăciei în R. Moldova**

Anual, începînd cu anul 1998, Institutul de Politici Publice din Moldova (IPP) elaborează Barometrul de Opinie Publică. Acest sondaj include și întrebări privind îngrijorarea populației, aprecierea veniturilor actuale, care permit să evalueze opiniile populației privind bunăstarea lor (Anexa 10). Începînd din 1998, peste 50% din respondenți plasează sărăcia pe prim loc din lucrurile care îi îngrijorează cel mai mult. La întrebarea privind veniturile actuale, circa 30% din respondenți răspund că venituri nu ajung nici pentru strictul necesar (mai 2011 – 34%), pe când peste 40% - că ajung doar pentru strictul necesar. În mai 2012, 57% din respondenți au afirmat că cel mai mult îi îngrijorează problema sărăciei [134].

Guvernul R. Moldova de asemenea a evaluat sărăcia subiectivă în țară, reieșind din percepția populației privind fenomenul sărăciei. Conform rezultatelor sondajului „Opinii privind fenomenul sărăciei”, efectuat în august 2002 de către Departamentul Statistică și Sociologie al R. Moldova, majoritatea gospodăriilor casnice în țară (61,2%) s-au autoevaluat drept sărace. În opinia majorității respondenților, indiferent de faptul dacă se consideră sau nu săraci, cel mai important criteriu al sărăciei sînt veniturile mici (78,3% din respondenți), urmează starea șubredă a sănătății (33,6%), apoi – alimentația insuficientă (29,9%). Pentru o parte considerabilă din respondenți sărăcia se asociază, de asemenea, cu condițiile locative precare și cu nivelul scăzut al securității economice [135, p. 31].

Rezultatele cercetării în 2005 au revelat că prin noțiunea de „sărăcie”, 78% înțeleg lipsa veniturilor, 19% - starea proastă de sănătate și 12% - alimentația insuficientă. Atît respondenții din mediul urban (83%), cît și cei din mediu rural (76%) au considerat că insuficiența venitului este cauza principală a sărăciei. Alte caracteristici ale sărăciei, ca de exemplu, nivelul scăzut al securității economice sau al securității alimentare, condițiile nesatisfăcătoare de trai, nivelul scăzut al învățmîntului etc., sînt asociate cu sărăcia într-o măsură mai mică.

Rezultatele cercetării arată că, în anul 2005, pentru depășirea stării de sărăcie, 43,4% din totalul respondenților consideră că cei săraci ar trebui să fie ajutați din punct de vedere financiar, 35% - cu oportunități de angajare în cîmpul muncii, 34,3% doresc să obțină suport cu produse alimentare și 22% - cu îmbrăcăminte. Totodată, respondenții consideră că Guvernul trebuie să promoveze politici economice de atragere a investițiilor străine, dezvolte mecanisme de stimulare și protejare a producătorului autohton, diminueze rata dobînzii, promoveze o politică pronatalistă, creeze magazine pentru săraci, construiască locuințe sociale [135, p.77].

- **Pragul relativ al sărăciei în R. Moldova**

Pragul relativ al sărăciei se concentrează asupra relativității. Acest prag a fost stabilit la nivel de 50% din media cheltuielilor de consum pe adult echivalent ale gospodăriei casnice, constituind 294 lei conform datelor CBGC din anul 2004.

- **Pragul internațional al sărăciei în R. Moldova**

În cazul R. Moldova este definit ca venitul de 2,15 dolari SUA pe zi, la paritatea puterii de cumpărare. Începând din 2007, conform pragului internațional al sărăciei, în R. Moldova se evaluează ponderea populației cu un consum sub 4,3 dolari SUA pe zi/persoană (la PPC). În anii 2007-2009 rata sărăciei calculată conform pragului internațional, a a fost circa 30%.

- **Coeficientul Gini în R. Moldova**

Conform datelor statistice din R. Moldova, Coeficientul Gini stabilește gradul de deviere a repartizării efective a volumului veniturilor disponibile după grupe egale de populație de la linia repartiției uniforme a veniturilor. În Tabelul 2.4 sunt prezentate datele privind coeficientul Gini în R. Moldova în 1993-2008, din care reiese că în perioada de independență, inehitate în societate s-a acutizat.

Tabelul 2.4. Coeficientul Gini în R. Moldova, 1993-2008

1994	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
0,38	0,39	0,44	0,42	0,43	0,42	0,39	0,40	0,41	0,315	0,298	0,38

Sursa: elaborat de autor, în baza informației de la BNS

- **Bugetul minim de consum în R. Moldova**

Conform HG R. Moldova din 1993 [136], bugetul minim de consum este normativul social generalizator, determinat în baza balanței veniturilor și cheltuielilor categoriilor socialmente vulnerabile a populației. Valoarea bugetului minim de consum include bunuri materiale și servicii, ce asigură satisfacerea *cerințelor necesare grupurilor socialmente vulnerabile*. În Anexa 11 sunt prezentate normele medii anuale provizorii ale consumului de produse alimentare, mărfuri nealimentare și servicii care constituie bugetul minim de consum. Cu toate că HG prevedea aprobarea modulul *provizoriu* de determinare/ calculare a bugetului minim de consum, el a rămas în vigoare pînă azi (timp de 21 ani). În Tabelul 2.5 sunt prezentate valorile bugetului minim de consum în R. Moldova în 1992-2006.

Tabelul 2.5. Bugetul minim de consum (BMC) în R. Moldova în 1992-2006

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	2005	2006
BMC, lei	3,4	49,3	271,3	310,6	387,8	440,0	766,1	900
Raportul dintre pensia medie și BMC, %	61,5	38,2	20,3	20,7	20,3	18,8	50	49

Sursa: [137]

- **Coșul minim de consum (CMC) în R. Moldova**

Indicatorul „Coșul minim de consum” oficial nu se mai utilizează în R. Moldova începând cu 2004, cu toate că se mai calculează, responsabil de evaluarea lui fiind Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei. Din octombrie 2004 Guvernul R. Moldova a înlocuit indicatorul „coșul minim de consum” cu indicatorul „nivelul minim de existență”. În septembrie 2007 Prim-ministrul R. Moldova a propus substituirea categoriilor “coș minim de consum” și “salariu minim” prin “minim de existență”. Această noțiune apare în Legea R. Moldova Nr. 295 din 21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011: „statutul de sărac în R. Moldova este evaluat prin prisma disponibilității de mijloace care i-ar permite persoanei să consume coșul minim de consum. Prin urmare, se consideră sărace persoanele care, indiferent de modul cum cheltuiesc banii, au cheltuieli de consum sub pragul sărăciei” [128].

În R. Moldova exista o discrepanță substanțială între valoarea CMC și mărimea salariilor și pensiilor. De exemplu, în 2003 salariul mediu pe țară era de 892 lei (64 dolari SUA lunar) sau 71% din CMC (1261 lei sau 90 dolari SUA lunar), pensie medie a constituit 218 lei (15,6 dolari SUA lunar), sau doar 17% din CMC [137].

În R. Moldova alimentele, băuturile alcoolice și nealcoolice au o pondere semnificativă, reprezentând peste 40% din CMC, aproape dublu față de unele state din UE. De exemplu, în Slovacia aceste produse au o pondere de 17%, în Cehia - 20%, în Ungaria - 21%.

În România CMC lunar reprezintă ansamblul produselor alimentare, nealimentare și al serviciilor necesare unei persoane/gospodării pentru asigurarea unui nivel minim de trai. El este indicatorul principal folosit la calculul salariului minim pe economie. EUROSTAT nu utilizează acest indicator.

- **Minimul de existență în R. Moldova (M/e)**

Conform definiției BNS, M/e reprezintă „volumul minim de bunuri materiale și servicii necesare pentru satisfacerea cerințelor primordiale, asigurarea menținerii sănătății și susținerii viabilității omului” [138]. În Anexa 12 este prezentată componența M/e stabilită în anul 2000. Valoarea M/e în R. Moldova se calculează trimestrial de către BNS conform „Regulamentului cu privire la modul de calculare a M/e”, aprobat prin HG R. Moldova Nr. 902 din 28 august 2000 [139]. Dar tot în 2000, în HG R. Moldova Nr. 564 din 14.06.2000 [140], se menționează că sărăcia se identifică cu ajutorul indicatorului M/e, cuantumul căruia a fost stabilit la nivelul de 233,1 lei pe lună. Însă, „din cauza situației economice dificile, *această valoare a minimului de existență nu a putut fi utilizată pentru stabilirea categoriilor de persoane, care au nevoie de asistență socială primordială*”. Valorile M/e în R. Moldova în 2001-2010 sunt prezentate în Tabelul 2.6.

Tabelul 2.6. Minimul de existență în R. Moldova, 2001-2010, lei

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Total, lei	468,7	538,4	628,1	679,9	766,1	935,1	1099,4	1368,1	1187,8	1503,0
Populație urbană	532,9	614,8	721,5	784,2	865,7	1034,0	1189,2	1482,8	1295,3	1649,9
Populație rurală	424,2	485,6	563,5	607,8	696,9	865,6	1036,3	1287,6	1112,4	1398,3

Sursa: [129]

Majorarea M/e se explică prin creșterea prețurilor la produse alimentare, produse nealimentare și servicii incluse, determinate în baza structurii reale a cheltuielilor de consum ale populației. Dar nici acest nivel de M/e nu acoperă necesitățile vitale ale omului. Conform opiniei reprezentanților Confederației Sindicatelor din Moldova, „M/e se calculează conform unei metodologii care diferă de cea de stabilire a bugetul minim de consum și reprezintă cam jumătate din valoarea acestuia” [141]. Actualmente nu există bază legislativă pentru punerea în aplicare a politicii sociale, bazate pe M/e.

În opinia noastră, indicatorul M/e în R. Moldova nu prevede suficiente cheltuieli pentru medicamente, îngrijire medicală, activități culturale. De asemenea, el ar fi trebuit să includă și propriu-zis locuința, ceea ce lipsește. Accesibilitatea orașenilor la spațiu locativ în R. Moldova este cu mult mai redusă față de populația altor orașe din țările cu economie în tranziție și, conform indicelui accesibilității la locuință din 2003, a constituit în țară în mediu 12, variind de la 7,7 în Budapesta, până la 15 în Moscova [142]. Sondajele reflectă că în 2007 numai un respondent din o sută din capitala Moldovei a posedat toată suma necesară pentru construcția sau procurarea unei locuințe proprii și numai 2% ar fi putut finanța 50% din valoarea unui apartament [143].

Indicatorul M/e se utilizează și în alte țări din CSI (Rusia, Kazahstan, Ucraina) pentru promovarea politicii sociale a statului și pentru evaluarea nivelului de trai al cetățenilor din țară.

• Salariul minim garantat în R. Moldova (SMG)

Conform Codului Muncii al R. Moldova, capitolul II, Salariul minim garantat, “Orice salariat are dreptul la un SMG. Salariul minim reprezintă mărimea minimă a retribuției, evaluată în monedă națională, mărime stabilită de către stat pentru o muncă simplă, necalificată, sub nivelul căreia angajatorul nu este în drept să plătească pentru norma de muncă pe lună sau pe oră îndeplinită de salariat. În salariul minim nu se includ adaosurile, sporurile, plățile de stimulare și compensare. Salariul minim pe lună și salariul minim pe oră se stabilesc prin HG, după consultarea patronatelor și sindicatelor. SMG este indexat anual în funcție de evoluția indicelui prețurilor de consum, în conformitate cu legislația în vigoare” [144]. În prezent, în UE doar 7 țări

nu au noțiunea de un SMG: Cipru, Germania, Danemarca, Finlanda, Suedia, Italia și Austria. În celelalte 20 de țări, acesta variază de la 92 de euro pe lună în Bulgaria la 1570 de euro în Luxemburg [145].

• **Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) în R. Moldova**

R. Moldova a inițiat procesul de implementare a ODM în 2003. Dar pentru mai mulți indicatori nu au fost stabilite țintele (nici intermediare, nici finale), și respectiv, pentru monitorizarea progreselor ODM ei nu au fost calculați. În 2005 Guvernul a aprobat Primul Raport Național privind ODM în R. Moldova (Tabelul 2.7), iar în 2010 – cel de al Doilea.

În SCERS 2004-2006, prima sarcina arată astfel: „Reducerea cu mai mult de 2 ori, în perioada 2002- 2015, a numărului de oameni cu un venit zilnic sub 2,15 dolari SUA (conform PPC): de la 39,8% în anul 2002 până la 28,0% în 2006, la 23,0% în 2010 și la 18,0% în 2015”.

Tabelul 2.7. Obiectivul 1. Eradicarea sărăciei extreme și a foamei

Sarcina	Indicatori
1: Reducerea în jumătate, în perioada 1997- 2015, a ponderii populației cu venit sub 2,15 dolari SUA pe zi (la PPC)	1. Ponderea populației cu venit sub 2,15 dolari SUA pe zi (la PPC) 2. Rata reducerii sărăciei (incidența – profunzimea sărăciei) 3. Ponderea celei mai sărace chintile în consumul național
2: Reducerea în jumătate în perioada 1998-2015, a ponderii populației care îndură foame	4. Ponderea copiilor (până la vârsta de 5 ani), greutatea cărora este sub nivelul stabilit 5. Ponderea populației aflată sub nivelul minim de consum alimentar, exprimat în valoare energetică (2.282 Kcal/zi)

Sursa: [146, p.8]

Dar în anul 2008 toate sarcinile și indicatorii au fost modificați. În cazul unelor obiective a fost revizuit și anul de bază. De exemplu, pentru Obiectivul 1 anul de bază este 2006, dar pentru Obiectivul 3 (Promovarea egalității de gen și abilitarea femeilor) – 2007. În opinia noastră, cu toate că sarcinile și indicatorii au devenit mai specifici, prin modificările efectuate ulterior a fost pierdută compatibilitatea datelor. În Tabelul 2.8 este prezentat Obiectivul 1 revizuit.

Tabelul 2.8. Obiectivul revizuit 1. Reducerea sărăciei extreme și a foamei

Sarcina revizuită	Indicatorii revizuiți
1. Reducerea ratei populației cu un consum sub 4,3 dolari pe zi/persoană (la PPC) de la 34,5% în 2006 la 29% în 2010 și la 23% în 2015	<p>IR1. Ponderea populației sub pragul de 4,3 dolari pe zi la PPC (cheltuieli de consum pe persoană)</p> <p>IR2. Ponderea populației sub pragul național absolut al sărăciei (rata sărăciei absolute)</p> <p>IR3. Indicele profunzimii sărăciei</p> <p>IR4. Ponderea celei mai sărace chintile în consumul național</p>
2. Micșorarea ponderii populației sub pragul absolut al sărăciei de la 30,2% în 2006 la 25% în 2010 și la 20% în 2015	<p>IR1. Rata incidenței malnutriției la copii în vîrstă de 0-5 ani</p> <p>IR2. Ponderea populației aflate sub nivelul minim de consum alimentar, exprimat în valoare energetică (2 282 kcal/zi) (rata sărăciei extreme)</p>

Sursa: [147, Anexa 2]

Conform situației din 2009, R. Moldova intră în numărul țărilor cu cel mai scăzut progres privind atingerea ODM în regiunea Europeană, alături de Georgia, Kîrgîzstan, Armenia și Azerbaidjan (Anexa 13); se consideră, că unele din aceste țări nu vor fi capabile să atingă patru din cele opt obiective (Anexa 14).

• **Indicele de deprivare a ariilor mici (IDAM) în R. Moldova**

În scopul analizei diferențelor în dezvoltarea comunităților din același raion și între raioane, Ministerul Economiei din R. Moldova a elaborat IDAM, indicator complex ponderat despre localități, care analizează șapte domenii de deprivare rurală: după venituri, economică, demografică, asistență medicală, educațională, a condițiilor de trai, geografică.

Începând cu anul 2006 datele au fost colectate în 843 comunități locale prin formularul special „Indicatorii social-economici care caracterizează condițiile de trai ale populației comunei”. Conform Raportului cu privire la deprivarea multiplă în mediul rural al R. Moldova, elaborat de Ministerul Economiei, raioanele din regiunea centru snt, în medie, cele mai deprivate din punct de vedere al indicatorilor de venit, economici și geografici. Sudul țării este relativ mai deprivat decât regiunile de nord din punct de vedere al indicatorilor de venit și geografici. Raioanele de centru și de sud-est au o medie mai mare din punct de vedere al deprivării educației, pe când în domeniul condițiilor de trai se poate observa o diferență între partea de est și cea de vest (Figura 2.3).

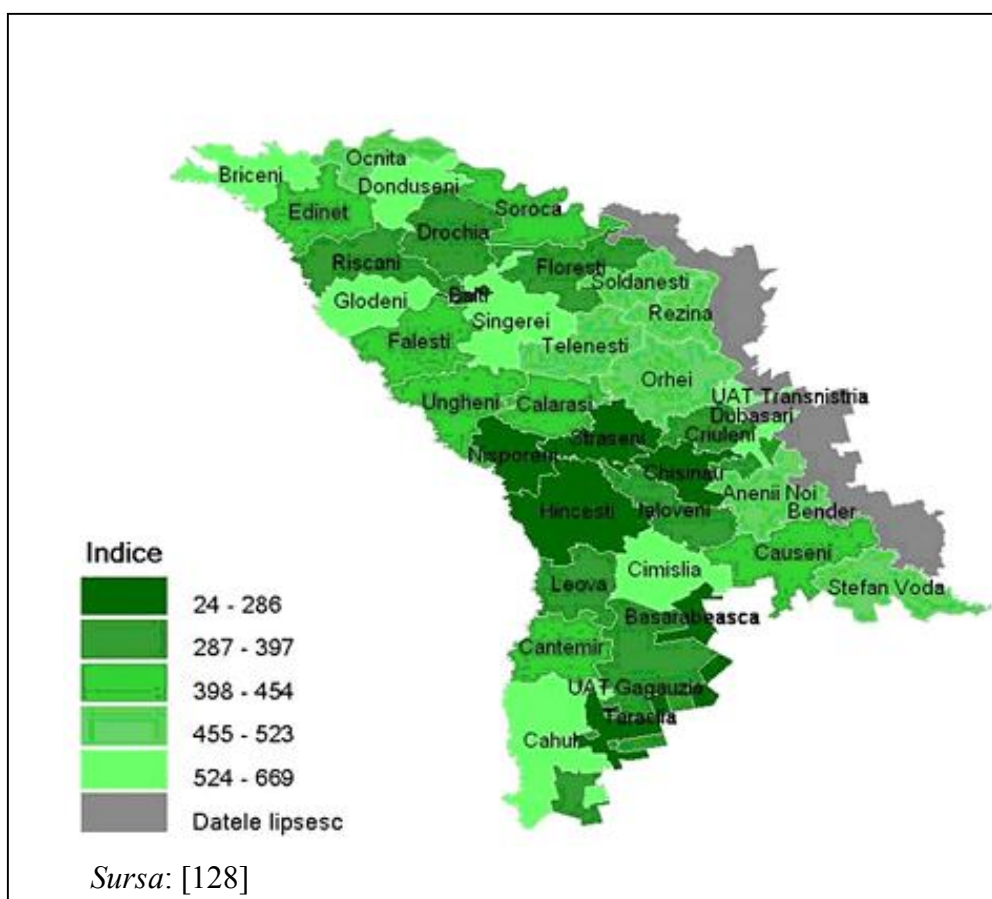

Fig. 2.3. Indicele deprivării raionale după venituri, R. Moldova, 2007

La început, acest indice a fost rareori luat în vedere la alocarea finanțelor publice pentru renovarea infrastructurii în țară sau alte cheltuieli sociale din bugetul de stat. Dar, în urma apariției în conformitate cu Strategia națională de Dezvoltare Regională din 2010 a celor trei regiuni de dezvoltare – Centru, Nord, Sud – acest indice a început să capete o atenție sporită.

2.4. Concluzii la capitolul 2

Există diverse modalități de a clasifica țările lumii, dar indiferent de tipul de clasificare a lor, în mod direct sau indirect unul din criterii îl reprezintă sărăcia, prin aspectele sale diferite: nivel scăzut de venituri, vulnerabilitate, subdezvoltare, etc.

În aspect global, numărul populației care locuiește cu mai puțin de 1,25 dolari SUA/zi (la puterea parității de cumpărare, 2005) s-a redus în perioada 1990-2005 de la 1.9 mlrd. de persoane la 1.4 mlrd. persoane, progresul fiind posibil datorită eforturilor de reducere a sărăciei întreprinse în special în țările din Asia de Est și din regiunea Pacific. Totodată, recesiunea globală a afectat dur acest trend pozitiv și în 2009 numărul persoanelor care trăiesc în sărăcie extremă a crescut cu approx. 90 milioane.

Conform estimărilor, se presupune că cel puțin un miliard de persoane de pe glob vor mai trăi în sărăcie extremă în anul 2015.

Și R. Moldova este inclusă în clasificări internaționale și regionale privind bunăstarea și sărăcia, dar în majoritatea cazurilor ea este depășită de alte țări în curs de dezvoltare. Conform clasificării Proiectului Millenium, R. Moldova face parte din numărul țărilor celor mai sărace, care au obținut cele mai puține progrese privind atingerea ODM.

Începând cu anul 1998, sărăcia în R. Moldova a cunoscut o creștere rapidă și a atins unul din cele mai înalte nivele (peste 70%) înregistrate în CSI. Din anul 2000, sărăcia a început să se reducă și în 2008-2009 circa 26% din populație se găseau în sărăcie absolută.

Conform clasamentului din 2008 a 177 de țări nefuncționale, realizat de Fondul American pentru Pace, R. Moldova a ocupat locul 50, fiind cel mai puțin funcțional stat din Europa. Iar cu un PIB per capita de 2937 de dolari, în 2010 R. Moldova ocupă locul 131 din 182 de țări, amplasându-se după Uzbekistan, conform Global Finance Magazine.

Pentru informare mai veridică privind proporțiile sărăciei globale este important ca toate țările periodic să evalueze sărăcia, în mod comparabil. În prezent, nu toate statele întreprind activități de evaluare a sărăciei, cauzel principale fiind lipsa resurselor financiare, capacitățile tehnice insuficiente, lipsa experienței, etc. Ca prim pas întru soluționarea acestei probleme poate servi înțelegerea din 1995 de la Copenhaga de a monitoriza sărăcia absolută de către fiecare țară.

În R. Moldova au fost întreprinse multiple eforturi pentru evaluarea sărăciei. Totodată, există și rezerve. În acest context am inițiat o cercetare proprie a fenomenului sărăciei, care reflectă unele aspecte specifice ale acestui fenomen și care nu pot fi sesizate prin abordările tradiționale.

3. CAUZELE ȘI EFECTELE SĂRĂCIEI PRIN PRISMA UNOR STUDII DE CAZ

Sărăcia în R. Moldova a devenit extrem de pronunțată în anii de tranziție. Moldova face parte din numărul celor mai sărace opt țări în care operează BERD, și anume: Moldova, Armenia, Azerbaijan, Georgia, Kîrgîzstan, Mongolia, Tajikistan și Uzbekistan. Ele au fost unite de către BERD la începutul anului 2004 într-o inițiativă „Țări în tranziție timpurie” [148]. Aceste țări au rămas în urmă comparativ cu alte țări din regiune în tranziția spre economia de piață și se caracterizează printr-un nivel înalt al sărăciei. Conform datelor unui studiu din 2006 [149], în anul 2005 fiecare al treilea cetățean al R. Moldova (29%) se afla în sărăcie absolută, estimată prin comparația cheltuielilor de consum pe adult echivalent cu pragul sărăciei absolute (353,87 lei). Fiecare al șaselea cetățean (16%) se afla în sărăcie extremă (comparând cheltuielile de consum pe adult echivalent cu pragul sărăciei bazat pe consumul alimentar (278,52 lei).

Datele demonstrează că sărăcia în R. Moldova a afectat mai larg populația decât în alte țări din Europa de Est și fosta Uniune Sovietică. De exemplu, dacă în 1999 în Rusia doar 40% din populație se găsea sub pragul sărăciei, în Armenia – în jur de 55%, în Kîrgîzstan – aproape 64%, în R. Moldova - peste 70% [150, p. 191]. Trăsătura cea mai deosebită a sărăciei în Moldova este că ea a afectat nu doar categoriile tradițional mai vulnerabile ale populației, precum persoanele neangajate în câmpul muncii, fără instruire sau cu dezabilități, dar și persoane sănătoase și instruite.

3.1. Cauzele sărăciei în R. Moldova

Reieșind din incidența masivă a fenomenului în plan național, am identificat și am sistematizat **cauzele sărăciei** în diverse aspecte.

În timpul Uniunii Sovietice sărăcia oficial nu a existat în republicile uniunionale. La începutul perioadei de tranziție puțini analiști puteau să prezică prăbușirea standardelor de viață a populației statelor care s-au proclamat independente. Cauzele sărăciei în R. Moldova sunt multiple: printre ele se numără cele istorice, geografice, politice, economice, sociale și culturale (Anexa 15). Mai jos prezentăm cauzele principale, care, în opinia noastră, au contribuit la apariția și intensificarea sărăciei în R. Moldova.

- **Deportări masive ale populației.** Începând cu anul 1940, în Basarabia s-au întreprins acțiuni de teroare împotriva foștilor moșieri, proprietari de întreprinderi, ofițeri, a clerului și intelectualilor rămași pe acest teritoriu după 28 iunie 1940, care au început să fie considerați drept dușmanii de clasă ai noului regim. La 13 iunie 1941 cea mai mare parte a persoanelor din categoriile menționate au fost deportate din RSSM. Au urmat deportările din 6 iulie 1949 și 1 aprilie 1951. Pe lângă deportări masive, aproape zilnic erau deportate și alte persoane, ceea ce

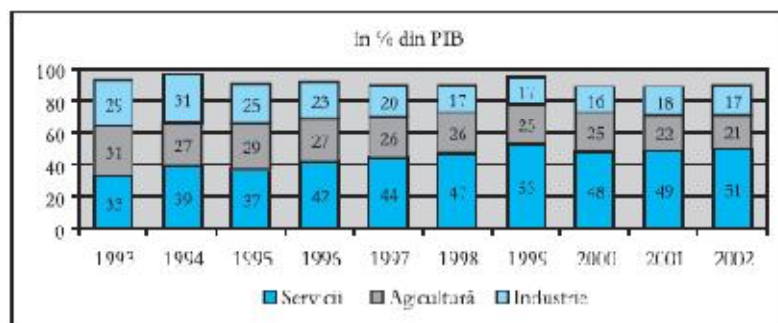
face imposibilă stabilirea numărului exact al tuturor persoanelor deportate din R. Moldova în anii stalinismului. Numărul aproximativ al persoanelor deportate în masă este prezentat în Anexa 16. Proprietățile persoanelor deportate au fost confiscate și trecute în proprietatea statului, a autorităților locale și cea a colhozurilor. După adoptarea hotărârii Consiliului de Miniștri al RSSM din 24 mai 1989, o parte din cererile deportaților privind restituirea averii sau despăgubirii au fost satisfăcute. Dar mai târziu, din cauza situației economice austere și birocrațismului în examinare, s-a încetinit satisfacerea cererilor. Situația nu s-a schimbat cu mult nici în prezent și mulți dintre deportați consideră procesul de restituire a averii drept o farsă.

- **Foametea de după război.** Situația în Moldova după război a fost catastrofală. Ea a fost cauzată nu doar de consecințele războiului, cât de politica antiumană de expropriere a produselor alimentare de la populație. De exemplu, în prima decada a lunii iunie 1946 în județul Bălți foarte multă lume nu avea nici un fel de hrană, din care cauză se alimenta cu borhot și loboda. În județul Cahul în decembrie 1946 a fost o foamete groaznică: pâinea nu putea fi cumpărată nicăieri; toată populația din sate mînca doar fân, vite moarte, tescovină și ciocleje, chiar dacă aveau câte 5-6 hectare de pământ. La fel era și în județul Chișinău, unde numeroase familii de țărani se hrăneau cu rumeguș, buruieni și hoituri. Destul de des, părinții își părăseau copiii, ca să nu-i vadă murind de foame. În decembrie 1947 în multe județe distroficiile alcătuiau de la un sfert până la 30% din populație, iar în unele locuri aceasta cifra se ridica până la 80% [151]. Ca urmare, a avut loc deteriorarea gravă a sănătății populației din Moldova, consecințele căreia au fost resimțite de câteva generații care au urmat.

- **Șocul economic legat de destrămarea Uniunii Sovietice în 1991.** Economia țării era strâns integrată în cea a Uniunii Sovietice în sistemul economic sovietic centralizat. Toate componentele activității economice – aprovizionarea, producția, comercializarea, erau dirijate din Moscova. R. Moldova practic nu întreținea relații economice externe decât prin intermediul Moscovei și ca rezultat nu dispunea de piețe de desfacere stabile, de parteneri de încredere și de abilități manageriale în domeniu. După destrămarea Uniunii Sovietice în 1991, avînd goluri în canalele comerciale, R. Moldova a suferit pierderea partenerilor de aprovizionare cu materie primă și a piețelor pentru distribuția produselor finite.

Situația în industrie s-a acutizat datorită existenței în R. Moldova a multiplelor întreprinderi care făceau parte din complexul militar al fostei Uniuni Sovietice, printre care „Mezon”, „Alfa”, „Vibroribor”, etc. După destrămarea, ele au pierdut comenzile militare asigurate și nu au reușit să se reorganizeze rapid în întreprinderi de orientare civilă. Ca rezultat, un număr mare de specialiști calificați au fost disponibilizați, cota industriei în PIB înregistrînd o scădere

semnificativă, aproape de 2 ori, în perioada de tranziție (Figura 3.1). În anii 2007-2010 ponderea industriei în PIB a rămas la nivel scăzut (circa 20%).

Sursa: [152, p.26]

Fig. 3.1. Cota industriei, agriculturii și serviciilor în PIB în R. Moldova, 1993-2002

Acest șoc a fost provocat și de faptul că R. Moldova era dependentă de importurile resurselor energetice. În 1992 prețurile la gazul natural și la petrol au crescut de 40 de ori, iar prețul la cărbune, de 100 de ori [153, p.6]. Creșterea prețurilor a avut un efect negativ de lungă durată, deoarece sectorul industrial, agricol și infrastructura din R. Moldova au funcționat fără a ține cont de eficiența energetică. Creșterea prețurilor la produsele energetice a contribuit la diminuarea competitivității producției fabricate în țară, dar și o provocare serioasă pentru funcționarea eficientă a sectorului termoelectric (deteriorarea serviciilor comunale, precum asigurarea cu căldura/apă caldă, ele deseori nefiind prestate sau prestate în volum mult inferior).

Scăderea PIB-ului R. Moldova era considerabilă. În primii zece ani de independență PIB-ul R. Moldova a scăzut cu mai mult de 60% (Figura 3.2.).

Sursa: [154]

Fig. 3.2 Dinamica produsului intern brut, R. Moldova, 1991 - 2008

Un declin mai sever a fost înregistrat doar de Georgia, unde volumul PIB în 1994-1995 a constituit doar 25% din nivelul anului 1989.

- **Conflictul secesionist din stînga Nistrului și, ca rezultat, problema integrității teritoriale.** În perioada înainte de proclamare a independenței, Transnistria a constituit cea mai industrializată parte a R. Moldova, pe teritoriul ei fiind amplasate întreprinderile cele mai importante din

diferite ramuri. Separarea teritoriului din stînga Nistrului a influențat negativ bugetul țării, care suferea pierderi din cauza schemelor ilegale de import-export. Conform datelor studiului „Corupția și calitatea guvernării în Moldova” [155], în 1997-98 în Transnistria au fost importate mai multe bunuri decît în R. Moldova, inclusiv băuturi alcoolice, țigări, etc. Volumul țigărilor importate în Transnistria a fost de 252 și 90 de ori mai mare, decît importul în Moldova. Reieșind din numărul populației din Transnistria (doar 12-15% din cel al R. Moldova), devine clar că asemenea importuri erau predestinate pentru consum în afară Transnistriei, dar fără achitarea impozitelor în bugetul R. Moldova.

- **Șocul economic legat de criza economică din Rusia în 1998.** Economia R. Moldova era strîns legată de economia Rusiei în perioada anterioară proclamării independenței, ceea ce a predestinat influența crizei din Rusia asupra economiei R. Moldova. Țările Baltice, care au fost în situație similară, au reușit să se detașeze de economia fostei Uniuni Sovietice, și în mod special, de cea a Rusiei, iar R. Moldova a rămas dependentă.

- **Poziția geografică.** Cu toate că expresia „Moldova are poziție geografică favorabilă” a devenit proverbială, în perioada de tranziție acest lucru nu s-a dovedit a fi adevărat [156]. În opinia noastră, fiind o țară mică, fără resurse naturale semnificative, R. Moldova nu prezintă un interes deosebit pentru comunitatea internațională. Conform studiul UNICEF, poziția geografică a R. Moldova în Europa de Sud-Est este nefavorabilă, deoarece această regiune se caracterizează prin nivelul scăzut al creșterii economice, investițiilor și inovării [157, p.54]. Aceiași părere este confirmată și de studiul realizat de Programul „Compact”, conform căruia plasamentul geografic al R. Moldova a fost (sau chiar mai este) o problemă, țara fiind în același timp și mică, și inconjурată de uscat. R. Moldova întîmpină dificultăți în accesarea piețelor de desfacere, ce poate fi reflectat prin indicele costurilor de transport (reprezintă ponderea cheltuielilor ce țin de asigurare și transportare, raportate la prețul exportului). Utilizând scara de la 0 la 1 (de la neafectat pînă la cel mai grav afectat), R. Moldova are un scor de 0.86 și se clasează mai prost printre alte țări fără acces la mare comparate (Afganistan – 0.38, Armenia – 0.51).

- **Lipsa unor resurse naturale proprii, și, drept urmare, dependența de importul lor.** Importurile acoperă 96% din necesitățile energetice ale țării. Gazul natural, importat în exclusivitate din Rusia, are cotă de 52% din toate importurile energetice ale țării. Combustibilul lichid constituie 29%, energia electrică – 13,8%, combustibilul solid (în special cărbune) - 5,5% [158]. În perioada de independență R. Moldova nu a diversificat piețele de import al produselor energetice, și, ca urmare a devenit extrem de vulnerabilă la modificarea prețurilor la energie și combustibil. În 1997 costul resurselor energetice consumate în R. Moldova ca pondere în PIB era cel mai înalt din Europa (30%), în același an acest indicator în Bulgaria fiind egal cu 10%, iar

în Spania, Germania și SUA – mai puțin de 5%. Povara dependenței de importul resurselor energetice și impactul creșterii prețurilor la ele este plasată pe umerii consumatorilor.

Starea precară a sectorului energetic al țării (echipament ineficient din punct de vedere al consumului de energie, lipsa strategiei de conservare a energiei, etc.) a contribuit la creșterea intensității energetice⁶ în economia națională, depășind cele din economiile din țările dezvoltate de 3-4 ori. Situația se menține și în prezent.

- Instabilitatea politică „cronică” și lipsa voinței politice de a implementa politici necesare în întregime, ce a condus la încetinirea reformelor. Conform studiilor BM, sărăcia este mai mare acolo unde reformele au fost încetinite sau implementate parțial. Țările care s-au mișcat repede pentru implementarea reformelor de piață, au experimentat o mai mică creștere a sărăciei. În perioada 1991-2001 în R. Moldova s-au schimbat zece guverne, ceea ce a încetinit procesul de reforme și a contribuit la creșterea sărăciei. Conform indicatorilor BERD de reformare a politicilor, R. Moldova a înaintat pe calea reformelor în perioada 1990-1995, după care mersul reformelor s-a încetinit considerabil.

- Multitudinea planurilor naționale. În total, în R. Moldova sunt în vigoare circa 350 de strategii, programe, planuri, concepții de activitate și alte documente cu caracter strategic în variate domenii. În Anexa 17 sunt prezentate 34 de programe naționale, desfășurate în R. Moldova doar în 2005. Multe resurse financiare și administrative au fost irosite la elaborarea acestor programe naționale numeroase, dar deseori obiectivele incluse în diferite documente sunt identice. De exemplu, în Programul Național „Satul Moldovenesc” (2005-2015) se repetă multe din obiectivele incluse și în alte documente strategice. Mai mult ca atât, în paralel cu programele naționale erau elaborate strategii sectoriale naționale, prioritățile cărora uneori se deosebeau de cele incluse în programele naționale.

Monitorizarea implementării acestor documente nu era eficientă și multe prevederi nu au fost realizate sau realizate cu o întârziere semnificativă. De exemplu, conform HG R. Moldova Nr. 867 din 29.12.1995 [159], în anul 1996 se planifica elaborarea actului normativ „Cu privire la minimumul de trai” – document care nu a fost elaborat pînă în prezent. Deși majoritatea planurilor și programelor naționale pretind a fi „strategice”, măsurile propuse sunt orientate, de fapt, spre o perioadă scurtă de timp și sunt mai degrabă tactice, fără o viziune de dezvoltare de lungă durată.

Menționat că despre programele Guvernului orientate spre creșterea bunăstării cetățenilor cunosc doar 26% din respondenți, iar cunoștințele existente adesea sunt superficiale. Cel mai cunoscut este Planul de Acțiuni R. Moldova - Uniunea Europeană (26%), urmat de Programul

⁶ Intensitatea energetică a unei țări este raportul dintre consumul total de energie și produsul intern brut.

„Satul Moldovenesc” (24%), Programul Guvernului „Modernizarea țării - bunăstarea poporului” (17,5%), SCERS cu 17% și ODM cu 13,9% [160, p.15].

Analiza documentelor naționale privind dezvoltarea demonstrează că Guvernul R. Moldova în mod tradițional reacționează la problemele apărute în țară și nu depune eforturi substanțiale pentru elaborarea și adoptarea politicilor/strategiilor care ar fi fost proactive și ar anticipa astfel de probleme.

- **Eșecul în aplicarea propriului scenariu de dezvoltare.** Guvernele R. Moldova acceptau condițiile și „rețetele de-a gata” propuse de către instituțiile internaționale financiare, care nu întotdeauna luau în considerare particularitățile țării și necesitățile specifice locale. Donatorii deseori impuneau opinii proprii unilaterale privind condițiile împrumutului sau grantului. J. Stiglitz, ex-vicepreședinte al BM, avertiza țările cu economiile în tranziție să nu îndeplinească întocmai recomandările FMI și BM, deoarece acestea pot aduce daune țării, chiar dacă nu urmăreau acest scop [161], și unele țări (de ex., Malaysia și Botswana) au urmat acest sfat.

- **Acumularea datoriilor financiare externe.** Datoriile externe totale ale R. Moldova au constituit aproape zero la începutul anilor 1990. În 1992, doar la un an de la proclamarea independenței, R. Moldova a devenit membră a BM și a FMI și a împrumutat 16 mil. dolari SUA, suma fiind multiplicată de 13 ori între 1992-1993. Aceste instituții au clasificat R. Moldova într-un mod greșit „țară cu venituri medii” [162, p.1], ceea ce nu i-a permis să capete asistență financiară de la BM, FMI și alte agenții bilaterale de dezvoltare în condiții mai avantajoase. În anul 2001 datoriile externe totale au constituit 113% din PIB, R. Moldova devenind una dintre cele mai îndatorate țări din regiune. Datoria externă acumulată la începutul independenței depășea capacitatea statului de a rambursa creditele. Volumul datoriei externe scădea lent, constituind 97,2% la sfârșitul anului 2003, 73% în 2004 și 69,6% din PIB în 2005, egalând cu 1,6 miliarde dolari SUA în ianuarie 2005. În perioada de tranziție doar Tadjikistan și Kîrgîzstan din țările CSI au avut datorii externe mai mari ca pondere în PIB comparativ cu R. Moldova: în 1999 - 110% și 140% din PIB, respectiv. Asemenea nivele înalte de datorii externe sunt caracteristice pentru țările din grupul țărilor extrem de îndatorate, majoritatea cărora se află în Africa și America Centrală. În 2008 datoria externă totală a R. Moldova a ajuns mai mare de 3000 mln. USD, crescînd esențial în următorii ani. Totodată, sumele necesare pentru deservirea datoriilor externe ar fi putut fi utilizate pentru investiții în infrastructură, servicii publice, etc.

- **Ineficiența în colaborare cu donatorii străini.** Conform unor studii, R. Moldova nu a conlucrat eficient cu donatorii, ce a condus în perioada 1992-1998 la o asistență pentru dezvoltare mai scăzută ca pondere din PIB comparativ cu alte țări în curs de tranziție. În Anexa 18 este prezentată informația privind respectarea indicatorilor prevăzuți de către Declarația de la

Paris, de unde reiese că R. Moldova a respectat doar trei din 12 indicatori. Rezultatele studiului din 2008 au demonstrat că doar 57% din totalul asistenței acordate a fost înregistrat în bugetul național. Informații privind asistența planificată nu este încorporată în Cadrul de cheltuieli pe termen mediu⁷. Este considerabil numărul unităților de implementare a proiectelor, create adițional la structuri naționale existente, ceea ce subminează eforturile pentru întărirea capacităților: 43 în 2005 și 59 în 2007 (în comparație cu obiectivul de 14 unități în anul 2010). Este considerabil și numărul misiunilor înregistrate – 229, cu un număr nesemnificativ de misiuni coordonate: în 2005 doar 20% din misiunile donatorilor au fost organizate în comun. R. Moldova a primit scorul D (E fiind cel mai scăzut) în 2005 și C în 2007 la indicatorul “existența cadrului orientat spre rezultate”, astfel, calitatea și disponibilitatea informației privind sărăcia în țară au fost scăzute [164]. Aceiași părere au exprimat și reprezentanții BM, afirmând că în R. Moldova cadrul național pentru monitorizarea rezultatelor îi lipsește planificarea strategică, gestiunea cheltuielilor publice, sistemele de monitorizare și evaluare și capacitatea statistică.

Chiar dacă numărul proiectelor de asistență tehnică acordate țării poate fi considerat semnificativ (în 2005 au fost implementate 196 de proiecte cu bugetul total de 288 mln. dolari SUA, iar în anul 2006 au fost implementate 254 proiecte cu un buget global de 308 mln. dolari SUA), ele nu acoperă toate domeniile problematice. De exemplu, în 2006 din 19 sectoare identificate în SCERS, 8 sectoare au beneficiat de 203 proiecte (peste 79% din asistența oferită), ceea ce indică că asistența este concentrată în jurul anumitor ramuri economice și sociale, convenabile donatorilor. Unele sectoare, precum ar fi sectorul industrial sau cercetare-inovare, nu au fost deloc acoperite de către proiectele de asistență tehnică.

- **Utilizarea creditelor pentru consum curent.** R. Moldova a utilizat creditele externe preponderent pentru consum curent, precum procurarea produselor cerealiere, medicamentelor, etc. și nu pentru reabilitarea infrastructurii și dezvoltarea condițiilor de creștere economică. Doar 9% din creditele externe au fost folosite pentru investiții productive, restul fiind utilizate pentru consum curent [165].

- **Diminuarea potențialului științifico-tehnologic.** În perioada Sovietică domeniul de cercetare-dezvoltare era strâns legat de cel al complexului industrial-militar. Finanțarea cercetărilor a scăzut până la mai puțin de 1% în anii 2000-2004 (Tabelul 3.1). Puține din

⁷ Cadrul de cheltuieli pe termen mediu (CCTM) este un instrument de gestionare a finanțelor publice și o modalitate de corelare a alocării resurselor cu politicile și strategiile guvernamentale într-o perspectivă pe termen mediu. CCTM stabilește parametrii fiscali generali pentru câțiva ani și cadrul strategic pentru elaborarea bugetului public național [163]. În Republica Moldova CCTM a fost introdus în 2002.

colectivele locale afiliate celor unionale au putut să supraviețuiască după destrămarea Uniunii Sovietice.

Tabelul 3.1. Ponderea cheltuielilor pentru știință în buget, R.Moldova, 2000-2010

	2000	2001	2002	2003	2004	2005*	2006	2007	2009	2010
Mil. lei (prețuri curente)	27,6	32,4	43,9	54,7	67,3	139,5	199,6	307,8		
Ponderea, %	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,0	1,1	1,4	0,59	0,50

Sursa: [129]

*Nota: începând cu anul 2005, Bugetul public național, inclusiv inovarea

În 2007-2010 cheltuielile pentru domeniul de cercetare-dezvoltare-inovare ca procent din PIB în R. Moldova au fost cele mai scăzute (circa 0,5%) comparativ cu alte țări (de ex., circa 4% în Suedia), Anexa 19. Disponibilitatea oamenilor de știință în R. Moldova era mai scăzută comparativ cu alte țări (Anexa 20). Ca rezultat, R. Moldova a rămas în urmă în domeniul inovărilor (Anexa 21), și, respectiv, a pierdut competitivitate cu alte state.

- Ineficiența în utilizarea banilor publici

- *Reforme administrativ-teritoriale.* De la proclamarea independenței în R. Moldova au fost realizate câteva reforme administrativ-teritoriale. Conform Legii din 1998, structura teritorial-administrativă a țării a fost schimbată de la 40 de raioane la 10 județe, cu descreșterea numărului de sate de la 925 la 644 [166]. Costurile pentru consolidarea sistemului județean, pe parcursul a 4 ani, au fost estimate la peste 10 mil. dolari SUA și acoperite prin programele internaționale (PNUD, TACIS, Fundația Soros Moldova, etc.) [167].

Revenirea de la 10 județe la 32 de raioane, realizată în 2003, a avut un impact negativ asupra situației economice din țară, costurile ei directe fiind de peste un miliard de lei (82 mil. de dolari SUA). În același timp, au crescut și cheltuielile suplimentare a cetățenilor și a businessului privat. Numai schimbarea pașapoartelor tehnice a celor 150 mii de autoturisme și a ștampilelor celor peste 7,500 de agenți economici a costat peste 32 mil. lei [167]. În rezultatul reformei a crescut numărul primăriilor și au fost formate primării la o populație de 500-600 persoane, majorând numărul funcționarilor, și, respectiv, cheltuielilor, fără să asigure dezvoltarea durabilă a localității și, astfel, sărăcia nu a fost redusă, dar multiplicată. A crescut și numărul localităților cu statut de oraș: de la 21 la momentul declarării independenței R. Moldova la 65, inclusiv 54 – în dreapta și 11 – în stânga Nistrului (dar, de fapt, grad de oraș au obținut sate mai mari, fără infrastructură adecvată pentru oraș) [168].

Ponderea veniturilor proprii a unităților administrativ-teritoriale în țară este extrem de scăzută. Din 899 de localități din țară, bugetele locale a doar 51 de primării sunt subvenționate la

nivel mai mic de 50% din bugetul de stat și cele raionale. Restul comunităților au subvenții substanțiale, care ajung la circa o sută de procente (Anexa 22).

- *Cheltuieli nejustificate ale instituțiilor de stat.* În 2007 valoarea încălcărilor financiare constatate de către Curtea de Conturi din R. Moldova a fost de 219 mil. lei. Încălcările au fost depistate în activitatea Ministerului de Finanțe, Ministerului de Justiție și a Ministerului Educației. Curtea de Conturi a efectuat revizii privind modul de gestionare a resurselor financiare a misiunilor diplomatice a R. Moldovei în perioada 2004 - 2007 și a depistat încălcări în activitatea lor. Astfel, 11 misiuni nu au asigurat conformitatea evidenței contabile, 7 misiuni au decontat combustibilul folosit pentru alimentarea mijloacelor de transport aflate în dotare în lipsa foilor de parcurs și a datelor vitezometrului, în sumă de 773 mii lei. Totodată, 5 misiuni au efectuat cheltuieli pentru procurări de bunuri materiale și servicii neprevăzute de normativele stabilite, care urmau a fi achiziționate de către membrii misiunilor din cont propriu, în sumă de 483,0 mii lei. Alte 5 misiuni au admis cazuri de restituire nejustificată a cheltuielilor pentru transport, diurnă și cazare. Misiunile diplomatice în Franța, Turcia, China au acordat neîntemeiat unor persoane vize pe gratis sau la preț redus [169]. Cu toate că legislația R. Moldova prevede pedepse, amenzi și demisii pentru evaziune fiscală și utilizarea banilor publici contrar prevederilor bugetare, Inspectoratul Fiscal de Stat, Ministerul Finanțelor și cel de Externe din R. Moldova nu au recunoscut fraudă.

- *Bani publici cheltuiți „confidențial”.* Cu toate că gestionarea banilor publici nu poate fi o chestiune confidențială, sume enorme sunt cheltuite la capitolul „confidențial” (în total, 18 hotărâri privind cheltuieli confidențiale în anul 2005 și primul trimestru al anului 2006). De ex., în mod „confidențial” de sume considerabile din Fondul de rezervă al Guvernului (FRG) au beneficiat: Ministerul Economiei și Comerțului – 35,4 mii lei; Ministerul Afacerilor Interne – 149,2 mii lei; Agenția Rezerve Materiale, Achiziții Publice și Ajutoare Umanitare – 1643.1 mii lei; Serviciul de Informații și Securitate – 108,2 plus 103,7 mii lei; raionul Dubăsari - 600 mii lei; raionul Fălești - 228 mii lei; raionul Telenești – 6,5 mii lei; raionul Căușeni - 421 mii lei. În total, în perioada menționată, din FRG s-au cheltuit „confidențial” 3.295.100 de lei [170].

- *Ineficiența sistemului de justiție în R. Moldova.* R. Moldova este printre primele 12 țări cu cele mai multe cereri depuse la CEDO. Raportul dintre numărul cererilor și populația țării plasează Moldova în fruntea clasamentului. Potrivit statisticilor, la 1 octombrie 2008, împotriva Moldovei sunt îndreptate 2350 cereri (2,5%). Pe parcursul a 10 ani, R. Moldova s-a remarcat ca un campion la numărul de dosare pierdute. În perioada 1 noiembrie 1998 – 1 octombrie 2008, împotriva R. Moldova au fost adoptate 126 de hotărâri, dintre care în una singură nu s-a constatat violarea convenției [171]. De exemplu, în decembrie 2008 CEDO a obligat R. Moldova să achite

companiei germane Unistar Ventures GmbH în 3 luni de zile suma de 6,7 mln euro în calitate de despăgubiri pentru prejudiciu material, moral și costuri de judecată. Conform opiniilor unor experți economici, această sumă putea fi utilizată pentru majorarea fondului cultural cu 1/3; sau pentru majorarea salariilor lunare pentru toți profesorii și medicii în mediu cu 100 lei; sau pentru crearea unui fond statal de finanțare a întreprinderilor mici și mijlocii sau pentru dezvoltarea circa 300 de afaceri viabile [172]. Suma despăgubirilor totale pe care Moldova trebuie să achite conform deciziilor CEDO până în prezent este de circa 18 mln. de euro.

- *Participare în calitate de membru la un număr considerabil de organizații internaționale.* Pe parcursul perioadei de independență R. Moldova a devenit membră a multiple organizații internaționale și pînă în 2008 numărul lor a ajuns la 192 de organizații și convenții internaționale. În Anexa 23 sunt prezentate organizațiile internaționale a căror cote de membru și datorii se achită din bugetul de stat. În 2007 suma totală a plăților din bugetul de stat în aceste scopuri a constituit 50,950 mil. lei, iar anul 2008 - 54,550 mil. lei. La 1 ianuarie 2007 suma totală a datoriilor R. Moldovai față de diferite organizații internaționale a constituit 260,9 milioane lei. În anul 2005 din cauza datorilor la cotizații Moldova a fost privată de dreptul de vot în ONU și în UNIDO, care au fost restabilite după achitarea tuturor datoriilor [173]. Cu părere de rău, R. Moldova este departe de a fi un membru activ în aceste organizații și deseori oportunitățile oferite nu sunt valorificate la maxim. De exemplu, o perioadă lungă R. Moldova era unicul membru al Băncii de Dezvoltare a Consiliului Europei, care n-a obținut de la ea nici un fel de finanțare [174].

- *Dezindustrializarea, în mod deosebit în orașe mici, caracterizate de monoindustrie.* În perioada Sovietică în R. Moldova au apărut multe orașele, formate în jurul unor întreprinderi, care asigurau locuri de muncă stabile. Lucrătorii acestor întreprinderi beneficiau de subvenții din partea întreprinderii pentru achitarea serviciilor comunale, grădinițe, foi de odihnă, prînz, etc. În rezultatul declinului economic, aceste întreprinderi erau forțate să renunțe la activități care nu aduceau profit și erau impuse să reducă personalul.

- *Subutilizarea forței de muncă.* În perioada de independență economia țării era caracterizată printr-un ritm accelerat al dispariției locurilor de muncă, care depășea ritmul creării celor noi. De exemplu, în 2001 rata de dispariție a locurilor de muncă a fost aproape 11%, iar crearea locurilor de muncă a fost aproape de 2 ori mai scăzută – doar 6,5%. Indicatorul creării locurilor de muncă a continuat să fie scăzut și în următorii ani (2005 – 6,9%, 2006 – 6,6%, 2007 – 8,6%), comparativ cu alte țări în tranziție din Europa Centrală, unde acest indicator era circa 16-18% [175, p. 66]

Șomajul este considerat drept cauză primară a sărăciei în țară, șomerii fiind un potențial nevalorificat de resurse umane [176]. Rata de angajare a populației în economia în perioada de tranziție era în declin, scăzând de la 47,5% în 1990 pînă la 41,3% în 2001. Statul nu a realizat progrese în ceea ce privește crearea locurilor de muncă. Din contra: doar în 2007, numărul salariaților la agenții economici cu mai mult de 20 angajați s-a micșorat de la 638,5 la 618,0 mii persoane.

- **Privatizarea ineficientă.** Privatizarea contra bonuri care a avut loc în țară în 1994-1996, s-a dovedit a fi ineficientă, deoarece a rezultat în stăpînirea fragmentară a întreprinderilor mari și mijlocii. Cu toate că programul de privatizare a fost oficial finisat în 2000, un număr considerabil de întreprinderi de stat din diferite sectoare au rămas neprivatizate. Încetinirea procesului de privatizare de asemenea a contribuit la creșterea sărăciei. Întreprinderile de stat se caracterizează prin indicii mai scăzuți de profit, vânzări și investiții per angajat, comparativ cu întreprinderile private [177, p.42]. Ineficiența întreprinderilor de stat a condus la încetinirea creșterii industriale și la mai puține resurse acumulate în bugetul de stat. În 2004 în R. Moldova funcționau 338 întreprinderi de stat, din care doar 165 activau cu profit. În 2005, din 288 de întreprinderi de stat analizate, cu profit au activat 171 (61,6% din cele analizate).

- **Nivelul investițiilor străine directe (ISD) scăzut în comparație cu nivelul regional.** R. Moldova a rămas în urmă în lupta pentru ISD comparativ cu alte state din Europa de Est și de Sud-Est și țările Baltice. În majoritatea țărilor în tranziție cota ISD a fluctuat în jur de 23% din PIB, în R. Moldova acest indicator a variat de la 1,4% din PIB în 1996 pînă la 11,1% în 2000 [178, p.35]. Creștere stabilă n-a fost nici în 2007-2011, valorile fluxului net al ISD variind de la 711 mil. USD în 2008 pînă la 145 mil. USD în 2009 [179, p. 30] (Anexa 24).

Conform datelor statistice, la sfârșitul anului 2004 ISD în R. Moldova pe cap de locuitor au constituit 269 dolari SUA, în comparație cu 747 dolari în România, 1,502 dolari în Polonia, 3,693 dolari în Ungaria, 4,080 dolari în Republica Cehă. Investițiile pe cap de locuitor au fost mai inferioare doar în Rusia (54 dolari SUA), Ucraina (218 dolari) și Bielorusia (168 dolari SUA). În 2011 ISD în R. Moldova a constituit 889 dolari SUA pe cap de locuitor [179, p. 31]

- **Dependența economiei de agricultură.** Sectorul agrar, împreună cu industria alimentară și cea a băuturilor, a rămas o parte semnificativă a economiei țării în perioada de tranziție, constituind mai mult de 33% din PIB. Agricultură fiind dependentă de factorii climaterici, a contribuit semnificativ la vulnerabilitatea economiei R. Moldova. Dacă în 1993 în agricultură erau angajați 43,2% din populația aptă de muncă, în 2000 deja 50,5% erau ocupați în agricultură, înregistrînd o scădere începînd cu 2002. În același timp, în țările din Europa în anul 2000 ponderea populației ocupate în agricultură varia între 1,5% în Regatul Unit și 17,0% în Grecia,

iar în 2002, populația ocupată în agricultură a reprezentat 4,8% în Cehia, 6,2% în Ungaria și în Slovacia, 9,6% în Bulgaria și 19,3% în Polonia [180, p.87].

Menționăm că sectorul agrar se caracterizează prin productivitate scăzută comparativ cu alte sectoare ale economiei (de ex., 1/5 din cel al transportului și comunicațiilor). Luând în considerare ponderea agriculturii în PIB (15% în 2006) și numărul populației ocupate (33% din totalul forței de muncă în 2006), performanța scăzută a acesteia reduce perspectivele de creștere pentru restul economiei și subminează eforturile de reducere a sărăciei.

Situația precară din sectorul agrar se datorează insuficienței investițiilor în acest sector. Dacă în 1995 din totalul investițiilor în economie agriculturii i-au revenit 10,8%, în 2000 investițiile au constituit doar 3,4% din volumul total al investițiilor. De exemplu, în Kîrgîzstan, cu toate că ponderea investițiilor în agricultură era mai mică, investițiile erau în creștere continuă, ajungând de la 1,5% în 1995 la 3,7% în 2000.

Pe parcursul anilor de tranziție salariul real în sectorul agricol din țară și salariile altor sectoare ale economiei continua să rămână substanțială, fiind de două-trei ori mai mici în comparație cu cele din construcție. Dacă în 1995 salariile din agricultură au constituit 72,3% în comparație cu mediul pe economie, în 2003 acest indicator a scăzut pînă la 46,9% și în următorii ani a fluctuat la 53-56% [181, p.50].

Menționăm că, deși R. Moldova este o țară preponderent agrară, la studii în domenii legate de agricultură este înmatriculat cel mai mic procent de studenți: de ex., în 2007/2008 doar 2,8% din toți studenții înmatriculați au ales acest domeniu.

- **Dezechilibrul comercial.** Pentru economia țării este caracteristic și dezechilibrul comercial substanțial, volumul importurilor depășind exporturile pe parcursul perioadei de independență (Anexa 25). R. Moldova face parte din topul țărilor cu cele mai negative balanțe comerciale. Dacă în 2004 R. Moldova se găsea pe locul 9 în acest clasament, în anul 2005 Moldova a ajuns pe locul 5, după Eritrea, San Tome, Lesotho, Bosnia și Herțegovina [182]. Diferență considerabilă între valoarea exporturilor și importurilor a condus la acumularea în anul 2007 a unui deficit al balanței comerciale în valoare de 2348,1 mil.dolari SUA. Evident, cu un asemenea dezechilibru, R. Moldova depinde de alte surse de valută, de ex., remitențele.

- **Dependența exportului preponderent de o singură piață – cea din Rusia.** În perioada de independență exporturile țării erau preponderent orientate către CSI (Anexa 26), iar ponderea cea mai semnificativă a exporturilor din țară îi revenea Rusiei (Anexa 27).

De exemplu, în anul 1997 exporturile spre Rusia au constituit 58% din totalul exporturilor. În următorii ani Rusia a rămas să fie principala piață de desfacere, deși ponderea ei a scăzut. În 2005 Rusia a introdus interdicțiile față de importurile din R. Moldova privind produsele de

origine animalieră și vegetală, care au fost urmate de interdicții contra vinurilor moldovenești și în rezultat în 2006 și 2007 exporturile spre Rusia au constituit 17,3% din totalul exporturilor R. Moldova. Această dependență de o singură piață a contribuit la vulnerabilitatea economiei, care a suferit în urma unor decizii politice, ce au afectat exportul din R. Moldova.

- **Structura exportului nediversificată.** Produsele agricole au continuat să constituie partea semnificativă a exporturilor R. Moldova, tendință rămasă și după aderarea la OMC în 2001, fără ca structura exporturilor să fie considerabil modificată. În anii de tranziție produsele agricole au constituit peste 50% din volumul total al exporturilor (Tabelul 3.2), cu valori mai scăzute începând cu 2006 (44,2%).

Tabelul 3.2. Ponderea produselor agricole în structura exportului, R. Moldova, 1997-2008

Anul	1997	2000	2005	2006	2007	2008
Export total, mii dolari SUA	874056,5	471465,6	1091254,5	1051621,1	1341735,1	1591184,7
Ponderea produselor agricole în export, %	72,9	61,7	53,5	44,2	37,9	37,4

Sursa: compilat de autor, în baza datelor de la BNS

- **Dezechilibrul în dezvoltarea regională.** În R. Moldova dezechilibrul în dezvoltarea regională este simțitor, mai ales prin comparația capitala – restul țării. Cu toate că aproape 80% din populație locuiește în afară capitalei, în regiuni ajung mai puțin de 20% din investiții, salarizarea este de 2 ori mai joasă decât în Chișinău, iar produsul pe locuitor este de trei ori mai mic. În ultimii ani tendințe pozitive în dezvoltarea economică în regiuni s-au observat la Bălți, Ungheni, Orhei și Cahul. În 2004 la volumul de producție din țară, Chișinău a contribuit cu 55%, Bălți – 11,7%, Cahul – 2,9%, Ialoveni – 2,4%. Capitala asigură peste 50% din PIB, 90% din exporturi, contribuind cu mai mult de 60% din veniturile publice ale țării [183, p. 143]. Bugetele locale din restul țării sunt austere, suficiente doar pentru acoperirea cheltuielilor curente, nu și pentru investiții.

Discrepanță în salariul mediul lunar între regiuni este substanțială. De ex., în 2008 salariul mediul lunar în Chișinău a fost cu 50% mai mare decât în regiunea Nord și cu circa 60-80% mai mare decât în regiunea Centru, Sud, UTA Gaguzia [184, p.56] (Anexa 28).

Diferența între zonele rurale și urbane a fost simțită și în domeniul sănătății, decalajul între numărul medicilor pe cap de locuitor în regiunile urbane și rurale a fost aproape de zece ori. De exemplu, între 1995-2001 numărul de medici la 1.000 populație în zonele rurale a fost mai mic de 10 persoane, iar în zonele urbane – în jur de 60-70 de persoane; la asistente medicale - de patru ori (20-40 de asistente în zonele rurale și 140-170 în zonele urbane)[185, p. 15].

- **Productivitatea joasă în economie.** Productivitatea muncii în țară în perioada de independență a fost destul de joasă comparativ cu alte state din CSI (Tabelul 3.3). De ex., în Armenia în

această perioadă rata medie anuală de creștere a productivității muncii a fost 4.0, în R. Moldova a avut valoare negativă de -3.5. Productivitatea muncii în țară a continuat să fie scăzută, R. Moldova având în 2008 cea mai mică productivitate a muncii din Europa (4 USD/oră, comparativ cu 23 USD/oră în Ungaria și Slovacia).

Tabelul 3.3. Ratele medii anuale de creștere a productivității muncii în CSI, 1980-2005

Țara	Valoarea adăugată pe un angajat, total în economie	Țara	Valoarea adăugată pe un angajat, total în economie
Armenia	4.0	Moldova	-3.5
Azerbaijan	1.5	Rusia	-0.1
Belarusia	2.6	Tajikistan	-4.1
Georgia	-2.3	Turkmenistan	-2.4
Kazakhstan	-0.1	Ukraina	-1.8
Kîrgîzstan	-2.1	Uzbekistan	-0.3

Sursa: [186]

- **Salariile joase.** În perioada de tranziție salariile medii lunare în țară nu acopereau necesitățile populației. De exemplu, în 2001 coșul minim de consum a constituit 1053 lei, pe când salariul mediu lunar – 543,7 lei, acoperind doar 51,6% din coșul minim. Șaptezeci și cinci de procente din cei săraci în 2002 erau persoane cu loc de muncă [187, p.22].

Cu toate că în perioada de tranziție salariile în țara înregistrau creștere în termeni nominali, în termeni reali ele au scăzut drastic în 1990-2001, ajungând în 1999 la mai puțin de 25% din salariile anului 1990 (fiind aproape de două ori mai joase comparativ cu salariile din Georgia).

Conform datelor BNS, în 2006 veniturile disponibile ale populației din activitatea salarială au constituit doar 41,6%, iar veniturile în natură – 20,1% (6,3% în zonele urbane și 33,7% în zonele rurale). Cota remitențelor în veniturile totale a constituit 11,9% în zonele urbane și 15,8% în zonele rurale [129].

Pe parcursul anilor, salariul minim brut din R. Moldova rămâne cel mai scăzut din Europa. În 2007 R. Moldova a fost plasată pe ultimul loc în funcție de salariul pe ora de muncă (0,3 euro) într-un clasament realizat de Federația Angajatorilor din Europa, care cuprinde 48 de țări europene, mărimea lui în R. Moldova fiind de 2 la sută din salariul maxim european (14,5 euro), pe care îl primesc angajații din Danemarca. În 2007, cu 46,29 euro pe lună, salariul minim brut în R. Moldova era aproape de 34 de ori mai mic decât cel al angajaților din Luxemburg (prima poziție în UE) [188]. În acelaș clasament pentru 2011, R. Moldova din nou este plasată pe ultima poziție la salariul minim lunar, cu 72 de euro (de ex., în Grecia, profund afectată de criză economică, salariu minim pe țară e practic de 10 ori mai mare decât în Moldova - 751 euro).

- **Restanțele la plata salariilor în economia națională.** În R. Moldova în perioada de tranziție întreprinderile deseori nu achitau salariile la timp. În 1999, 2/3 de întreprinderi au avut datorii

față de angajații lor [189]. Pentru comparație: în Albania și Azerbaidjan aceste datorii au constituit mai puțin de 7%. La 1 noiembrie 2005, 770 de întreprinderi aveau datorii la plata muncii, inclusiv 42 de agenți economici aveau restanțe de peste 500 mii lei, iar 9 unități - mai mult de un milion de lei.

Legătura între datoriile salariale și sărăcie este directă. Dacă în 1997 persoanele angajate în câmpul muncii constituiau 30% din cei săraci, în următorii ani acest indicator a depășit 40%. Spre deosebire de multe alte țări, printre săraci în R. Moldova sunt un număr mare de persoane calificate, apte de muncă, sănătoase.

- **Condițiile de muncă nesatisfăcătoare.** În R. Moldova condițiile de muncă în multe instituții nu sunt decente. Pe lângă faptul că salariile sunt joase și nu sunt a peste 11 mii de companii și instituții, fiecare investigație descoperind mai mult de 10 încălcări ale legislației per instituție, cele mai frecvente fiind: nu se oferă concediile, nu sunt plătite foile de boală, nu este respectată tehnica securității, nu sunt acordate facilități anumitor categorii, precum femeile cu copii, etc. [190]. În jur de 30% din angajați din țară activează fără contract legal de muncă. În același timp, numărul accidentelor de muncă este destul de ridicat [191, p.136].

Perfecționarea cadrelor în R. Moldova este extrem de scăzută. Dacă în 1990 prin cursuri de perfecționare au trecut 30,7% din total salariați, în ani următori - doar 5-7% din salariați, ceea ce ar însemna că un angajat trece un curs de perfecționare odată în 14 ani. În anul 2005 agenții economici au cheltuit pentru perfecționarea cadrelor mai puțin de 0,5% comparat cu fondul retribuțiilor [192, p. 16], ceea ce explică cauzele scăderii productivității muncii în țară.

- **Pensii mici și neachitate la timp.** Arieratele la plata pensiilor au fost un satelit al perioadei de tranziție. De ex., în anii 1998 și 1999, doar 40% din persoanele în vârstă cu drept la pensii au primit unele prestații. În R. Moldova, pensia medie este cea mai mică în Europa de Sud-Est și CSI. În anul 2000, pensia medie a fost egală cu mai puțin de 22% din salariul mediu și 38% din pragul sărăciei [193]. În perioada de tranziție pensiile constituiau doar 1/4-1/5 din CMC și doar ¼ din salariul mediu. Pentru comparație: în Polonia, pensia în medie a constituit 70% din salariul mediu. În același timp, în R. Moldova se practică stabilirea pensiilor privilegiate pentru anumite categorii, precum parlamentarii, reprezentanții guvernului, judecători. În anul 2008 mărimea medie a pensiei lucrătorilor din educație a constituit 457,7 lei, pe când pensia șefului statului - 7500 lei, a procurorilor - 4452 lei, a deputaților - 4300 lei, astfel, 70 de pensii privilegiate pot fi egalate cu circa 800 de pensii ordinare [194].

- **Ineficiența sistemului de asistență socială.** Sistemul de acordare a asistenței sociale în țară, bazat pe principiul categorial, fără ca să fie luate în considerare nivelul de trai și nevoile reale ale beneficiarilor, s-a dovedit a fi inefficient și inechitabil. În 2001, chintila inferioară a primit doar

5,7% din toate prestațiile sociale, chintila II - o cotă de doar 7,8%, în timp ce chintilele patru și cinci au primit respectiv 44,6% și 28,8% din resursele totale [195].

Una dintre cele mai importante prestații sociale, după cheltuieli și după numărul de beneficiari în R: Moldova este acordarea compensațiilor nominative. Rezultatele unor studii în 2006 au demonstrat că stabilirea compensațiilor nominative pe baza principiului categorial nu asigură direcționarea asistenței sociale spre cele mai nevoiașe pături ale populației [196]. Asemenea distribuire a asistenței sociale nu contribuie la îmbunătățirea situației celor mai săraci, resursele atât de necesare lor fiind irosite. Ajutorul financiar acordat este nesubstanțial și nu contribuie semnificativ la soluționarea problemelor materiale ale beneficiarilor: de exemplu, indemnizațiile pentru copii și compensațiile constituie mai puțin de un procent din structura veniturilor populației. În conformitate cu datele cercetării bugetelor gospodăriilor casnice, plățile de asistență socială dețin doar locul șapte în lista surselor de venit (în 2004 reprezentau 2,1% din veniturile tuturor gospodăriilor și 5,1% din veniturile gospodăriilor sărace). În felul acesta asistența socială are contribuție minoră la creșterea veniturilor populației sărace.

Mărimea ajutorului de șomaj în anii 2000-2004 în țară era mai mică decât mărimea M/e, așa este și în prezent. De asemenea, din cauza barierei administrative, s-a redus cota beneficiarilor de șomaj din numărul șomerilor înregistrați. De exemplu, în 1999 beneficiarii ajutorului de șomaj au constituit 44% din cei înregistrați, iar în anul 2004 – doar 6%.

- **Creșterea prețurilor la produse și servicii.** Pe parcursul ultimilor ani prețurile la produse și servicii în R. Moldova au crescut considerabil. De exemplu, în perioada 2006-2008 tariful la gaze naturale a crescut de trei ori, la agentul termic - de două ori (de la 233 lei la 524 lei), iar la energia electrică – cu 30 la sută (de la 0,78 lei la 1,1 lei). Menționăm că aceste majorări au avut loc pe fundalul unei creșteri practic neînsemnate a veniturilor populației, incomparabilă cu creșterea tarifelor. Această lipsă de sincronizare a creșterilor veniturilor și cheltuielilor populației provoacă reducerea puterii de cumpărare și aprofundarea nivelului sărăciei populației.

Un alt aspect negativ al creșterii prețurilor la servicii este crearea datoriilor față de prestătorii de servicii. De ex., în mun. Chișinău datoriile populației pentru plata serviciilor locativ-comunale s-au majorat de la 32,2 mil. lei în 1998, până la 226,1 mil. lei în 2002, sau de 7 ori. Ponderea principală în aceste datorii o au datoriile pentru încălzirea locuinței.

- **Accesul limitat la servicii publice.** Doar un procent limitat din populația din R. Moldova are acces la servicii publice necesare pentru un trai decent. La începutul anului 2000 la rețelele de gaz erau conectate doar 208 localități din 1528 de localități din țară (mai puțin de 14%). Procesul conectării la gaz a continuat, dar, totuși, la începutul anului 2007 doar fiecare a două comunitate era conectată la gaz.

Către 2006, 82% din populația urbană și doar 18% din populația rurală erau conectate la sisteme centralizate de alimentare cu apă (funcționau în 99 orașe și 442 sate). În realitate, situația din localitățile rurale este mai serioasă: circa 2/3 din apeductele existente în localitățile rurale sunt în stare nesatisfăcătoare, iar 90-95% din locuitorii satelor folosesc apa din fântânile de mină și cișmele, ca unică sursă de alimentare, care, în majoritatea cazurilor, nu corespunde cerințelor igienico-sanitare.

Un sondaj realizat în 2007 de către CBS-AXA arată că 46,6% din respondenți nu au apeduct, iar peste 75% nu au apă caldă, peste 60% din populația chestionată nu are sistem de canalizare și 43,4% - acces la gaz (Anexa 29 și 30). O treime din gospodăriile din comunitățile rurale nu beneficiază de sistem adecvat de colectare a gunoiului. Acești indicatori demonstrează clar că majoritatea populației din R. Moldova, neavând acces la servicii publice de primă necesitate, nu poate beneficia de un trai decent.

- **Ineficiența companiilor prestători de servicii publice.** În zonele urbane ale țării livrarea energiei termice și a apei este prestată de către companii municipale, dar productivitatea lor este extrem de joasă, ceea ce se reflectă în tarifele înalte pentru populație. De exemplu, SA „Termocom” permanent a înregistrat pierderi în rețea (36% în 2001, 20% în 2005 și 18,5% în 2007), care sunt acoperite de către consumatorii finali, mulți din ei fiind persoane sărace.

- **Achitarea investițiilor companiilor prestători de servicii publice din contul populației.** În țările dezvoltate construcția rețelor de gaz se efectuează din contul companiei furnizoare de gaz, dar în R. Moldova ele se construiesc din contul statului și apriori din contul consumatorilor (cu toate că potrivit art. 28 al Legii cu privire la gaze, cheltuielile pentru extinderea rețelelor de distribuție sunt suportate de către unitatea de distribuție). Doar 10% din conductele de gaz construite în anul 2006 au revenit pe seama „Moldovagaz”. În unele localități consumatorii de gaz erau obligați să achite din cont propriu circa 14-16 mii de lei pentru conectarea caselor lor la rețelele de gaz. Legea cu privire la energetică stipulează că „aparatele de evidență a consumului de resurse energetice se află la balanța furnizorului, care este obligat să le mențină în conformitate cu normele în vigoare. Instalarea, testarea regulamentară, repararea și înlocuirea aparatelor de evidență se efectuează de către furnizor pe cont propriu”. În realitate consumatorii de gaz din țară sunt forțați să plătească pentru contoare, testarea și înlocuirea lor [197].

- **Nivelul înalt al corupției.** Analiza țărilor sărace dovedește că există o legătură strânsă între nivelul înalt al corupției și sărăcie [198, p.1]. Aproape jumătate de respondenți ai sondajului efectuat în R. Moldova în 2006 consideră că nivelul înalt al corupției constituie cauza sărăciei în țară [199]. Potrivit datelor Barometrului Global al Corupției din 2007, 30% dintre cetățenii R. Moldova au recunoscut că au dat mită, 48% cred că eforturile Guvernului în lupta cu corupția

sunt ineficiente, 63% consideră că în viitor fenomenul corupției se va extinde, iar 21% - că va rămâne la același nivel.

Conform datelor prezentate anual de către Transparency International, R. Moldova face parte din numărul celor mai corupte țări din lume. Potrivit cu Indicele de Percepție a Corupției (IPC) din 2007, R. Moldova a înregistrat un punctaj de 2,8 puncte, plasându-se pe locul 113 din 180 țări analizate, iar în 2010 IPC pentru R. Moldova a constituit 2,9 (respectiv, locul 108 din 182 de țări, fiind printre primele cinci țări cele mai corupte din Europa, alături de Rusia, Ucraina, Belarus și Kosovo) [200]. Printre cauzele care au favorizat regresul în domeniul anticorupție se menționează: slăbirea autorității statului datorită ineficienței instituțiilor acestuia; lipsa unor valori sociale și morale, însoțită de conștientizarea slabă a pericolului corupției; lipsa unei reforme la nivelul instituțional și legislativ.

- **Nașterea copiilor în afară căsătoriei.** Cazuri de nașterea a copiilor în afară căsătoriei au crescut considerabil în R. Moldova - mai mult de 2 ori - între 1989-2005 (în 1989 acest indicator era 10,4% din numărul total al nașterilor, în 2004 - 24,5%, în 2010 - 22,4%). Menționăm că a crescut numărul nașterilor copiilor în afară căsătoriei la mame în vîrsta sub 20 de ani (în 1989 - 21,5%, în 2005 - 40,2%) [129]. Acest fenomen cauzează sărăcia printre copii în R. Moldova.

- **Inegalitatea veniturilor.** Inegalitatea veniturilor constituie un factor semnificativ în menținerea sărăciei într-o societate, chiar cu condiția creșterii economice [201, p. 91-95]. Inegalitatea veniturilor în R. Moldova este una dintre cele mai înalte în țările din Europa Centrală și de Est, care au trecut print-o perioada de tranziție. Înainte de independență, salariile în țară reprezentau o scară destul de egală. De exemplu, în 1989 coeficientul Gini era egal cu 0,25. Spre sfârșitul anilor 1990 coeficientul Gini s-a dublat și a atins nivelul de 0,40-0,44 (Tabelul 3.4), fiind depășit doar de Kîrgîzstan, Tadjikistan, Rusia, Georgia și Armenia.

Tabelul 3.4. Coeficientul Gini în R. Moldova, 1993-2007

1994	1995	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0,38	0,39	0,44	0,42	0,43	0,42	0,39	0,40	0,41	0,315	0,298

Sursa: elaborat de autor, în baza informației de la BNS

Conform datelor BNS [202, p.34], în 2006 venitul disponibil a chintilei I era doar de 6,2%, pe cînd venitul disponibil a chintilei V – de 43%, adică de 7 ori mai mult. În zonele urbane această discrepanță este și mai vizibilă – 3,6% ale veniturilor disponibile sunt concentrate la cea mai săracă chintilă și 54,9% - la chintila cea mai înstărită.

- **Ponderea scăzută a asigurării personale.** Cota asigurărilor în PIB este la un nivel nesemnificativ în R. Moldova. În 2003-2006 ea nu depășea 1,5% [203]. În Anexa 43 este prezentată structura asigurărilor în R. Moldova în anul 2007. Asigurările de viață, care constituie

fundamentul asigurărilor în statele dezvoltate, au o pondere modestă în totalul pieței. O pondere redusă au avut asigurările de bunuri ale persoanelor fizice - doar 6,7% din totalul pieței, iar bunuri casnice și apartamente - 0,25% din piață. Cu toate că 59,7% din totalul încasărilor și-a revenit asigurărilor auto (RCA, Casco, Carte Verde), în AORCA sunt cuprinse doar 60% din toate mijloacele de transport înmatriculate în țară. Sunt alarmanți indicatorii ce țin de asigurările din agricultură - doar 4,32% din totalul încasărilor țin de asigurarea culturilor agricole și doar 31014 lei au fost încasați pentru asigurarea animalelor [204].

Conform unui studiu [205, p. 14], piața de asigurări din R. Moldova denotă o rată scăzută de despăgubiri în comparație cu alte state, ceea ce contribuie la creșterea vulnerabilității celor asigurați. De exemplu, în 2007 rata de despăgubiri în R. Moldova a constituit 32,5% - aproximativ de 2 ori mai mică decât în țările europene.

- Unele obiceiuri și tradiții specifice pentru R. Moldova

- *Număr considerabil de sărbători oficiale.* Deși R. Moldova este printre cele mai sărace țări din Europa, populația sa beneficiază de 65 de sărbători marcate în calendar ca fiind oficiale, profesionale și religioase, alături de hramuri. Menționăm că în zilele de sărbători cetățenii R. Moldova consumă de șase ori mai mult alcool decât în zilele obișnuite [206].

- *Consumul excesiv de alcool.* Consumul excesiv de alcool în R. Moldova poate fi considerat un viciu național. Conform unui studiu realizat de OMS, după cantitatea consumată de alcool în medie pe o persoană matură, R. Moldova a ocupat primul loc în Europa și locul trei în lume. Circa 25% din populație consumă produsele alcoolice o dată pe săptămână, iar 4% - în fiecare zi. Dar trebuie de menționat că în jur de 70% din bărbați și circa 64% din femei depășesc limita medicală inofensivă zilnică. În prezent în Moldova sunt înregistrate aproximativ 48000 persoane afectate de alcoolism cronic, dintre care circa 7200 sunt femei [207, p.4].

Printre motivele de bază pentru consumul de băuturi alcoolice cea mai înaltă pondere o ocupă sărbătorirea anumitor evenimente (35%), relaxare (22%), tradiții în familie (20%), bine pentru sănătate (19%). Mai mult de un sfert din populație au menționat că alcoolul contribuie la „depășirea stresului” [207, p.12]. În realitate, abuzul de alcool contribuie la degradarea persoanei și are consecințe semnificative economice și sociale. Conform datelor OMS, în anul 2006 consumului excesiv de alcool în R. Moldova a fost pe primul loc cu 21% din 10 cei mai importanți factori de risc [208, p.45]. Numărul total de cazuri mortale asociate cu consumul de alcool a crescut de la 4436 cazuri în 1998 la 5717 cazuri în 2007.

În jur de 13% din accidentele rutiere în R. Moldova sunt cauzate de conducerea autovehicolului în stare de ebrietate. Conform unui studiu, ponderea șoferilor moldoveni depistați în stare de ebrietate la volan este de 19% - cel mai mare indicator în Europa.

Consumul abuziv de alcool se rasfrânge negativ și asupra membrilor de familie, în mod special asupra copiilor. Resursele financiare, cheltuite de mulți capi de familie pe alcool, ar fi putut să fie cheltuite spre beneficiul familiilor lor.

- **Cauzele spirituale.** În opinia noastră, una din cauzele sărăciei este încălcarea poruncilor stabilite de Dumnezeu în diferite domenii ale vieții. Stilul de viață caracterizat de cuvintele “nici de oameni nu are rușine, nici de Dumnezeu nu are teamă” își găsește tot mai mulți adepți. Sărăcia este un blestem, o consecință a îndepărtării de la standardele prevăzute de Dumnezeu, aplicat cu scopul de a trezi conștiința celor, care ignoră legile divine.

3.2. Efectele sărăciei în R. Moldova

Drept urmare a acțiunii sinergice a cauzelor menționate, Republica Moldova a suferit o înrăutățire substanțială a condițiilor de trai, inclusiv în comparație cu alte țări din fostul bloc socialist din Europa. În R. Moldova, efectele secundare ale reformelor au avut impactul cel mai nefast asupra calității vieții populației sub aspect economic și social [209]. Pentru a arăta proporțiile acestei decăderi, noi am efectuat o clasificare proprie a efectelor sărăciei în perioada de independență a țării. În urma cercetărilor noastre, am clasificat efectele sărăciei în câteva grupuri majore: economice, sociale, politice, ecologice, culturale, spirituale (Anexa 32). Printre efectele concrete ale sărăciei pot fi menționate următoarele:

- **Scăderea numărului populației.** În R. Moldova are un ritm mediu anual de 0,5%. În perioada dintre cele două recensăminte (1989 – 2004), populația Moldovei a scăzut cu 350 mii persoane, inclusiv persoane declarate plecate în străinătate mai mult de 1 an. La 01.01.2012 numărul populației stabile în R. Moldova constituia 3559,5 persoane [129]. Scăderea populației este deosebit de vizibilă în zonele rurale, unde au rămas preponderent bătrâni, ceea ce diminuează șansele acestor zone depopulate la reducerea sărăciei și creștere economică. Deja există localități din R. Moldova cu populație 0 (zero), de ex.: comuna Chetrișul-Nou, raionul Fălești; comuna Stălinești, raionul Ocnița, comuna Odaia, raionul Șoldănești [210].

Locuitorii R. Moldova sunt dornici de a pleca din țară. Studiul „Fenomenele demografice în R. Moldova prin prisma cetățenilor țării” a arătat că dacă nu ar exista impedimente de circulație, 80% din cetățenii R. Moldova ar pleca mâine din țară [211]. Sondajele anterioare demonstrează că principalele motive pentru plecarea din țară sunt sărăcia, lipsa locurilor de muncă bine plătite, atmosfera social-politică insuportabilă și nivelul scăzut de educație și cultură în țară.

- **Dezurbanizarea/Ruralizarea.** În R. Moldova populația urbană a scăzut considerabil în perioada de tranziție: în 1995 ea a constituit 46,8%, iar în 2010 populația urbană s-a redus la 41,4%. Pe parcursul ultimilor cincisprezece ani, populația orașelor Orhei și Soroca s-a redus cu o

treime, orașului Bălți – cu 20%, iar orașelor Ungheni și Cahul – cu un sfert [129]. Conform raportului ONU privind dezvoltarea urbană a lumii din 2007 [212], R. Moldova a devenit cea mai rurală țară din Europa, preluând ștafeta de la România. Procesul de dezurbanizare în țară este opus procesului de urbanizare care are loc pe mapamond. Dezurbanizarea R. Moldova este alarmantă nu numai prin reducerea ponderii populației urbane, cât prin „ruralizarea” stilului de viață în orașele mici și mijlocii, care din cauza colapsului industriei, degradării infrastructurii și lipsei oportunităților s-au transformat în zone defavorizate cu deteriorarea substanțială a calității vieții și potențialului de dezvoltare [213].

Studiile demonstrează că sărăcia este condiționată de zona de trai: în țările în tranziție preponderent rurale, sărăcia are tendința de a afecta populația rurală, pe când în țările urbanizate – cea urbană. În țările cele mai urbane din CSI 7 – Azerbaidjan, Armenia și Georgia, sărăcia este un fenomen preponderent urban. De exemplu, în 1998-1999 în Armenia 59% din populația urbană era săracă comparativ cu 48% de populație rurală. Populația rurală în R. Moldova de asemenea este mai săracă în comparație cu populația urbană. În 2001 în R. Moldova 64% din populația rurală a fost săracă, pe când în orașele mari cei săraci constituiau 44% [214, p.15-16]. În orașele mici cei săraci au constituit 80% din populație, dar trebuie de luat în vedere că multe localitățile urbane din R. Moldova erau create în mod artificial.

- **Exodul forței de muncă.** În timp ce organizațiile internaționale informează că doar în țările-membre UE lucrează jumătate de milion de cetățeni moldoveni, Raportul „Numărul populației stabile în R. Moldova” din 2008 al BNS afirmă că peste hotarele R. Moldova, la 1 ianuarie 2008, s-ar afla doar 148,3 mii cetățeni [215]. Conform unor date din 2006, o treime din populația activă a țării lucrează peste hotare [216].

Persoanele cu studii superioare, care pleacă din R. Moldova peste hotare în căutarea locurilor de muncă, sunt destul de mulți (37%), comparativ cu alte țări din Europa de Est și țările CSI (Anexa 33). Doar emigranții din Rusia, Tadjikistan, Uzbekistan și Kîrgîzstan prezintă un procent mai înalt de astfel de emigranți. Pericolul pentru R. Moldova este penuria în creștere a personalului calificat în țară. Se consideră, că în țările în care cota emigranților cu studii superioare e peste 20%, are loc efectul de „exodul inteligenței”, care afectează negativ economia țării. Deseori aceste persoane lucrează ilegal în alte țări, nefiind protejați, neavînd polițe medicale, concedii și alte beneficii.

- **Îmbătrânirea populației.** În anii 2010-2012 persoanele de peste 60 ani reprezentau peste 14,0 procente din populație, sau 1 din 7 persoane [129]. Coeficientul îmbătrânirii populației⁸ în

țară este alarmant (Tabelul 3.5). Vârsta medie a populației în țară a crescut de la 32,9 ani în 1998 până la 36,3 ani în 2010. În acest sens R. Moldova se plasează în grupul țărilor cu vârsta medie a populației ridicată.

Tabelul 3.5. Coeficientul îmbătrânirii populației în R. Moldova, 1970-2012

Anul	1970	1980	1985	1990	1995	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Coeficientul	9,7	10,7	11,7	12,8	13,1	13,6	13,9	13,8	13,5	13,7	14,0	14,4

Sursa: [129]

Totodată, cu cât mai multă populație în vârstă a treia este în țară, cu atât mai multe resurse sunt necesare pentru asistența lor și cu atât mai puține persoane active produc aceste mijloace.

- **Reducerea cheltuielilor în domeniul protecției sociale.** În perioada de tranziție cheltuielile în domeniul protecției sociale în R. Moldova au suferit o diminuare substanțială – cu aproape 50%. Conform datelor ONU, în 1997 cheltuielile pentru protecția socială formau 5,1% din PIB, iar în 2001 acest indicator a ajuns la 2,65% din PIB [218]. Asemenea scădere a contribuit la creșterea vulnerabilității păturilor nevoiașe.

Conform datelor BNS, în R. Moldova raportul dintre indemnizația lunară pentru îngrijirea copilului până la 1,5 ani pentru persoanele neasigurate și M/e pentru copiii a scăzut de la 36,6% în 2005 la 25,4% în 2007 (Tabelul 3.6). În 2010 raportul a crescut, dar totuși constituie doar 50,1% din M/e pentru copii. În același timp raportul dintre indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului în vârstă de 1,5 (3) - 16 ani și M/e pentru copiii a constituit în 2009 doar 5,2%.

Tabelul 3.6. Raportul dintre indemnizații și minimul de existență pentru copii, %

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului:								
- persoane asigurate (pînă la 3 ani)	43,3	39,7	55,0	54,8	58,5	65,7	106,2	135,4
- persoane neasigurate (pînă la 1,5 ani)	32,5	29,8	36,6	30,0	25,4	30,5	33,3	50,1
Indemnizație lunară pentru îngrijirea copilului în vârstă de 1,5 (3) - 16 ani	4,3	7,8	7,0	5,9	4,5	3,4	5,2	-

Sursa: [129]

- **Reducerea cheltuielilor în domeniul sănătății publice.** Cheltuielile în domeniul sănătății publice au fost reduse considerabil, de la 6,7% în 1996 până la 2,4% din PIB în 2004, ceea ce este cu mult sub mediile regionale [157, p. 10]. În anii 2010 ponderea în PIB a cheltuielilor

⁸ Numărul persoanelor în vîrstă de 60 ani și peste la 100 locuitori. Conform scării demografului polonez E. Rosset, ponderea populației în vîrstă de 60 ani și peste în populația țării pînă la 8% se califică "tinerete demografică", 8-10% - „prevestire îmbătrînirii”, 10-12% - „îmbătrînire demografică”, 12% și mai mult - “bătrânețe demografică” [217].

pentru sănătate publică a constituit 5,6%, iar în 2011 - 5,2%. În același timp, cheltuielile în numerar ale unei familii pentru serviciile medicale s-au dublat în perioada 1997-2002. A apărut inechitatea în acces la servicii medicale. Din numărul de vizite la medic, populației sărace îi revenea doar 20%, și o treime de numărul de tratament în ambulator. Proporția dintre numărul de zile de spitalizare a săracilor și nesăracilor este de 1:11, iar durata medie de spitalizare a celor săraci este de 9-13,5 ori mai scurtă decât cea a nesăracilor. [219, p. 22, 30].

Cercetările constată ca plățile neoficiale în domeniul ocrotirii sănătății reprezintă un fenomen răspândit: mai mult de 50% din intervievați au admis că ei au compensat ilicit personal medical [219, p. 14].

- **Înrăutățirea sănătății populației.** Conform datelor compilate de către UNICEF [220], starea sănătății populației s-a înrăutățit în majoritatea țărilor din fosta Uniune Sovietică. Evident că oameni ce trăiesc în sărăcie sunt mai afectați de boli psihice și fizice. Stresul asociat cu starea de deprimare duce la consum abuziv de țigări și alcool, sinucideri. Ratele de suicid în țară depășesc media regională. În perioada de tranziție durata medie a speranței de viață la naștere în R. Moldova s-a micșorat atât pentru bărbați, cât și pentru femei, cea mai scăzută speranța de viață la naștere fiind înregistrată în 1995 (65,8 ani). Durata medie a speranței de viață în R. Moldova este mai inferioară altor țări Europene: de ex., în 2003 în R. Moldova ea era 68,13 ani, comparativ cu Franța – 79,7, Belgia – 78,4, Italia – 79,7, Norvegia – 79,1 ani [221].

Un indicator alarmant în R. Moldova este creșterea numărului de copii cu dizabilități, numărul cărora este în continuă creștere, cu 15,6 de cazuri la 1000 decopii în 2000 la 20,4 – în 2011 (Tabelul 3.7).

Tabelul 3.7. Copii în vârstă de până la 16 ani cu dizabilități, la 1000 copii, 2000-2011

2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
15,6	15,4	16,4	16,8	17,6	17,8	18,5	18,6	21,1	20,6	20,5	20,4

Sursa: BNS [129]

- **Malnutriția.** Malnutriția în R. Moldova prezintă un semn de alarmă atât pentru maturi, cât și pentru copii. În perioada de tranziție, consumul de produse nutritive a scăzut considerabil (Anexa 34). De exemplu, în 1990 consumul mediu pe an de carne în R. Moldova era de 58 de kg, iar în 2007 - doar 36 de kg, lactate - 303 litri în 1990 și doar 153 de litri în 2000. Deși R. Moldova este o țară agrară, cedează și consumul fructelor și legumelor: în 1990 consumul mediu pe an de fructe, pomușoare și struguri era 79 de kg, iar în 2007 - doar 28 kg [222, p.167-169]. Dar conform calculelor OMS, printre cei mai importanți factori de risc ai morbidității, invalidității și mortalității, 6% ocupă consum limitat de fructe și legume [223, p.45]. Anual țara pierde 21,4 mil. de dolari SUA (0,7% din PIB) din cauza productivității scăzute a muncii la adulți, determinată de

deficiența de fier și iod. Peste 5000 de copii se nasc în fiecare an cu rețineri și insuficiențe mintale din cauza deficienței de iod în timpul sarcinii. Peste 30% din copiii de 6 - 24 luni sunt expuși riscului de dezvoltare insuficientă a creierului din cauza deficienței de fier. Aproximativ 100 de noi-născuți sunt supuși anual unui risc sporit de deces la scurt timp după naștere din cauza anemiei severe la mame. Mai multe femei tinere mor în fiecare an în timpul sarcinii și a nașterii din cauza anemiei feriprivate severe. Anual sunt înregistrate aproximativ 50 de anomalii grave la naștere din cauza deficienței de acid folic [224].

- **Rata sporită a mortalității.** Rata mortalității populației din R. Moldova s-a majorat de la 9,7 decese la 1000 de persoane în 1990 până la 12 decese la 1000 persoane în 2007 [208, p.9]. Cauzele deceselor se deosebesc la bărbați și femei, dar bolile aparatului circulator constituie majoritate în ambele cazuri (Anexa 35). De ex., în 2011 decesele din cauza bolilor aparatului circulator au constituit 49,5% tuturor deceselor în cazul bărbaților și 66,2% - în cazul femeilor. În țară destul de numeroase sunt cazuri de morbiditate de la boli infecțioase „social determinate”. De exemplu, în 2007, la 100 mii populație reveneau 180,6 cazuri de pediculoză, 99,8 cazuri de tuberculoză a organelor respiratorii și 74,7 cazuri de sifilis.

Mortalitatea infantilă, cu toate că a scăzut de la 21,2 la 1000 nașteri în 1996 până la 16,4 în 2002, totuși, continua să rămână mai mare decât media în Europa Centrală și de Sud, cu 10,5 la 1000 de nașteri. În 2006 mortalitatea infantilă a fost 11,8 și în anul 2007 – 11,3 de cazuri la 1000 de născuți vii [225]. Din cauza corupției din sistemul ocrotirii sănătății și a prețurilor exagerate la medicamente, persoanele grav bolnave refuză internarea în spitale. În rezultat, numărul persoanelor decedate la domiciliu în țară a crescut în 2006 față de 2005 cu 15 %.

- **Reducerea cheltuielilor în domeniul învățământului.** Cheltuielile în domeniul învățământului s-au redus de la 10,3% în 1996 până la 4,7% din PIB în 2004. Scăderea în finanțare s-a simțit mai acut în zonele rurale ale țării. Finanțare insuficientă afectează negativ salariile profesorilor. Reducerea finanțării a avut un impact nefast asupra calității studiilor în R. Moldova, iar păturile sărace au fost acelea care au suferit în primul rând [157, p. 134].

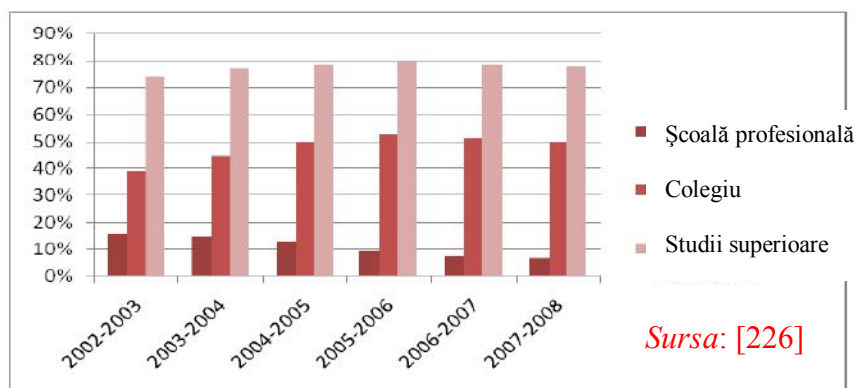

Fig. 3.3. Cota studenților, care achită studiile în instituțiile de învățământ din R. Moldova

Insuficiența finanțării publice a condus la majorarea cotei studenților care fac studiile contra plată în colegii și instituții de învățământ superior din R. Moldova, în 2004-2008 cota lor depășind 50% din toți studenții înrolați (Figura 3.3).

- **Scăderea calității instruirii.** În perioada de tranziție calitatea educației școlare a scăzut în R. Moldova. Acest fapt se explică prin plecarea în masă a pedagogilor peste hotare, a stării nesatisfăcătoare a școlilor, mai ales în perioada rece a anului, lipsa materialelor didactice, salariile mici. Absenteismul din cauza bolilor copiilor de asemenea a contribuit la apariția lacunelor în cunoștințe. Elevii din R. Moldova înregistrau rezultate mai slabe la matematică în perioada 1999-2003 comparativ cu elevii din Bulgaria, Ungaria, Rusia și SUA.

Asigurarea școlilor cu materiale didactice și tehnică în R. Moldova nu corespunde cerințelor moderne. Conform datelor Ministerului Dezvoltării Informaționale al R. Moldova, în 2004 în instituțiile de învățământ preuniversitar au fost 45 de copii la un calculator. În acelaș an, numărul copiilor în instituțiile de învățământ preuniversitar la un calculator conectat la Internet a fost de 1196 de copii [227]. În 2006 în țară 72,7% din școli aveau săli dotate cu calculatoare, dar din ele cota maximă o dețineau cele din generație veche: circa 64% - de tipul Pentium I (cu vârsta mai mult de 10 ani), care cu greu pot fi utilizate în procesul educativ [228, p.9].

- **Înrăutățirea cuprinderii cu învățământ.** Datele demonstrează că ratele de cuprindere a copiilor în învățământul primar și gimnazial în R. Moldova au fost în scădere în perioada 2000-2006. Rata netă de înrolare în învățământul primar s-a redus de la 93,5% în 2000 la 87,8 % în 2005 și în 2011 a revenit la rata de 93,6%. Rata cuprinderii în învățământul gimnazial a scăzut de la 87,0% în 2000 la 86,8% în 2005 și în 2011 a crescut la 88,1%. Cel mai scăzut nivel de înrolare se înregistrează în învățământul profesional-tehnic (16%). Comparativ cu țintele stabilite în ODM (învățământul general obligatoriu de - 95% în 2010 și până la 98% - în 2015), aceste rate sunt scăzute [229, p.72]. Ca rezultat al înrolării reduse, sunt utilizate, de fapt, doar 30-60% din capacitățile instituțiilor respective, mărindu-se cheltuielile pe elev. În acelaș timp este alarmantă și tendința de creștere a ratei de abandon timpuriu a sistemului educațional. În 2004, 21,8% din tineri au părăsit de timpuriu sistemul de învățământ, iar în 2006 indicatorul a crescut până la 23,6%.

- **Nivelul scăzut de acces la tehnologiile moderne de informare și comunicare**

Accesul populației la telefonie fixă și mobilă, acces la calculatoare și Internet a fost limitat în R. Moldova pe parcursul mai multor ani. În anul 2003 la 100 de locuitori au fost 21,9 de telefoane fixe, crescând până la 32,6 de telefoane în 2010. În anul 2007 după nivelul de penetrare a telefoniei fixe țara se plasa pe locul 55 din 203 țări ale lumii, deținând locul 33 în Europa.

Nivelul de acces la telefonie mobilă a crescut considerabil de la doar 13,9 de telefoane mobile la 100 de persoane în 2003 până la 88,8 – în 2010 (Anexa 36), astfel, în 2007 R. Moldova a ocupat locul 96 din 203 țări ale lumii, deținând în Europa locul 43.

Numărul computerelor personale la 100 de locuitori a crescut de la 10,3 la 100 de locuitori în anul 2005 la 20,5 în 2009, R. Moldova fiind plasată pe locul 71 din 206 țări ale lumii și deținând în Europa locul 32 (Anexa 37).

În 2003 doar 8 persoane din 100 din R. Moldova au utilizat Internet, dar în 2010 numărul utilizatorilor a crescut până la 38,0 la 100 de locuitori (Anexa 38). În anul 2007 după nivelul de utilizare a Internetului R. Moldova s-a plasat pe locul 83 din 203 țări ale lumii, deținând în Europa locul 40. Aceste indici scăzute demonstrează că Moldova nu beneficiază pe deplin de la beneficiile oferite de globalizare.

- **Înrăutățirea nivelului de trai al populației.** IDU al R. Moldova dă dovadă de înrăutățirea nivelului de trai al populației pe parcursul tranziției. El a scăzut de la 0,718 în 1993 până la 0,673 în 2000, fiind egal cu 0,727 în 2009 (Anexa 39). În 2000 R. Moldova a ocupat locul 102 din 174 de țări, având indicatori cei mai slabi din toate țările în tranziție, cu excepția Tadjikistanului și Uzbekistanului. Începând cu 1997 și până anul 2006, indicele țării este mai jos de cel regional CSI-CEE și cel global, plasându-se între 0,671 în 2005 și 0,700 în 2001. Conform Raportului de dezvoltare umană 2006 al PNUD, R. Moldova este plasată printre țările cu o dezvoltare umană medie. Având un IDU egal cu 0.694, în raportul din 2006 R. Moldova ocupă locul 114 din 174 de țări și se situează între Uzbekistan (locul 113) și Bolivia (115), mai jos de media regională pentru CSI și CEE [230].

Potrivit sondajului “Barometrul de Opinie Publică, octombrie 2008”, 73% din populația țării consideră că nu are un trai decent, cele mai afectate fiind persoanele în etate (88%) și persoanele cu nivel socio-economic scăzut (90%), iar acest nivel al sărăciei rămâne constant în decursul ultimilor 6-7 ani [231].

Asigurare populației cu spațiu locativ în R. Moldova a devenit o problemă acută: în 2003 fiecare a treia familie avea nevoie de îmbunătățire a condițiilor locative, iar fiecare a zecea familie avea nevoie de acest lucru mai mult de 10 ani [232].

Populația țării cheltuie în mediu peste 60% din bugetul gospodăriei pe produse alimentare, în timp ce sunt țări în care cheltuieli pentru produsele alimentare nu constituie mai mult de 10% din bugetul familiei. Asemenea structură de cheltuieli este specifică țărilor sărace. De exemplu, conform datelor din 1998, în Turkmenistan în mediu 68% din bugetul gospodăriilor au constituit cheltuieli pentru hrană [233, p. 151]. Pe de altă parte, sunt țări, în care cheltuieli pentru hrană nu depășesc 10-15% din bugetul familiei. De exemplu, în Marea Britanie și în Kenia o familie

cu doi copii consumă 10% din venituri pentru produsele alimentare. Prețurile la unele produse în R. Moldova sunt mai mari decât în țări din Europa, Asia, și chiar Africa. De exemplu, un litru de ulei vegetal costă: în R. Moldova - 2,5 dolari SUA, în Kenia – 2,34 dolari SUA, în India – 2,20 dolari SUA, în Guatemala – 1,95 dolari SUA. Un kilogram de carne costă: în R. Moldova – 5,5 dolari SUA, în Kenia - 4,70 dolari SUA (pasăre), în Guatemala – 4,28 dolari SUA (pasăre), China - 4,22 dolari SUA (porc), în India - 1,40 dolari SUA (pasăre) [234].

- **Dependența de remitențe.** Economia R. Moldova a devenit extrem de dependentă de fluxurile bănești trimise de peste hotare în țară. Cetățenii R. Moldova, plecați peste hotare, trimit banii rudelor rămase în țară. Conform datelor OIM, mai mult de 40% din populația țării primesc remitențe, iar volumul lor a crescut stabil în fiecare an, Anexa 40. Între 1999-2006 el a crescut circa de 10 ori, de la 89,62 mil. dolari SUA până la 854,57 mil. dolari SUA).

În 2002 remitențele trimise în Moldova au constituit aproape o treime din PIB și erau de 2 ori mai mari decât investițiile directe în acelaș an. După ponderea remitențelor în PIB, R. Moldova se află în topul țărilor din Europa și ocupă locul 4 în lume (după Tadjikistan, Lesotho, Samoa), cu volumul remitențelor circa un sfert din PIB în 2010 (1 mlrd. 300 mil. dolari SUA), potrivit datelor BM. Însă Fondul Social nu beneficiază de contribuții de la remitențe, acest lucru afectând capacitatea statului de a acumula resurse necesare pentru asistența socială în prezent și, în mod deosebit, în viitor. Conform sondajelor, remitențele sunt folosite preponderent pentru consum curent, și doar un procent mic (în jur de 7%) - pentru investiții, iar circa 5% sunt depuse în conturi bancare. Remitențele de asemenea au contribuit la sporirea inegalității în societate.

- **Scăderea puterii de cumpărare a populației.** Conform studiului „GfK Purchasing Power Europe” realizat în fiecare an în rândul țărilor europene, în 2007 R. Moldova dispunea de cea mai scăzută putere de cumpărare comparativ cu alte țări din Europa, cu o medie pe cap de locuitor de 685 de euro pe an, ceea ce reprezintă a 40-a parte din cea a Elveției, care se află pe primul loc cu o putere de cumpărare de 27.521 euro. R. Moldova a rămas pe ultimul loc din clasament și în 2011-2012, cu putere de cumpărare circa 1000 de euro pe cap de locuitor [235].

- **Nivelul scăzut al căsătoriilor.** Adam Smith considera că sărăcia nu întotdeauna împiedică căsătoriile, dar, fără îndoială, le face mai dificile [236]. Numărul căsătoriilor a scăzut de la 40 mii în anii 1992-1994 aproape de 2 ori, până la 21.000 în 2002. Această scădere se explică inclusiv prin creșterea șomajului în rândurile tinerilor, care, neavând securitate, nu doresc să formeze familii. De exemplu, în 2003 numărul tinerilor șomeri (între 16-29 ani) era 28 mii, prezentând aproape 50% din numărul total al șomerilor [258, p. 36]. În următorii ani numărul căsătoriilor a crescut puțin: în anul 2010 au fost înregistrate 26483 de căsătorii [129].

- **Nivelul înalt al divorțurilor.** Rata divorțialității în R. Moldova a crescut considerabil în perioada de tranziție. Dacă în anii 1989-1991 rata divorțurilor a constituit 31-35% de la numărul de căsătorii, acest indicator aproape că s-a dublat în 2002-2003 și a ajuns la 59% [260, p. 35]. În anul 2010 la 26483 de căsătorii au fost înregistrate 11504 de divorțuri, ceea ce reprezintă 43,4% din numărul căsătoriilor (Figura 3.4.). Statistica demonstrează că la plecarea peste hotare a unui membru matur al familiei, deseori rezultă un divorț. Cei mai afectați de divorțuri sunt copii: astfel, în 2010 cupluri cu copii minori au constituit 30% din numărul divorțurilor, cu 4697 de copii trecând prin experiența divorțului părinților lor.

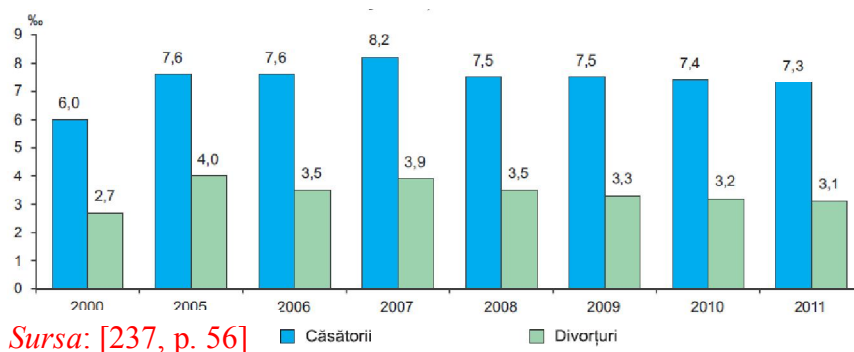

Fig. 3.4. Tendința căsătoriilor și divorțurilor în R. Moldova, %, 2000-2011

- **Scăderea ratei fertilității.** Rata fertilității⁹ în R. Moldova a scăzut aproape de 2 ori timp de zece ani. Dacă în 1989-1990 acest indicator era 2,4, în anii 2002-2006 el s-a micșorat de două ori și a constituit 1,20 de copii născuți de o femeie, în comparație cu limita de 2,2, necesară pentru o substituție simplă a generației părinților de către copiii lor. Cea mai înaltă rata fertilității din ultimii 10 ani a fost înregistrată în 2009 (1,33), iar în 2010 rata de fertilitate a constituit 1,31 – neajungând la limita necesară.

- **Abandonarea copiilor.** Într-un sondaj al Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului al R. Moldova, la întrebarea „Ați plasa copilul Dumneavoastră într-o instituție rezidențială?”, 15,91% din respondenți au răspuns pozitiv [238]. În 2007 peste 11 mii de copii din țară au fost plasați în aproape 70 instituții rezidențiale, astfel fiind încălcat dreptul copilului de a crește în familie. Din acest număr impunător de copii doar 3% au fost orfani, pe când 32% de copii aveau ambii părinți în viață, și 39% - un părinte în viață [239, p.33]. Numărul impunător de copii aflați într-o instituție rezidențială, având părinții în viață, demonstrează că multe familii consideră această fiind o soluție a problemelor cu care se confruntă familia: pe primul loc printre motivele pentru abandonul copiilor cu vârsta 0-7 ani este cel financiar [239, p.15]. În rezultatul

⁹ Rata fertilității: numărul de copii născuți de o femeie în cursul vieții sale fertile.

reformei sistemului rezidențial de îngrijire a copilului, în 2011 numărul instituțiilor s-a redus la 55 instituții, unde erau plasați circa 5550 copii.

- **Sărăcia copiilor.** Sărăcia printre adulți nu putea să nu afecteze și copii, care constituie o treime din populația țării. Sărăcia copiilor are un impact negativ asupra sănătății, educației, protecției și integrării lor în societate. Sărăcia printre copiii din R. Moldova este cea mai răspândită în familiile cu mulți copii și în zonele rurale din țară. Studiile demografice demonstrează că aproape o treime din copiii cu vârsta sub 15 ani nu trăiesc cu ambii lor părinți, inclusiv 13% nu trăiesc cu mama lor, iar 25% - cu tatăl. Circa 7% din numărul total de copii trăiesc fără ambii părinți. Copiii reprezintă o categorie foarte vulnerabilă a societății din R. Moldova și constituie 27% din populația săracă și 30% din populația extrem de săracă [239, p.33].

- **Înrăutățirea situației criminogene.** Situația criminogenă în R. Moldova s-a înrăutățit considerabil în ultimii ani, când numărul infracțiunilor s-a triplat comparativ cu 11,4 mii în anul 1998 și în anul 2010 depășește 33 de mii de infracțiuni pe an (Anexa 41). Menționăm că această creștere se manifestă pe fundalul scăderii numărului populației în țară. Din numărul total al infracțiunilor, fiecare a doua este săvârșită de persoane apte de muncă, dar fără ocupație.

- **Traficul cu ființe umane.** Majoritatea respondenților sondajului realizat în 2006 de Centrul de Sociologie a Comunităților și Studii de Gen consideră că sărăcia este cauza principală pentru care traficul de ființe umane continuă să fie una dintre cele mai stringente probleme pentru R. Moldova. Din cei circa 750,000 de moldoveni plecați în străinătate, mai mult de 1% sunt victime ale traficului de persoane. Raportul Departamentului de Stat al SUA privind traficul de persoane pe anul 2008 plasează țara în categoria 3 (statele evaluate ca neîntreținând standardele minime și neprezentând eforturi semnificative pentru a le atinge), deoarece în perioada analizată Guvernul R. Moldova nu a îndeplinit standardele minime pentru eliminarea traficului de persoane și nu a depus eforturi semnificative pentru a le îndeplini [240].

- **Vânzarea organelor.** R. Moldova a devenit o țară, cetățenii căreia vând organele lor peste hotare pentru îmbunătățirea situației materiale proprii. În urma cercetărilor efectuate de OMS a fost stabilit că Brazilia, India și R. Moldova sunt țările, din care provin organele umane pentru clinicile din SUA și Europa, cele mai solicitate organe fiind rinichii și ficatul. Statistica arată că un pacient dintr-o țară săracă primește circa 1.000 dolari pentru un rinichi, în timp ce un donator dintr-o țară dezvoltată îl vinde pentru circa 20.000 [241].

Majoritatea celor care își vând organele sunt bărbați tineri, fie amăgiți și forțați să doneze un rinichi, fie care vând organele pentru supraviețuirea familiei. Un lucrător medical din satul Mingir, raionul Hîncești în 2003 considera că aproape 36 persoane din sat cu 7,000 de persoane

și-au vândut cîte un rîncihi peste hotare [242]. Pe lîngă maturi, copiii proveniți de la orfelinatele din R. Moldova de asemenea devin victimele traficului cu organe [243].

- **Vînzarea sîngelui.** O altă metodă aplicată de cetățenii din R. Moldova pentru a-și suplementa veniturile este vînzarea sîngelui la Centrul Național de Transfuzie a Sîngelui din Chișinău. Cu toate că donarea de sînge în R. Moldova se face gratis și benevol, donatorul primește un certificat, pe care mai tîrziu îl vinde contra unei anumite sume (circa 300 de lei) celor care au nevoie de dovadă de donare a sîngelui [244].

- **Înrăutățirea infrastructurii în țară.** De la dobîndirea independenței, infrastructura din R. Moldova nu a beneficiat de resurse suficiente. Ca rezultat, în mai multe comunități infrastructura (precum drumuri, rețele termice, apeducte, școli, case de cultură) este în stare avariată.

Rețeaua drumurilor din țară constituie în total aproximativ 16.800 km (din care 3.666 km sunt clasificate drept drumuri naționale, iar restul – drumuri locale). Ca rezultat al întreținerii și reabilitării insuficiente a rețelei de drumuri pe parcursul ultimilor 15 ani, în jur de 67% din drumurile naționale și peste 75% din drumurile locale sunt într-o stare precară [245]. Potrivit unui clasament efectuat de World Economic Forum în 2008, la capitolul „calitatea drumurilor” țara se plasează pe locul 124, fiind urmată numai de Chad, unde starea drumurilor este cea mai proastă din lume. Drumuri mai bune decît în Moldova sunt în țări subdezvoltate precum Angola, Camerun și Mauritania [246]. Costurile de operare a vehiculelor pe drumuri de calitate proastă sunt cu aproximativ 30% mai ridicate comparativ cu circulația pe drumuri bune, la care se adaugă și pierderile asociate cu numărul semnificativ de accidente rutiere din cauza drumurilor de calitate proastă [247, p.36]. Considerăm că există o legătură strînsă între calitatea infrastructurii în țară și nivelul de bunăstare a populației [248, p. 92].

Conform datelor statistice, iluminarea străzilor rămîne a fi o problemă pentru jumătate din orașele republicii, pe cînd în unele localități urbane situația cu iluminarea străzilor este deplorabilă [249].

Numărul instituțiilor culturale în țară în perioada de independență a scăzut, iar cele rămase sunt în stare avariată. De exemplu, în 1995 în R. Moldova funcționau 1602 de biblioteci, iar în 2006 numărul lor a scăzut pînă la 1389. Numărul altor instituții culturale, precum sunt: casele de cultură, sălile de concert, de asemenea s-a micșorat pe parcursul ultimilor 10 ani: dacă în 1995 funcționau 1 305 de unități, atunci la sfîrșitul anului 2005 - doar 1 200 [250].

- **Înrăutățirea stării ecologice a țării**

• **Poluarea aerului.** Conform datelor Raportului Național privind starea mediului în Moldova în 2006, pe parcursul mai multor ani în țară se menține un nivel înalt de poluare a aerului cu suspensii solide, dioxid de azot și formaldehidă. Această poluare este influențată de

câțiva factori, printre care: salubritatea insuficientă a zonelor urbane, activitatea întreprinderilor industriale neutilate adecvat cu sisteme de captare și neutralizare a noxelor emise, traficul autovehiculelor vechi. La sfârșitul anului 2006 în R. Moldova erau înregistrate peste 370 mii unități de transport, iar autoturismele au constituit circa 80% din numărul total de unități de transport. Mijloacele de transport cu vârsta de până la 5 ani („convențional noi”) au alcătuit mai puțin de 1/3 din parcul auto al țării [251, p.75, 38].

- **Acumularea excesivă a deșeurilor.** R. Moldova nu are un sistem eficient de evacuare și reciclare a deșeurilor menajere, modalitatea de bază fiind stocarea deșeurilor. Suprafața ocupată de gunoiști în țară a sporit considerabil în ultimii ani (de la 1072 ha în anul 2000 la 1362 ha în 2006). Circa 50% din rampele de depozitare a deșeurilor menajere nu au autorizații necesare de funcționare, nu sunt construite și amenajate în mod corespunzător, nu dispun de sisteme de izolare și de colectare a apelor de drenaj, lucrările de înhumare nu se execută conform cerințelor ecologice, pe când majoritatea rampelor de depozitare autorizate sunt supraîncărcate. Fără gunoiști amenajate, în multe sate și orașe mici deșeurile sunt aruncate la întâmplare (există peste 2300 astfel de microgunoiști). Această situație are un efect negativ direct asupra sănătății populației și a mediului. Deoarece în țară practic nu se practică reciclarea deșeurilor, se pierde o cantitate substanțială de materie primă secundară, resursele energetice și terenurile agricole [251, p.75].

- **Poluarea apelor.** Gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor, insalubritatea localităților și nerespectarea măsurilor elementare de protecție a surselor în R. Moldova au contribuit la înrăutățirea calității apei din fântâni, folosite ca unică sursă de aprovizionare cu apă de către circa 85-90% din populația rurală. Conform datelor Centrului Național de Medicină Preventivă, starea apelor din fântâni pe întreg teritoriul țării nu corespunde standardului „Apa potabilă”. În medie, 86% din probele de apă din stratul freatic nu corespund normelor la indicatorii sanitaro-chimici, iar 30% nu corespund normelor la indicatorii sanitaro-microbiologici [251, p.49].

În stare deplorabilă se află complexul de epurare a apelor uzate. Către începutul anilor 1990, în țară fuseseră construite circa 580 stații de epurare biologică a apelor uzate, dar în 2006 realmente au funcționat doar 78 instalații de epurare. Dintre acestea, doar o singură stație lucra în regim normativ, asigurând nivelul necesar de epurare, iar celelalte 77 de instalații au funcționat sub nivelul normativ, fie tratând apele uzate insuficient, fie acumulând apele uzate fără evacuare în emisare, fie evacuându-le în emisare fără epurare. Printre cauzele deteriorării complexului de epurare a apelor uzate se numără reducerea esențială a volumelor de ape reziduale (de 4 ori comparativ cu începutul anilor 1990) și lipsa resurselor financiare necesare.

- *Reducerea calității solurilor.* Reformele agrare în R. Moldova nu s-au bazat pe o concepție bine gândită. Distribuirea terenurilor agricole a fost efectuată fără a ține cont de particularitățile geoeologice, ceea ce a condus la reducerea productivității solurilor și activizarea proceselor dăunătoare, precum: dehumificarea, poluarea, eroziunea hidrică și eoliană, alunecările, salinizarea, alcalinizarea, supraumezirea, înmlăștinirea solurilor. Fragmentarea terenurilor agricole a redus posibilitatea practicării unei agriculturi durabile bazată pe tehnologii moderne de prelucrare și de menținere a fertilității solului. În ultimii ani suprafața solurilor erodate în țară a avansat în medie cu peste 7 mii hectare anual. Eroziunea solului contribuie la înmămolirea bazinelor acvatice, poluarea solurilor și apelor cu pesticide și fertilizanți, distrugerea căilor de comunicare, a construcțiilor hidrotehnice, etc. [251, p.56].

- *Dispariția unor specii de floră și faună.* În ultimii 15 ani în țară s-au răspândit focare de dăunători și boli, s-au înmulțit cazurile de defrișări ilicite de pădure pentru foc [251, p.66]. Din cauza pășunatului excesiv s-au accelerat procesele de degradare a vegetației, și prin urmare dispar specii care reprezintă sursă de hrană pentru consumatori de gradul întâi, care la rândul lor sunt sursa de hrană pentru un număr considerabil de păsări răpitoare și mamifere carnivore [251, p.68].

- *Ocuparea ultimelor locuri în clasamentele internaționale.* De la proclamarea independenței multiple organizații internaționale au început să includă R. Moldova în diverse clasamente. În majoritatea cazurilor, R. Moldova ocupă ultimele locuri privind anumite aspecte de dezvoltare. R. Moldova este citată de mass-media ca fiind un stat care “se află în faliment” („Le Monde”) sau ca fiind “țara cea mai mizerabilă a Europei” („Liberation”). Publicația britanică „The Economist” a făcut analiza anului 2006 în lume, incluzând R. Moldova în categoria „cei care sunt în pierdere”: „abandonată de Occident, cu o elită politică incapabilă să privească dincolo de Rusia, Chișinăul se confruntă cu un colaps real. Nimic nu pare să fie în favoarea acestei țări, cu excepția faptului că vecina sa, România, a aderat la UE” [252].

- *Efectele spirituale.* Încălcarea poruncilor stabilite de Dumnezeu on diferite domenii ale vieții a contribuit la pierderea/înlocuirea valorilor de bază, ce se resimte on toate domeniile vieții - de la familie pînă la societate . În preajma sărbătorilor religioase societatea pretinde a fi credincioasă, dar odată cu finisarea sărbătorilor religioase principiile divine nu mai au valoare în societate, iar păcatul nu este confruntat, ceea ce confirmă că, de fapt, în R. Moldova are loc o religiozitate falsă în rondul celor care se cred credincioși.

3.3. Sărăcia prin prisma analizei sociologice: aspecte comparative internaționale

Cercetarea sociologică „Fenomenul sărăciei în R. Moldova” a fost realizată în perioada august-octombrie 2008, cu scopul evaluării percepției populației a fenomenului sărăciei și obținerea informației multiaspectuale privind modul de viață al persoanelor de diferite genuri, vârste, naționalități, statuturi sociale. Cercetarea, prin analiză cantitativă și calitativă, a permis a descoperi noi valențe importante și inedite ale incidenței sărăciei la nivel personal, dar și consecințele acesteia la scară de societate în ansamblu.

Metodologia utilizată

Cercetarea a fost realizată prin intermediul a două metode de analiză: metoda cantitativă (prin chestionare) și metoda calitativă (prin interviuri semi-structurate).

Chestionarea a fost realizată de către operatori la domiciliul respondenților. Chestionarele (Anexa 42) au fost distribuite unui număr de 150 persoane din diferite comunități rurale și urbane ale R. Moldova, fiind respectată corespunzător structurarea populației conform unor criterii stabilite.

La sondaj au participat studenți, șomeri, pensionari, persoane casnice, lucrători de birou, agricultori, profesori, muncitori, funcționari publici, polițiști, ziariști, antrenori sportivi, parlamentari, angajați ai organizațiilor internaționale, etc., precum și reprezentanți ai grupurilor vulnerabile (șomeri, persoane surdomute, invalizi, boschetari).

Eșantionul a cuprins populația adultă din țară cu vârstă peste 18 ani, cetățeni ai R. Moldova (inclusiv Găgăuzia, exclusiv Transnistria). Caracteristicile eșantionului:

- Stratificat: mediu rezidențial (urban/municipiu, urban/oraș, rural).
- Probabilist: comunitățile și gospodăriile au fost selectate aleatoriu fiind urmărit „pasul 10”.

Eroarea maximă de eșantionare a constituit ± 4 .

Rezultatele analizei sociologice

1. Cercetare prin metoda cantitativă

În rezultatul analizei, s-a ajuns la concluzia că sărăcia este un fenomen larg răspândit printre cetățenii R. Moldova de-a lungul independenței țării. Majoritatea respondenților care se consideră săraci și foarte săraci suferă de această stare pe parcursul a mai mult de 10 ani. Din respondenții ce se consideră săraci 14,2% indică că se află în stare de sărăcie o perioadă mai mare de 10 ani, iar alți 8,3% sunt săraci timp de 6-10 ani. Din cei foarte săraci 2,5% se află în starea respectivă mai mult de 10 ani. Din cei care se consideră bogați, 2,5% menționează că s-au îmbogățit în ultimii 1-5 ani. Acest fapt dă dovada că nici guvernul, nici organizațiile internaționale care acordă asistență R. Moldovei nu au reușit să amelioreze situația acestor

persoane pe parcursul unei perioade îndelungate. Chiar dacă au fost întreprinse unele măsuri, ele nu au fost durabile și nu au ameliorat suficient situația săracilor.

În evaluarea sărăciei conform metodei cantitative (prin chestionare), femeile au constituit 56% din respondenți, iar bărbații – 44%. Menționăm că persoanele de gen masculin mai des se stinghereau să răspundă la întrebări. Astfel, un număr semnificativ de chestionare incomplete, care nu s-au validat, au fost prezentate de către bărbați.

După naționalitate majoritatea respondenților sunt moldoveni (62,5%), câte 8,3% - persoane de naționalitate română și rusă, 7,5% ucraineni, 5% de naționalitate găgăuză, 4,2% - bulgari și mai puțin de 1% în ansamblu - germani, evrei și persoane de naționalitate azerbadjană.

Majoritatea respondenților se consideră nici bogați, nici săraci (65,8%), săracii constituie 26,7%, cei foarte săraci – 4,2%, iar cei bogați – 3,3% (Figura 3.5).

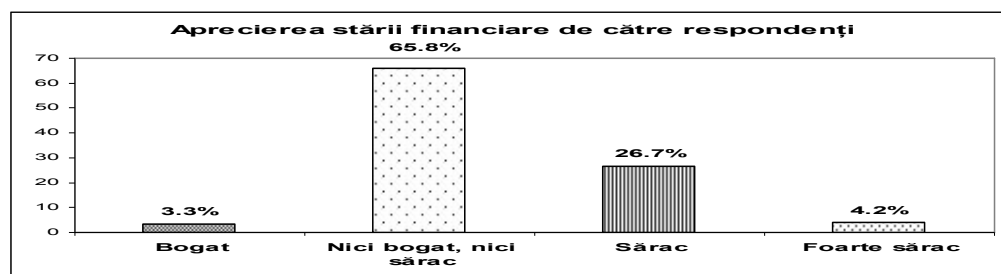

Fig. 3.5. Aprecierea stării financiare proprii de către respondenți

Majoritatea celor care se consideră săraci locuiesc în zone rurale (13,3%), 3,3% – în orașe și 10% - în municipii. Cei care se consideră foarte săraci: 2,5% în orașe și 1,7% – în municipii. Cei ce se consideră bogați locuiesc în municipii.

Majoritatea respondenților caracterizează sărăcia prin neajunsul bunurilor sau serviciilor de bază (precum alimentație mai bună, îmbrăcăminte și încălțăminte nouă, accesul la servicii medicale, studii etc.) sau prin faptul că ele nu sunt adecvate (Figura 3.6).

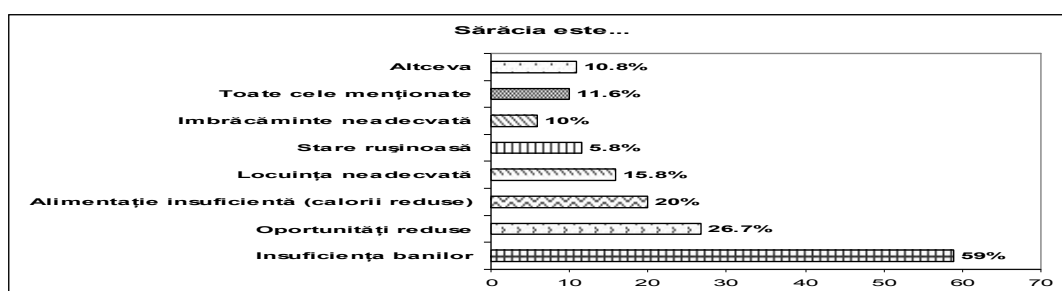

Fig. 3.6. Definiția sărăciei indicată de respondenți

Dar este paradoxal că un număr considerabil de respondenți, cu toate că nu au venituri suficiente pentru cheltuieli de bază decente, totuși nu se autopercep ca săraci. De exemplu, 45,6% din cei nici bogați nici săraci nu au venituri suficiente pentru o alimentație mai bună, 35,4% - pentru asistență medicală necesară, 30,4% - pentru haine și încălțăminte nouă de sezon,

iar 13,9% simt lipsa veniturilor pentru toate categoriile de cheltuieli. Deci, avem de a face cu „săraci deghizați”¹⁰, cărora le este rușine să recunoască că, de fapt, sunt săraci. În opinia noastră, este nevoie de o gradare mai subtilă, sau o noțiune mai potrivită pentru această categorie numeroasă de persoane care, cu toate că nu dispun de venituri suficiente pentru lucruri și servicii de bază, totuși refuză a se categorisi „săraci”.

În urma analizei reiese că la 26,7% din respondenți ce se consideră săraci și 4,2% de respondenți foarte săraci, trebuie adăugați cel puțin 45,6% din cei nici bogați nici săraci, care nu au venituri suficiente pentru alimentație mai bună și va reieși că în realitate 60,9% din totalul respondenților nu au venituri suficiente pentru hrană adecvată (nemaivorbind despre alte nevoi).

Dintre cauzele principale ale sărăciei evocate de respondenți, 79,2% au indicat salarii/pensii mici. Aproape 50% din respondenți consideră că greșelile în conducerea statului sunt cauzele principale ale sărăciei în R. Moldova, iar 40,8% au indicat problemele cu sănătatea ca fiind cauza sărăciei. Mai puțin de 7% din respondenți consideră că lipsa educației adecvate constituie cauza sărăciei, iar 22,5% au indicat și alte cauze ale sărăciei, printre care lipsa locurilor de muncă, nerespectarea legislației de către angajatori, prețurile exagerate, etc.

E relevant faptul că 38,1% din cei ce se consideră nici bogați nici săraci planifică să plece peste hotare cu scopul de a-și îmbunătăți situația materială, ceea ce este o dovadă că ei simt acut insuficiența veniturilor. Este alarmant că 38,2% din familii cu copii se gândesc la opțiunea de plecare peste hotare la lucru a unui membru din familie, ceea ce va produce un impact negativ asupra familiilor respective sub aspect social.

E redutabil faptul că 43,8% din cei săraci sunt „săraci care lucrează”¹¹, adică sunt angajați și primesc salarii care nu acoperă necesitățile lor și a familiilor lor. De asemenea e alarmant că persoanele trecute de 55 ani constituie 50% din cei săraci și putem presupune că ele vor continua să rămână sărace, deoarece vârsta nu le va permite să-și amelioreze real situația în viitorul apropiat. Faptul că 70% din cei săraci au cu copii dovedește că îndemnizațiile pentru copii în R. Moldova sunt mizere și nu contribuie la îmbunătățirea considerabilă a situației. Alarmant este și faptul că 40,6% din cei săraci sunt persoane cu nivel superior de instruire, ceea ce confirmă că salariile oferite chiar persoanelor cu studii superioare nu sunt suficiente pentru un trai decent.

Majoritatea respondenților indică mai multe surse de venit în gospodărie. Salariul este o sursă de venit la 72,5% de respondenți, pensia - la 25,8%, iar de alte îndemnizații sociale beneficiază 9,2%. Remitențele (transferuri de mijloace bănești din străinătate) contribuie la

¹⁰ Termenul „săraci deghizați” presupune un grup de persoane sărace, care nu dispun de venituri suficiente pentru lucruri și servicii de bază, dar cărora le este rușine să recunoască acest fapt, și ei încearcă să ascundă sărăcia lor prin diferite abordări [253, p. 379-403].

¹¹ Termenul „săraci care lucrează” descrie persoane care dețin un loc permanent de muncă, dar din cauza salariilor scăzute se află în sărăcie.

venitul a circa 16% de respondenți, veniturile ocazionale – la 18,3%, iar venituri din comerț sunt indicate de 9,2%. Ajutor umanitar primesc doar 3,3% din respondenți, iar venituri din arendă – mai puțin de 1%. 4,2% indică alte surse de venituri, de exemplu - ajutorul din partea copiilor.

Din cei care se consideră săraci, 43,8% au salariul ca sursă principală de venit (Figura 3.7).

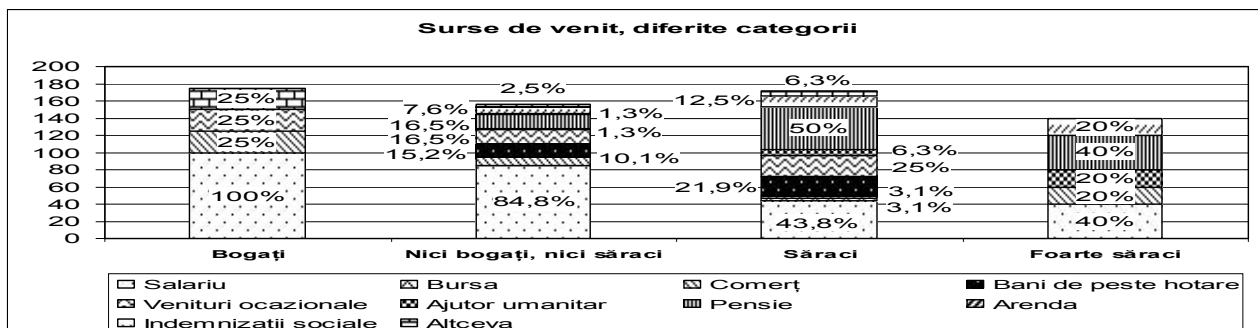

Fig. 3.7. Surse de venit indicate de respondenți, diferite categorii

Asigurarea cu spațiu locativ reprezintă un punct vulnerabil, când 9,2% din respondenți locuiesc în locuința arendată, 1,7% - la cămin, aproape 20% stau la rude, iar 2,5% de respondenți nu au loc de trai asigurat (Figura 3.8).

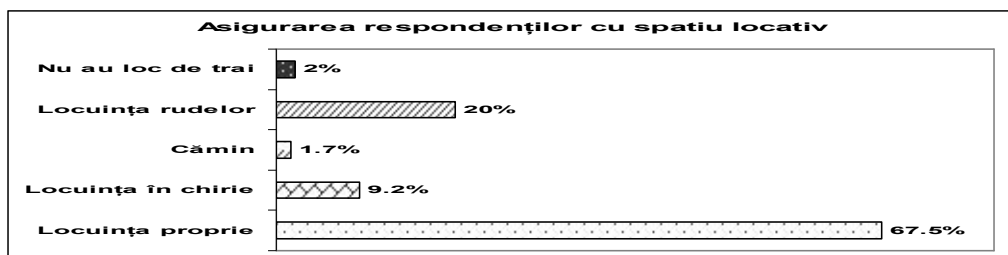

Fig. 3.8. Asigurarea respondenților cu spațiu locativ

Cercetarea a demonstrat un decalaj semnificativ în dotarea gospodăriilor din diferite categorii cu bunuri de uz casnic și alte obiecte. Cei care se consideră bogăți posedă aproape toate bunurile de uz casnic necesare și alte obiecte durabile noi, procurate în ultimii 4 ani, și doar o pondere mică din cei nici bogăți nici săraci a procurat aceste obiecte în ultimii 4 ani (de exemplu, mobila nouă au procurat doar 10,1%, iar mașina nouă - 5,1% din respondenții din această categorie). Cei săraci practic nu și-au permis procurarea (sau renovarea) acestor obiecte, iar respondenții foarte săraci nu și-au permis deloc procurarea/renovarea lor.

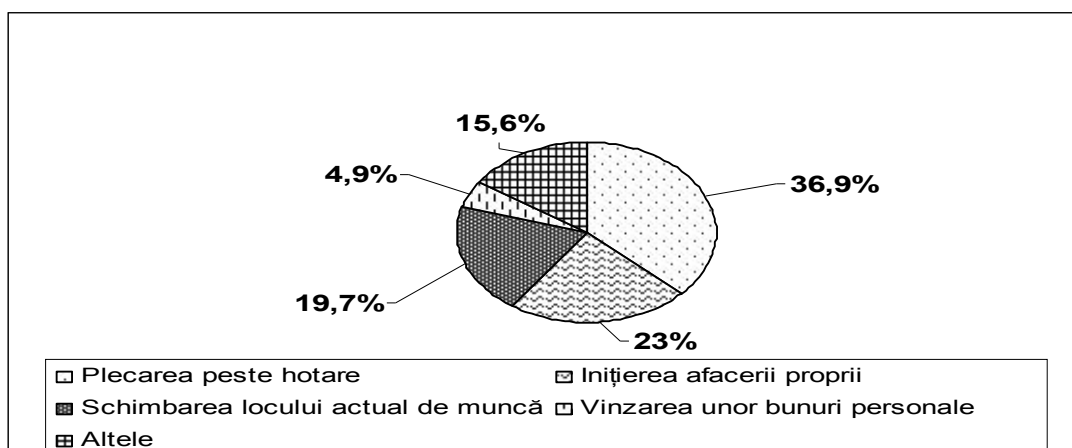
Majoritatea persoanelor au asigurare medicală (77,5%), dar mai mult de o treime din ei declară că nu le ajung venituri pentru servicii medicale. 17,2% din respondenții ce au polița de asigurare cheltuie mai mult de 20% din venituri pentru serviciile medicale, deoarece polița de asigurare nu acoperă nici pe departe necesitățile de investigații și tratament.

Menționăm că doar doi respondenți din totalul celor intervievați au indicat bunurile de privatizare drept active de care dispun. Aceasta vorbește despre faptul că aceste bunuri nu

prezintă nici valoare, nici sursă de venit pentru majoritatea populației, chiar dacă populația dispune de ele.

Considerăm că un alt factor alarmant, strâns legat de venituri insuficiente la majoritatea respondenților, e că populația practic nu dispune de rezerve (75,8% din respondenți nu și le permit). Aceasta înseamnă că un grup numeros de populație este extrem de vulnerabil la situații excepționale, precum moartea unei rude, pierderea serviciului, maladii serioase sau alte șocuri.

Pentru a-și ameliora situația în care se află, respondenții planifică să adopte strategii destul de active (Figura 3.9), în care predomină distanțat opțiunea de a emigra cu scopul ameliorării situației financiare - peste 1/3 din respondenți. Este alarmant că 38,2% din familiile cu copii acceptă opțiunea de plecare peste hotare la lucru a unui membru, ceea ce produce un impact negativ multidimensional asupra familiilor și societății în ansamblu. Pensionarii au indicat alte opțiuni, care se bazează pe măsuri din partea statului sau pe ajutor din partea copiilor.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor cercetării sociologice proprii

Fig. 3.9. Acțiuni propuse de respondenți în scopul ameliorării situației

Un număr considerabil de respondenți (47,7%) consideră că statul trebuie să mărească salariile și pensiile, 25,9% așteaptă să fie create mai multe locuri de muncă, 14% speră că vor fi majorate indemnizațiile, 12,4% așteaptă alte acțiuni din partea statului, ce vor ameliora situația lor, precum combaterea corupției, angajarea personalului calificat etc.

Majoritatea respondenților (31,7%) au venituri lunare disponibile pentru familia lor cuprinse între 501-1500 lei, 28,3% din respondenți au venituri familiale între 1501-3000 de lei, 15% - peste 5000 de lei. Totodată, 11,7% din respondenți au venituri lunare mai mici de 500 lei.

Printre cei care se consideră săraci, 12,5% sunt gospodăriile cu venituri mai mici de 500 lei, 43,8% - gospodăriile cu venituri între 501-1500 lei, 31,3% - cu venituri între 1501-3000 lei, 6,3% - cu venituri între 3001-5000 lei, și doar 3,1% - gospodăriile cu venituri mai mult de 5000 lei. Printre cei care se consideră foarte săraci câte 40% ocupă două categorii – cei care au venituri între 501-1500 lei și 1501-3000 lei, iar 20% - cei cu venituri mai puțin de 500 lei.

Conform opiniei respondenților privind venitul mediu lunar decent pentru o persoană în R. Moldova în 2008, 12,5% consideră că el ar trebui să fie între 1500-2500 lei, 13,3% - între 2501-3000 de lei. Cei mai mulți respondenți (35,8%) consideră un venit decent cel cuprins între 3001-5000 de lei, iar 35% - peste 5000 de lei

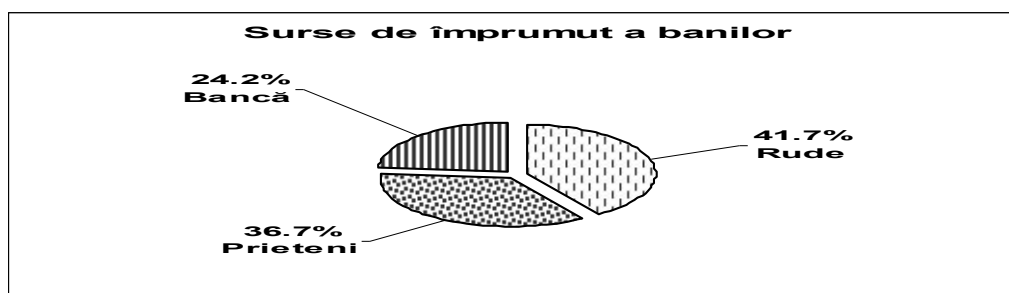
Din analiza sociologică a reieșit că majoritatea respondenților nu cunosc foarte bine cheltuielile familiei. În opinia noastră, sunt mai multe explicații pentru acest fenomen. O cauză ar fi lipsa veniturilor stabile și, respectiv, variații substanțiale în cheltuieli de la o lună la alta. Altă explicație constă în faptul că în R. Moldova nu e suficient dezvoltată „cultura bugetului” personal/familial¹² – în rezultat, persoanele nu sunt obișnuite să planifice bugetul familiei și nu țin o evidență strictă a cheltuielilor. Surprinde faptul că în structura cheltuielilor doar câteva persoane au indicat cheltuieli pentru cadouri, cu toate că se știe că în R. Moldova petrecerile și sărbătorile ocupă un loc important în viață. Este trist de constatat că nici o persoană nu a indicat că o parte din venituri le cheltuie în scopuri caritabile.

Analiza cercetării a demonstrat că în societate există o diferențiere vizibilă între cei săraci și cei bogați: ei circulă cu diferite transporturi, fac cumpărături în locuri diferite. Este o diferențiere substanțială și în accesul la diferite servicii (publice, de asigurare, informare, creditare). În ceea ce privește asigurarea cu servicii publice, cei bogați profită de comodități la locul de trai, iar cei săraci sunt nevoiți să cheltuie mult timp pentru a se asigura cu apă și/sau căldură (Anexa 43).

Conform rezultatelor sondajului, nivelul utilizării serviciilor de asigurare de către cetățeni este destul de scăzut. Asigurare medicală au 77,5% din respondenți, 14,2% din respondenți au asigurare pentru autovehicol. Doar 8,3% au asigurată locuința și doar 4,2% din respondenți indică că au asigurare de viață. Din cei cu asigurare medicală mai puțin de un sfert revine celor săraci, iar celor foarte săraci - doar 3,2% din asigurări medicale, partea leului revenind celor nici bogați nici săraci – 67,7%. Din cei care au asigurare de viață, 80% revine celor care se consideră nici bogați nici săraci, iar 20% - celor bogați. Celor săraci le revin 20% din asigurările de locuință, pe când cei foarte săraci nu au locuință asigurată. Mai puțin de 6% din asigurări ale autovehicolului le revine celor săraci, iar cei foarte săraci nu au asemenea asigurare.

Un număr considerabil de respondenți iau bani cu împrumut: 41,7% - împrumută de la rude, 36,7% - de la prieteni și 24,2% de respondenți - de la bancă (Figura 3.10).

¹² „Bugetul personal sau al familiei” reprezintă o evidență a tuturor surselor de venit și cheltuielilor persoanei / familiei într-o perioadă de timp determinată. Acest plan financiar permite analiza și planificarea mai eficientă a resurselor disponibile.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor cercetării sociologice proprii

Fig. 3.10. Surse de împrumut a resurselor financiare, indicate de respondenți

Dar profilul e foarte reliefat între diferite categorii de populație. De exemplu, de la bancă împrumută 100% din cei bogați și nici un respondent din cei foarte săraci (15,6% din săraci și 25,3% din cei nici bogați nici săraci au obținut credite de la bancă). De la rude împrumută preponderent respondenții nici bogați nici săraci (45,6% de respondenți din această categorie) și cei săraci (40,6%). Cei bogați nu iau împrumuturi de la rude, pe când 25% din cei foarte săraci se adresează la rude. De la prieteni împrumută de asemenea preponderent cei nici bogați nici săraci (39,2% de respondenți din această categorie) și cei săraci (34,4%).

2. Cercetare prin metoda calitativă

Pentru evaluarea sărăciei prin intermediul metodei calitative au fost realizate 12 interviuri. Intervievatorii au realizat interviuri individuale semi-structurate cu persoane de diferit gen, vîrstă, naționalitate, statut social în diferite comunități ale R. Moldova. În urma acestor interviuri a fost obținută informație adițională privind percepția respondenților asupra fenomenului sărăciei.

Unii din ei consideră că *sărăcia este* „cînd nu-ți permiți multe lucruri”, „lipsa posibilității de a munci”, „trăiești pentru azi”, „cînd nu poți să-ți asiguri copiii cu cele necesare”, „potențialul nerealizat”, „lipsa lucrurilor elementare pentru trai”, „nesiguranță”, „n-ai casă, n-ai masă”.

Printre *cauzele sărăciei* intervievații au menționat: „lipsa voinței”, „stresuri”, „lipsa locuinței proprii”, „lipsa speranței”, „lipsa informației”, „lipsa locurilor de muncă”, „plata exagerată pentru contracte de studii”, „lucrul suplimentar care n-a fost plătit”, „neconcordanță între venituri și cheltuieli”, „cumătrism”, „nerespectarea legislației de către angajatori”, „calamități naturale”. Din interviuri a reieșit că printre cauzele sărăciei în măsură mai mică se menționează particularitățile individuale ale persoanei (lipsa voinței, lipsa speranței), iar în măsura mai mare – deficiențele structurale ale statului (corupția, lipsa profesionalismului diferitor funcționari și persoanelor în funcții înalte, nerespectarea legislației, lipsa locurilor de muncă, etc.).

Privitor la *așteptări de la stat*, intervievații au sugerat „reducerea prețurilor la servicii comunale”, „să fie o corelare între salarii și prețuri”, „crearea condițiilor pentru dezvoltare

umană”, „crearea posibilităților reale de a procura locuință”, „educație calitativă”, „respectarea legislației”, „lupta împotriva corupției”, „susținerea agenților economici care oferă locuri noi de muncă”, „credite cu dobândă mică”, „studii universitare fără plată”, „angajarea profesioniștilor în toate sferile societății”, „oferte reale de lucru pentru tineri”, „studierea disciplinelor economice în școli”. Pensionarii spun că unica lor soluție este „de a-și trăi zilele care mai sunt așa cum este”. Așteptările de la stat privind îmbunătățirea situației personale sunt strâns corelate cu statutul social al interviuatului: cei cu copii așteaptă majorarea indemnizațiilor pentru copii, studenții – micșorarea sau anularea plății pentru studii superioare, pensionarii – majorarea pensiilor.

Printre *strategii proprii de îmbunătățire a situației* respondenții au menționat următoarele: „să coreleze necesitățile cu posibilitățile”, „să găsească un serviciu adițional”, „copiii să se aranjeze peste hotare”, „să lucreze mai multe ore”.

Cu toate că în R. Moldova sărăcia se analizează în baza cheltuielilor de consum, majoritatea respondenților afirmă că „nu avem destui bani (venituri) pentru a întreține familia”.

Din interviuri a reieșit cât de importantă este starea psihologică a persoanei privind căutarea soluțiilor pentru ieșirea din sărăcie. Unele persoane sărace doresc, iar altele - nu doresc să schimbe situația, unii cred în posibilitatea de a ieși din sărăcie, pe când alții - nu cred, unii săraci pot, iar alții nu pot să întreprindă ceva pentru schimbarea situației. În Anexa 44 sunt prezentate diferite variante de situații, din care reiese că fiecare categorie a celor săraci este deosebită din punct de vedere a dorinței, credinței și putinței de a schimba situația proprie. Pentru a avea un impact substanțial în reducerea sărăciei, autoritățile și alți actori sociali trebuie să țină cont de dorința, putința și credința săracilor privind schimbarea situației în care se află. Va fi nevoie nu doar de asistență financiară sau structurală, dar și de asistență psihologică pentru aceste persoane.

Discuțiile cu respondenții au evidențiat dorința unui număr semnificativ de persoane de a îmbunătăți situația materială curentă. În același timp, interviurile arată că majoritatea persoanelor nu cred că această îmbunătățire este posibilă în țară și văd soluția în plecarea peste hotare.

Reieșind din analiza chestionarelor și a interviurilor, concluzionăm că cei *săraci (persoane sau gospodării) sunt forțați să utilizeze timpul lor neproductiv*. O mare parte a timpului săracilor este irosită în activități, pentru care gospodăriile mai înstărite cheltuie mult mai puțin timp.

Cercetarea a demonstrat că irosind timpul lor în activități neproductive cu scopul de a-și asigura serviciile necesare, cei săraci devin și mai săraci. Pentru a contribui la scoaterea săracilor din situația în care se găsesc, este extrem de important ca ei să fie asigurați cu servicii de bază elementare, precum apă potabilă, apă caldă, gaz, încălzire nemijlocit în locuință. Aceasta le va

permite săracilor să utilizeze timpul lor mai eficient, în activități productive (generatoare de venit) sau în activități educaționale care pe viitor vor contribui la majorarea veniturilor lor.

Analiza cercetării a evidențiat diferențierea între cei bogați și cei săraci în ceea ce privește alegerea modalității de utilizare a timpului. Toate persoanele au la dispoziție aceeași resursă de timp – 24 de ore. Din analiza a reieșit că persoana înstărită este liberă să facă ce vrea în această perioadă de timp, pe când *cel sărac este forțat (nevoit, obligat) să întreprindă eforturi adiționale pentru a se asigura cu servicii de bază, de care gospodăriile mai înstărite se bucură în mod elementar*. Astfel, nevoile celui sărac îl limitează în alegerile sale.

Deoarece serviciile de bază reprezintă o necesitate fundamentală pentru un trai decent, considerăm logic ca accesul la servicii de bază să fie luat în considerație în cadrul analizei sărăciei într-un anumit spațiu geografic. În acest sens, *o comunitate (sau țară) în care o parte considerabilă de populație nu are acces la servicii de bază calitative - apă potabilă, facilități sanitare, gaz și electricitate în locuință - trebuie clasificată ca fiind săracă*.

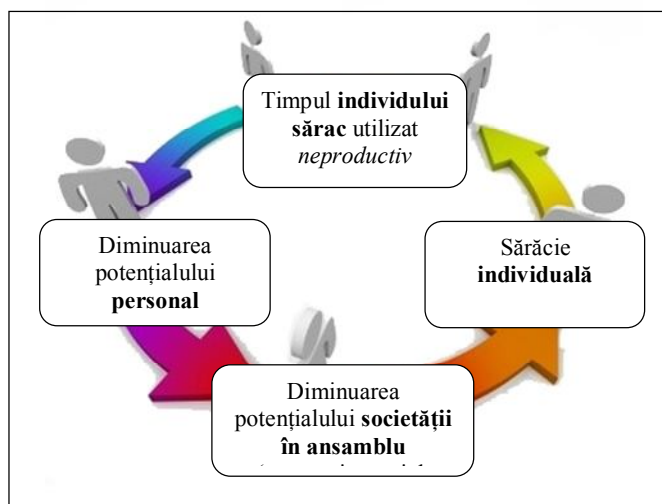
Un alt aspect al diferențierii substanțiale între bogați și săraci îl constituie „confortul” - totalitatea condițiilor materiale care asigură o existență civilizată, plăcută, comodă și igienică.” Din cercetarea realizată reiese că cei bogați au un grad mai mare de confort în comparație cu cei săraci. Este mult mai confortabil de a avea apă potabilă, apă caldă, încălzire direct în locuință, decât a asigura aceste nevoi cu eforturi substanțiale (de adus lemne/cărbune, apă de la fântână, de încălzit apă etc). E mult mai igienic și civilizată de a folosi WC situat în locuință decât situat în curte. Este mult mai comod de a intra într-un magazin în drum spre casă, decât de a merge special la piață într-o anumită zi a săptămânii. E mult mai convenabil de a se adresa după credit la bancă, decât a telefona/vizita rudele și prietenii cu rușinoasa rugămintă de a împrumuta bani. E mult mai comod de a se informa de pe pagina Internet, decât de la un funcționar care nu are răspunsuri prompte. Este mult mai comod de a circula cu transport propriu, decât de a merge pe jos pe orice anotimp sau de a circula în transport public arhiplin. Este mult mai comod de a dirija mașina de spălat, decât de a spăla și a stoarce rufele cu mâna. E mult mai comod de a dezgheța frigiderul odată la 6 luni, decât odată la 2 săptămâni. Din aceste observații concluzionăm că *săracii sunt persoane care în viața cotidiană au un grad de confort redus, cauzat de lipsa sau insuficiența unor resurse, bunuri sau posibilități*, respectiv, calitatea vieții lor este mult inferioară în comparație cu alte categorii de populație.

Cercetarea a evidențiat o diferențiere clară în ceea ce privește utilizarea resurselor de către bogați și săraci. Cei bogați consumă atât cât au nevoie (și chiar peste nevoi), reușesc să acumuleze rezerve (eventual să le investească pentru consumul viitor) și au acces la resurse financiare, în caz de necesitate. Pe când cei săraci nu-și acoperă necesitățile curente de consum,

nu au rezerve pentru viitor (nu pot face investiții pentru necesitățile viitoare) și au acces scăzut la resursele disponibile. Astfel, ajungem la concluzia că **sărăcia reprezintă imposibilitatea unei persoane de a-și satisface necesitățile cotidiene și probabilitatea scăzută de a le satisface în viitor**. Cu alte cuvinte, **sărăcia afectează negativ durabilitatea vieții unei persoane/grup de persoane**.

Un aspect important al cercetării este că potențialul persoanelor sărace nu este utilizat pe deplin, astfel fiind irosit. În felul acesta și persoana în cauză, și societatea, se află în pierdere. Persoana săracă este în pierdere fiindcă nu se autorealizează, iar societatea – fiindcă în loc să dispună de un cetățean activ, care să genereze valoare adăugată, persoana săracă devine o povară pentru societate și în plan economic, și în plan social.

În rezultat putem concluziona că **sărăcia unei persoane diminuează potențialul ei economic, social, cultural, în felul acesta contribuie la scăderea potențialului societății în ansamblu**. Și invers: **o țară săracă diminuează potențialul economic, social și cultural al unei persoane/grup de persoane), în felul acesta contribuind la degradarea acestei persoane/grup de persoane)**. Astfel, sărăcia are o influență negativă puternică nu doar la nivel personal, dar produce un impact sinergic distructiv de durată și la nivel de societate în ansamblu, având loc perpetuarea unui „*cerc vicios*” al sărăciei (Figura 3.11).

Sursa: elaborat de autor în baza datelor cercetării sociologice proprii

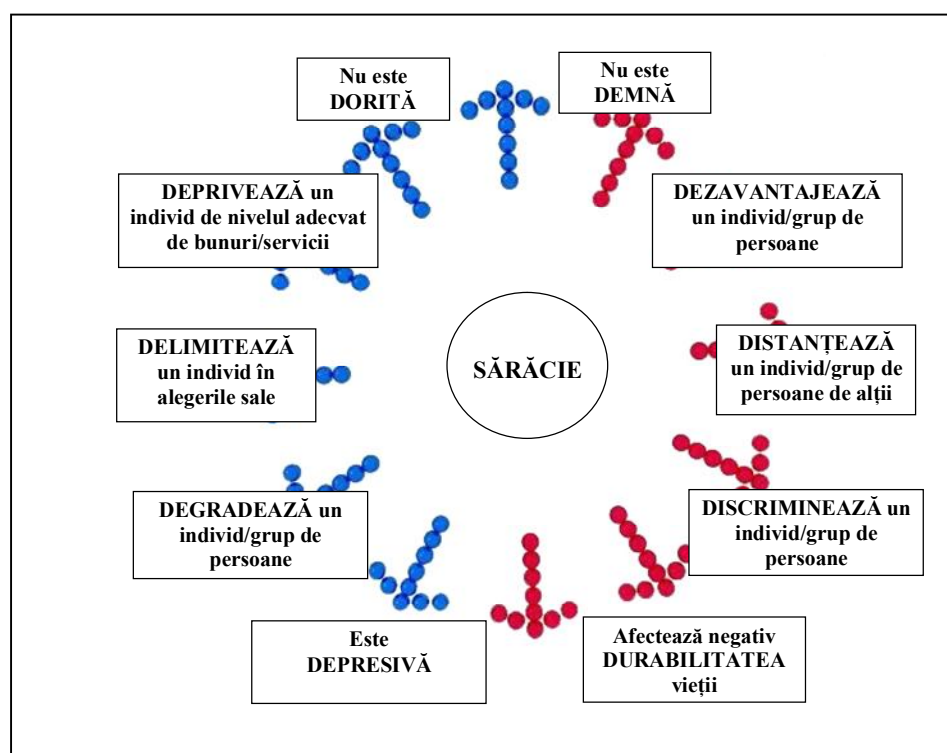
Fig. 3.11. „Cercul vicios” al sărăciei

Rezultatele cercetării au fost comparate cu datele oficiale pentru anul 2008 în R. Moldova. Au fost găsite similarități la următoarele categorii de cheltuieli: cheltuielile pentru transport (până la 5%) și cheltuielile pentru cultură și agrement (mai puțin de 3%). În același timp se observă și unele diferențe între datele obținute și datele prezentate de statistica oficială. De exemplu, pe când statistica oficială afirmă că cheltuielile populației pentru alimentație au constituit 39% în

trimestrul III-2008, cercetarea a relevat că 38% de respondenți cheltuie între 50-80% din venituri disponibile pentru alimentație. Conform datelor oficiale, cheltuielile populației pentru sănătate în trimestrul III-2008 au constituit 4,7%. Dar conform cercetării 31,7% din respondenți cheltuie pentru sfera medicală 10-20% din venituri, 17,5% de respondenți cheltuie 20-30% din venituri, iar 1,6% - mai mult de 40% din venituri pentru sfera medicală. Statistica oficială afirmă că pentru un trai decent în trimestrul III-2008 suma necesară în medie pe o persoană a constituit 1245,8 lei (valoarea minimului de existență¹³), sondajul arată că pentru un trai decent era nevoie de o sumă mai mare de 3000 lei (35% de respondenți au indicat 3000-5000 de lei, iar alții 35% - mai mult de 5000 lei pentru un trai decent).

Deoarece fiecare categorie a celor săraci este deosebită din punct de vedere al dorinței, credinței și putinței de a schimba situația proprie, eforturile de a reduce sărăcia într-un anumit areal geografic (comunitate, țară), e necesar să se ia în considerație caracteristicile concrete ale sărăciei. Pentru a avea un impact substanțial, autoritățile și alți actori sociali implicați în reducerea sărăciei trebuie să țină cont de posibilitățile săracilor privind schimbarea situației în care se găsesc.

Luând în considerație concluziile cercetării „Fenomenul sărăciei în R.Moldova”, am formulat **Concepția „10 D”**, care generalizează caracteristicile specifice sărăciei (Figura 3.12).

Sursa: elaborat de autor în baza datelor cercetării sociologice proprii

Fig. 3.12. Concepția „10 D” privind caracteristicile sărăciei

¹³ Valoarea minimului de existență este calculată în baza Regulamentului „Cu privire la modul de calculare a minimului de existență” [127].

Aspectul internațional al cercetării „Fenomenul sărăciei”

Cercetarea sociologică „Fenomenul sărăciei” a fost realizată paralel și în Israel, în rândurile emigranților din fosta Uniune Sovietică. Israel a fost ales pentru analiza comparativă din mai multe considerente: ca și R. Moldova, este un stat mic, cu suprafață de 22,072 km² și populația de 7,233 mil. persoane în 2009: de asemenea, ca și R. Moldova, Israel este un stat relativ tânăr; rata sărăciei în 2005 în R. Moldova și Israel a fost aproape la același nivel: 29,5% și 23,6% respectiv. În Israel locuiesc mulți emigranți din R. Moldova, la care am avut acces.

Rezultatele cercetării efectuate în Israel descoperă deosebiri și similitudini ale fenomenului sărăciei comparativ cu R. Moldova [254, p. 162-170]. Din total respondenți în Israel mai mult de jumătate se consideră nici bogați, nici săraci, iar cei săraci constituie o treime. Practic, toți respondenți care se consideră săraci, se află în stare respectivă din momentul emigrării în Israel.

Mai jos sunt prezentate unele *diferențe* evidențiate între fenomenul sărăciei în R. Moldova și Israel. Printre cauzele sărăciei respondenții din Israel au indicat: vârsta înaintată la momentul emigrării, slabă cunoaștere a limbii oficiale (ebraică). Printre strategii proprii de îmbunătățire situației respondenții au menționat următoarele: a îmbunătăți cunoșterea limbii oficiale, a găsi un serviciu adițional, a învăța o nouă specialitate.

În R. Moldova 35% din respondenți consideră că un venit decent pentru o persoană pe lună în 2008 ar fi în jur de 300 dolari SUA, iar în Israel mai puțin de un sfert din respondenți au aceeași părere, restul considerând că venitul decent ar fi trebuit să fie peste 500 dolari SUA.

Marea majoritate a respondenților în Israel locuiesc în apartamente închiriate, iar plățile pentru arendă au o pondere semnificativă în cheltuieli (20-50% din bugetul gospodăriei). Cheltuielile pentru hrană sunt mult mai reduse în Israel. Nici o gospodărie din Israel nu cheltuie mai mult de 40% din venituri pentru alimentație (pe când în R. Moldova 38,2% din respondenți cheltuie pentru hrană 50%-80% din venituri). Dacă în R. Moldova Internetul acasă accesează doar 24,2% din respondenți, în Israel – marea majoritate folosesc Internetul acasă.

Diferențiere substanțială se observă și în privința împrumuturilor. În R. Moldova 41,7% din respondenți împrumută de la rude, în Israel asemenea practică nu este răspândită. În R. Moldova 36,7% din respondenți împrumută de la prieteni, în Israel doar un procent mic de respondenți s-a adresat după împrumut la prieteni. Dacă în R. Moldova 24,2% din respondenți au împrumutat de la bancă, în Israel peste jumătate din respondenți au luat credit de la bancă.

Cercetarea realizată în Israel a demonstrat și câteva *similitudini* a fenomenului sărăciei. Printre așteptările respondenților de la stat privind îmbunătățirea situației lor prevalează creșterea salariilor, pensiilor și altor îndemnizații sociale – similar în ambele țări. Nici în R. Moldova, nici în Israel, marea majoritate nu-și permite să facă economii. Piața reprezintă un loc preferabil

pentru cumpărături: în R. Moldova și în Israel cumpărături la piață fac peste trei sferturi de respondenți.

O concluzie importantă a cercetării este că multe persoane care au emigrat în Israel cu scopul de a îmbunătăți situația materială a familiei, cu toate că au reușit să asigure un nivel mai bun material, au pierdut în plan psihologic, fiindcă au fost nevoiți să accepte un nivel inferior pe scara profesională și socială, comparativ cu cel, pe care îl aveau anterior în țara de baștină. Deoarece, cum a arătat cercetarea noastră, principala strategie pentru persoanele sărace din Republica Moldova este emigrarea, putem presupune că la aplicarea ei deseori se manifestă aceleași consecințe.

3.4. Concluzii la capitolul 3

Cercetarea aprofundată a fenomenului sărăciei în R. Moldova a demonstrat că ea a devenit extrem de pronunțată în anii de independență. Din 2004 R. Moldova face parte din numărul celor mai sărace opt țări - „țări timpurii în tranziție”- în care operează Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, și anume: Armenia, Azerbaijan, Georgia, Kîrgîzstan, Mongolia, R. Moldova, Tajikistan și Uzbekistan.

Cauzele sărăciei în R. Moldova sunt multiple și în rezultatul analizei promovate le-am clasificat în următoarele categorii: geografice, istorice, administrative, politice, economice, sociale, informaționale, culturale, spirituale. Printre cauzele sărăciei ce s-au manifestat deosebit în perioada de tranziție menționăm instabilitatea politică, încetinirea procesului de privatizare, dependența economiei de o singură piață de export, deficitul comercial, ponderea considerabilă a agriculturii în economia țării, dezvoltarea insuficientă a economiilor regionale, pensiile și alocațiile sociale mici, ineficiența sistemului de asistență socială și altele.

În comparație cu alte țări din fostul bloc socialist din Europa, în R. Moldova a avut loc cea mai dramatică înrăutățire a condițiilor de trai, cu un impact deosebit de nociv asupra dezvoltării umane. În urma cercetărilor noastre, am clasificat efectele sărăciei în câteva grupuri majore: economice, sociale, politice, ecologice, culturale, spirituale. Efectele concrete ale sărăciei s-au manifestat prin migrație externă a brațelor de muncă și “exodul creierilor”, îmbătrânirea populației, nivel scăzut al căsătoriilor, creșterea numărului divorțurilor, descreșterea ratei fertilității, scăderea ratei natalității, majorarea ratei mortalității, malnutriția populației, ș.a.

Reieșind din studiul de caz efectuat, constatăm că *în perioada de independență Republica Moldova a pierdut un șir de oportunități și nu a valorificat pe deplin punctele sale forte, fapt ce a contribuit la amplificarea fenomenului sărăciei în țară.*

În urma analizei cauzelor și efectelor sărăciei în R. Moldova, concluzionăm că sărăcia în țară are multiple trăsături comune cu economiile altor țări în tranziție (în special, cu cele din CSI). În același timp, sărăcia în R. Moldova are și particularități, specifice doar pentru ea. Printre acestea se remarcă faptul că sărăcia a afectat masiv și persoanele angajate în câmpul muncii, sănătoase, inclusiv cu studii superioare. Altă trăsătură este inegalitatea sporită a veniturilor populației, care se datorează diferențierii considerabile a salariilor pe sectoare economice, cei ocupați în agricultură fiind remunerați mult inferior decât angajații altor sectoare. O altă particularitate a sărăciei în țară este faptul că printre săraci sunt și persoane care dispun de valori materiale (de exemplu, imobile și alte bunuri de consum valoroase).

Cercetarea sociologică „Fenomenul sărăciei în R. Moldova” (analiză cantitativă și calitativă), realizată de autor, a arătat că sărăcia s-a intensificat printre cetățenii țării în perioada de independență. Majoritatea respondenților care se consideră săraci și foarte săraci suferă de această stare pe parcursul a mai mult de 10 ani. Dar, cu toate că nu au venituri suficiente pentru un trai decent, mulți din ei nu se autopercep ca săraci. În acest context am introdus noțiunea de „săraci deghizați”, adică persoane sărace, care nu dispun de venituri suficiente pentru bunuri și servicii de bază, dar cărora le este rușine să recunoască acest fapt.

Pentru a-și ameliora situația, săracii din R. Moldova manifestă un comportament destul de activ, mai mult de o treime optînd pentru emigrare. Este alarmant că 38,2% din familiile cu copii acceptă opțiunea de plecare peste hotare la lucru a unui membru, ceea ce produce un impact negativ multidimensional asupra familiilor.

Cercetarea aplicativă, realizată în paralel și în Israel, în rîndurile emigranților din fosta Uniune Sovietică, a descoperit deosebiri și similitudini ale fenomenului sărăciei între cele două țări. Astfel, multe persoane care au emigrat cu scopul de a îmbunătăți situația materială a familiei, cu toate că au reușit să asigure un nivel mai bun material, au avut de pierdut în plan psihologic, fiind nevoiți să accepte un nivel inferior pe scară profesională și socială, comparativ cu cel anterior, în țara de baștină.

Sărăcia are o influență puternică nu doar la nivel personal, dar produce un impact devastator și la nivel de societate în ansamblu, astfel că are loc perpetuarea unui *cerc vicios al sărăciei*, care poate fi intrerupt doar prin efortul armonizat al tuturor actorilor implicați la toate nivelele de activitate economică: micro, mezo, macro, mondo.

4. ERADICAREA SĂRĂCIEI ÎN PLAN MONDIAL: EXPERIENȚE ȘI OPORTUNITĂȚI

În opinia lui Nelson Mandela, liderul Africii de Sud în 1994-1999, „sărăcia nu este naturală, ca și robia sau aparteidul. Sărăcia este un produs al omului și poate fi eradicată prin acțiunile omului. Eliminarea sărăciei nu este un gest de caritate, dar un act de justiție, care reprezintă protecția drepturilor fundamentale ale omului, și anume dreptul la o viață decentă” [255].

Reducerea sărăciei a devenit un imperativ al timpului și unul din obiectivele principale ale dezvoltării. Dacă creșterea economică se concentrează în anumite regiuni sau sectoare ale economiei, cei săraci trebuie să aibă acces și să beneficieze de la creșterea economică în aceste sectoare economice sau regiuni. Cu alte cuvinte, creșterea economică trebuie să fie orientată spre cei săraci, adică să fie o „creștere care contribuie la creșterea abilităților persoanelor sărace de a participa, contribui și a beneficia de creștere” [256, p.1].

Deoarece în majoritatea cazurilor resursele disponibile sunt limitate, este extrem de important ca atât la etapa de elaborare, cât și la etapa de implementarea strategiilor de reducere a sărăciei, aceste resurse să fie alocate pentru activități care vor aduce impactul cel mai considerabil la îmbunătățirea situației celor săraci.

Practica diferitor țări demonstrează: cu cât inegalitatea veniturilor și inechitatea în acces la active productive este mai mare, cu atât creșterea economică trebuie să fie mai mare, și cu atât un rol mai important joacă distribuția veniturilor în societate [257, p, 15]. Conform recomandărilor OECD, orice strategie pentru reducerea eficientă și durabilă a sărăciei trebuie să includă următoarele elemente complementare de politici:

- *Creștere economică orientată spre cei săraci: ritm și calitate*
- *Împuternicire, drepturi și guvernare orientată spre cei săraci*
- *Servicii sociale de bază pentru dezvoltare umană*
- *Securitate umană: reducerea vulnerabilității și confruntarea șocurilor*
- *Atenție la problema gender și îmbunătățirea egalității de gen*
- *Atenție pentru durabilitatea ecologică prin abordarea existenței durabile*

Sursa: [258, p.44]

Reducerea sărăciei poate fi asigurată la diferite nivele, cu implicarea diferitor actori sociali, prin asigurarea creșterii economice durabile și distribuția echitabilă a veniturilor luând în considerație necesitățile celor săraci.

4.1. Succese și eșecuri în reducerea sărăciei: experiența țărilor lumii

Soluții privind reducerea sărăciei la nivel individual (familie)

Strategiile personale adoptate de către cei săraci depind în mare parte de mediul, de unde provin. Deoarece majoritatea săracilor sunt în mediul rural, varietatea strategiilor aplicate de ei este mai mare, decât de cei din mediul urban, dar sunt și strategii comune. Printre strategiile utilizate de către săracii din zonele rurale pot fi menționate următoarele:

- *Intensificarea agriculturii*: presupune utilizarea semințelor de calitate mai bună, utilizarea mai activă a pesticidelor și îngrășămintelor, investiții în sisteme de irigare, etc.
- *Diversificarea agriculturii*: depinde de pământurile disponibile
- *Agricultură ne tradițională*: deseori constă în creșterea produselor cu valoare adăugată sporită, unii agricultori cresc produse sau animale mai puțin tradiționale (de ex., struț în R. Moldova). Cei care inițiază asemenea afaceri deseori sunt în câștig, pînă cînd numărul altor agricultori ce copie afacerea crește considerabil.
- *Angajare în sectoare neagricole*: presupune servicii cu tehnică și transport, alte servicii pentru sectorul agricol; depinde în mare măsură de infrastructura economică a comunității.
- *Vînzare cu amănuntul*: un număr larg de populație încearcă să vîndă lucruri de valoare mică, dar care să aducă venit zilnic (ziare, lucruri casnice, etc.)
- *Vînzare la distanțe mari*: o parte din populație se deplasează la distanțe mari (în afara țării) cu scopul de a procura produse, care vor fi vîndute la ei acasă (ex.: cetățenii R. Moldova pleacă în Turcia sau Ucraina). O altă variantă: persoanele procură produse la ei acasă și se deplasează la distanțe mari cu scopul de a le realiza (de ex., cetățenii R. Moldova care pleacă în România). Tot mai mult se practică și e-comerțul.
- *Migrație peste hotarele țării*: strategie comună atît pentru zone rurale, cît și pentru cele urbane.
- *Migrație în orașe*: cei din zone rurale pleacă în căutarea serviciului în zonele urbane (cei din zonele urbane pot să plece în orașe mai dezvoltate). Uneori are loc deplasarea zilnică spre polul economic.
- *Transferuri din partea statului*: deseori statul nu acoperă pe deplin necesitățile de bază ale celor săraci.
- *Transferuri private*
- *Remitențe*
- *Pluriactivitate (combinație între diferite strategii)*: majoritatea săracilor nu se bazează pe o singură sursă de venit.

Sursa: [259, p.60-62]

De exemplu, programul “**Solidario**”, aplicat în **Chile** în 2002 – 2005, este definit ca “sistem de protecție socială pentru familii în sărăcie extremă, care combină asistență și dezvoltare a capacităților prin abordare integrată”. Familia este considerată o unitate pentru acțiune în cadrul programului. Sărăcia extremă este considerată ca o problemă multidimensională care se referă nu

numai la lipsa veniturilor, dar și la deteriorarea capitalului uman și social, precum și la vulnerabilitatea familiei în fața încercărilor comune, ca boală, accidente, lipsa locului de muncă. Familiile beneficiare sunt selectate în baza prezentării informației din formular și sunt invitați să participe la program. Formularul este un instrument pentru clasificarea familiilor care aplică pentru obținerea beneficiilor sociale, și care permite a prioritiza și a selecta beneficiari pentru diferite programe sociale, preponderant pentru subsidii din partea statului. Formularul se completează de către toți membrii familiei care doresc să beneficieze de asistență. Informația este valabilă timp de 2 ani, după care trebuie actualizată. Clasificarea este bazată pe un sistem de puncte de la 350 până la 750 (un număr mai mare de puncte corespunde situației când mai multe necesități nu sunt satisfăcute). În calcul sunt luate 13 variabile, grupate în patru categorii: locuință, educație, locul de muncă și venit net. Acele familii, care acceptă condițiile programului, semnează un “contract de familie” pentru îmbunătățirea condițiilor lor de trai, ce prevede o înțelegere cu guvernul, care se obligă să furnizeze familiei respective un număr de servicii de susținere și resurse, iar familia este de acord să depună eforturi pentru a depăși acele aspecte din viața lor, în care ei se simt cele mai multe nevoi, utilizând oportunități oferite de către rețeaua socială locală. Programul are patru componente:

1. Asistență psiho-socială: constă în vizite periodice personale efectuate de către colaboratorii programului la fiecare familie. Rolul vizitatorului, numit „sustinatorul familiei”, este de a forma o legătură între familie și rețele publice și private pentru dezvoltarea capacităților sociale. Vizitele au loc pe parcursul a 23 de luni și au ca scop consolidarea familiei ca un nucleu.
 2. Bonus de protecție pentru familie: suma în bani este condiționată și se oferă în cazul în care familia respectă clauzele contractului pe care l-a semnat. Suma bonusului se micșorează pe parcursul a 24 de luni de participare în program și este ridicată de către femeia din familie.
 3. Subsidii monetare garantate: familiile primesc o sumă de bani standardă garantată.
 4. Acces preferențial la programe de dezvoltare a abilităților, asistență în privința obținerii locului de muncă și asistența socială.
- Sursa:* [124, p.21]

Soluții privind reducerea sărăciei la nivel comunitar

Există strategii de combatere a sărăciei, aplicate la nivel comunitar. În **România**, precum și în alte țări din Europa de Est, **Fundația americană Heifer Project International** derulează proiectul „**Pasează darul**”, care are drept scop combaterea sărăciei în satele montane. Într-o primă fază, câteva gospodării din localitate primesc un număr de oi și un berbec. Beneficiarii semnează un contract prin care se angajează să îngrijească bine animalele și să „paseze” în următorii trei ani la alți gospodari, aleși de Asociația crescătorilor de animale, toate mioarele. În acest fel se creează un nucleu de ovine și se încurajează creșterea animalelor în zonă [260]. Considerăm această practică eficientă și ușor de realizat și în R. Moldova.

La **Kiev**, capitala Ucrainei, funcționează **casa pentru evrei singuratici pensionari**. Fiecare om (sau familie) care devine client are dreptul la un apartament mobilat cu televizor, frigider, telefon, veselă, lenjerie și poate beneficia de serviciile gratuite de curățenie, spălătul hainelor, hrană caldă de trei ori pe zi. Personalul medical și medicamentele necesare sunt accesibile ziua și noaptea. În caz de deces toate cheltuielile legate de înmormântare sunt suportate de casă. În timpul liber clienților li se oferă gratuit diverse programe: lecții cu diferite teme, cultură fizică și dansuri, cor, excursii, lucru manual, alte ocupații. Clienții continuă să primească pensia lor din care sunt rugați să achite doar costul convorbirilor telefonice (alte cheltuieli, precum servicii comunale, programe, medicină, nu sunt achitate de către ei). Unica condiție de a fi cazat în casa respectivă este de a transfera locuința anterioară a clientului la balanță organizației care prestează acest serviciu [261, p. 2].

Mișcarea Sarvodaya în Sri Lanka a început în mijlocul anilor '50 ca o experiență educațională, când un grup de profesori din Colombo, Sri Lanka a organizat tabere "shramadana", unde grupuri de studenți din zone urbane relativ bogate lucrau în zone rurale cu scopul de a acorda asistență locuitorilor din ele. Peste un deceniu, programul de instruire a ajuns a fi o largă mișcare de dezvoltare cu scopul de transformare socială cuprinzătoare și non-violentă. Către 1970, mișcarea Sarvodaya a acoperit aproape toată țară [262, p.6]. Mișcarea a abordat chestiuni precum soluționarea conflictelor, introducerea tehnologiilor avansate, programe speciale pentru anumite categorii de persoane, fiind bazată pe un model de mobilizare socială și împuternicire din 5 etape:

- Introducerea spiritului de comunitate și a liderizmului funcțional prin tabere "shramadana"
- Formarea grupurilor funcționale și oferirea programelor de instruire conform necesităților - mame, tineret, bătrâni, copii
- Prioritizarea necesităților de către grupuri și lansarea proiectelor comunitare
- Focusarea asupra activităților generatoare de venit pentru mai multă autofinanțare în comunitate
- Împărțirea surplusurilor cu alte comunități

Sursa: [262, p.6]

Programul "**Telefonul satului**" al **Băncii Grameen în Bangladesh** promovează telefoane comunitare în satele unde telefoanele private încă mai sunt rare. În prezent sunt aproape 5 mii de „telefoane a satului” operaționale în Bangladesh, care oferă acces la servicii de telefon la aproape 12.5 mil. persoane din zonele rurale. Compania GrameenPhone a stabilit un tarif de 2 ori mai redus pentru convorbiri locale în orele de vîrf pentru cei din zonele rurale, în comparație cu tariful din zonele urbane. Obiectivele programului „Telefonul satului” sunt de a asigura accesul ușor la servicii de telefonie în zonele rurale a țării și inițierea de către mai multe persoane a activităților generatoare de venit prin intermediul utilizării accesului la informație [263].

În **Benin** există **grupuri care oferă membrilor săi asigurare** prin intermediul achitării indemnizațiilor pentru un număr larg de șocuri cu care se pot confrunta membrii. În dialect local aceste grupuri se numesc „nujî mîji gbî”, ceea ce în traducere înseamnă “fonduri pentru bucurie și nefiricire”. Aceste grupuri au fost create ca răspuns la condițiile nesigure, caracteristice țărilor în curs de dezvoltare. Organizarea grupului este simplă: de obicei, un grup de oameni se întâlnește în mod regulat. Grupul definește o listă a șocurilor, care sunt acoperite de către asistență, precum și suma oferită în cazul fiecărui șoc. În timpul întâlnirii membrii care suferă un șoc, pot să ceară grupului o indemnizație respectivă. Pe loc se decide, dacă persoana poate beneficia de asistență și se strânge suma necesară de bani, fiecare contribuind în mod egal. Acest ciclu continuă atîta timp, cât doresc membrii grupului (de regulă, până cînd toți membrii beneficiază de un anumit număr de indemnizații). Grupurile variază ca număr, frecvența întâlnirilor, varietatea șocurilor acoperite, condiții de plată, etc. [264, p.1].

În **Filipine** o parte a programului de eradicare a sărăciei constă în identificarea și focusarea asistenței în fiecare barangay (sat) asupra **100 celor mai sărace familii**. La selectarea acestor familii participă primarii și alte persoane din conducerea satului. Criticii programului susțin că datorită implicării neconsiderabile din partea societății civile procesul poate deveni politizat. Altă critică este orientată asupra numărului beneficiarilor – în felul acesta programul va acoperi doar 16 mii familii din toată țara.

Soluții privind reducerea sărăciei la nivel raional/regional (intrastatal)

Există bune practici, cînd corporațiile multinaționale contribuie la reducerea sărăciei, ele avînd resurse (tehnologii, informație, acces la piețe și la resurse financiare), acces la putere (decizii guvernamentale), și astfel joacă un rol al agentului de schimbare. În 1992 în **Germania**, **compania Daimler Chrysler** (atunci - DaimlerBenz) a început să caute posibilitatea să utilizeze mai multe resurse regenerabile în automobilele sale. În același timp, guvernul **Braziliei** insista ca companiile producătoare din țară să utilizeze mai multă materie primă locală. S-au făcut aranjamente cu POEMA, organizație nonguvernamentală, care are în vizor sărăcia și mediul ambiant din Amazonia. În baza parteneriatului, în zona sărăcicioasă a fost construită o fabrică modernă, care produce rezemătoare de cap și scaune din fibre din cocos, ce cresc în abundență în zona respectivă. Cu toate că fabrica respectivă se află la o distanță de 3 mii kilometri de fabricile unde se produc mașini DaimlerChrysler în Sao Paulo, costul producției este mai mic comparativ cu materialele sintetice, plus la aceasta sunt și multe alte avantaje, deoarece fibrele din cocos sunt rezistente, reciclabile și biodegradabile. În 1992 la proiectul pilot au participat mai puțin de 200 de familii, pe cînd în prezent numărul persoanelor implicate ajunge la 5.200 persoane. Conform opiniei lui Jurgen E. Schrempp, Directorul Consiliului companiei DaimlerChrysler,

filozofia companiei de a investi în oameni se face nu doar prin crearea locurilor de muncă, dar și prin îmbunătățirea condițiilor de trai în comunitățile în care locuiesc lucrătorii companiei, fiind un exemplu de responsabilitate corporativă [265].

În **Zimbabwe** planul de acțiuni al guvernului este orientat către **cele mai sărace 26** din cele 57 regiuni ale țării, identificate conform hărții geografice de sărăcie, realizate în baza sondajului național de sărăcie, susținut de PNUD. Voluntarii activează în comunități cu scopul de a identifica proiectele pentru dezvoltare și contribuie la compilarea propunerilor de proiect. Proiectele selectate de comunitate se aprobă de către consiliul raional, sau, în cazul proiectelor mari, de către guvernul central, și sunt finanțați de donori [266].

În **Morocco** câteva din programe regionale de sărăcie utilizează metode sofisticate pentru identificarea provinciilor și comunităților pentru asistență. Programul Național privind Dezvoltare Umană Durabilă și Eradicarea Sărăciei în Zonele Rurale a selectat patru cele mai sărace provincii, comparându-le în baza unui set de 31 de indicatori socio-economici, care includ informație demografică, privind infrastructură și accesul la servicii sociale. După aceasta, sunt utilizați 11 indicatori pentru a selecta 10 cele mai sărace comunități rurale din fiecare provincie. Această selecție permite să identifice nu doar zonele care au cea mai mare nevoie de asistență, dar și tipurile de asistență necesară (de ex., obținerea accesului la apa potabilă sau electricitate). Organizațiile din comunități participă activ la identificarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea proiectelor [267].

Soluții privind reducerea sărăciei la nivel statal/național

Entăm unele exemple de țări care au obținut realizări substanțiale în reducerea sărăciei la **nivel național** - China, Bangladesh și Vietnam.

Realizările **Chinei** în reducerea sărăciei sunt semnificative. În 1981 doi din trei chinezi trăiau cu mai puțin de un dolar SUA pe zi. În 2004 mai puțin de 10 procente din populația Chinei trăiau sub acest prag. În cifre absolute: în această perioadă China a reușit să scoată din sărăcie peste 500 mil. de oameni. Menționăm, că China n-a primit asistența donatorilor în vederea reducerii sărăciei. Printre măsurile luate de către China pentru reducerea atât de substanțială a sărăciei se numără, în primul rând, liberalizarea piețelor. De asemenea, accentul pe economia rurală și creșterea competitivității fermierilor mici. Dar sectorul industrial în creștere și majorarea exporturilor sunt factori cheie în reducerea sărăciei. La începutul anilor 90 sectorul industrial a absorbit multe persoane sărace din zonele rurale, totuși partea leului în reducerea sărăciei s-a produs la începutul anilor '80. Creșterea în agricultură în perioada 1981-2004 a avut un impact de patru ori mai mare asupra reducerii sărăciei decât creșterea în sectorul de producere sau cel al serviciilor [268].

În 1972 în **Bangladesh** a fost fondat **Comitetul din Bangladesh pentru Avansare Rurală (BRAC)**, cu scopul de a acorda asistență refugiaților din India care se întorc în Bangladesh după război de independență. În prezent această organizație nonguvernamentală reprezintă una dintre cele mai mari organizații nonguvernamentale din lume, cu peste 97 mii de angajați, care activează în peste 60 mii de sate. Viziunea organizației este „un Bangladesh corect, cult, sănătos și democratic, fără foame, sărăcie, degradarea mediului și fără toate formele de exploatare, care pot fi bazate pe vîrstă, gen, religie sau etnie”. Obiectivele organizației sunt reducerea sărăciei și împuternicirea celor săraci. Printre rezultate cele mai importante ale organizației pot fi menționate deschiderea peste 34 mii de școli și acordarea micro-creditelor la 3,5 mil. de femei. BRAC de asemenea administrează o bancă comercială, fabrică de lapte, centre de procesare semințelor, magazine de îmbrăcăminte și suvenire, universitate. BRAC acordă servicii de ocrotire a sănătății la aproape 90 de clinici și la mai mult de 2,000 de clinici prenatale. BRAC prestează multe servicii, care în alte țări ar fi fost prestate de către guvern și sectorul privat. BRAC acoperă toate 64 de regiuni ale țării. Cîteva țări, printre care Afghanistan și Sri Lanka au apelat la BRAC pentru asistența țărilor respective [262, p.3].

În **Bangladesh**, mai ales în zona de Nord, în anii '80, suprafața forestieră se micșora în mod rapid. În 1986 în cu asistența din partea donatorului elvețian SDC (Swiss Agency for Development and Cooperation) a fost lansat **programul de împădurire a satelor și fermelor**. În proiect au fost implicate persoanele sărace cu spirit de inițiativă, care convingeau pe concetățenii lor să sădească copaci pe lîngă casele proprii. La începutul proiectului puietii au fost distribuiți gratis, ca mai tîrziu să fie vînduți la un preț de 10 cenți SUA. În prezent sunt în jur de 2500 de crescătorii de puietii, care este o afacere profitabilă și peste 650 mii de persoane au procurat puietii cu scopul de a avea o investiție, atît pe termen scurt, cît și pe termen lung. Copacii reprezintă un activ care poate fi utilizat pe parcursul cîtorva ani (fructe sau lemn pentru încălzire), pe cînd în caz de nevoie urgentă de finanțe, copacii pot fi vînduți ca lemn. De la începutul proiectului au fost vînduți 105 de milioane de puietii și aceste crescătorii tind spre vînzarea a 100 de mil. de puietii anual [269, p.29].

La începutul anilor '90 **Vietnam** a fost printre cele mai sărace țări din lume: PIB-ul pe cap de locuitor a fost 240 dolari SUA, iar cei săraci au constituit aproape 60% din populație. Guvernul din Vietnam a întreprins reforme considerabile în economie pentru a reduce sărăcia în țară. Reformele au inclus investiții în infrastructură, reforma legislației privind dreptul la proprietate, expansiunea sistemului educațional. Creșterea economică în Vietnam a fost asigurată de către exportul bunurilor produse cu utilizarea intensivă a forței de muncă și o combinație între substituirea importului și promovarea exportului.

Vietnam a atins obiectivul său milenar privind reducerea sărăciei cu 50% cu 10 ani înainte de data limită stabilită de către ONU. Sărăcia în Vietnam a scăzut de la 58,1% în 1993 până la 19,5% în 2004. În același timp, inechitatea măsurată cu indexul Gini a crescut nesemnificativ de la 0.34 în 1993 la 0.37 în 2004, ceea ce se consideră un succes în practica economică [270, p.3].

Începând cu 1986, Vietnam a avut o dezvoltare logică. La început, economia țării a fost trecută de la economie centralizată la economie de piață prin liberalizarea prețurilor, ce a permis utilizarea mai eficientă a resurselor țării. De asemenea, au fost create condiții pentru vietnamezi de a lucra și a investi în propria țară. Următorul pas a fost liberalizarea sectorului agricol, de care depindea 80% din populație. Politicile favorabile în domeniul agricol a permis o creștere constantă de 3-4% pe an, cu toate că periodic aveau loc calamități naturale. Securitatea alimentară a asigurat un fundament solid social și politic pentru Vietnam pentru a ajunge la următoarea etapă - producere, axată pe textile, procesarea produselor agricole și de mare, absorbind milioane de lucrători [270, p.5].

O vorbă populară din Vietnam spune: “cei ce sunt înstăriți trebuie să ajute pe cei mai puțin înstăriți, iar cei săraci - pe cei și mai săraci”). Această doctrină este înrădăcinată în societate și susținută de diferite mișcări. În fiecare an în iulie se decernează Cupa de aur în recunoașterea contribuției unui individ/organizații la reducerea sărăciei și dezvoltare comunitară. Asemenea evenimente contribuie ca reducerea sărăciei să fie o prioritate și în agenda politicianilor.

Vietcombank este una dintre cele mai mari bănci comerciale din Vietnam. În toate aparatele bancare ale Vietcombank-ului se permite ca oameni să facă donații directe într-un cont bancar care acumulează resurse pentru reducerea sărăciei și ajutorul celor nevoiași. Este un exemplu bun de compania social responsabilă și de asistență din partea păturilor mai asigurate.

Primul “**Program național de eliminare a foametei și reducere a sărăciei**” a fost lansat în Vietnam în 1998 și prevedea asistență persoanelor, cu veniturile mai joase decât pragul sărăciei. Asistență includea: scutirea de plată/reducerea plății pentru ocrotirea sănătății, scutirea sau reducerea plății pentru frecventarea școlii, credite cu procent scăzut, asistență agricolă prin asigurare cu pământuri agricole și echipament. După elaborarea pragului sărăciei, cei săraci au fost identificați în baza echivaleței de orez de care dispuneau. Liderii comunității elaborau lista celor săraci, care se înainta comisiilor speciale privind sărăcia și erau examinate în cadrul întrunirilor cu populația comunității. După întrunirea comunitară cei săraci erau confirmați în statutul lor și primeau un card special al familiei sărace, ce permitea acces la asistență.

În paralel era implementat **programul 135**, orientat spre comunități sărace, care în 1998 a cuprins 1715 comunități sărace, 1568 din ei fiind muntoase. Numărul beneficiarilor a constituit 1.1 mil. de familii, cu aproape 6 mil. de persoane. Comunitățile sărace erau identificate în baza

unor criterii precum: poziționare geografică, infrastructură disponibilă (drumuri, electricitate, sisteme de irigare, apă potabilă și sistemul de canalizare, școli și spitale), criterii sociale (rata de analfabetism, sănătatea populației), condiții de producere (pământuri agricole, tehnică agricolă și metode de lucru) și condiții de viață (venituri). După identificarea comunităților sărace, ele primeau în mediu 500 mil. de donguri vietnameze pe an timp de cinci ani consecutiv pentru a investi în infrastructura de bază, precum rețelele electrice, drumuri, școli, spitale și sisteme de irigare. La început prioritățile au fost identificate de către liderii locali, iar mai târziu se observa o participare mai activă din partea persoanelor sărace și a altor persoane în identificarea proiectelor, realizarea și menținerea lor. Programul a cuprins și o componentă de microfinanțare, care oferea credite cu un procent scăzut prin intermediul Băncii pentru săraci – o bancă de stat destinată în exclusivitate persoanelor sărace [270, p.26-27].

În 1997, Mexic a introdus **programul național Progresă**, care a fost extins în scopuri și acoperire și renumit în 2002 *Oportunidades*. Programul Progresă reprezintă un program inovativ și apolitic, care presupune asistență în bani și în bunuri, condiționate de frecventarea școlii de către copiii beneficiarilor și control regulat al stării sănătății tuturor membrilor din familia beneficiară. Transferuri au fost efectuate direct beneficiarilor, fără intermediere prin bugete subnaționale. Beneficiarii au fost selectați în trei etape: la început, informația demografică a fost utilizată pentru a identifica cele mai deprivate comunități. Pe urmă, în baza chestionarelor ale gospodăriilor casnice au fost selectate gospodăriile beneficiare. Și în final, lista gospodăriilor selectate a fost revăzută într-o ședință comunitară [271].

Exemple din Ungaria, Lituania, Polonia, Slovacia și alte țări din Europa dovedesc că inițiative în domeniul **întreprinderilor responsabile din punct de vedere social** pot contribui la reducerea sărăciei. În ultimii ani a crescut numărul companiilor, care nu doar finanțează unele proiecte sociale, dar în același timp încurajează personalul său să ofere cunoștințele lor altor persoane din comunitate pentru îmbunătățirea vieții comunității. Un număr de țări au legislația care susțin activitatea întreprinderilor sociale (de exemplu, în Italia din 1991 este legea privind cooperativele sociale, iar în Belgia din 1995 – legea privind companiile de orientare socială). Întreprindere socială se definește ca o „activitate particulară, executată în interesul publicului larg și organizată cu utilizarea abordărilor antreprenoriale, dar care nu este orientată spre acumularea profitului maxim, ci atingerea unor obiective economice și sociale, și care are potențial pentru elaborarea metodelor noi de soluționarea problemelor de soluționare socială și neangajare” [272]. Experiența țărilor care au legislația favorabilă întreprinderilor sociale, și în mod special – celor din UE, demonstrează, că ele contribuie la reducerea sărăciei datorită următoarelor aspecte: îmbunătățesc accesul la serviciile publice de bază (ocrotirea sănătății,

educație, etc.); susțin dezvoltarea economică a comunității, care suferă cronic de lipsa locurilor de muncă; promovează implicarea în forța de muncă a păturilor social vulnerabile (părinți singuri, persoane cu dizabilități); generează angajarea în domeniul prestării serviciilor.

Un număr de țări în tranziție (în special din CSI) au utilizat pe larg conceptul de “salariul minim” drept bază pentru acordarea asistenței sociale. Dar din considerente financiare valoarea acestui salariu minim era menținută la un nivel extrem de jos, cu scopul de a reduce povara asupra bugetului de stat. Cu timpul unele țări au anulat legătura între valoarea salariului minim și asistență socială. În **Republica Cehă** între 1992-1998 valoarea transferurilor sociale era corelată cu salariul minim. Dar în anii '90 a fost introdus conceptul de “**salariu de subzistență**”, care a preluat funcția de reper pentru stabilirea nivelului transferurilor: dacă salariul este mai mic de “salariul de subzistență”, statul completează diferența [273, p.208].

Proiectele de investiții sociale reprezintă exemple de dezvoltare a comunităților de jos în sus, când comunitatea selectează proiectele prioritare pentru finanțare. Primul Fond de Investiții Sociale în regiune a fost lansat cu asistența BM în **Armenia** în 1996, cu scopul de a acorda support în reabilitarea infrastructurii și de a îmbunătăți condițiile de viață a persoanelor sărace. Cu susținerea Fondului au fost implementate 619 proiecte orientate spre îmbunătățirea infrastructurii în comunități, proiecte precum încălzirea școlilor, construcția centrelor comunitare, îmbunătățirea asigurării cu apă potabilă, renovarea sistemelor de irigare, ceea ce a permis ca rata sărăciei să diminueze [274].

În **Africa de Sud** în aprilie-iunie 1998 au avut loc **audieri publice** în toate nouă provincii ale țării cu tema “Vorbește despre sărăcie”. Audierile au fost organizate cu sprijinul Coaliției organizațiilor non-guvernamentale din Africa de Sud SANGOCO, Consiliul de biserici din Africa de Sud, Comisia pentru Drepturile omului din Africa de Sud și alte organizații. Audierile au permis oamenilor din toată țara să descrie experiența lor privind sărăcia și cum o soluționează ei. Peste 10 mii persoane au participat la audieri sau mobilizând comunități [275].

În **India în 2005** a fost aprobat **Actul național de angajare rurală garantată** pentru a reduce sărăcia rurală. Acest document garantează angajarea pentru o persoană din familie săracă cel puțin 100 de zile pe an cu salariul minimal. Se așteaptă că acest pas va permite la 2/3 din populația Indiei, care se află sub pragul sărăciei, să depășească acest prag și de asemenea va contribui la îmbunătățirea infrastructurii rurale, precum asigurarea cu apă potabilă, drumuri, clădiri pentru școli, generarea veniturilor în zonele rurale, investiții în capital uman [276].

Organizația neguvernamentală „Couples for Christ” realizează în **Filipine** un **program “Gawad Kalinga” pentru îmbunătățirea vieții celor săraci prin intermediul asistenței privind locuința**. Pe lângă asistență la construcția locuințelor și îmbunătățirea condițiilor de trai,

programul oferă asistență în domeniul educației, sănătății și în alte domenii prioritare. Construcția locuinței pentru cei săraci devine posibilă datorită: contribuției personale din partea celor săraci, muncii voluntare din partea voluntarilor programului, donațiilor private din partea organizațiilor și persoanelor individuale (în formă de loturi de pământ, materiale de construcție, bani, etc.), contribuției din partea guvernului național (inclusiv un grant în valoare de 600 mii dolari SUA), cooperării cu administrația locală [324, p.4].

În **Filipine** guvernul a lansat **programul “Lingap Para sa Mahihirap”** (îngrijindu-i pe cei săraci) cu scopul de a reduce numărul săracilor de la 24 de mil. în 1997 pînă la 17 mil. în 2004. Inițial au fost identificate 16100 de familii sărace, selectate în felul următor: cele mai sărace 100 de familii din fiecare 78 provincii și din 83 orașe. Asistența pentru aceste familii a constituit un pachet care cuprindea: (a) hrană și asistență medicală; (b) susținerea pentru majorarea prețurilor la orez și porumb; (c) servicii pentru copii și tineri; (d) asigurare cu apă potabilă în zonele rurale; (e) activități de socializare; (f) dezvoltarea mijloacelor de trai [262, p.xviii].

Soluții privind reducerea sărăciei la nivel regional (interstatal)

Din 1971 în America Latină activează **Corporația de Dezvoltare a Afacerilor Agricole din America Latină (LAAD)**, promovând dezvoltarea economică și socială a țărilor din America Latină prin finanțarea companiilor mici/mijlocii și proiectelor în țările care încurajează comerțul și investițiile. Printre acționarii LAAD sunt și companii financiare și agricole majore, precum Cargill, Monsanto, Deer, Bank of America, Gerber Products, Goodyear Tire, Rubber Products. LAAD a acordat ajutor la fondarea și promovarea a peste o sută de întreprinderi agricole din America Latină, contribuind la reducerea sărăciei în plan regional [278].

Inițiativa **“Satul Milenar”** este concepută ca să demonstreze cum cele opt obiective milenare pot fi atinse în țările din Africa prin eforturi de dezvoltare comunitară în timp de cinci ani. În prima rundă au fost alese douăsprezece comunități din zece țări africane (**Ethiopia, Ghana, Kenya, Malawi, Mali, Nigeria, Rwanda, Senegal, Tanzania și Uganda**), numărul satelor crescînd pînă la optzeci. Guvernul Japoniei și donatori privați au finanțat prima rundă de sate milenare, care au inclus peste 60 mii persoane. Fiecare din cele douăsprezece comunități este amplasată într-o zonă agro-ecologică distinctă: uscată sau umedă, muntoasă sau la vale, activitatea principală fiind producerea grîului sau păstoritul – cu scopul de a reflecta arealul larg al provocărilor cu care se confruntă populația din Africa în domeniul agricol, asigurare cu apă, boli, și cu scopul de a demonstra cum strategiile elaborate pentru fiecare zonă în particular pot să ajute la depășirea lor. Aspectul critic al acestei inițiative este faptul că investițiile necesare pentru reducerea sărăciei (în agricultură, sănătate, educație și infrastructură) pot fi finanțate de către donatori cu un buget în jur de doar 50.000 – 250.000 de dolari SUA pe un sat pe an. Costurile de

administrare a proiectului sunt de asemenea joase (în jur de 50,000 de dolari SUA/an) datorită implicării managerilor locali.

Costurile proiectului (110 dolari SUA pe cap de locuitor) sunt împărțite în felul următor: \$50 – finanțare din partea donatorilor; \$30 – guverne locale și naționale (deseori constă în finanțarea lucrătorilor medicali și agricoli în sate); \$20 – organizații parteneri și donații din partea diferitor companii (de exemplu, Sumitomo Chemical Corporation a luat decizia să doneze plase tratate cu insecticide pentru program); \$10 – locuitorii satului, în mod frecvent prin contribuția timpului și expertiză [279].

Soluții privind reducerea sărăciei la nivel internațional

Reducerea sărăciei este un imperativ de bază pentru asistență în secolului XXI. Dintre aproape 140 de țări, 97 sunt orientate spre reducerea sărăciei: 29% de țări au planuri de reducere a sărăciei ca documente aparte și 40% - au procesul de reducere a sărăciei încorporat în planificarea la nivel național. Planurile se deosebesc considerabil între ele: unele sunt doar documente strategice cu obiective generale, pe când altele conțin programe concrete.

Renașterea Europei după al doilea război mondial n-ar fi fost posibilă fără implementarea programului de Revigorare a Europei, cunoscut ca **“Planul Marshall”**. În prelegerea sa de la Universitatea Harvard din 5 iunie 1947, Secretarul de Stat George Catlett Marshall a invitat America să întindă o mână de ajutor Europei distruse. El a accentuat că politica SUA nu trebuie să fie orientată împotriva unei țări sau a unei doctrine, dar “împotriva foametei, sărăciei, disperării și a haosului” [280]. Către sfârșitul celui de al II-lea război mondial dezintegrarea Europei sub aspect economic, social și politic a fost iminentă. Nu doar că infrastructura țărilor europene era devastată, dar și moralul oamenilor a fost distrus. În aprilie 1948 Președintele SUA Harry S. Truman a semnat documentul care lansa “Planul Marshall”. Pe parcursul următorilor trei ani, 13.3 mlrd. de dolari SUA (care ar fi fost echivalent cu \$110 mlrd. dolari SUA în 2007) au fost direcționate către șaisprezece țări din Europa, incluse în Program: Austria, Belgia, Danemarca, Franța, Marea Britanie, Grecia, Islanda, Irlanda, Italia, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Portugalia, Suedia, Elveția și Turcia. Spania nu a fost invitată să participe, fiind sub dictatura lui Franco, pe când Germania de Vest a beneficiat de participare completă doar începând cu 1949. Uniunea Sovietică și alte țări din blocul socialist au refuzat să participe în această inițiativă [281]. Rezultatele Programului, care a luat sfârșit în 1951, au fost considerabile. Între 1947-1950 producția industrială a crescut cu 45%. În 1950 exporturi din țările cuprinse în Program au fost cu 90% mai mari, decât în 1947. Programul a contribuit la unificarea Europei în context politic și economic, formând o bază solidă pentru integrarea Europeană, care a avut drept rezultat ulterior formarea UE [282, p. 24].

În **septembrie 1981, la Paris**, a avut loc prima **Conferință a Națiunilor Unite privind Țările cele mai slab dezvoltate**, care a recunoscut existența unei categorii de țări care aveau un flagel comun - sărăcia profundă a cetățenilor lor. Aproape 10% din populația globului pămîntesc locuiesc în “cele mai slab dezvoltate” țări, cu o populație peste 600 mil. persoane. Aceste țări nu pot asigura un nivel decent de trai pentru populația lor și reprezintă cel mai slab segment al comunității internaționale. În cadrul programului a fost adoptat un program substanțial nou de acțiuni care prevedea sugestii privind măsurile care trebuie luate de către guverne și de către donori. Cu toate că multe țări cel mai puțin dezvoltate au inițiat, cu susținerea donatorilor, reforme majore în economiile lor, situația economică în țările respective s-a înrăutățit în anii 1980. Pe lângă alți factori care au contribuit la înrăutățirea situației, a apărut și problema deservirii datoriei externe. **A doua Conferință a Națiunilor Unite privind Țările cele mai slab dezvoltate** a avut loc încă peste zece ani, în **septembrie 1990 la Paris**. Concluziile Conferinței au fost încorporate în Declarația de la Paris și programul acțiunilor pentru aceste țări pentru anii ‘90. Comunitatea internațională a convenit să contribuie mai eficient la îmbunătățirea situației deplorabile din țările cel mai puțin dezvoltate [283].

În anii '90 ONU a acordat o atenție sporită sărăciei. Eradicarea sărăciei a constituit tema comună a mai multor conferințe ale Națiunilor Unite. **Adunarea Generală a ONU**, prin rezoluția 47/196 din 22 **decembrie 1992**, a proclamat ziua de **17 octombrie**, “Ziua internațională a eradicării sărăciei”, cu scopul de a sensibiliza autoritățile guvernamentale și neguvernamentale din lume. Toate statele sunt invitate să dedice această zi prezentării și promovării, potrivit specificului fiecărei țări, a acțiunilor concrete pentru eradicarea sărăciei. Inițiativa aparține organizației non-guvernamentale “Ajutor pentru toți dezmoșteniții sorții - Lumea a Patra”, fondată de preotul Joseph Wresinski. La 17 octombrie 1987 peste 100 mii de oameni s-au adunat în piața Trocadéro din Paris, unde a fost semnată Declarația Universală privind Drepturile Omului în 1948, cu scopul de a onora victimele sărăciei extreme, violenței și a foamei. Cei adunați au proclamat că sărăcia este încălcarea drepturilor omului. Începînd din acest an, oameni de diferite origini, stataturi și religii se adunau pentru a demonstra solidaritatea lor cu cei săraci.

În **septembrie 1994**, circa 11 mii de participanți din peste 179 de țări s-au adunat la **Cairo în cadrul Conferinței Internaționale asupra Populației și Dezvoltării** pentru a stabili un Program de Acțiune referitor la prioritățile comunității internaționale în domenii precum: drepturile omului și drepturile femeii, sănătatea reproducerii, educație, violența domestică, migrație, controlul asupra HIV/SIDA, etc. Planul, adoptat de 179 de țări a căutat să găsească echilibrul între populația planetei și resursele acesteia, să îmbunătățească statutul femeilor și să asigure accesul universal la servicii de sănătate a reproducerii. Punctul de pornire a fost

reprezentat de premisa că numărul populației, creșterea acestuia și distribuția sunt legate îndeaproape de posibilitățile de dezvoltare, și că acțiunile dintr-o anumită zonă întăresc acțiunile din altă zonă. Termenul limita pentru implementarea acestui Program, cunoscut și sub numele de Acordul de la Cairo, a fost stabilit pentru 2015. Acordul de la Cairo prevede prioritatea investițiilor în oameni și lărgirii șanselor acestora, mai degrabă decât reducerea creșterii populației. Asigurarea drepturilor individuale pentru femei, bărbați și tineri – inclusiv dreptul la sănătatea reproducerii și posibilitatea de a alege când și dacă să aibă copii – au fost considerate cheia pentru o creștere economică durabilă și pentru micșorarea sărăciei.

În martie **1995**, la **Summitul Mondial pentru Dezvoltare Socială din Copenhaga**, unde reprezentanți ai 186 de țări au ajuns la consens că oameni trebuie să fie în centrul atenției procesului de dezvoltare. Ei au căzut de acord să formuleze sau să îmbunătățească planuri naționale de eradicare sărăciei cu scopul de a se orienta către cauzele structurale ale sărăciei. Angajamentul 2 al Declarației de la Copenhaga menționează: „Noi luăm angajamentul pentru atingerea scopului de eradicare a sărăciei în întreaga lume...”. În discursul său la Summitul Mondial Prim-Ministrul R. Moldova A.Sangheli a menționat că “problemele existenței umane precum necesitatea de a depăși sărăcia, garantarea drepturilor omului la muncă și la o remunerare adecvată, instruire, protecția ecologică, socială și a sănătății, ... prezintă o preocupare enormă pentru comunitatea internațională” [284].

Ca răspuns la această înțelegere, **PNUD**, cu supportul din partea guvernului Norvegiei și a altor donatori bilaterali, a lansat programul “Inițiativa privind strategiile antisărăcie” (Poverty Strategies Initiative) în 1996. Scopul acestui program era să acorde asistența țărilor în analiza sărăciei și în formularea strategiilor naționale pentru reducerea sărăciei. În 2000 PNUD a pregătit un raport în care a inclus rezultatele analizei strategiilor de reducere sărăciei în 18 țări.

În decembrie **1995**, **Adunarea Generală a ONU** a proclamat perioada 1997-2006 ca “**Primul deceniu al Națiunilor Unite pentru eradicarea sărăciei**”. Peste un an, în decembrie 1996, Asamblaea Generală a proclamat ca tema deceniului “Eradicarea sărăciei - un imperativ etic, social, politic și economic al umanității”. Toate statele sunt invitate să prezinte și să promoveze în această zi acțiuni concrete pentru eradicarea sărăciei. Cu toate că au fost întreprinse anumite măsuri pe parcursul acestei perioade, de progresul în reducerea sărăciei în plan global n-au beneficiat toate țările lumii. Conform opiniei reprezentanților ONU cu toate că unele regiuni au experimentat reducerea sărăciei, în multe țări sărăcia s-a intensificat, în special printre femei și copii [333]. Analiza implementării primei decade pentru eradicarea sărăciei descoperă că au reușit să obțină succese mai substanțiale în reducerea sărăciei acele țări care au adoptat strategii de lungă durată, care vizează sărăcia în aspectul său multidimensional, care

include dimensiunile economice, sociale și culturale. Eforturile acestor țări au fost susținute de către organizațiile internaționale.

În 1996 FMI împreună cu BM au lansat **“Inițiativa pentru țările sărace puternic îndatorate” (HIPC)** cu scopul de a reduce datoriile externe a țărilor celor mai sărace din lume la niveluri acceptabile într-un timp cât mai scurt. O țară, datoriile căreia constituie cel puțin 150 de procente din exporturile sale, poate să califice pentru micșorarea datoriei în cadrul acestei inițiative și trebuie de asemenea să adopte anumite programe de reforme și să le implementeze pentru o perioadă determinată [286, p.5]. R. Moldova nu beneficiază de această inițiativa.

În 1999 **“Inițiativa pentru țările sărace puternic îndatorate” al FMI și al BM** a fost îmbunătățită, majorându-se numărul țărilor eligibile pentru asistență: de la 29 la 36. A fost introdusă și o clauză nouă: țările puternic îndatorate trebuiau să elaboreze și să adopte strategii de reducere a sărăciei, ca fondurile eliberate de la deservirea datoriilor să fie orientate spre soluționarea problemei sărăciei. De exemplu, Rwanda planifica să mărească numărul copiilor care frecventează școala, Honduras - să acorde asistență primară de sănătate la cel puțin 100 mii persoane în comunități sărace [287]. Mulți alți donatori de asemenea au început să acorde asistență la elaborarea strategiilor naționale de reducere a sărăciei. Și alte țări cu venituri joase trebuia să elaboreze strategiile de eradicare a sărăciei ca în felul acesta să îmbunătățească focusarea și calitatea asistenței acordate din partea FMI și a BM. La începutul anului 2005, strategiile naționale de reducere sărăciei au fost elaborate în 45 de țări.

În **septembrie 1999 FMI** a stabilit mecanismul de finanțare pentru creșterea economică și reducerea sărăciei (PRGF)¹⁴ cu scopul de a contribui la reducerea sărăciei în cele mai sărace țări membre. Mecanismul finanțează programe prevăzute în Strategiile de reducere sărăciei.

BM și Națiunile Unite și-au unit forțele pentru constituirea unei alianțe globale ale orașelor. În **decembrie 1999**, alianța a lansat un plan de acțiune **„Orașe fără cartiere sărăcicioase”**, care are drept scop îmbunătățirea considerabilă vieții a cel puțin 100 milioane de locuitori ai cartierelor sărace până în 2020. Alianța asigură asistență în formă de granturi parțial pentru: elaborarea strategiilor de dezvoltare a orașelor; îmbunătățirea cartierelor sărăcicioase din oraș și țară în conformitate cu planurile de acțiuni; elaborarea strategiilor de finanțare durabilă pentru orașe, cu scopul atragerii investițiilor capitale de lungă durată, care sunt necesare pentru infrastructură și îmbunătățirea responsabilității pentru prestarea serviciilor publice.

¹⁴ PRGF este mecanismul de creditare al FMI cu regim preferențial pentru statele cu venit mic. Rata dobânzii pentru creditele în baza PRGF constituie 0,5 la sută anual. Creditele se oferă pe un termen de 10 ani, cu o perioadă de grație de 5,5 ani. Programul PRGF cu R. Moldova presupune acordarea unui credit de circa 174 milioane de dolari SUA, din care au fost deja debursate circa 124 milioane de dolari SUA [288].

Țările membre ale OECD au reafirmat viziunea lor privind sărăcia în **mai 2000** în ghid “Parteneriat pentru reducerea sărăciei: de la angajamente la implementare” (2001), unde au sintetizat informația și experiența acumulată privind reducerea sărăciei.

La **Consiliul din Lisabona în 2000**, unde a fost aprobată “Strategia de la Lisabona” (numită uneori Agenda), a fost declarat că nivelul sărăciei în UE a fost de neacceptat și participanții au convenit să elaboreze și să implementeze o strategie cu un impact asupra eradicării sărăciei. Această întrunire a pus bazele pentru Strategia UE privind incluziune și a trasat mai detaliat obiectivele prioritare ale UE pentru perioada anilor 2000-2010, promisiunea finală fiind “a aduce un impact substanțial în eradicarea sărăciei” până în 2010. Experții susțin că în primii cinci ani de implementare a strategiei de la Lisabona nu a fost înregistrat un progress real [289].

În iunie-iulie 2000 la Geneva a avut loc a 24 sesiune specială a Adunării Generale ale Națiunilor Unite (“**Summit-ul Mondial +5 privind Dezvoltare Socială**”) cu scopul de a analiza rezultatele atinse de la Summit-ul Social din 1995 de la Copenhaga și pentru a discuta inițiative noi. Țările membre ale Națiunilor Unite au făcut un angajament nou pentru a eradica sărăcia, a ține în vizor șomajul și a promova integrarea socială. Ministrul Afacerilor Externe din R. Moldova, N. Tăbăcaru, în discursul său a menționat că “eradicarea sărăciei deschide lista problemelor majore cu care se confruntă în prezent multe țări, inclusiv Moldova” [290].

În septembrie 2000 la Summit-ul Mileniului din New York, șefii de stat din 189 de țări au reafirmat decizii anterioare privind reducerea sărăciei și în acest context au semnat „**Declarația Mileniului** a Națiunilor Unite: dezvoltarea umană – obiectiv de importanță primordială”. Declarația invită la parteneriat mondial pentru eradicarea sărăciei, ameliorarea sănătății, promovarea păcii, respectul pentru drepturile omului, egalitatea genurilor și un mediu durabil. Declarația mai prevede și necesitățile speciale ale Africii. Obiectivele și sarcinile numite „Obiectivele Dezvoltării la început de Mileniu” cheamă la un parteneriat între țările dezvoltate și țările în curs de dezvoltare pentru ca „să creeze la nivel național și global un mediu favorabil dezvoltării și eliminării sărăciei.” [291, p.22]. Eradicarea sărăciei extreme și a foamei este primul din cele 8 obiective de dezvoltare al Mileniului până în 2015, care presupune reducerea cu jumătate, între 1990 și 2015, a populației mondiale cu un venit inferior unui dolar pe zi și a populației mondiale care suferă de foame.

UNESCO a identificat eradicarea sărăciei, și în special, sărăciei extreme, ca una dintre priorități în strategia organizației pe termen mediu pentru anii 2002-2007. În **2001** organizația a lansat programul multi-sectorial privind eradicarea saraciei, obiectivul final al programului fiind să considere sărăcia sub aspectul drepturilor omului. În acest aspect organizația este focusată pe mobilizarea capitalului social prin întărirea capacităților și instituțiilor, ca să ajute săracilor să

beneficieve de drepturile lor. Au fost implementate: 21 de proiecte-pilot în 2002-2003, 19 în 2004-2005 și 13 în 2006-2007, dintre care 4 proiecte de cercetare au explorat legătura între sărăcia și drepturile omului [292].

În **martie 2002** lideri mondiali s-au reunit cu ocazia **Conferinței Internaționale pentru Finanțarea Dezvoltării la Monterrey** (Mexic), și au creat cadrul de referință al parteneriatului global pentru dezvoltare, în care statele dezvoltate și statele în curs de dezvoltare au acceptat să urmeze o cauză comună pentru reducerea sărăciei. Consensul de la Monterrey reprezintă un cadru pentru acțiuni concrete. În primul rând, este necesară o largă acțiune mondială în favoarea dezvoltării: „obiectivul nostru este eliminarea sărăciei, obținerea unei creșteri economice suficiente și promovarea dezvoltării durabile pe măsură ce vom progresa către un sistem economic mondial cu adevărat deschis și echitabil” [293, p.25]. În discursul său la eveniment, Prim-Ministrul R. Moldova, V. Tarlev, a menționat că „problemele precum datoria externă acumulată este o piedică principală pentru implementarea programului de luptă cu sărăcia și realizarea altor reforme social-economice și structurale” [294]. În cadrul Conferinței națiunile dezvoltate au reafirmat angajamentul făcut în 1970 de a aloca 0.7% din veniturile lor pentru asistența oficială de dezvoltare. Cu toate acestea, nici o țară din grupul G8 nu a respectat angajamentul respectiv. SUA cheltuie pentru asistență în țările în curs de dezvoltare doar 0,17% din veniturile sale, pe când Italia alocă – 0,2%, Japonia – 0,25%, Canada – 0,3%, Germania – 0,36%, Franța – 0,47% și Marea Britanie – 0,52%. Desemenea dezvoltarea țărilor sărace ale lumii este stopată de către condiții nefavorabile privind comerțul. În timp ce OMC prezează țările sărace de a reduce tarifele lor la importuri, țările bogate continuă să acorde subsidii considerabile producătorilor naționali din agricultură și textil [295].

În **septembrie 2002**, statele membre ale Națiunilor Unite s-au reunit la **Summitul Mondial pentru Dezvoltare Durabilă la Johannesburg** (Africa de Sud), unde au reconfirmat ODM și termenele pentru realizarea lor. În cadrul Summit-ului Moldova a prezentat Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă „Moldova 21”, elaborat cu asistența de la PNUD în 2000.

În **noiembrie 2003 și mai 2004** au fost organizate **Conferințe în Shanghai**, China, privind întărirea reducerii sărăciei și procesul global de învățare, unde au fost prezentate peste o sută de studii de caz cum diferite țări au contribuit la reducerea sărăciei prin modificarea politicilor sau prin intervenții în viața celor săraci.

În Februarie **2005**, la **New York a avut loc a 43-a sesiune a Comisiei pentru Dezvoltare Socială**, unde au fost revizuite rezultatele atinse pe parcursul celor **10 ani de la Summit-ul Mondial de la Copenhaga în 1995**. Conform Raportului, situația în lume nu s-a îmbunătățit în aceasta perioadă – nu din cauza lipsei deciziilor, dar din cauza implementării ineficiente a

acțiunilor planificate. La întâlnire a fost subliniată importanța măsurilor în politici de reducere sărăciei, care ar permite accesul celor săraci la educație, pământ, capital și tehnologie [296].

În septembrie 2005 la New York a avut loc Summit-ul Mondial (o continuare al **Summit-ului Mileniului din 2000**), unde lideri din 191 de țări membre ale ONU au revizuit angajamente din 2000 și au reconfirmat angajamentul pentru atingerea ODM până la 2015. Liderii au căzut de acord ca toate țările în curs de dezvoltare “să adopte până la 2006 și să implementeze strategii naționale de dezvoltare pentru atingerea obiectivelor internaționale de dezvoltare, inclusive celor ale Mileniului.” Liderii de asemenea au hotărât să adopte un șir de inițiative cu impact rapid în domenii unde poate fi realizat un progres rapid, printre care distribuirea gratuită a plaselor tratate pentru paturi, expansiunea programelor de alimentare la școală cu produse preponderent locale, eliminarea taxelor pentru educație primară [297]. De asemenea a fost atins consensus în ceea ce privește anularea la 100% datoriilor țărilor sărace puternic îndatorate, pe când pentru celelalte țări îndatorate restructurarea datoriilor. Președintele R. Moldova, V. Voronin, în discursul său la eveniment a menționat că: “... doar datorită aplicării pe deplin angajamentelor incluse în “Decaltrația Mileniului”, precum și în alte decizii conferințelor importante în domeniile economic și social, noi vom fi în stare să asigurăm condiții esențiale pentru eradicarea sărăciei, atingerea obiectivelor de Mileniu și a creșterii economice durabile la niveluri global și național. Noi promitem să facem eforturi necesare pentru a asigura dezvoltare economică durabilă, să creștem bunăstarea cetățenilor noștri și să îmbunătățim indicatori socio-economici, inclusive prin atingerea obiectivelor de Mileniu” [298].

În iulie 2005 Summit-ul Mondial al șefilor statelor G8 (Marea Britanie, Canada, Franța, Germania, Italia, Japonia, Statele Unite și Rusia) a avut loc la **Gleneagles, Scoția**, unde ei au ajuns la consens privind majorarea asistenței oficiale pentru dezvoltare adresate țărilor din Africa de la 25 mlrd. dolari SUA în 2004 la 50 mlrd. dolari SUA în 2010 (sau la un nivel de 80 de dolari SUA pe cap de locuitor din Africa până la 2010). De asemenea lideri au luat decizia în favoarea ștergerii datoriilor țărilor sărace (dar, de ea vor beneficia doar câteva țări sărace; ea se va extinde pe o perioadă de 40 de ani și este legată de multe condiții impuse de către țări bogate și instituții internaționale) [299].

În 2007 BM în parteneriat cu Departamentul luptei contra drogurilor și crimelor al ONU prin inițiativa “Recuperarea activelor furate” s-au angajat să sprijine țările în curs de dezvoltare în eforturile lor de a recupera averile acumulate fraudulos de foștii lor lideri, în timp ce se aflau la putere (Anexa 45). Potrivit calculelor, cel puțin 40 mlrd. dolari se fură anual din țările cele mai sărace ale planetei, banii intrând de cele mai multe ori în conturile unor persoane aflate la cele mai înalte funcții în stat. Cu fiecare sută de milioane de dolari recuperați s-ar putea

finanța vaccinarea completă a patru milioane de copii, accesul la apă curentă pentru 250 mii gospodării sau tratamentul anti-SIDA/HIV a 600 mii oameni pe an [300]. Inițiativa invită toate țările să ratifice Convenția ONU împotriva corupției (ea fiind ratificată doar de jumătate din țările membre ale OECD și G-8). Acțiunile concrete ale inițiativei includ: asistență la aducerea legislației din țările în curs de dezvoltare în concordanță cu prevederile Convenției Națiunilor Unite împotriva corupției (UNCAC); întărirea piețelor financiare; acordarea asistenței țărilor în curs de dezvoltare în procesul de recuperare activelor; monitorizarea folosirii activelor recuperate, ca ele să fie utilizate în scopuri de dezvoltare, și anume pentru programe sociale, îmbunătățirea infrastructurii și educației.

Recuperarea activelor este un process de lungă durată. De exemplu, autorităților din Philippine i-a trebuit 18 ani pentru recuperarea celor 624 mil. dolari ascunse de către dictatorul Ferdinand Marcos în conturile băncilor din Elveția [301].

La **19 decembrie 2007**, prin rezoluția A/RES/62/205, **Adunarea Generală a ONU** a proclamat 2008-2017 ca “**Al doilea deceniu al Națiunilor Unite pentru eradicarea sărăciei**”. Rezoluția stipulează că eradicarea sărăciei este cea mai mare provocare globală și o condiție de importanță majoră pentru dezvoltare durabilă, în special pentru țările în curs de dezvoltare. Al doilea deceniu este orientat spre susținere, în mod eficient și coordonat, a obiectivelor internaționale de dezvoltare privind sărăcia. Rezoluția recunoaște importanța mobilizării resurselor financiare pentru dezvoltare la nivele naționale și internaționale și subliniază că creștere economică durabilă, susținută de către creșterea productivității și crearea mediului favorabil pentru investiții private și antreprenariat, este vitală pentru ridicarea standardelor vieții.

Soluții pentru reducerea sărăciei aplicate de către alți actori sociali

Cu toate că nu toți donatori menționează reducerea sărăciei ca misiune a lor, toate agențiile internaționale de asistență au căzut de acord cu Obiectivele Internaționale de Dezvoltare stabilite în documentul “Shaping the 21st Century”, elaborat de către OECD. În același timp, fiecare agenție alege ce importanță revine acestui domeniu în activitățile sale și în dependență de această acordă următoarele tipuri de asistență [302, p.3]:

- *acțiuni directe sau focusate*, care vizează direct și preponderant interesele și necesitățile oamenilor săraci.
- *acțiuni indirecte*, care cuprind grupuri mai largi de populație, inclusiv pe cei săraci.
- *acțiuni de împuternicire*, orientate spre politici care aduc beneficii economice și sociale persoanelor sărace

ADB a adoptat reducerea sărăciei ca un obiectiv prioritar în 1999 și contribuie la reducerea ei în mod sistematic în țări partenere prin investiții, consultanță privind politici publice și transfer de cunoștințe. În 2004 ADB a elaborat strategia de reducere sărăciei în regiune, care cuprinde cinci domenii tematice, care promovează echitatea genderului, durabilitatea mediului înconjurător, dezvoltarea sectorului privat, cooperare regională și dezvoltarea capacităților [303]. Strategia vizează nu doar sărăcia din punct de vedere al veniturilor, dar de asemenea îmbunătățirea calității vieții și mecanisme pentru administrarea publică eficientă în interesul celor săraci. Aproape o treime din proiecte investiționale ale Băncii contribuie direct la reducerea sărăciei în țările partenere [304].

În perioada **2000-2003**, trimestrial, de către Comisia Economică și Socială a Națiunilor Unite pentru Asia și Pacific (UNESCAP) a fost tipărită revista “Poverty Alleviation Initiatives” (Inițiative de reducere sărăciei) cu scopul de a disemina practici de succes obținut în reducerea sărăciei de către organizații internaționale, precum UNICEF, UNEP, UNFPA, UNDP, FAO, ILO, UNESCO, UNIDO, UNIFEM, WHO [305].

Prima **întâlnire a oamenilor care experimentează sărăcia** a fost organizată în **decembrie 2001 la Bruxelles** sub auspiciul președinției Belgiei în UE, unde au fost discutate patru teme: locuința, sănătate, instruire și venituri. Concluzia acestei Conferințe a fost că oameni care experimentează sărăcia au cunoștințe și expertiza necesară pentru a analiza situația lor, și sunt cointerețați în a face parte din societate și a lua decizii care afectează viețile lor [306].

În **noiembrie 2005 Comisia Europeană** a aprobat Consensul European privind Dezvoltare, care identifică principiile și angajamente comune pentru țările membre ale UE, pe care le vor promova prin intermediul politicilor de dezvoltare (în primul rând - privind reducerea sărăciei, cu accent pe ODM) [307].

La 12 decembrie **2007, Comisia Europeană** a decis ca anul **2010 să fie anul European pentru combaterea sărăciei și excluderii sociale**, ceea ce reafirmă angajamentul UE să aducă un impact decisiv în combaterea sărăciei până în 2010. „Lupta contra sărăciei este unul din obiectivele centrale ale UE”, afirmă Comisarul în afaceri sociale Vladimír Špidla [308].

Camera Internațională de Comerț, în parteneriat cu UNCTAD, a lansat o inițiativă comună privind elaborarea ghidurilor investiționale pentru LDC (pentru potențialii investitori, care conțin informații utile privind legislația, infrastructura, nivelul educației în țară, lista investitorilor străini prezenți, etc.) [309]. Dar, cu toate că în 2008 au fost 49 LDC, au fost elaborate doar 12 ghiduri (pentru Bangladesh, Cambodgia, Etiopia, Kenya, Mali, Mauritania, Mozambic, Nepal, Ruanda, Tanzania, Uganda și Comunitatea Est Africană).

DFID este departamentul guvernului britanic responsabil pentru promovarea dezvoltării și reducerea sărăciei. Conform Cartei Albe din 1997 și a celei din 2000 privind Dezvoltarea Internațională, politica guvernului este orientată mai ales spre atingerea pînă în anul 2015 a ODM, acceptate la nivel internațional.

PNUD în eforturile sale de reducere a sărăciei se focusează pe trei domenii: strategii pentru reducerea sărăciei, globalizare și suport pentru strategii naționale de dezvoltare care cuprind ODM. Adițional, PNUD susține activitatea Centrului Internațional al Sărăciei, un proiect comun cu guvernul Braziliei, care promovează cercetarea în domeniul sărăciei. Asistența din partea PNUD în vederea reducerii sărăciei în țările în care operează include următoarele direcții: consultații privind politici publice; întărirea capacităților instituțiilor și indivizilor; advocacy și informare publicului; promovarea dialogului; diseminarea bunelor practici [310].

Global Call to Action against Poverty (GCAP), lansată în Mozambique în 2003, este o alianță în creștere a diferitor grupuri și organizații din peste o sută de țări, care cere de la lideri mondiali ca ei să se țină de promisiunile lor de a stopa sărăcia și inechitatea. Susținătorii GCAP poartă o brățară albă, care simbolizează că persoane și chiar orașe întregi susțin mesajul anti-sărăciei [358].

CARE este una dintre cele mai mari organizații umanitare internaționale private care luptă împotriva sărăciei globale. Fondată în 1945 cu scopul de a acorda asistență supraviețuitorilor după al II-lea război mondial, are misiunea de a ajuta indivizii și familiile din cele mai sărace comunități din lume. O atenție specială acordă organizația femeilor sărace [359].

Viziunea organizației **VSO (Voluntary Service Overseas)** este o lume fără sărăcie în care oamenii conlucrează ca să realizeze potențialul lor. Organizația lucrează direct cu cei dezavantajați din Africa, Asia și insulele oceanului Pacific, contribuind la schimbări în șase domenii: educație, SIDA, dizabilitate, trai asigurat, participare în luarea deciziilor și bunăstare din punct de vedere social și al sănătății [360].

Danemarca, Luxemburg, Olanda, Norvegia și Suedia timp de mai mulți ani sunt state care acordă cea mai generoasă asistență de dezvoltare altor țări. Deoarece aceste țări asigură mai mult decât obiectivul de 0,7% din PNB pentru asistență oficială de dezvoltare, ele se referă ca fiind „țările G0.7” [314]. Rolul **Norvegiei** în cadrul eforturilor internaționale de reducere a sărăciei este semnificativ, ea declarând că acordă ștergerea a 100% datorii țărilor sărace [315]. În prezent, majoritatea datoriilor țărilor sărace către Norvegia sunt deja anulate.

Scopul **IFAD** este de a împuternici populația săracă din mediul rural în țările în curs de dezvoltare de a atinge un nivel mai înalt de venituri și o securitate mai bună în asigurarea cu

hrană. Începând din 1978, IFAD a investit mai mult de 26 de mlrd. dolari SUA în peste 700 de proiecte și programe, care au cuprins peste 300 mmln. persoane sărace din zonele rurale [316].

În 1990 a fost lansată **Rețeaua Europeană Anti-Sărăcie (EAPN)** – rețea independentă a organizațiilor non-guvernamentale și altor grupuri implicate în lupta contra sărăcie și excludere socială în țările membre ale UE, care cuprinde 24 de rețele naționale. Membrii rețelei se străduie să pună lupta contra sărăciei pe agenda politicianilor din UE și implicarea mai mare a săracilor în luarea deciziilor privind soarta lor [306].

În diferite țări pot fi găsite personalități care au lăsat exemple deosebite de contribuție la reducerea sărăciei. Mecenatul rus **Pavel Tretiakov**, care a fondat renumita galerie de artă „Tretiakov” din Rusia, spunea că „ideea mea din anii tinereții a fost să adun, pentru ca ceea ce adun de la societate să se întoarcă înapoi societății cu folos; acest gând niciodată nu m-a lăsat pe parcursul vieții” [317].

Motivația **Maicii Tereza (Agnessa Gondja Boiadjiu)** a fost să-l slujească pe Dumnezeu prin cei mai săraci. Cu toate că ea a avut o poziție socială stabilă (directoare de școală) și era stimată de colegi și elevi, maica Tereza a părăsit țara ei, Albania, și a plecat în India doar cu cinci rupii. În 1948, în Kalkutta, într-o casă abandonată, maica Tereza a înființat o școală pentru copii abandonați, invalizi și orfani. Ea și-a luat angajamentul să-i ajute pe cei muribunzi. Autoritățile locale i-au oferit un local, unde săraci muribunzi au fost îngrijiți. În 1950 ordinul de caritate fondat de ea a fost recunoscut de Roma. Ceea ce s-a început cu dedicația a 12 persoane, în prezent constituie 300 mii persoane, care acordă asistență în peste optzeci de țări. În 1997 maica Tereza a primit premiul Nobel pentru pace [318].

În 1975, **Susan Wood**, o femeie din Marea Britanie, născută în Kenia în familia unor misionari, a pornit în Kenia o afacere de producere a mărgelilor din lut local. La început ea a angajat două femei sărace pentru a-i ajuta. Mai târziu numărul femeilor angajate a crescut considerabil. În 1988 afacerea Kazuri a crescut pînă a deveni o fabrică. Filozofia companiei este de a crea oportunități de angajare pentru membrii dezavantajați ai societății din Kenia. În prezent Kazuri oferă de lucru pentru peste 340 de persoane, în mod special pentru mame singure. Mărgelile sunt produse manual, sunt pictate și arse în cuptor [319]. În ultimii ani compania a lărgit gama produselor, care includ ceramica și alte suvenire. Kazuri are vânzări în multe țări ale lumii și a devenit un loc de atracție turistică în Kenia.

Conform lui **Henry Ford**, fondatorul companiei Ford, este extrem de ineficient de a pune pe seama societății grija pentru persoane cu deficiențe sau să-i propună niște meserii cu valoarea adăugată scăzută, pe când ei pot să lucreze și să câștige un salariu decent. Henry Ford a considerat că persoanele cu deficiențe pot și trebuie să fie angajați și să primească salariul, egal

cu salariul unui om sănătos, cu condiția ca persoana cu deficiențe să fie angajată la un loc potrivit de muncă. La compania Ford au fost angajați 123 de persoane fără o mână, o persoană fără două mâini, 4 orbi complet, 207 orbi de un ochi, 37 de persoane surdomute, 60 bolnavi de epilepsie, 4 persoane fără un picior, alte persoane cu deficiențe [320].

Eșecuri în reducerea sărăciei în plan mondial

Pe lângă numeroase exemple reușite de reducere a sărăciei în lume, au fost și eșecuri, când rezultatele așteptate nu s-au produs. Printre cele mai des întâlnite cauze care contribuie la eșecurile programelor de reducerea sărăciei sunt următoarele:

- lipsa angajamentului față de proiectele și programele din parte celor care le implementează
- lipsa viziunii și planificării strategice în cadrul proiectelor
- proiectele sunt "dictate" de cei care asigură finanțarea lor, și nu sunt luate în considerare opiniile celor care trebuie să beneficieze de ele
- lipsa monitoringului și evaluării impactului asupra beneficiarilor
- fragmentarea sau dublicare asistenței oferite în cadrul proiectelor.

Mai jos prezentăm unele exemple, când nu s-a reușit atingerea obiectivelor propuse privind reducerea a sărăciei.

În **1964**, în mesajul special adresat Congresului Președintele SUA Lyndon B. Johnson a înaintat o propunere privind "Război național împotriva sărăciei", în care a numit sărăcia „cel mai vechi inamic al umanității”. „Războiul” a acoperit guvernarea a opt Președinți SUA și mai continuă și azi. Dar peste decenii acest program a fost criticat ca fiind ineficient: în ianuarie 1988, Președintele Ronald Reagan, a declarat că războiul împotriva sărăciei a fost pierdut, pe când sărăcia a câștigat. Dacă în 1959 aproape 39 mil. americani au fost socotiți săraci, numărul lor în 2004 a rămas aproape același - 37 mil. persoane [321].

În **1989**, în **Mexic** a fost introdus programul de reducere a sărăciei Pronasol, care a cheltuit anual 1,2% din PIB pe apă, electricitate, nutriție și construcția școlilor în comunitățile sărace timp de 6 ani. Analiza programului a descoperit că în urma implementării lui sărăcia s-a redus doar cu 3% (cu toate că intenția era ca ea să fie redusă cu 60%), la baza acordării asistenței stând motivele politice: comunitățile care erau susținători ai partidului de guvernare, au primit transferuri per capita mult mai semnificative decât susținătorii altor partide [322, p.50].

Conform Raportului BM din **2002** privind sărăcia în **Georgia**, cu toate că în țară s-a produs creștere economică, sărăcia a crescut în 1997-2000 [323, p.14]. La aceasta au contribuit următorii factori: creșterea PIB-ului nu a fost suficientă; creșterea economică nu a fost echilibrată și a s-a concentrat doar în câteva sectoare ale economiei; a crescut inechitate; a avut

loc instabilitatea macroeconomică. În rezultat, ponderea celor săraci cu venit de 4,30 dolari SUA pe zi pe persoană (la PPC) a crescut de la 50% în 1997 la 63% în 2000.

Israel face parte din numărul țărilor dezvoltate, având unele indicatoare destul de performante. De exemplu, Israel ocupă primul loc în lume după volumul investițiilor în cercetare, cu 4,3% din PIB. Dar cu toate acestea, problema sărăciei este foarte actuală pentru acest stat. Conform raportului Institutului Național de Asigurare, în 2008 sub pragul sărăciei se aflau 1 mln. 651 mii cetățeni ai țării, sau 420 mii familii [324]. Analiza politicii statului Israel din ultimii ani a dovedit că ea a contribuit la creșterea sărăciei în țară. Începând cu 2002 au fost micșorate: indemnizațiile pentru copii (cu 45%), nivelul venitului adițional permis, indemnizațiile pentru șomaj (cu 47%), indemnizațiile pentru pensionari și pentru a asigura un venit minim (cu 25%) [325]. Aceste diminuări și acceptarea locurilor de muncă cu salarizare scăzută a contribuit la creșterea numărului celor săraci în Israel.

Programul „Visconsin”, implementat în Israel începând cu 2005 în patru orașe, avea scopul de a angaja în câmpul muncii a șomerilor cronici (cei neangajați mai mult de un an), după trecerea unor cursuri de recalificare. Analiza programului după patru ani de activitate a demonstrat că el nu a fost eficient în reducerea sărăciei: tematica cursurilor de recalificare nu corespundea cu cerințele pieței de muncă; beneficiarii programului erau forțați să accepte locul de muncă oferit, cu toate că majoritatea locurilor erau cu salarii scăzute, ce nu corespundea vârstei și stării de sănătate a aplicanților. În urma implementării acestui program au beneficiat în mare măsură agenții de angajare în câmpul muncii și companiile private, și mai puțin cei săraci [326].

O altă politică statală care contribuie la extinderea fenomenului sărăciei în Israel este politica privind locuința. Repatrianții în vârstă sosiți în Israel sunt puși în fața alegerii: să aștepte locuința socială mulți ani din cauza insuficienței ofertei, sau să procure locuința proprie, luând un credit bancar; sau să închirieze locuință. Statul a pus povara financiară pe umerii a aproape 100 mii repatrianți în vârstă, iar în urma acestei situații au beneficiat sectorul bancar, companiile de construcții și persoanele înstărite, care oferă în chirie locuința disponibilă. Statul achită o indemnizație pentru repatrianții în vârstă, care închiriază locuință, care sunt prea modeste pentru a acoperi prețul de piață al chiriei. Alegând opțiunea chiriei sau creditului, repatrianții în vârstă sunt nevoiți să achite sume considerabile din indemnizația pentru vârstă să cheltuiască pentru achitarea chiriei sau ratei lunare bancare. În 2007 aproape 6 mii familii au fost scoși din locuință de către bănci, neavând posibilitatea de a achita creditul [327]. Asemenea politică a contribuit și la creșterea inechității în societate, cei înstăriți devenind și mai înstăriți.

4.2. Lupta contra sărăciei în Republica Moldova: actori, roluri, aprecieri

Pe parcursul independenței în R. Moldova au fost întreprinse anumite măsuri cu scopul de a îmbunătăți viața unor categorii de cetățeni, dar ele deseori nu au fost consecvente, eficiente, durabile. Ca rezultat, o parte semnificativă a populației din țară era forțată să soluționeze problema nivelului scăzut de trai cu forțe proprii, deseori în mod ilegal. În Anexa 46 sunt prezentate strategii de “descurcare” adoptate de persoanele și gospodăriile vulnerabile din țară.

În iunie 2000 Guvernul R. Moldova a aprobat Programul Național pentru Allevierea Sărăciei. Dar BM nu a acceptat acest document ca bază pentru Planul Strategic preliminar de Reducere a Sărăciei, parțial din motive că el nu a fost bine prioritizat și nu a avut legătură strânsă cu bugetul, menționând că acest program nu este satisfăcător pentru a primi finanțare de la BM, iar resursele financiare locale nu sunt suficiente pentru implementarea activităților planificate.

În noiembrie 2000 a fost lansată “Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă Moldova – XXI” pentru perioada 2000-2020. Ea a fost elaborată de Consiliul Economic Suprem de pe lângă Președintele R. Moldova cu susținerea PNUD Moldova, dar n-a fost adoptată formal.

Schimbarea în guvern din 2001 a dus la amânarea pregătirii și aprobării strategiei de reducere sărăciei. Guvernul a aprobat Strategia de dezvoltare social-economică a R. Moldova pe termen mediu până în anul 2005. În același timp Guvernul nou a modificat strategia preliminară de reducere a sărăciei în țară, elaborată de Guvernul precedent și prima strategie preliminară de reducere a sărăciei în R. Moldova a fost aprobată în noiembrie 2002. Elaborarea unei strategii mai complexe a durat încă doi ani. În decembrie 2004, Parlamentul R. Moldova a aprobat SCERS pentru perioada 2004-2006, implementarea căruia a demarat în 2005, iar primul raport de evaluare a implementării SCERS a apărut în martie 2006.

Imediat după lansarea SCERS, în ianuarie 2005, a fost lansat Programul Național „Satul Moldovenesc” cu un buget de 45 mlrd. lei (cel mai mare buget al unei strategii sau program lansate până atunci în R. Moldova) – costuri care depășeau de câteva ori bugetul de stat. Multe din acțiunile planificate n-au fost realizate nici după trei ani de la lansarea programului [328].

Nici SCERS nu a avut o acoperire financiară adecvată. Din costul total al activităților de 9,2 mlrd. lei, aproape două treimi pentru implementarea SCERS n-au fost identificate în perioada de elaborare a strategiei (Tabel 4.1), în speranța că finanțarea va fi obținută ulterior de la diferiți donatori. Ca rezultat, nu a avut loc o implementare integrală și la timp a tuturor prevederilor strategiei.

Cheltuielile pentru realizarea priorităților SCERS în educație aveau o acoperire financiară de 46%, ocrotirea sănătății – 20%, protecție socială -29%, politici de tineret – 5%, mediu ambiant – 30% [328].

Tabelul 4.1. Finanțare SCERS pentru anii 2004-2006, R. Moldova

Costul activităților	2004		2005		2006	
	mil. lei	%	mil. lei	%	mil. Lei	%
- cu acoperire financiară în cadrul CCTM	948,3	44,2	1154,0	34,9	1114,1	29,5
- fără acoperire financiară	1195,8	55,8	2152,2	65,1	2664,8	70,5
Total	2144,1	100	3306,2	100	3778,9	100

Sursa: [329, p.160]

Nefiind realizate multe măsuri propuse din SCERS, prin Hotărârea Guvernului R. Moldova Nr. 1433 din 19.12.2006, perioada de implementare a SCERS a fost extinsă pînă la sfârșitul anului 2007. Respectiv, au fost modificați indicatorii de monitorizare a implementării SCERS, planul de acțiuni și costurile indicative ale acțiunilor prioritare. Menționăm că din totalul costurilor necesare pentru implementarea acțiunilor prioritare din versiunea extinsă a strategiei, costurile fără acoperire financiară constituie 54,2%.

Conform Raportului final de evaluare a implementării SCERS în 2004-2007 în R. Moldova, „este deficit de apreciat situația sărăciei în țară în perioada de implementare a SCERS, deoarece în anii 2003-2004 s-a înregistrat o reducere a sărăciei, după care în anul 2005 s-a remarcat o creștere a acesteia” [330, p.5]. Iar în anul 2006 au avut loc schimbări metodologice de calculare a sărăciei. Ca rezultat – datele din anii precedenți au devenit incomparabile. Aceste circumstanțe au creat dificultăți în determinarea efectului politicilor promovate de Guvern asupra bunăstării populației în țară. Iar ceea ce privește opinia populației despre SCERS și rezultatele implementării ei, gradul de cunoaștere este modest. Mulți cetățeni au întâmpinat dificultăți când au fost rugați să descifreze abrevierea SCERS [160, p.18].

După ce a expirat SCERS, a fost elaborat Planul Național de Dezvoltare a R. Moldova pe anii 2008-2011, de asemenea un document pe termen mediu. Atrage atenția faptul că în actele legislative acest document poartă altă denumire, și anume „Strategia națională de dezvoltare pe anii 2008-2011” [128]. Conform Raportului Guvernului R. Moldova din 2010, „fiecare persoană absolut săracă are un deficit mediu de circa 55,8 lei lunar pentru a depăși starea de sărăcie absolută, iar fiecărei persoane extrem de sărace nu-i ajung circa 2,1 lei pe lună, pentru a ieși din sărăcie extremă” [331, p.5].

În 2006 Guvernul R. Moldova a afirmat că „în urma realizării unor măsuri prevăzute în Strategia ocupării forței de muncă pentru anii 2002-2008, Programul național de ocupare a forței de muncă pe anii 2003-2005, Programul de dezvoltare a micului business pe anii 2002-2005, timp de 5 ani au fost create peste 166 mii de locuri noi de muncă” [332]. Dar Guvernul nu oferă

informație detaliată privind aceste locuri de muncă: în ce sectoare au fost create, pentru ce categorii de persoane, care sunt condițiile de muncă și alte detalii importante pentru analiză.

Aportul organizațiilor internaționale la reducerea sărăciei în R. Moldova

Practic, de la proclamarea independenței, R. Moldova a început să beneficieze de asistența din partea organizațiilor internaționale. Între 1991-2007, UE a oferit asistență țării în sumă de peste 405 mil. euro. Aceasta include TACIS și Programul de securitate alimentară, ajutor umanitar și macro-financiar prin împrumuturi și granturi pentru balanța de plăți. Relațiile între UE și R.Moldova inițial s-au bazat pe Acordul de Parteneriat și Cooperare, semnat pe 28 noiembrie 1994 (a intrat în vigoare pe 1 iulie 1998), pentru o perioadă de 10 ani. Planul de Acțiuni UE-Moldova a fost adoptat de către Consiliul de Cooperare UE-R. Moldova în februarie 2005 [333]. Începând cu anul 2007, asistența UE este oferită prin Instrumentul de Parteneriat și Vecinătate Europeană. Programul Indicativ Național pentru anii 2007-2010, în valoare de 210 mln. Euro, identifică trei priorități principale pentru asistența: dezvoltarea democratică și bună guvernare; reforma cadrului de reglementare și crearea capacității administrative; reducerea sărăciei și creștere economică [334, p.31].

Departamentul pentru Dezvoltare Internațională (DFID) al Marii Britanii activează în R. Moldova din anul 1991. Volumul programului DFID de asistență tehnică pentru Moldova a constituit, începând cu anul 1991 și până în prezent, 14 mln. lire sterline. Strategia DFID conform Planului de Asistență Regională pentru Asia Centrală, Caucazul de Sud și Moldova pentru 2004 - 2007 a fost orientată spre: îmbunătățirea guvernării și a cadrului instituțional în vederea reducerii sărăciei; promovarea unei dezvoltări durabile orientate spre cei săraci; consolidarea contribuției Regatului Unit la soluționarea conflictelor și stabilirea relațiilor pașnice [335]. Cu ajutorul proiectului „Suport pentru Proiectul Investiții și Servicii Rurale” (SRISP), finanțat de către DFID, timp de trei ani și trei luni de activitate (noiembrie 2002-februarie 2006) în R. Moldova au fost create 1267 afaceri rurale, 37% fiind în domeniul agriculturii. Astfel, au fost create 5500 locuri de muncă permanente și 1500 sezoniere, iar veniturile a circa 95% de beneficiari s-au mărit cu 10%. Obiectivele strategice ale SRISP au fost creșterea economică și reducerea sărăciei, sporirea veniturilor populației rurale, crearea locurilor de muncă, dezvoltarea afacerilor, precum și preluarea modelelor reușite [336].

USAID este agenția principală a SUA care gestionează și implementează programele de asistență externă în R. Moldova, unde activează din 1992 și se axează pe trei direcții: creșterea economică; guvernare corectă și democrată; investițiile în resurse umane. În decembrie 2006, Moldova și Statele Unite au semnat un Acord de Program Preliminar (APP) cu Corporația

Provocările Mileniului în sumă de 24,7 mil. dolari SUA, care are drept scop reducerea corupției în cadrul guvernului [334, p.36].

R. Moldova a aderat la **BM** în 1992 și la Asociația Internațională pentru Dezvoltare (AID) în 1994. Din momentul aderării la BM, Moldova a beneficiat de finanțarea a 35 operațiuni, inclusiv 7 împrumuturi de ajustare BIRD și credite AID, în sumă totală de 656 mil. dolari SUA. Împrumuturile se axau inițial pe ajustarea structurală, construcția unui sector privat atât în agricultură, cât și în industrie și îmbunătățirea managementului economic și financiar în sectorul energetic. Obiectivul primordial al Strategiei de asistență pentru țară pentru anii 2005-2008 a fost de a ajuta Moldova să reducă nivelul înalt de sărăcie, concentrându-se pe următorii piloni: promovarea condițiilor pentru o stabilitate și creștere economică și crearea locurilor de muncă; îmbunătățirea accesului la serviciile, capitalul, infrastructura publică socială și minimalizarea riscurilor de mediu; îmbunătățirea guvernării sectorului public și lupta cu corupția [334, p.33]. Conform Raportului „Banca Mondială în Moldova” din martie 2006, visul BM este “o Moldova fără sărăcie” [337, p.2]. Proiectul de investiții și servicii rurale al BM în perioada anilor 2006-2007 a oferit sprijin unui număr de 194 afaceri noi create în zonele rurale [338].

R. Moldova a aderat la **FMI** în 1992. Până în prezent, R.Moldova a beneficiat de aproximativ 470 mil. dolari SUA de la FMI. În 2002, FMI a suspendat programul său anterior pentru R. Moldova, iar în mai 2006, FMI a reluat relațiile de creditare cu R. Moldova în cadrul unui PRGF cu durata de trei ani și suma finanțării aproximativ 163 mil. dolari SUA pentru a redresa impactul crizei legate de situația în sectorul de vinificație și gaze naturale. Practic imediat după aprobarea programului actual cu FMI, datoria R. Moldova față de creditorii Clubului de la Paris a fost restructurată pe baza condițiilor Houston. Programul curent al FMI are trei obiective: menținerea stabilității macroeconomice, susținerea dezvoltării sectorului financiar și reevaluarea rolului guvernului în cadrul economiei [334, p.32]. Mecanismul de finanțare pentru creșterea economică și reducerea sărăciei în R. Moldova pentru 2006-2009 a preconizat acordarea unui credit de circa 174 mil. dolari SUA [339].

R. Moldova a devenit membru al **ONU** în 1992. De atunci, un șir de Agenții ONU și-au lansat programele de asistență pentru R. Moldova. PNUD este agenția principală ONU care sprijină coordonarea activităților pentru dezvoltare ale Națiunilor Unite. Aceasta acordă consultanță în elaborarea politicilor publice și ajută la construirea unei capacități umane și instituționale care ar genera o creștere durabilă și echitabilă. Programul de țară actual al PNUD cuprinde perioada anilor 2007-2011 și vizează două domenii principale: buna guvernare și dezvoltarea regională și locală. Intervențiile specifice ale programului și-au propus drept scop modernizarea administrației publice naționale, îmbunătățirea procesului de formulare a

politicilor cu participarea sporită a societății civile, creșterea eficienței sistemului judiciar printr-un acces mai mare la justiție și respectarea drepturilor omului, consolidarea gestiunii resurselor naturale și promovarea dezvoltării locale și regionale. Bugetul acestui program cu durata de cinci ani a constituit circa 35 mil. dolari SUA [334, p.34]. Proiectul „**Oportunități mai bune pentru tineri și femei**” implementat de PNUD din R. Moldova și finanțat de Guvernele SUA și României, promovează diminuarea vulnerabilității la unele categorii sociale defavorizate. În cadrul proiectului în R. Moldova au fost înființate 9 Centre de Reintegrare Socială care asigură găzduire, în condiții apropiate de cele din familie, pentru persoane aflate în situații de risc sau criză. Între 2004-2009 de serviciile Centrelor de Reintegrare Socială au beneficiat peste 4136 de persoane social-vulnerabile, inclusiv 992 tineri au fost instruiți profesional, iar 642 au fost angajați în câmpul muncii. Cu sprijinul proiectului au fost create 7 întreprinderi sociale și 131 noi locuri de muncă. De asemenea, au fost stabilite relații de parteneriat cu 25 de întreprinderi din sectorul privat, care asigură angajarea beneficiarilor proiectului în cadrul unor companii private [340].

Biroul de Cooperare Tehnica al Germaniei (GTZ) acordă asistență R. Moldova din 1994. Programele sale sunt orientate spre modernizarea sectorului agrar din țară, îmbunătățirea situației sociale a femeilor tinere, susținerea inițierii afacerilor în anumite zone din R. Moldova.

Norvegia a oferit sprijin R. Moldova în direcția dezvoltării democratice, economice și sociale începând cu anul 1994. Asistența Norvegiei se axează în principal pe îmbunătățirea controlului la frontieră, retragerea sau distrugerea munițiilor din Transnistria, dezvoltarea statisticii, îmbunătățirea instalațiilor și instituțiilor medicale, asistență acordată copiilor cu deficiențe și combaterea tuberculozei [334, p.35].

Suedia a început să acorde asistența R. Moldova în 1996, fiind cel mai mare donator European. Scopul Agenției Suedeze pentru Dezvoltare și Cooperare (Sida) în R. Moldova este de a acorda asistență celor săraci cu scopul îmbunătățirii condițiilor de trai [341]. Pentru perioada 2007-2010, eforturile din partea Suediei s-au concentrat asupra susținerii guvernării democratice, competitivitate mai mare a zonelor rurale și mai puțină vulnerabilitate în sectorul energetic.

Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (IFAD) activează în R. Moldova din 1999, scopul prioritar fiind reducerea sărăciei prin asistență acordată dezvoltării economiei de piață în zonele rurale. Până în prezent IFAD a investit în total peste 50 mil. dolari SUA în R. Moldova. Beneficiarii direcți sunt peste 80,000 de gospodării din zonele rurale ale țării [342]. În prezent IFAD realizează următoarele programe în Moldova: Programul de Finanțare Rurală și Dezvoltare a Întreprinderilor Mici; Proiectul Revitalizării Agriculturii; Programul de Dezvoltare a Afacerilor Rurale. Programele date oferă posibilitate de dezvoltare a afacerilor prin acordare de

credite în condiții avantajoase. De asemenea, se oferă consultanța necesară pentru obținerea creditelor și dezvoltarea/inițierea afacerilor.

Banca Europeană de Reconstrucții și Dezvoltare (BERD) în R. Moldova acordă asistență sectorului privat prin investiții directe, finanțare prin intermediul băncilor și dezvoltarea aptitudinilor de afaceri. Din 2004 R. Moldova este inclusă în inițiativa BERD pentru opt cele mai sărace țări din regiune care au început timpuriu procesul de tranziție.

Organizația Internațională a Muncii (ILO) a lansat în decembrie 2008 „Programul de țară privind munca decentă” pentru R. Moldova pentru 2008-2011, care promovează munca decentă ca element cheie al programelor naționale de dezvoltare [343].

Un număr considerabil de organizații acordă ajutor umanitar pentru R. Moldova și nu doar în perioade de criză, cum ar fi secetă sau inundații, dar anual. De exemplu, începând cu anul 1989, misiunea „**Micul Samaritean**” desfășoară activități umanitare în R. Moldova, oferind suport material pentru copiii orfani din peste 40 de orfelinate de stat, pentru vârstnici care depind de această misiune în ce privește mâncarea, hainele și îmbrăcămintea necesară și pentru familii cu situații materiale dificile, ai căror copii au nevoie de mâncare, haine și materiale pentru școală. Anual, misiunea trimite în țară între 15 și 30 de containere cu alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte, echipament medical, medicamente, materiale pentru școală. Alte necesități precum legume sau cărbune pentru încălzire sunt achiziționate în R. Moldova. Zilnic peste 200 de persoane în vârstă vin la prânz la cantina misiunii „Micul Samaritean” din Chișinău pentru a primi o masă caldă [344].

De asemenea, din 1992 în R. Moldova activează **Crucea Roșie**. Această societate acordă ajutor umanitar păturilor social vulnerabile. În perioada rece a anului Crucea Roșie din țară organizează mese calde de binefacere pentru cei mai defavorizați, fie copiii, batrâni, invalizi sau pur și simplu nevoiași. În perioada octombrie 2006 – iunie 2007, în 14 orașe (Chișinău, Bălți, Basarabasca, Criuleni, Bender, Dondușeni, Glodeni, Calarași, Rezina, Ungheni, Telenești, Hîncești, Leova, Soroca) au fost deschise cantine sociale pentru persoane nevoiașe, iar numărul beneficiarilor, cărora le-au fost oferite mese calde, în 9 luni a constituit 3456 de persoane [345].

Misiunea Religioasă Catolică de Binefacere **Caritas Moldova** activează în forma juridică actuală în R. Moldova din 1995. Pe parcursul a mai mult de zece ani de activitate ea a implementat diferite proiecte, începând cu distribuția ajutoarelor umanitare trimise din vest și continuând cu proiecte de susținere a populației ca „Cărbune și lemn”, reparația orfelinatelor, „Farmacia săracilor”, deschiderea/susținerea grădinițelor de copii, organizarea vacanțelor de vară pentru copii, etc. Din anul 1999 Caritas Moldova a început implementarea proiectelor de lungă durată cum sunt Centrele social-medice, Programul de prevenire a migrației ilegale, Centre de

zi pentru copii cu nevoi educaționale speciale, spitalizarea pacienților nevoiași, dotarea spitalelor cu echipament medical, burse pentru studenți, etc. [346].

Centrul Creștin “Betania” este un orfelinat de tip familial, organizat în cadrul Bisericii Penticostale Filadelfia din Chișinău cu scopul de a oferi asistență și educație creștină într-un cadru de familie pentru copii abandonati și orfani. Copii sunt găsiți pe străzi în locurile unde cerșesc și sunt invitați la programul, care oferă masa de prânz, condiții de igienă personală, cursuri de alfabetizare, lecții biblice. În colaborare cu autoritățile locale și cu persoanele care au drept de tutelă asupra acestor copii, acești copii sunt plasați în familii de credincioși evanghelici. Copiii sunt înrolați în programul de educație al Gimnaziului Creștin “Elimul Nou”- singura școală creștină licențiată de Ministerul Educației din R. Moldova. Absolvenții Gimnaziului sunt îndrumați fie să continue studiile academice, fie să învețe o profesie. De asemenea, Centrul contribuie la găsirea unui loc de muncă adecvat pentru acești tineri. Cu acest scop a fost construită brutăria, ferma agricolă, secția de încălziminte, în plan - construirea unui atelier de tâmplărie și a unei secții pentru îmbuteliat apa minerală [347].

Fondat în iunie 2001, serviciul **ONLUS** din Moldova al **Fundației Internaționale de Ajutor și Prietenie** este o agenție ne-guvernamentală care activează pentru eliminarea sărăciei, malnutriției și a bolii. De cinci ani “părinți adoptivi” din Italia trimit bani în vederea susținerii “copiilor adoptivi” din R. Moldova. În acest mod copiii orfani, care primesc un sprijin foarte slab din partea statului, beneficiază de suport din partea “părinților lor adoptivi”, care înseamnă haine, rechizite școlare, îngrijire medicală și satisfacerea altor necesități de bază. Aproximativ 300 italieni susțin material circa 200 de copii orfani de la Gimnaziul-internat Nr.2 din Chișinău și 125 de copii de la internatul din Bălți. Doar un mic grup de entuziaști (circa 15 oameni), efectuează vizite în R. Moldova, încercând să contribuie personal la educarea și instruirea copiilor pe care i-au “adoptat” [348].

Timp de patru ani (din 2004 până 2008) programul **META (Alianța pentru Instruire și Angajare din Moldova)**, administrat de **Catholic Relief Services** cu susținerea financiară oferită de Departamentul Muncii al Statelor Unite, a ajutat femeile tinere din R. Moldova să-și creeze o bunăstare socială durabilă în și a oferit femeilor social vulnerabile locuri de munca decente, drept alternative reale plecării peste hotare. Pe parcursul perioadei de implementare, programul META a inițiat parteneriate publice-private în 11 raioane ale țării, care au generat instruire vocațională, instruire personală și angajarea la muncă garantată a peste 725 femei tinere din Moldova, cu vîrstă cuprinsă între 16 și 25 ani.

4.3. Oportunități de perfecționare a reducerii sărăciei în R. Moldova

Analiza noastră a demonstrat că pentru ca efortul de reducere a sărăciei să aibă un impact pozitiv, este extrem de important de a estima corect resursele necesare reducerii sărăciei și de a le administra eficient. Cu acest scop am elaborat un **Model de estimare a resurselor necesare reducerii sărăciei**. Atât la nivel internațional, cât și național, pentru analiza dimensiunilor fenomenului sărăcie se utilizează indicatorii Foster-Greer-Thorbecke specificați ca rata sărăciei, profunzimea sărăciei și severitatea sărăciei. Cel mai frecvent utilizat indicator al sărăciei este rata sărăciei, care arată ponderea persoanelor sărace în totalul populației.

Conform datelor BNS și Ministerului Economiei, în R. Moldova, în anii 2008-2009, rata sărăciei s-a micșorat neesențial și se menține la nivel de 26,4 % și 26,3 % corespunzător. Datele arată că în anul 2009 comparativ cu anul 2008 rata sărăciei a diminuat cu 0,1 p.p. Totodată, decalajul dintre pragul sărăciei, stabilit de BNS în baza CBGC și nivelul efectiv al cheltuielilor fiecărei gospodării sărace s-a redus cu 0.5 p.p., adică mai multe persoane au un risc sporit de a fi sărace (Tabel 4.1).

Tabelul 4.1. Evoluția ratei sărăciei și profunzimii sărăciei în R. Moldova, 2006-2009

	2006	2007	2008	2009
<i>Pragul absolut al sărăciei (lei)</i>	747,4	839,3	945,9	945,9
Rata sărăciei absolute	30,2	25,8	26,4	26,3
Profunzimea sărăciei absolute	7,9	5,9	6,4	5,9
Severitatea sărăciei absolute	3,0	2,1	2,3	2,0
<i>Pragul sărăciei extreme (lei)</i>	404,2	453,9	511,5	511,5
Rata sărăciei extreme	4,5	2,8	3,2	2,1
Profunzimea sărăciei extreme	1,0	0,5	0,5	0,4
Severitatea sărăciei extreme	0,4	0,2	0,1	0,1

Sursa: [331, p.5]

În baza metodologiei de calcul a indicatorului rata sărăciei, a numărului populației R. Moldova și a valorii ratei sărăciei, poate fi determinat că numărul persoanelor sărace în anul 2008 a constituit 942,51 mii locuitori, iar în 2009 - 937,77 mii locuitori. Astfel, în anul 2009 comparativ cu 2008, efectivul săracilor în R. Moldova s-a micșorat cu 4,74 mii locuitori. Totuși, tendința nu este foarte relevantă, deoarece semnificația indicatorului profunzimea sărăciei (valoarea procentuală a decalajului mediu dintre pragul sărăciei și nivelul efectiv al cheltuielilor fiecărei gospodării considerată săracă) s-a ameliorat neesențial. Dacă în 2008, în mediu o persoană avea nevoie de bani în proporție de 6.4% din valoarea pragului stabilit al sărăciei, atunci în anul 2009 – cu 0.5 p.p. mai puțin (sau 5.9% din valoarea pragului sărăciei). Astfel, în valoare absolută, fiecare persoană, în mediu, pentru a atinge nivelul pragului de sărăcie avea nevoie de 60,54 lei în anul 2008 și de 55,81 lei în 2009. Altfel spus, în mediu, pentru a atinge

nivelul pragului de sărăcie și a nu mai fi săracă o persoană avea nevoie de 60,54 lei în anul 2008 și 55,81 lei în 2009.

În literatura de specialitate din țară au fost încercări de a determina efortul financiar pentru a diminua numărul celor săraci [75]. Suma totală necesară pentru reducerea sărăciei (STN) se calculează ca produs dintre valoarea deficitului de consum per persoană pentru a atinge pragul sărăciei și numărul celor săraci. Astfel, pentru reducerea sărăciei în economia națională a R. Moldova, în anul 2008 erau necesare 57059337.5 lei, iar în 2009 - 52336717.7 lei (Tabel 4.2).

Tabelul 4.2. Deficitului de consum pentru a atinge pragul sărăciei în RM, 2008-2009

Anul	Pragul sărăciei	Deficitul de consum pe persoană pentru a atinge pragul sărăciei, lei	Suma totală necesară pentru efectivul de săraci, lei
2008	945,9	60,54	57059337.5
2009	945,9	55,81	52336717.7

Sursa: elaborat de autor în baza datelor CBGC, oferite de BNS al RM

Totodată, realitatea demonstrează că cheltuielile necesare pentru reducerea sărăciei depășesc valorile estimate. Aceasta se confirmă prin faptul că indicatorul profunzimea sărăciei reprezintă o valoare medie. Laureatul premiului Nobel, Amartya Sen, a propus un indicator mai adecvat al sărăciei, care reflectă gravitatea ei prin măsurarea inegalității veniturilor și distribuția diferitelor active ale societății între cei săraci. El a elaborat un indice de măsurare a sărăciei, ținând cont de bunăstarea populației, care se determină după formula (Figura 4.1):

$$I_S = R_S [I + k(1 - I)] * G^P \quad (4.1)$$

unde

- I_S – indicele Sen al sărăciei,
- R_S – rata sărăciei,
- I – coeficientul decalajului veniturilor,
- $k = \frac{q}{q+1}$, unde q reprezintă numărul celor săraci
- G^P – coeficientul de inegalitate Gini calculat pentru populația săracă.

Estimarea coeficientului decalajului veniturilor și a profunzimii sărăciei are la bază formula (Figura 4.2):

$$P_1 = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^q \left[\frac{z - y_i}{z} \right] = P_0 I \quad I = \frac{z - \bar{y}}{z} \quad (4.2)$$

unde:

- z – valoarea pragului sărăciei;
- y_i – venitul persoanei „i”;
- \bar{y} – venitul mediu al săracilor;
- I – coeficientul decalajului veniturilor.

Indicele Sen s-a calculat și pentru R. Moldova și a permis de a avea o viziune mai clară privind gravitatea fenomenului sărăciei în țară. Utilizând datele disponibile în baza CBGC din R. Moldova și

formula de calcul a *Indicelui Sen* (expusă mai sus), s-au obținut valorile acestui indicator al sărăciei la nivel național: $I_S = 12,7\%$ (în 2008) și $I_S = 12,22\%$ (în 2009).¹⁵

Luând în considerație informația deja existentă, noi ne-am propus ca scop să calculăm suma totală de cheltuieli, necesară pentru reducerea sărăciei, considerând și dimensiunea gravității ei (valoarea indicelui Sen). Rezultatele calculelor noastre arată că suma necesară realmente pentru o persoană pentru a nu mai fi săracă, este mai mare de aproximativ 2 ori decât calculele obținute doar pe baza indicatorului profunzimea sărăciei (Tabelul 4.3).

Tabelul 4.3. Deficitului de consum pe pers. pentru a atinge pragul sărăciei, R. Moldova, 2008-2009

	Pragul sărăciei absolute, lei	Profunzimea sărăciei, %	Deficitul de consum pe persoană pentru a atinge pragul sărăciei, prof., lei	Indicele Sen, %	Deficitul de consum per persoană pentru a atinge pragul sărăciei după Sen, lei
A	1	2	3 (1x2/100)	4	5 (1x4/100)
2008	945,9	6,4	60,54	12,70	120,12
2009	945,9	5,9	55,81	12,22	115,56

Sursa: elaborat de autor în baza datelor CBGC, oferite de BNS al R. Moldova

Cunoscând suma per persoană, am elaborat formula de calcul a sumei totale necesare reducerii sărăciei, ținând cont de inegalitățile dintre săraci (Figura 4.3):

$$STN_{dupa_Sen} = pragul_saraciei (lei) \frac{Indicele_SEN (\%)}{100 \%} * nr._celor_saraci \quad (4.3)$$

unde STN_{dupa_Sen} - suma totală necesară pentru reducerea sărăciei, ținând cont de inegalitățile dintre săraci.

Astfel, cheltuielile totale necesare pentru a atinge pragul sărăciei, ținând cont de inegalitățile în rândul celor săraci, vor fi egale cu: 113216,54 mii lei - pentru 2008 (Figura 4.4) și cu 113216,54 mii lei – pentru 2009 (Figura 4.5).

$$STN_{2008_dupa_Sen} = pragul_saraciei (lei) \frac{Indicele_SEN (\%)}{100 \%} * nr._celor_saraci \\ = 945.9 lei * \frac{12.7\%}{100 \%} * 942506 = 113216.54 \text{ mii lei} \quad (4.4)$$

$$STN_{2009_dupa_Sen} = pragul_saraciei (lei) \frac{Indicele_SEN (\%)}{100 \%} * nr._celor_saraci \\ = 945.9 lei * \frac{12.22\%}{100 \%} * 942506 = 108371.136 \text{ mii lei} \quad (4.5)$$

În concluzie, conform calculelor noastre, dacă se ține cont de inegalitățile existente în rândul săracilor în R. Moldova, resursele necesare pentru reducerea sărăciei sunt de cca 2 ori mai mari decât cele estimate anterior în literatura de specialitate (Tabelul 4.4).

¹⁵ Ca bază s-au considerat următoarele date. Pentru 2008: rata sărăciei la nivelul pragului absolut a constituit 26,4%, profunzimea sărăciei absolute – 6,4% și coeficientul deficitului de consum – 0,242, numărul celor săraci – 942506 persoane și coeficientul Gini pentru săraci - 0,3153. Pentru 2009: rata sărăciei la nivelul pragului absolut a constituit 26,3%, profunzimea sărăciei absolute – 5,9% și coeficientul deficitului de consum – 0,242, numărul celor săraci – 942506 persoane și coeficientul Gini pentru săraci - 0,3153.

Tabelul 4.4. Necesarul de resurse pentru reducerea sărăciei în R. Moldova, 2008-2009

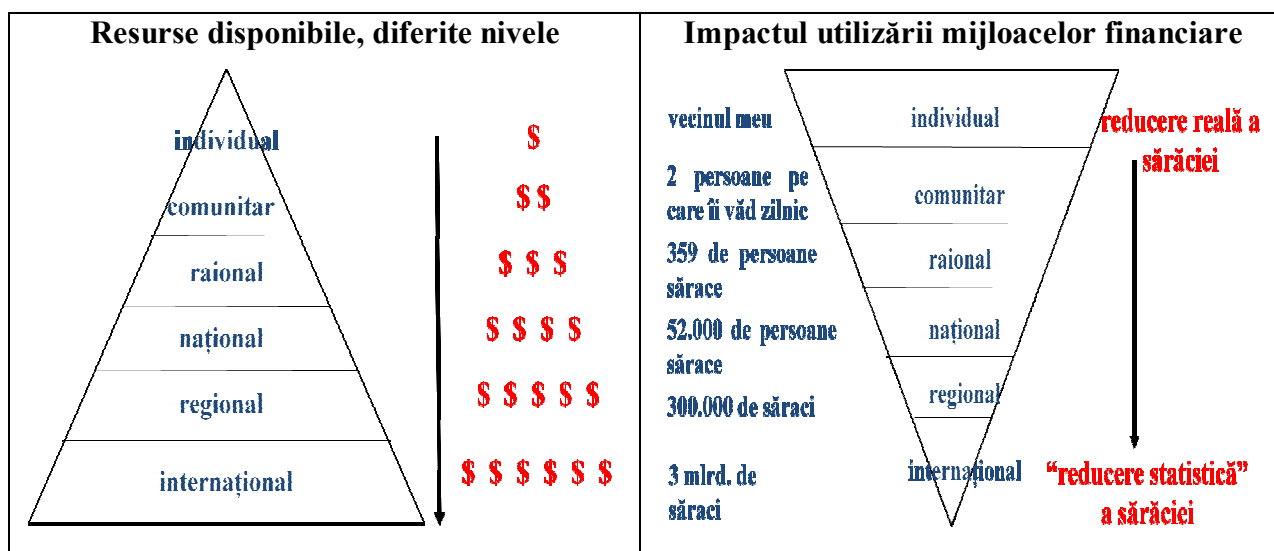
Anul	Prag sărăcie absolută, lei	Deficit de consum per persoană pentru a atinge pragul sărăciei, lei	Efectiv săraci, pers.	Suma totală necesară pentru efectivul de săraci, mii lei	Indice Sen, %	Deficitul de consum per persoană pentru a atinge pragul sărăciei după Indicele Sen, lei	Suma totală necesară pentru efectivul de săraci, considerind Indicele Sen, mii lei
A	1	2	3	4 (2x3)	5	6	7 (3x6)
2008	945,9	60,54	942510	57059,3375	12,70	120,12	113216,5399
2009	945,9	55,81	937770	52336,7177	12,22	115,56	108371,136

Sursa: calculat de autor

Modelul de estimare a resurselor necesare reducerii sărăciei, prezentat pe exemplul R. Moldova, este aplicabil pentru orice economie națională și poate contribui la creșterea gradului de exactitate a calculării volumului mijloacelor financiare, necesare de alocat persoanelor sărace.

Totodată, putem presupune că cheltuielile respective pot fi realmente mai mari, iar perioada de soluționare a sărăciei - mai îndelungată, deoarece aceste sume nu ajung tot timpul către cei săraci, în dependență de eficiența și gradul de adresabilitate a politicilor sociale. Acest lucru este evident din următorul model, elaborat de autor, care demonstrează corelația dintre eficiența politicii de eradicare a sărăciei și gradul de adresabilitate a elementelor ei.

Deoarece strategiile naționale și internaționale nu întotdeauna au un impact perceptibil asupra celor săraci, în rezultat avem doar „reducerea statistică”¹⁶ a sărăciei (Figura 4.6.)

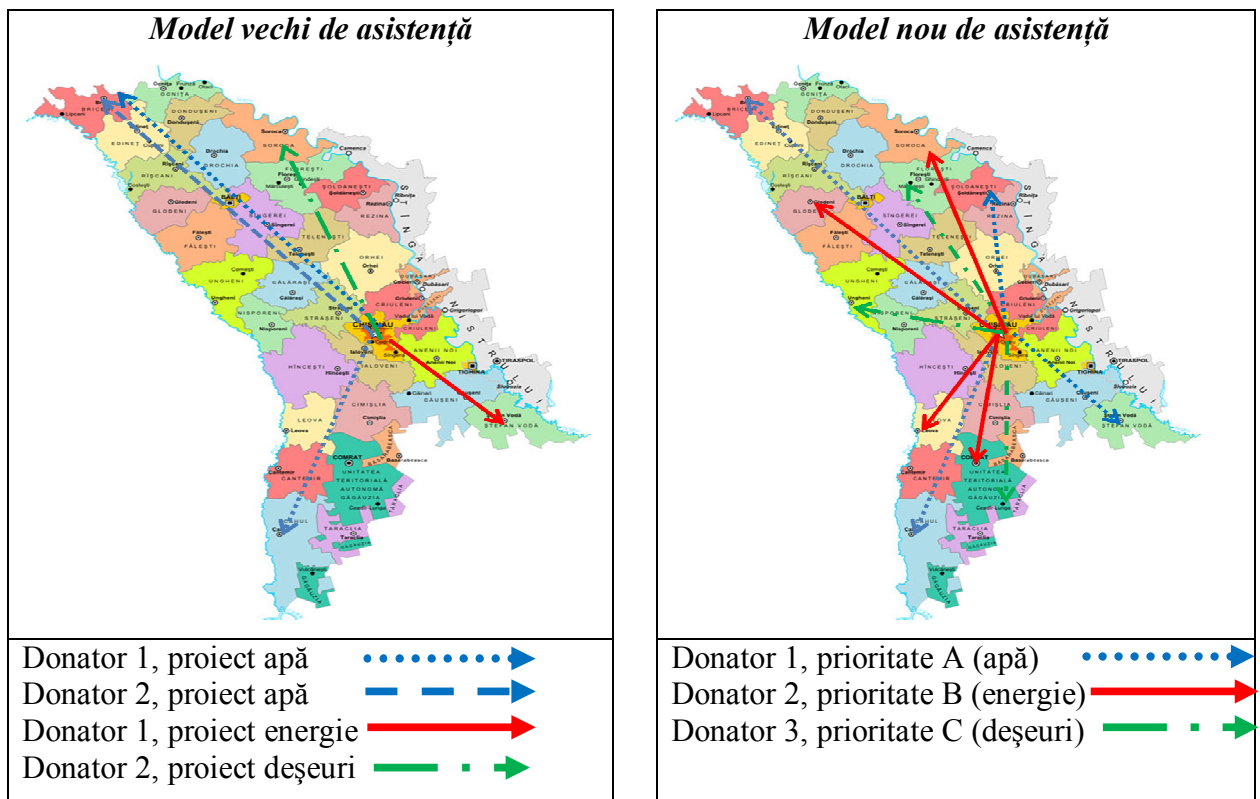

Sursa: elaborat de autor în baza datelor cercetării sociologice proprii

Fig. 4.6. Impactul eforturilor de reducere a sărăciei la diferite nivele

¹⁶ Termenul de „reducerea statistică” a sărăciei aparține autorului, Nataliei Șonțu, și se referă la faptul că în rezultatul implementării programelor orientate spre reducere a sărăciei deseori are loc nu asistență concretă persoanelor concrete, dar un șir de activități „bifate” ca fiind organizate.

Considerăm că asistența de dezvoltare internațională nu trebuie să fie fragmentară, ci toți donatorii dintr-o țară să contribuie la soluționarea problemelor prioritare și în felul acesta să reanimeze un sector concret al economiei (sau un sector geografic), cu scopul optimizării utilizării resurselor financiare oferite. Autorul propune un nou **Model de eficientizare a asistenței de dezvoltare internațională** (Figura 4.7), care a fost propus spre examinare PNUD și acceptat ca propunere pentru pregătirea RDU din 2011. Reieșind din rezultatele evaluării unei țări (care poate fi efectuată de către actorii interni și externi), guvernul elaborează strategia de dezvoltare națională. Reieșind din prioritățile țării, guvernul pregătește cerere de oferte pentru o anumită prioritate (de exemplu, îmbunătățirea sistemului național de asigurare cu apa potabilă). Asistență propusă trebuie să acopere o arie semnificativă geografică și/sau un număr considerabil de beneficiari (și nu în felul în care în prezent un donator timp de cinci ani implementează 10 micro-proiecte de reabilitare a sistemelor de asigurare cu apa potabilă amplasate în diferite părți ale țării). Donatorii interesați răspund la acest apel (țara poate fi împărțită în loturi) și înaintează ofertele sale pentru evaluare de către guvernul țării respective. Reieșind din analiza ofertelor, guvernul semnează acorduri pentru asistență cu un donator/consorțiu al donatorilor care au înaintat cea mai atractivă ofertă.

Sursa: elaborat de autor în baza datelor cercetării sociologice proprii

Fig. 4.7. Modelul de eficientizare a asistenței internaționale pentru dezvoltare

Abordarea propusă va ameliora un șir de aspecte ale asistenței internaționale de dezvoltare:

- Guvernul va avea un rol de leader și de decident în procesul de dezvoltare.
- Donatorii vor coopera între ei mai eficient.
- Resursele disponibile vor fi utilizate mai eficient, deoarece se va realiza un efort concentrat (nu “aici și acolo”, ci un efort care să soluționeze o prioritate în toată țară).
- “Practicile de succes” vor fi măsurate la un nivel mai înalt (nu la nivel de comună, dar la nivel de regiune/țară în întregime).
- Donatorii vor fi mai responsabili pentru asistență acordată.
- Gestiunea și monitorizarea derulării proiectelor va fi mai eficientă.

De asemenea, am ajuns la concluzia că un rol extrem de important în reducerea sărăciei într-un stat trebuie să aibă administrația publică locală și planurile locale de reducere a sărăciei, care vizează săraci concreți cu problemele lor specifice și concrete, cu implicarea directă a săracilor la elaborarea acestor planuri. Procesul de elaborare a planului local privind reducerea sărăciei prevede colectarea și analiza informației relevante, organizarea consultațiilor (meselor rotunde) cu toate categoriile de cetățeni dintr-o comunitate, inclusiv cei săraci. Planul local privind reducerea sărăciei va permite elaborarea unor strategii realiste de reducere a sărăciei, bazate pe necesități concrete din comunitate respectivă. Procesul de elaborare a planului local va permite identificarea resurselor disponibile și va permite alocarea lor eficientă. Planul trebuie să conțină și dispoziții clare privind monitorizarea procesului de implementare a planului. În Anexa 47 este prezentată structura **Modelului planului local de reducere a sărăciei**, elaborat de către autor.

4.4. Concluzii la capitolul 4

Reducerea sărăciei a devenit un imperativ al timpului și unul din obiectivele principale ale dezvoltării în plan mondial și național, deoarece sărăcia produce un impact extrem de distructiv la toate nivelele.

În majoritatea cazurilor resursele disponibile sunt limitate, fiind extrem de important ca și la etapa de elaborare, și la etapa de implementare a strategiilor de reducere a sărăciei, aceste resurse să fie alocate pentru activități care vor aduce impactul cel mai considerabil la îmbunătățirea situației celor săraci.

În plan internațional există numeroase exemple de bune practici în încercările de eradicare a sărăciei, dar și eșecuri în reducerea ei. Exemplele soluțiilor din diferite țări dovedesc că strategiile de reducere a sărăciei trebuie aplicate concertat la diferite nivele de adresabilitate: individual (familie), comunitate, raion, țară, regiune, plan internațional.

Pe parcursul independenței, în R. Moldova a fost întreprins un șir de eforturi cu scopul de a îmbunătăți viața unor categorii de cetățeni. Dar implementarea acestor măsuri deseori nu a fost consecventă, eficientă sau durabilă. Neavând o acoperire financiară adecvată, nu s-a produs implementarea integrală și oportună a tuturor prevederilor unor strategii, precum s- Programul Național „Satul Moldovenesc” (2005), SCERS pentru 2004-2006. Ca rezultat, o parte semnificativă a populației din țară era forțată să soluționeze problema nivelului scăzut de trai cu forțe proprii.

Totodată, practic de la proclamarea independenței, un rol important în efortul de reducere a sărăciei în R. Moldova îl au diferite organizații internaționale. BM, DFID, Biroul de Asistență Tehnică a Germaniei (GTZ), FMI, ONU ș.a periodic elaborează programe de asistență pentru țară, determină domeniile prioritare și volumul asistenței pentru reducerea sărăciei.

Din experiența internațională privind reducerea sărăciei unele exemple par a fi oportune și pentru contextul R. Moldova (de ex., programul aplicat în Chile „Solidario” pentru dezvoltarea capacităților sociale sau proiectul „Pasează darul” al Fundației Heifer Project International din România).

Reieșind din analiza situației în țară, am considerat oportună elaborarea unor modele de perfecționare a reducerii sărăciei în R. Moldova: *Modelul de eficientizare a asistenței internaționale pentru dezvoltare; Modelul de estimare a resurselor necesare pentru reducerea sărăciei; Modelul planului local de reducere a sărăciei.* Aplicarea lor poate contribui la optimizarea eforturilor orientate la diminuarea sărăciei și îmbunătățirea nivelului de trai în plan național și internațional.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

În rezultatul cercetării complexe a fenomenului sărăciei ca problemă mondială majoră, inclusiv prin studiile aplicative proprii ale autorului, a fost posibilă conturarea următoarelor **concluzii**:

1. Sărăcia reprezintă o problemă globală, cunoscută omenirii din timpuri străvechi. Și în prezent, cu ea se confruntă în diferită măsură toate statele lumii. Impactul acestui fenomen a devenit mai pronunțat odată cu intensificarea crizei economice mondiale.
2. Sărăcia este incontestabil o problemă majoră și pentru R. Moldova. În urma analizei cauzelor și efectelor sărăciei în țara noastră, se poate concluziona că ea manifestă atât trăsături comune cu fenomenul dat în alte țări, cât și particularități specifice, printre care faptul că afectează inclusiv persoane angajate în câmpul muncii, sănătoase, apte de muncă, multe din ele cu studii superioare, și chiar pe acei care dispun de valori materiale semnificative.
3. Prin cercetarea noastră, inclusiv cea aplicativă, a devenit posibil să definim că *sărăcia este imposibilitatea unei persoane de a-și satisface necesitățile de azi și probabilitatea scăzută de a le satisface în viitor. Deci, sărăcia afectează negativ durabilitatea vieții unei persoane.* Sondajul efectuat de către autor relevă că *sărăcii sunt acele persoane care au un grad de confort mult mai scăzut și, respectiv, calitatea vieții lor este mult inferioară comparativ cu alte categorii de populație. Sărăcia presupune confort scăzut în viața cotidiană a unei persoane, cauzat de lipsa (ineficiența) unor resurse, bunuri sau posibilități.*
4. În Republica Moldova sunt mulți „*săraci deghizați*”, adică *persoane, care nu dispun de venituri suficiente pentru lucruri și servicii de bază, dar cărora le este rușine să recunoască situația lor reală.*
5. Sărăcii sunt *persoane/gospodării forțați să utilizeze timpul lor neproductiv*, mare parte din el fiind irosit în activități de asigurare cu servicii de bază, ei neavând timp pentru instruire, ceea ce nu le permite să rupă *cercul vicios al sărăciei.*
6. Sărăcia este caracterizată de un șir de trăsături, sintetizate de autor în concepția „10 D”: sărăcia nu este **D**emnă; ea nu este **D**orită; **D**ezavantajează un individ sau un grup de persoane; **D**istanțează un individ/grup de persoane de alții; **D**iscriminează un individ/grup de persoane; afectează negativ **D**urabilitatea vieții; este **D**epresivă; **D**egradează un individ/grup de persoane; **D**elimitază un individ în alegerile sale; **D**eprivează un individ de nivelul adecvat de bunuri și servicii.
7. În toate arealele economice, indiferent de nivelul lor de dezvoltare, efectele sărăciei produc un impact negativ durabil asupra dezvoltării umane, în aspect economic, social, politic, cultural, ecologic, spiritual.

8. Cercetările noastre au demonstrat că **sărăcia** unei persoane diminuează potențialul ei economic, social, cultural, și în felul acesta contribuie la scăderea potențialului întregii societăți. Astfel, o țară săracă este cea care nu a valorificat potențialul ei uman și nu îl administrează eficient.

9. Cu toate eforturile întreprinse ale factorilor de decizie la nivel național, dar și a organismelor internaționale, precum stabilirea unor decenii ale Națiunilor Unite pentru eradicarea sărăciei, actualmente, în lume, persistă un șir de rezerve în eradicarea sărăciei.

10. Exemplele diferitor țări denotă elocvent că sărăcia poate fi redusă într-un anumit spațiu într-o anumită perioadă de timp, cu condiția că strategia este bine planificată, implementată calificat și monitorizată eficient. Din experiența internațională unele exemple sunt oportune și pentru R. Moldova (de exemplu, programul “Solidario”, aplicat în Chile pentru dezvoltarea capacităților sociale a familiei; proiectul „Pasează darul” al Fundației Heifer Project International din România ș.a.).

Reieșind din concluziile cercetării, prezentăm unele **recomandări** pentru diferiți actori sociali, care pot juca un rol important și astfel pot contribui la reducerea sărăciei (certIFICATE DE IMPLEMENTARE – Anexele 48-58).

Recomandări generale

1. Este important ca noțiunea de „sărăcie”, fiind recunoscută ca o încălcare a drepturilor omului, să fie inclusă în documentele de bază naționale și internaționale ca obiect specific al drepturilor omului.
2. În urma cercetării s-a stabilit că în dicționarele explicative definiția noțiunii “sărăcie” accentuează preponderent latura materială a fenomenului, celelalte fiind neglijate, ar fi oportun ca instituțiile, ce elaborează dicționare, să concretizeze definiția “sărăcie” și în alte aspecte (propunere susținută de Institutul de Lingvistică al Academiei Române).
3. Aplicarea modelelor propuse de autor (exemplificate pentru cazul R. Moldova și descrise în cap. 4), pot contribui la eficientizarea politicilor, orientate la reducerea sărăciei.

Recomandări pentru Republica Moldova

1. Pentru concordanță în utilizarea sintagmelor, folosite în legătura cu sărăcia în R. Moldova (pătură, grup, gospodărie, persoana săracă, nevoiașă, vulnerabilă, în situație de risc, în dificultate, etc.), ar fi oportun ca *BNS și alte organisme implicate în evaluarea sărăciei în R. Moldova* să concretizeze utilizarea acestor sintagme (propunere acceptată de BNS, BM, UNDP). Același lucru se referă la sintagma „nivel de trai decent”, prevăzut de Articolului 47 din Constituția țării, alți indicatori de măsurare a sărăciei utilizați în R. Moldova (coș minim de consum, minim de existență, buget minim de consum, etc), precum și noțiunea de sărăcie

absolută. Este necesar ca indicatorii de măsurare a sărăciei în R. Moldova să includă, de asemenea, disponibilitatea locuinței și resurselor pentru achitarea serviciilor comunale și reparații. Este necesară corelarea indicatorilor utilizați cu garanții din partea statului (salariul minim garantat decent, bugetul global garantat, etc) și cu asistența socială acordată.

2. *Guvernul și Parlamentul Republicii Moldova* să asigure echitatea socială, revizuire salarilor și pensiile diferitor categorii de persoane cu scopul de a evita discrepante extreme în nivelul salariilor și pensiilor din țară (propunere acceptată de Parlamentul R. Moldova).

3. Să nu existe cheltuieli „confidențiale” a banilor publici; cei acuzați de cheltuieli nejustificate a banilor publici să răspundă în fața legii, iar astfel de situații să fie mediatizate pe larg (propunere acceptată de Guvernul R. Moldova).

4. E necesară asigurarea tuturor cetățenilor din R. Moldova cu servicii de bază elementare, precum apa potabilă, apa caldă, gaz, încălzire în locuință, ce va permite celor săraci să utilizeze timpul lor mai eficient, în activități productive și/sau în activități educaționale.

5. Îndemnizațiile pentru îngrijirea copilului necesită majorare până la nivel decent, ca să acopere nevoile copilului, iar persoanele care îngrijesc copii până la vârsta de 3 ani să beneficieze de o poliță de asigurare medicală gratuită (propunere acceptată de Parlamentul R. Moldova).

6. De asemenea, se recomandă să fie revizuite condițiile de primire și cuantumul ajutorului de șomaj, care în prezent nu asigură acoperirea necesităților de bază ale șomerului. De exemplu, la sfârșitul anului 2011 minimum de existență în R. Moldova a fost egal cu 1386 lei, pe când ajutorul de șomaj a constituit în mediu 945 lei.

7. E necesară reformarea sistemului de justiție al R. Moldova, cu scopul de a reduce numărul acuzațiilor (și respectiv, obligațiunilor financiare) din partea CEDO împotriva statului, și astfel, redirecționarea unor mijloace considerabile spre nevoile celor săraci. În perioada 1 noiembrie 1998 – 1 octombrie 2008, împotriva R. Moldova au fost aprobate 126 de decizii, conform cărora țara trebuie să achite approx. 18 mil. de euro.

8. *Parlamentul R. Moldova* ar trebui să revadă participarea țării în diferite structuri internaționale cu scopul de a eficientiza utilizarea mijloacelor, pe care le implică apartenența la ele.

9. *Parlamentul R. Moldova* să stabilească un mecanism eficient privind despăgubirea averii persoanelor deportați/represați și să satisfacă cererile acestor persoane/urmașilor lor privind restituirea averii lor confiscate/naționalizate (achitarea compensațiilor) - propunere acceptată de Parlamentul R. Moldova.

10. Pentru a asigura echitate față de investițiile făcute de către cetățeni în contul SA „Moldovagaz” pentru extinderea gazoductelor, se recomandă emiterea acțiunilor de către SA

„Moldovagaz” în valoarea investițiilor făcute de către persoane fizice și distribuirea lor printre „cetățeni-investitori”.

11. *Misiunile diplomatice* ale țărilor care oferă programe educaționale pentru R. Moldova să mențină legătura cu absolvenții programelor respective, pentru a-i motiva să aplice, la întoarcere în R. Moldova, experiența obținută, iar contractele să stipuleze clauze de întoarcere la finisarea programului (proapse misiunilor diplomatice acreditate în R. Moldova).

12. *Organizațiile internaționale* din țară să fie obligate să respecte Codul Muncii din R. Moldova, în mod special prevederile legate de asigurarea medicală și concediul de maternitate al angajaților, aceasta fiind o condiție obligatorie de desfășurare a activității lor pe teritoriul R. Moldova.

13. *Administrația publică locală* să coordoneze eforturile privind prevenirea și reducerea sărăciei la nivel local, ca aceste eforturi să nu fie dublate sau să fie scăpate din vedere unele zone geografice sau unele segmente demografice. E necesar să crească importanța planurilor locale (comunitare, raionale, regionale) de eradicare a sărăciei într-un anumit segment geografic, cu implicarea nemijlocită a celor săraci la elaborarea lor.

14. *Sectorul privat* din R. Moldova să fie motivat să creeze locuri de muncă în mod special pentru persoane sărace (inclusiv cu program redus sau cu un program flexibil de muncă, de exemplu, pentru mame cu copii mici); să conlucreze mai eficient cu instituții de învățământ (programe de stagiere, programe de cercetare, etc); în activitățile sale să fie ghidat de principiile responsabilității sociale. Un astfel de comportament poate fi stimulat prin instrumente fiscale. Companiile care prestează servicii publice să activeze mai eficient, altfel pierderile lor sunt acoperite de către consumatori finali, inclusiv de persoanele sărace (de exemplu, Apa-Canal, Termocom, etc.).

15. *Companiile de asigurare* din țară ar putea să revizuiască pachetele sale de servicii și politica de plată a despăgubirilor, încât să nu se eschiveze de la plata cuvenită celor asigurați (propunerea a fost acceptată de către compania de asigurări ASITO). De asemenea, ele ar putea să manifeste un comportament social responsabil și să ofere pachete persoanelor/familiilor în situații dificile, inclusiv celor săraci.

16. *Sectorul bancar* să elaboreze programe de susținere a păturilor vulnerabile (de ex., creditarea persoanelor sărace în condiții avantajoase), strategii orientate spre utilizarea productivă a remitențelor (de ex., conturi speciale pentru cei care trimit remitențe), deschiderea conturilor cu destinație specială pentru susținerea celor nevoiași (propunere acceptată de Moldindconbank).

17. *Mass-media* din țară să țină în vizor și să reflecte sistematic mersul implementării strategiilor de reducere a sărăciei în R. Moldova și să atragă mai multă atenție autorităților asupra

problemelor cu care se confruntă cei săraci. De asemenea, să atragă mai multă atenție viciilor sociale, inclusiv efectelor negative ale consumului excesiv de alcool și tabagismului.

18. *Societatea civilă* să facă lobby mai activ pentru respectarea drepturilor omului, în mod special a clauzelor care fac referință la nivelul de trai și să promoveze conceptul „cultura bugetului personal” pentru îmbunătățirea culturii evidenței financiare la nivel de familie.

19. Principiile biblice (creștine) a vieții de zi cu zi trebuie promovate mai larg în societate prin intermediul instituțiilor religioase, mass-media și organizațiilor non-guvernamentale.

20. Aplicarea modelelor noi, propuse și argumentate de către autor pe exemplul Republicii Moldova, dar posibil de aplicat în orice economie națională:

- ***Model de estimare a resurselor necesare reducerii sărăciei:*** poate contribui la creșterea gradului de exactitate a calculării volumului mijloacelor financiare necesare pentru ameliorarea situației celor săraci dintr-o țară.

- ***Model de eficientizare a asistenței internaționale pentru dezvoltare,*** cu scopul de a optimiza utilizarea resurselor financiare oferite sub formă de asistență internațională pentru dezvoltare. Considerăm că ea nu trebuie să fie fragmentară, ci toți donatorii dintr-o țară trebuie să-și cumuleze eforturile ca să contribuie la soluționarea unei probleme prioritare și în felul acesta să reanimeze un sector al economiei, sau un sector geografic concret, sau o problemă concretă. Modelul respectiv a fost propus spre examinare către UNDP și a fost luat în considerație pentru pregătirea RDU din 2011, publicat anual de către UNDP.

- ***Model de plan local de reducere a sărăciei:*** reieșind din concluzia că administrația publică locală poate contribui cel mai eficient la reducerea sărăciei, autorul propune un model de plan local de reducere a sărăciei, elaborat cu implicarea celor săraci din localitatea respectivă.

Totodată, expunem ferma convingere că orice problemă, inclusiv eradicarea sărăciei, poate fi soluționată doar prin efortul susținut al tuturor actorilor vizați - de la stat până la individ în parte. În acest sens, pentru a contribui la reducerea sărăciei, autorul prezentei cercetări a înaintat propuneri concrete unor astfel de actori, gășind înțelegerea și susținerea lor (fapt demonstrat și prin lista certificatelor de implementare a propunerilor, anexată la teză). În acest mod am încercat să ne aducem aportul personal la soluționarea problemei sărăciei în cazul concret al R. Moldova.

BIBLIOGRAFIE

1. Shah A. Poverty Facts and Stats. <http://www.schnr-specimen-shells.com/Inequality.html> (vizitat 18.06. 2010).
2. 2012 World Hunger and Poverty Facts and Statistics.
<http://www.worldhunger.org/articles/Learn/world%20hunger%20facts%202002.htm> (vizitat 06.05.2012).
3. UN. Millennium Development Goals Report 2007. New York, 2007, 36 p.
4. Government of the Republic of Moldova. Report on the evaluation of the national development strategy implementation during period 2009 – 2010. Chisinau, 2010. 93 p.
5. Government of Republic of Moldova. Report on the evaluation of the national development strategy implementation during period 2009 – 2010. Chisinau, 2010. 93 p.
6. WB, Moldova Country Brief 2006, <http://www.worldbank.org/md> (vizitat 25.08.2010).
7. Institutul de Politici Publice. Barometrul Opiniei Publice.
<http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=156> (vizitat 23.07.2010).
8. Natalia Sontu. În: Consolidated Reply: Identifying the theme for the Human Development Report 2011, UNDP, p. 26-27.
http://hdr.undp.org/en/nhdr/networks/replies/HDR2011_Consolidated_Reply_EN.pdf (vizitat 25.08.2010).
9. Corsi J., Blackwell K. Democrats' War on Poverty Has Failed. 06.09.2006,
<http://www.humanevents.com/article.php?id=16860> (vizitat 27.07.2010).
10. Всемирная история экономической мысли. Москва: Мысль, 1987, 1 том, 115 стр.
11. Cohen, M. Poverty and Charity in the Jewish Community of Medieval Egypt.
<http://www.pupress.princeton.edu/chapters/i8049.html> (vizitat 28.08.2010).
12. Iceland J. Poverty in America. Handbook, chapter 2. University of California Press, 2003. 220 p.
13. Wikipedia. Benjamin Seebohm Rowntree.
http://en.wikipedia.org/wiki/Benjamin_Seebohm_Rowntree (vizitat 23.07.2010).
14. Fearon D. Charles Booth: Mapping London's Poverty. 1885-1903
<http://www.csiss.org/classics/content/45> (vizitat 12.07.2010).
15. Raț C. Politicile sociale ca răspunsuri instituționalizate la probleme sociale, material didactic
16. Booth Ch. Life and Labour of the People in London. Final Volume, Notes on Social Influences and Conclusion, New York, AMS Press, Inc., 1970

17. Hunter R. Poverty. 1904, <http://www.spartacus.schoolnet.co.uk/USAhunterR.htm> (vizitat 03.05.2010).
18. Nurkse R. Problems of capital formation in underdeveloped countries. Oxford: Basil Blackwell, 1953. 163 p.
19. Constantin C. România, liberă în viitor. Cultura sărăciei, <http://www.romanalibera.com/articole/articol.php?step=articol&id=1607> (vizitat 23.07.2010).
20. Hanson F. Allan. How Poverty Lost Its Meaning. În: Cato Journal, Volume 17, Number 2, Fall/Winter 1997.
21. WB. Pages from World Bank History - Bank Pays Tribute to Robert McNamara. <http://www.worldbank.org> (vizitat 13.08.2010).
22. Townsend P. Poverty in the UK: A survey of household resources and standards of living. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1979. 1216 p.
23. Blacksacademy, Definitions of Poverty, December 2002
24. World Commission on Environment and Development. Report of the World Commission on Environment and Development: Our Common Future, A/RES/42/187, 11 December 1987
25. Uchitelle L. How to Define Poverty? Let Us Count the Ways. În: New York Times Newspaper, May 26, 2001
26. Barber C. Notes on Poverty and Inequality. Oxfam International, Background Paper, 2008.
27. Ravallion M. Poverty Comparisons, A Guide to Concepts and Methods. World Bank, Living Standards Measurement Study, Working Paper 88, Washington D.C, February 1992
28. Atkinson A. B. Poverty in Europe. USA: Wiley-Blackwell, 1998. 183 p.
29. Osmani S.R. Evolving Views on Poverty: Concept, Assessment and Strategy. În: ADB, Poverty and Social Development Papers, No. 7, July 2003. 33 p.
30. Sachs J. The End of Poverty: Economic Possibilities for Our Time. Penguin Press, 2005. 416 p.
31. Expert-Group on Poverty Statistics, Rio Group, Compendium of Best Practices in Poverty Measurement, Rio de Janeiro, September 2006. 157 p.
32. Collier P. The Bottom Billion: Why the Poorest Countries are Failing and What Can Be Done About It. London: Oxford University Press, 2008. 224 p.
33. Motîli N. Two Faces of the Coin: Poverty and Corruption. În: Materialele sesiunii internaționale de comunicări științifice studențești "ECO-STUDENT 2007", ediția a II, 25-27 mai 2007, România, Tîrgu-Jiu: "Academica Brîncuși", 2007.
34. UNDP. Human Development to Eradicate Poverty. Human Development Report, Oxford University Press, 1997. 245 p.

35. Корчагина И., Овчарова Л. Система индикаторов уровня бедности в переходный период в России. Научный доклад, 98/04, М.: РПЭИ, 1999. 61 стр.
36. Zamfir C. (coordonator). Dezvoltare comunitară și strategii antisărăcie. București: Expert. 2000. 560 p.
37. Mihăilescu A. Minimul de trai decent. Corespondență cu un cititor. În: Calitatea vieții, Nr. 1-2, 2005, Editura Academiei Române, p. 155-160.
38. Voicu B. Calitatea vieții. Cât de săraci sunt românii: abordări subiective și consensuale. În: Calitatea Vieții, XVII, nr. 1-2, 2006.
39. UN. Realization of Economic, Social and Cultural Rights. Final report on human rights and extreme poverty. Commission on Human Rights, E/CN.4/Sub.2/1996/13, 28 June 1996
40. UN Economic and Social Council, Committee on Economic, Social and Cultural Rights. Poverty and the International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights. E/C.12/2001/10, www.unhchr.ch/development (vizitat 23.07.2010).
41. WB, Etools, <http://info.worldbank.org/etools/docs/library/103074/ch8.pdf> (vizitat 23.07.2010).
42. Săptămâna Financiară, Ultima strigare la bani în zonele defavorizate, 11 mai 2007, <http://www.sfin.ro> (vizitat 22.08.2010).
43. Huges M. Liverpool heads list of the most deprived areas of England. În: Independent, 2 May 2008, <http://www.independent.co.uk> (vizitat 12.09.2010).
44. University of Otago, Socio-economic Deprivation Index update, 19 November 2007, http://www.otago.ac.nz/news/news/2007/19-11-07_press_release.html (vizitat 23.07.2010).
45. Public Papers of U.S. Presidents, Lyndon B. Johnson, 1963-1964, Washington: G.P.O., 1965. <http://www.lbjlib.utexas.edu> (vizitat 05.06.2010).
46. Schwartz, J. E., Freedom reclaimed: Rediscovering the American vision, 2005, Baltimore, John Hopkins University Press, 264 p.
47. Dicționarul limbii române moderne, Editura Academiei Republicii Populare Române, 1958
48. Dicționarul explicativ al limbii române, 1996, <http://www.dictionare.org/dex-online/> (vizitat 05.06.2010).
49. Enciclopedia Britannică Online, <http://www.britannica.com> (vizitat 22.08.2010).
50. Словари и энциклопедии он-лайн, <http://www.diclib.com/> (vizitat 22.08.2009).
51. OECD, Development Co-operation Directorate, <http://www.oecd.org> (vizitat 22.08.2010).
52. Wolfensohn J. D. The Challenge: Reducing poverty. WB, http://www.worldbank.org/progress/reducing_poverty.html (vizitat 22.08.2010).

53. European Commission. Joint Report on Social Inclusion. Brussels, 2004, <http://www.age-platform.org> (vizitat 22.08.2010).
54. Barber C. Notes on Poverty and Inequality. Oxfam International, Background Paper, 2008.
55. UNDP. Overcoming Human Poverty, Poverty Report, 2000. 144 p.
56. Mehrotra S. Job Law with Right to Information can Cut Poverty in India. În: Poverty in Focus, UNDP. June 2006, p.13-14.
57. European Commission, Joint Report on Social Inclusion, Brussels, 2004, <http://www.age-platform.org> (vizitat 22.08.2010).
58. ILO. Employment, Productivity and Poverty Reduction. World Employment Report 2004-05. 7 December 2004. 272 p.
59. UNFPA, The Case for Investing in Young People as part of a National Poverty Reduction Strategy, Reference Notes on Population and Poverty Reduction
60. JICA, <http://www.jica.go.jp/english/global/pove/initiatives.html> (vizitat 06.07.2010).
61. OECD, Promoting Pro-Poor Growth, Policy Guide For Donors, 2006
62. Osmani S.R. Evolving Views on Poverty: Concept, Assessment and Strategy. În: ADB, Poverty and Social Development Papers, No. 7, July 2003
63. IMF. Republic of Armenia: Poverty Reduction Strategy Paper. Country Report No. 03/362. November 2003.
64. Government of Republic of Tajikistan. Poverty Reduction Strategy Paper, June 2002.
65. UNDP. Towards Alleviating Human Poverty 2000–2002. Human Development Report, Hungary, 2003.
66. Азербайджанская Республика. Государственная Программа по Сокращению Бедности и Экономическому Развитию 2003-2005. Баку, 2003
67. Government of Serbia. Poverty Reduction Strategy paper. <http://www.prsp.sr.gov.yu/engleski/staje.jsp> (vizitat 06.07.2010).
68. Government of Albania. National Strategy for Socio-Economic Development, Medium-term Program of the Albanian Government. Growth and Poverty Reduction Strategy 2002-2004. November 2001.
69. IMF. Bosnia and Herzegovina, Poverty Reduction Strategy Paper - Mid-Term Development Strategy. Country Report No. 04/114, April 2004.
70. ADB. Fighting Poverty in Asia and the Pacific: The Poverty Reduction Strategy, Policies and Strategies. January 2004.
71. Zambia Ministry of Finance and Economic Development. Interim Poverty Reduction Strategy Paper. July 7, 2000.

72. Biblia, <http://biblia.ro/> (vizitat 06.07.2010).
73. Islamic Relief UK, Some Islamic Perspectives on Poverty and Debt, http://www.islamic-relief.com/Uk/poverty_debt.htm
74. Buddhist Digital Library & Museum, David Loy, Buddhism and Poverty, <http://ccbs.ntu.edu.tw> (vizitat 06.07.2010).
75. Livîţchi O. Eradicarea sărăciei: concepte și strategii. Monografia. Inst. de Econ., Finanțe și Statistică, Acad. de Științe a Moldovei. Chișinău: Complexul Ed. al IEFȘ, 2011, 196 p.
76. Rojco, A. Monitoringul sărăciei populației din Moldova, ICȘITE, 2000. 59 p.
77. Șonțu N. Analiza fenomenului sărăciei în contextul legislației din R. Moldova. În: Studia Universitatis. Seria Științe exacte și economice. Chișinău, 2009, nr.2(22), p. 246-253.
78. Whelan Ch. T., Layte R., Maître B. Poverty, Deprivation and Time: A Comparative Analysis of the Structuring of Disadvantage. EPAG Working Paper 2003-48. Colchester: University of Essex, September 2003.
79. UNSD. Handbook on Poverty Statistics: Concepts, Methods and Policy Use. December 2005, chapter 4.
80. UN. Report of the World Summit for Social Development, A/CONF.166/9, Denmark, Copenhagen, 6-12 March 1995.
81. Gordon D. Indicators of Poverty & Hunger. Expert Group Meeting on Youth Development Indicators. New York, United Nations, December 12 – 14, 2005.
82. WB, James D. Wolfensohn, The Challenge: Reducing poverty, http://www.worldbank.org/progress/reducing_poverty.html (vizitat 06.07.2010).
83. Institutul Național de Statistică, România, Metodologia privind sistemul indicatorilor de incluziune socială
84. Stănculescu, M., Dicționarul de sărăcie, Coș de bunuri și servicii, 2003, http://www.iccv.ro/romana/dictionar/manu/manu_cos.htm (vizitat 06.07.2010).
85. Expert-Group on Poverty Statistics, Rio Group, Compendium of Best Practices in Poverty Measurement, Rio de Janeiro, September 2006
86. Lanjouw J. Demystifying Poverty Lines. UNDP, Discussion Paper. New York, 2000.
87. OECD, http://www.oecd.org/home/0,2987,en_2649_201185_1_1_1_1_1,00.html (vizitat 06.07.2010).
88. Băcanu M.. Inegalități economice în lumea contemporană. Romania, București, 2007.
89. Townsend P. Poverty in the UK: A survey of household resources and standards of living. University of California Press, Berkeley and Los Angeles, 1979. 1216 p.
90. European Anti-Poverty Network, Ireland, Lisbon Strategy, <http://www.eapn.ie/policy/55>

91. Voicu B. Calitatea vieții. Cât de săraci sunt românii: abordări subiective și consensuale. În: Calitatea Vieții, XVII, nr. 1–2, 2006
92. Filipino Report Card on Pro-Poor Services. Report No. 22181-PH, Philippines, May 30, 2001
93. WB, Etools, <http://info.worldbank.org/etools/docs/library/103106/ch2.pdf> (vizitat 06.07.2010).
94. Nationsonline.org. First, Second and Third World, http://www.nationsonline.org/oneworld/third_world_countries.htm (vizitat 06.07.2010).
95. World Economic Forum, Global Competitiveness Report 2008-2009
96. Helgeson K. L. LICUS Program. În: Briefing No. 2, UICIFD, March 22, 2006.
97. Motîli N. Fragile States and Their Characteristics. În: Studia Universitatis. Seria Științe exacte și economice. Chișinău, 2008, nr. 8 (18), p. 134-138.
98. UN Statistics Division, Composition of macro geographical (continental) regions, geographical sub-regions, and selected economic and other groupings, 17 October 2008, <http://unstats.un.org/unsd/methods/m49/m49regin.htm> (vizitat 06.08.2010).
99. UNDP, <http://hdr.undp.org/reports/> (vizitat 06.07.2010).
100. United Nations-OHRLLS. Criteria for the identification of the LDCs, <http://www.un.org/special-rep/ohrlls/ldc/ldc%20criteria.htm> (vizitat 06.07.2010).
101. WTO, Understanding the WTO: the Organization, Least-developed countries, http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/org7_e.htm (vizitat 06.07.2010).
102. IMF, World Economic Outlook. Country Composition of WEO Groups. September 2006, <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2006/02/data/groups.htm> (vizitat 06.07.2010).
103. Pangestu M., Sachs J., Millenium Project, Interim Report of Task Force 1 on Poverty and Economic Development, February 10, 2004.
104. Wikipedia, Quality-of-Life Index, http://en.wikipedia.org/wiki/Quality-of-life_index (vizitat 09.08.2010).
105. Eurekalert, University of Leicester produces the first-ever “world map of happiness”, 27 iulie 2006, http://www.eurekalert.org/pub_releases/2006-07/uol-uol072706.php (vizitat 09.08.2010).
106. Basa.md, Republica Moldova se află pe locul 88 într-un clasament al țărilor slabe, în curs de dezvoltare, 27.02.2008, <http://www.basa.md/> (vizitat 09.08.2010).
107. Euroblog, Chișinăul, “perdantul Europei”, 08 ianuarie 2007, http://vpopovici.blogspot.com/2007_01_01_archive.html
108. World Economic Forum, Global Competitiveness Report 2008-2009

109. Euroblog, Freedom House: Moldova este o tara partial libera, iar Transnistria - o regiune unde libertatea nu exista, 19/01/07, <http://vpopovici.blogspot.com/> (vizitat 09.08.2010).
110. Bertelsmann Stiftung, Moldova Country Report, 2008
111. International Living, <http://www.il-ireland.com/il/qofl2008/>
112. Moldova.org, Moldovenii - printre cei mai nefericiti oameni din lume, 20 Mai 2008, <http://social.moldova.org/> (vizitat 09.08.2010).
113. Moldova.org, Republica Moldova continuă să figureze în lista țărilor cu riscuri politice sporite, 27 Februarie 2008, <http://politicom.moldova.org/> (vizitat 19.08.2010).
114. Информационное агентство „Новости гуманитарных технологий”, Опубликован четвертый по счету рейтинг недееспособных государств мира - Failed States Index 2008, 1.07.2008, <http://gtmarket.ru/news/state/2008/07/01/1736> (vizitat 19.10.2010).
115. Unimedia, Moldova este la coada clasamentului unui top al țărilor lumii după nivelul de prosperitate, 22 februarie 2009, <http://www.unimedia.md/?mod=news&id=9577> (vizitat 19.10.2010).
116. Global Finance Magazine, <http://www.gfmag.com> (vizitat 19.10.2010).
117. Wikipedia, Analfabetism funcțional, http://ro.wikipedia.org/wiki/Analfabetism_func%C8%9Bional (vizitat 19.10.2010).
118. Semnele Timpului, Anca Porumb, Analfabetismul funcțional – o carie a civilizației, martie 2009, <http://www.semneletimpului.ro/> (vizitat 19.10.2010).
119. Fotopoulos T. The „elimination” of poverty. În: International Journal of Inclusive Democracy, vol. 4, No.1, January 2008.
120. WB, <http://www.worldbank.org/poverty> (vizitat 19.10.2010).
121. BNS. Notă cu privire la Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice 2006. septembrie 2007.
122. Mihăilescu A. Minimul de trai decent. Corespondență cu un cititor. În: Revista Calitatea vieții, Nr. 1-2, 2005.
123. UNECE. Informal Inter-Agency Regional Consultations on the Measurement of Employment and of Poverty in Countries in Transition in Central and Eastern Europe and the CIS. Final Report, Geneva, 5 July 2002.
124. Palma J., Urzua R. Anti-poverty policies and citizenry: The “Chile Solidario” experience. În: Management of Social Transformation Policy Papers, UNESCO, No. 12, 2005.
125. WB, Millennium Development Goals Map: Charting Progress toward a Better World, 2009, <http://go.worldbank.org/GQXIWINE20> (vizitat 03.05.2011).
126. UN. The Millennium Development Goals Report. UN, New York, 2007. 37 p.

127. HG R. Moldova Nr. 902 din 28.08.2000, aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimumului de existență
128. Lege Nr. 295 din 21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011, MO Nr. 18-20 din 29.01.2008
129. BNS, <http://www.statistica.md> (vizitat 05.05.2012).
130. BNS. Notă cu privire la Cercetarea bugetelor gospodăriilor casnice 2006. septembrie 2007.
131. UNDP. Overcoming barriers: Human mobility and development, Human Development Report 2009, UN, 2009. 217 p.
132. IDIS Viitorul. De ce creșterea economică nu presupune neapărat reducerea nivelului de sărăcie? Cruc O. 21.11.2008, <http://www.viitorul.org/> (vizitat 03.05.2011).
133. Expert-Grup. Realitatea Economică, publicație lunară de analize și prognoze, Nr. 4, iunie 2008.
134. Institutul de Politici Publice, Barometrul de Opinie Publică, <http://www.ipp.md/lib.php?l=ro&idc=156> (vizitat 03.05.2011).
135. Guvernul R. Moldova. Raport anual de evaluare a implementării Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei în 2006, 2007
136. HG R. Moldova Nr. 460 din 27.06.1993 cu privire la aprobarea Modulii provizoriu de determinare și calculare a bugetului minim de consum
137. Banca Socială din R. Moldova. Situația macroeconomică din Moldova în anul 2004, <http://www.socbank.md/rom/> (vizitat 07.05.2010).
138. BNS. Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2006. Rezultatele cercetării bugetelor gospodăriilor casnice. Chișinău 2008
139. HG R. Moldova Nr. 902 din 28.08.2000, aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimumului de existență
140. HG R. Moldova Nr. 564 din 14.06.2000 cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei, MO Nr. 070 din 22.06.2000
141. Timpul, Moldova cu salarii minime, minime de tot, Nr. 620, 4 mai 2007.
142. HG Nr. 422 din 08.04.2003 privind aprobarea Programului Național Social “Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003 – 2008, Monitorul Oficial Nr. 073 din 18.04.2003
143. Filat V. Acces sporit la locuințe și fond locativ îmbunătățit. 2007, <http://www.filat2007.md/oferta.php?d=6> (vizitat 03.05.2011).
144. Codul Muncii, Parlamentul R. Moldova, Nr. 154-XV, adoptat 28.03.2003, MO Nr. 159 din 29.07.2003

145. Economica.md. Salariu minim în Uniunea Europeană. 27 septembrie 2007, <http://www.economica.md> (vizitat 03.05.2011).
146. Guvernul R. Moldova, Primul Raport Național, Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în R. Moldova, iunie 2005.
147. Guvernul R. Moldova, Planul Național de Dezvoltare pe anii 2008-2011.
148. EBRD, About the Early Transition Countries Initiative, <http://www.ebrd.com/country/sector/etc/about.htm> (vizitat 03.05.2011).
149. WB, Moldova Country Brief 2006, <http://www.worldbank.org/md> (vizitat 03.05.2011).
150. Корчагина, И., Овчарова, Л., Научный доклад 98/04, Система индикаторов уровня бедности в переходный период в России
151. Cuvînt Bun, Basarabia, foamea din '47 și deportările, http://us.geocities.com/cuvant_bun/basarabia.htm (vizitat 03.05.2011).
152. PNUD, Raportul Național de Dezvoltare, Moldova, 2003.
153. WB. Moldova: Moving to a Market Economy, Country Study, March 1994, 107 pp.
154. WB. Moldova after the Global Crisis: Promoting Competitiveness and Shared Growth. Report No. 55195-MD. April 4, 2011, p.7.
155. Carasciuc L. Corruption and Quality of Governance: Case of Moldova, 2002
156. Prohnițchi V. Tranziția: retrospective și perspective. În: Reformele economice, ADEPT.
157. Cornia G. A. Poverty, Inequality and Policy Affecting Vulnerable Groups in Moldova. UNICEF Innocenti Research Center, decembrie 2006. 73 p.
158. FES. Ioniță V., Sistemul energetic al R. Moldova. http://fes.md/fa-economic_development2.html (vizitat 15.05.2011).
159. HG R. Moldova Nr. 867 din 29.12.1995 cu privire la măsurile de bază pentru realizarea în 1996-1997 a Programului de activitate a Guvernului R. Moldova pentru anii 1994-1997, MO Nr. 020 din 04.04.1996
160. Guvernul R. Moldova, Raportul privind impactul SCERS în opinia cetățenilor, ianuarie 2007
161. Stiglitz J. E. Democratizing the International Monetary Fund and the World B. În: *Governance*, 16(1), January 2003, pp.111-139.
162. Weeks J. Moldova's Middle Income „Mistaken Identity”: The Severe Income and Human Development Costs. În: Country Study, International Poverty Centre, Nr. 11, October 2007.
163. Serviciul Fiscal de Stat al R. Moldova. <http://www.fisc.md/ro/planuri/cadrul/> (vizitat 15.05.2011).

164. OECD. 2008 Survey on Monitoring the Paris Declaration. Vol. 2 Country Chapters, Moldova, September 2008, Preliminary copy
165. Prohnițchi V. Problema datoriei externe. În: Moldova Azi, 20 februarie, 2002, <http://www.azi.md/news?ID=17883> (vizitat 15.05.2011).
166. Tăbîrță V. Reforma administrativ-teritorială în Republica Moldova: între centralism și descentralizare. În: Moldoscopie (Probleme de analiză politică), partea XXIV, USM, Chișinău, 2004.
167. Business Consulting Institute, IDIS „Viitorul”. Reforma teritorială din Moldova: costurile unui experiment. Februarie 27, 2003, <http://www.iatp.md/viitorul/com05.htm>
168. Centrul Național pentru Așezările Umane „Habitat Moldova Center”. Raportul de Stare a Națiunii, Moldova Regională, Dezvoltare Urbană, 09.04.2008
169. Railean D. Milioane publice: 666 cazuri de risipă = 9 cauze penale. În: Ziarul de Gardă, Nr. 190, 31 iulie 2008.
170. Țurcanu A. Fondul de rezervă al guvernului, „lampa lui Aladin” a partidului lui V. Voronin, În: Timpul, Nr. 563, 26 ianuarie 2007.
171. Info-Prim Neo, Moldova este printre primele 12 țări cu cele mai multe cereri la CEDO, 30 octombrie 2008, <http://www.allmoldova.com> (vizitat 15.05.2011).
172. Basarabeni.ro, Bani pierduți de Moldova în ultimul dosar la CEDO ar fi ajuns pentru majorarea salariilor medicilor și profesorilor cu 100 lei, consideră un expert economic, 12 decembrie 2008, <http://www.basarabeni.ro> (vizitat 15.05.2011).
173. Noutăți – Moldova, Diplomatul - Onorarea la timp a angajamentelor financiare asumate în cadrul organizațiilor internaționale consolidează imaginea Moldovei, 10.11.2008, <http://newsmoldova.md/> (vizitat 17.05.2011).
174. Council of Europe, Parliamentary Assembly. Recommendation 1605 (2003), The Economic Development of Moldova: Challenges and Prospects.
175. ETF. Moldova Country Report. ENPI 08-14, Black Sea Labour Market Reviews, Working Document, January 2009.
176. Spânu, V. Why is Moldova Poor and Economically Volatile?, The EU and Moldova: on a Fault-line of Europe. Federal Trust Fund, London, 2004.
177. BM. Moldova: Oportunități pentru creștere economică accelerată. Raport Nr. 32876-MD, Memorandum economic de țară pentru R. Moldova, 9 septembrie 2005.
178. IMF. Loukoianova E., Unigovskaya A. Growth in the CIS-7: Recent Developments and Prospects.
179. BNM. Situația economică a R. Moldova. Raport Anual 2011, Chișinău, 2011.

180. ILO. Employment, Productivity and Poverty Reduction. World Employment Report 2004-05, 7 December 2004.
181. UNDP. Republica Moldova de la excluziune socială la o dezvoltare socială incluzivă. Raportul Național de Dezvoltare Umană 2010-2011. Chișinău, 2011
182. Culiuc A. Balanța comercială, contul curent și remitențele: multă contabilitate și puțină economie. 25 noiembrie 2006, <http://www.culiuc.com/> (vizitat 17.05.2011).
183. PNUD, Raportul Național de Dezvoltare Umană, 2006.
184. UNDP. Raportul Național de Dezvoltare Umană 2010-2011. Republica Moldova de la excluziune socială la o dezvoltare socială incluzivă, p.56
185. Banca Mondială. Analiza experienței din medicina de familie în Europa și Asia Centrală, Studiu de caz – R. Moldova. Raport Nr. 32354-ECA, , Mai 2005.
186. ILO, Report, Key Indicators of the Labour Market, 2007
187. Falkingham J. Inequality and Poverty in the CIS 7 in 1989-2002, 2003.
188. Hadârcă N. Deși au fost mărite, salariile au o putere de cumpărare tot mai mică. În: Timpul, Nr. 560, 23 ianuarie 2007.
189. Журнал Евроазиатских исследований, Дмитренко С., Рынок труда в Молдове: социальные аспекты, том 3, № 1, весна 2004
190. WB, Discussion Paper Nr. 429, Structural Adjustment in the Transition, p. 128
191. ADEPT, Expert-Grup, Realizarea Planului de Acțiuni UE-Moldova, Chișinău, 2008
192. Agenția Națională pentru ocuparea forței de muncă, studiul, Piața muncii: tendințe, probleme, soluții, Chișinău, decembrie 2006.
193. Munteanu I., Poverty and Politics: Equality with No Democracy or Democracy with No Equality. Conference „Moldova and Europe: Bridging the Gap”, 26-27 aprilie 2005.
194. Ziarul de Gardă, Pensia șefului statului de 17 ori mai mare decât a profesorilor, 2008, <http://garda.com.md> (vizitat 12.04.2009).
195. BM, Raport Nr. 37933-MD, Îmbunătățirea eficienței cheltuielilor publice pentru creștere economică și reducerea sărăciei, 12 februarie 2007.
196. HG R. Moldova Nr. 1360 din 07.12.2007 cu privire la aprobarea Programului de eficientizare a sistemului de asistență socială pe anii 2008-2010, MO Nr. 194-197 din 14.12.2007.
197. Centrul de Investigații Jurnalistice, Tudor Iașenco, Cornelia Cozonac, Vasile Sârbu, Moldova vândută pe bucațele Concernului rus „Gazprom”, 2007-07-04, <http://www.investigatii.md/index.php?art=259> (vizitat 10.10.2009).

198. Motîli N. Two Faces of the Coin: Poverty and Corruption. În: Materialele sesiunii internaționale de comunicări științifice studentești “ECO-STUDENT 2007”, ediția a II, 25-27 mai 2007, România, Tîrgu-Jiu: “Academica Brîncuși”, 2007.
199. BASA-general, 23 martie 2006, <http://www.basa.md/> (vizitat 05.04.2008)
200. Moldova-Suverana, Svetlana Cara, În Moldova a crescut indicele percepției corupției, Nr. 165, 08 noiembrie 2006
201. Motîli N. Inequality and Poverty: Concern, Consensus, Current situation, Consequences and Commitment. În: Studia Universitatis. Seria Științe exacte și economice. Chișinău, 2007, Nr. 2, p. 91-95.
202. BNS. Aspecte privind nivelul de trai al populației în 2006. Rezultatele cercetării bugetelor gospodăriilor casnice, Chișinău 2008.
203. Asigurare.md, Тенденции развития молдавского страхового рынка 2003 – 2006, <http://www.asigurare.md/content/ru/0000004.pdf> (vizitat 15.05.2008).
204. Vestecom-Plus Broker de Asigurare SRL, Veaceslav Gamurari, Dubencu Natalia, Analiza pieței de asigurări, 2007.
205. Expert-Grup, Realitatea Economică, publicație lunară de analize și prognoze, Nr. 4, iunie 2008.
206. Jurnalul Național, Vitalie Calugareanu, Paradoxul sărăciei - Moldova, o țară plină de sărbători, 02 Mai 2007, http://old.jurnalul.ro/articol_78181 (vizitat 16.05.2008).
207. Expert-Grup, Document de Analiză a Politicilor 17 / 2008, Consumul și abuzul de alcool în Republica Moldova: evaluarea situației și impactului, Chișinău.
208. Ministerul Sănătății al R. Moldova, Raport de activitate a Ministerului Sănătății pentru anul 2007, Chișinău, 2008.
209. Spânu, V., Why is Moldova Poor and Economically Volatile?, The EU and Moldova: on a Fault-line of Europe, Federal Trust Fund, London, 2004.
210. România Liberă, Nazarciuc, A., Sate cu populație Zero - SOS demografia Republicii Moldova, 24 iulie 2008, <http://www.romanalibera.com/articole/articol.php?step=articol&id=7813> (vizitat 19.08.2008).
211. Deutsche Welle, Vitalie Călugăreanu, 80% dintre moldoveni și-ar părăsi țara...măine, 18.09.2008, <http://www.dw-world.de/dw/article/0,,3653630,00.html> (vizitat 23.09.2008).
212. UNPF, State of the World's Population: Unleashing the Potential of Urban Growth, 2007.
213. Centrul Național pentru Așezările Umane „Habitat Moldova Center”, Raportul de Stare a Națiunii, Moldova Regională, Dezvoltare Urbană, 09.04.2008
214. Falkingham J. Inequality and Poverty in the CIS 7 in 1989-2002, 2003.

215. BNS. Numărul populației stabile în R. Moldova. Raport. 2008.
216. Kiel Institute for the World Economy, Gorlich, D., Trebesh, C., Mass Migration and Seasonality Evidence on Moldova's Labour Exodus, 2006
217. Россет, Э., Процесс старения населения, пер. с польск., Москва, Статистика, 1968, 510 с.
218. ONU, Evaluare Comună de Țară, Moldova, iulie 2005.
219. Guvernul R. Moldova, Strategia de creștere economică și reducere a sărăciei, 2004-2006
220. UNICEF, Innocenti Research Center, <http://www.unicef-irc.org/databases/transmonee/> (vizitat 30.09.2008).
221. UNSD, Handbook on Poverty Statistics: Concepts, Methods and Policy Use, December 2005, chapter 4.
222. Danii, T., Capitalul uman în contextul transformărilor sociale în baza materialelor din Republica Moldova, 2008
223. Ministerul Sănătății al R. Moldova, Raport de activitate a Ministerului Sănătății pentru anul 2007, Chișinău, 2008.
224. Interlic, Lipsa iodului și a fierului în alimentația moldovenilor cauzează boli irecuperabile la copii și prejudicii enorme economiei țării, 28 iunie, 2007
<http://www.interlic.mdhttp://www.interlic.md/2007-06-28/1523-1523.html> (vizitat 05.10.2008).
225. BERD, Strategia pentru Moldova, 4 septembrie 2007
226. ETF. Moldova Country Report. ENPI 08-14, Black Sea Labour Market Reviews, Working Document, January 2009.
227. Ministerul Dezvoltării Informaționale al R. Moldova, www.mdi.gov.md/
228. UD, Raport, Dezvoltarea și asimilarea tehnologiilor informației și comunicațiilor în cadrul instituțiilor de învățământ, Chișinău, aprilie 2007
229. Guvernul R. Moldova. Raport privind implementarea Programului de activitate al Guvernului „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” 2011-2014 pentru anul 2011, Chișinău, aprilie 2012, p.72
230. PNUD, Raportul Național de Dezvoltare Umană, Calitatea creșterii economice și impactul ei asupra dezvoltării umane, Chișinău, 2006
231. Eco.md, 0,3% din populația Moldovei are „tot ce-i trebuie”, Nr.202, 24 decembrie 2008, <http://www.eco.md/article/5909/> (vizitat 29.12.2008).
232. HG R. Moldova Nr. 422 din 08.04.2003 privind aprobarea Programului Național Social „Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003-2008, Monitorul Oficial Nr. 073 din 18.04.2003
233. Gorniak J. Poverty in Transition: Lessons from Eastern Europe and Central Asia, chapter 6

234. Ziarul de Gardă, Explozia prețurilor, tăcerea salariilor, Nr. 182, 5 iunie 2008
235. Azi.md, Moldova заняла последнее место в Европе в рейтинге покупательской способности, 24 noiembrie 2008, <http://www.azi.md/ru/story/273>
236. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. В 2 т. М.: Наука, 1993. 570 с.
237. BNS. Situația social-economică a R. Moldova 2011. Chișinău
238. Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova, Sondaje, <http://mpsfc.gov.md/md/sondaj/> (vizitat 10.01.2009).
239. UNICEF, Creștem mari în Republica Moldova, 2008
240. Ambasada Statelor Unite în Moldova, Raport cu privire la trafic cu ființe umane, 2008, Moldova, 4 iunie 2008, <http://romanian.moldova.usembassy.gov/tip2008.html>
241. Infonews, Exportul de organe - Moldova, țară fruntașă, <http://www.infonews.ro>, 29-04-2007 (vizitat 10.02.2009).
242. BBC, Moldova's desperate organ donors, May, 2003, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/3046217.stm> (vizitat 15.02.2009).
243. Unimedia, Copii din Republica Moldova, marfă pentru traficul de organe, 1 februarie 2009, <http://www.unimedia.md/?mod=news&id=9272> (vizitat 15.02.2009).
244. Vieru L. Ca să aibă ce mânca de sărbători, săracii își „vând” sângele. În: Timpul, Nr. 609, 3 aprilie 2007.
245. BM. Comunicat de presă. Moldova abordează problema degradării drumurilor în vederea creșterii performanțelor sociale și economice. 29 martie 2007.
246. Constructor, Starea drumurilor din R. Moldova, mai proastă decât în unele state africane, 2008-01-10, <http://www.constructor.md/News/3260/ro.html>
247. Programul „Compact”, Raport preliminar de analiză a constrângerilor în creșterea economică, Republica Moldova
248. Șonțu, N., Road to poverty reduction begins with ... road, Materialele conferinței științifice internaționale a tinerilor cercetători, ediția a VII, “Shevchenkivska Vesna: Economics”, Universitatea Națională din Kiev, 23-26 martie 2009
249. Moldova.org, Gradul de iluminare a străzilor din localitățile urbane constituie 67%, 05 Iunie 2007, <http://economie.moldova.org> (vizitat 15.03.2009).
250. Moldova Azi, Numărul cititorilor e în creștere pe fundalul reducerii celui al bibliotecilor, 15 august 2006, <http://www.azi.md/news?ID=40539> (vizitat 20.03.2009).
251. Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale al Republicii Moldova, Raport Național, Starea mediului în R. Moldova în anul 2006, Chișinău, 2007

252. Euroblog, Chişinăul, “perdantul Europei”, 08 ianuarie 2007, http://vpopovici.blogspot.com/2007_01_01_archive.html (vizitat 22.03.2009).
253. Trofimov, V., Şonţu, N. Aspecte aplicative ale profilurilor fenomenului de sărăcie în R. Moldova. În: Sesiunea științifică: Zilele Academice Iașene. Iași, 2009, ed. XXIV, Studii și cercetări, vol. XIV, p. 379-403.
254. Şonţu N. Cercetare comparată ale unor aspecte ale sărăciei în R. Moldova și Israel. În: Economie și Sociologie, Chişinău, 2009, nr. 3, p. 162-170.
255. BBC, In full: Mandela's poverty speech, 3 February 2005, http://news.bbc.co.uk/1/hi/uk_politics/4232603.stm
256. OECD, Promoting Pro-Poor Growth, Policy Guide For Donors, 2006
257. OECD, Donors Poverty Reduction Goals, Conceptions, Strategies and Roles
258. OECD, The DAC Guidelines, Poverty Reduction, 2001
259. ADB, Special Evaluation Study, May 2006
260. Presa Online, Proiect inedit de combatere a sărăciei în satele de la munte, Harghita, 17 septembrie 2007, <http://www.presaonline.com/> (vizitat 10.04.2009).
261. Еврейский обозреватель, Nr. 14/177, июль 2008, информационно-аналитический орган конфедерации евреев Украины.
262. Ghee L. T. Best Practices in Poverty Reduction in the Asian Region. Centre for Public Policy Studies.
263. UNESCAP, Selected Best Practices for Rural Poverty Reduction, Grameen Bank's Village Phone Programme, Community empowerment, access to information, good governance, <http://www.unescap.org/rural/bestprac/grameen.htm> (vizitat 16.04.2009).
264. LeMay-Boucher P., Insurance for the Poor: The Case of Informal Insurance Groups in Benin, September 2007.
265. International Trade Centre, press release, No. 211/2, Creating Jobs, Saving Forests in Brazil, Geneva, August 2003, <http://www.intracen.org/docman/PRSR3895.pdf> (vizitat 19.04.2009).
266. UNDP, Poverty Report 2000, Morocco Country Assessment, Regional Targeting for Poverty Reduction, <http://www.undp.org/povertyreport/countryprofiles/morocco1.html>
267. UNDP, Poverty Report 2000, Zimbabwe Country Assessment, Creating a Poverty Reduction Forum, <http://www.undp.org/povertyreport/countryprofiles/zimbabwe1.html>
268. Rural 21, International Journal for Rural Development, 4/2008, <http://www.rural21.com>
269. Heierli U. Poverty Reduction as a Business. March 2000.

270. Le Quang Binh. From Poverty to Power, What has made Viet Nam a poverty reduction success story? Case Study, Oxfam International, 2008.
271. IFPRI. Mexico Progresa. Breaking the Cycle of Poverty. 2002. 8 p.
272. ПРООН, бюллетень, Переходный период: Вопросы развития, Джеффри Д. Прюитт, На пути к «четвертому сектору»? Социальные предприятия как новое гибридное средство повышения занятости, №7, июль 2007
273. WB. Enhancing Job Opportunities: Eastern Europe and the Former Soviet Union. Report. 2005
274. IDA, Small Projects Target Poorest, Most Isolated Armenians, <http://web.worldbank.org/> (vizitat 03.05.2009).
275. Africa Action, Africa Policy E-Journal, South Africa: Poverty Hearings, <http://www.africaaction.org> (vizitat 08.05.2009).
276. UNDP, Poverty in Focus, June 2006
277. WB, Report No. 22181-PH, Philippines, Filipino Report Card on Pro-Poor Services, May 30, 2001
278. Lodge, G., Using Big Business to Fight Poverty, August 12, 2002, <http://hbswk.hbs.edu/item/3050.html> (vizitat 18.06.2009).
279. Millennium Project, Millennium Villages: A New Approach to Fighting Poverty, <http://www.unmillenniumproject.org> (vizitat 22.06.2009).
280. Marshall, G., June 5, 1947, <http://www.america.gov/st/texttrans-english/2007/May/20070521153224MVyelwarC0.4675867.html> (vizitat 08.07.2009).
281. McCaw, S., Marshall Plan 60th Anniversary, June 5, 2007, <http://www.usembassy.at/en/embassy/speeches/060507a.htm> (vizitat 15.07.2009).
282. Motîli N. European Recovery Program: Principles of Success. În: Revista Economică. Sibiu-Chișinău, 2008, nr. 4(41), p. 23-29.
283. UN, Key conference outcomes on least developed countries, <http://www.un.org/esa/devagenda/least.html> (vizitat 21.07.2009).
284. United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Economic and Social Development, World Summit for Social Development Copenhagen, <http://www.un.org/esa/socdev/wssd/> (vizitat 18.08.2009).
285. UN, Division for Social Policy and Development, Department of Economic and Social Affairs, Second United Nations Decade for the Eradication of Poverty, <http://www.un.org/esa/socdev/social/poverty/2nddecade.html> (vizitat 25.07.2009).
286. Panos Institute, Reducing Poverty, Is the World Bank's strategy working?, 2002

287. WB, Heavily Indebted Poor Countries, <http://go.worldbank.org/4IMVXTQ090>
288. FMI, Declarație pentru presă, 20 mai 2008, <http://www.imf.md/press/press1/press1-080520ro.html> (vizitat 28.08.2009).
289. European Anti-Poverty Network, Ireland, Lisbon Strategy, <http://www.eapn.ie/policy/55>
290. UN, Department of Economic and Social Affairs, Division for Economic and Social Development, Social Summit +5, <http://www.un.org/socialsummit/speeches/296mol.htm> (vizitat 28.07.2009).
291. Grupul pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite, Raportul privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului la Nivel de Țară, Moldova, A doua notă de îndrumare, Septembrie 2003
292. UNESCO, Small Grants Programme on Poverty Eradication, Building national capacities for research and policy analysis, Summary of the findings and recommendations of the selected research projects, February 2008, <http://unesdoc.unesco.org/images/0016/001609/160989E.pdf> (vizitat 02.08.2009).
293. PNUD, Proiectul Mileniului al Națiunilor Unite, A investi în dezvoltare, Plan practic pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului, 2005
294. UN, International Conference on Financing for Development, Monterrey, Mexico, March 2002, <http://www.un.org/ffd/statements/moldovaE.htm> (vizitat 05.08.2009).
295. Social Watch, G8 Countries Have Not Met Their Promises, June 6, 2007, <http://www.globalpolicy.org/socecon/develop/2007/0606bci.htm> (vizitat 12.08.2009).
296. UNIS, Commission for Social Development Session, To Address Poverty, Employment, Social Integration Ten Years after Social Summit, 4 February 2005, <http://www.unis.unvienna.org/unis/pressrels/2005/soc4658.html>
297. Millennium Project, 2005 World Summit, <http://www.unmillenniumproject.org/press/worldsummit05.htm> (vizitat 15.08.2009).
298. UN, World Summit, 2005, <http://www.un.org/webcast/summit2005/statements16/mol050916eng.pdf> (vizitat 15.08.2009).
299. Globalissues.org, G8 Summit 2005, July 10, 2005, <http://www.globalissues.org/TradeRelated/Development/g8/2005/>
300. Unimedia, ONU ne va ajuta să găsim banii pe care ni i-au furat foștii conducători ai țării?!, 18 septembrie 2007, <http://www.unimedia.md> (vizitat 18.08.2009).
301. AFP, World Bank, UN join battle to return corrupt leaders spoils, September 17, 2007, <http://afp.google.com/article/ALeqM5jApEYXOiCU7V2TSF-vDW2j0WDnFA> (vizitat 19.08.2009).
302. OECD. Donors Poverty Reduction Goals, Conceptions, Strategies and Roles. 37 p.

303. ADB, Poverty Reduction Framework. Pillars and Themes of the Enhanced Poverty Reduction Strategy. <http://www.adb.org/poverty/pillars-themes.asp> (vizitat 03.03.2010).
304. ADB. Poverty Reduction Strategy. Guiding force behind ADB's overarching mission. <http://www.adb.org/poverty/poverty-reduction.asp> (vizitat 10.03.2010).
305. UNESCAP, Poverty Alleviation Initiatives, <http://www.unescap.org/rural/doc/pai/index.htm> (vizitat 14.03.2010).
306. EAPN, <http://www.eapn.eu> (vizitat 18.04.2010).
307. European Commission, The European Consensus on Development, http://ec.europa.eu/development/policies/consensus_en.cfm (vizitat 19.03.2010).
308. European Commission, press release, 12 December 2007, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1905&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en> (vizitat 20.04.2010).
309. International Chamber of Commerce, UNCTAD-ICC Investment Advisory Council, <http://www.iccwbo.org/policy/trade/id9089/index.html> (vizitat 25.04.2010).
310. UNDP, Overview: UNDP and Poverty Reduction, <http://www.undp.org/poverty/overview.htm> (vizitat 05.05.2010).
311. GCAP, <http://www.whiteband.org/about-gcap/what-is-gcap> (vizitat 15.05.2010).
312. CARE, <http://www.care.org/about/index.asp?source=default&channel=default> (vizitat 15.05.2010).
313. VSO, <http://www.beso.org/about/vision/> (vizitat 15.05.2010).
314. Netherlands, Ministry of General Affairs, Fight against Poverty, 06-07-2005, <http://www.minaz.nl> (vizitat 07.06.2010).
315. Norvegia, site-ul oficial în România, Rolul Norvegiei în cadrul eforturilor internaționale de reducere a datoriei, <http://www2.norvegia.ro/policy/organizations/debt/> (vizitat 13.06.2010).
316. IFAD, About IFAD, <http://www.ifad.org/governance/index.htm> (vizitat 18.05.2010).
317. Муравьева, Л., Рудишина, Т., Третьяковке – 150!, <http://lib.1september.ru/articlef.php?ID=200601507>
318. RU7.be, Мать Тереза: последние слова – „Иисус тебя любит”, http://ru7.be/index.php?ind=news&op=news_show_single&ide=3 (vizitat 18.05.2010).
319. St. Michael's Mercy Mission to Mukuru, Mukuru 2007 - Establishing the Project, http://stmichaelslurgan.org.uk/mukuru/visit_june07.html (vizitat 18.05.2010).
320. Форд, Г., Моя жизнь, мои достижения, глава 7, Террор машины, М.: Финансы и статистика, 1989, 206 с.

321. Public Papers of U.S. Presidents, Lyndon B. Johnson, 1963-1964, Washington: G.P.O., 1965. (vizitat 11.06.2010).
322. Devarajan S., Reinikka R. Making Services Work for Poor People: the Poor Need More Control over Essential Services. În: Finance & Development, IMF magazine, Volume 40, Number 3, September 2003. 19 p.
323. WB, Report No. 22350-GE, Georgia Poverty Update, January 10, 2002
324. National Insurance Institute, <http://www.btl.gov.il/RussianHomePage/Pages/Home.aspx>
325. nashe.orbita.co.il. Отчет: количество бедных в Израиле продолжает расти, 14.12.2008, <http://nashe.orbita.co.il/blogs/economy/1497> (vizitat 22.05.2010).
326. Izrus, Програма Висконсин: победа или смерть, 23.12.2009, <http://izrus.co.il/obshina/article/2009-12-23/7856.html> (vizitat 26.05.2010).
327. NEWS.IsraelInfo.ru, Как правительство обирает репатриантов Александр Берман, 31 октября 2010, <http://news.israelinfo.ru/tribune/34915> (vizitat 28.05.2010).
328. Eco.md, Muncă de Sisif, revizuirea strategiilor și programelor guvernamentale, Nr.204 din 21 ianuarie 2009, <http://www.eco.md/article/5327/> (vizitat 07.06.2010).
329. Guvernul R. Moldova, Strategia de creștere economică și reducere a sărăciei
330. Guvernul R. Moldova, Raport final de evaluare a implementării strategiei de creștere economică și reducere a sărăciei în 2004-2007, 2008
331. Raport de evaluare a implementării strategiei naționale de dezvoltare pentru perioadă 2009 - 2010, Chișinău, 2010
332. Moldova.org, Guvernul promite crearea a 300 mii de noi locuri de muncă și majorarea salariului mediu pe economie până la 300 dolari SUA, 02 Noiembrie 2006, <http://economie.moldova.org> (vizitat 03.08.2010).
333. Europa.md, Moldova-UE, <http://www.europa.md/rom/sbmen/43> (vizitat 23.09.2010).
334. BERD, Strategia pentru Moldova, 4 septembrie 2007
335. British Embassy in Moldova, DFID, <http://www.britishembassy.gov.uk> (vizitat 23.09.2010).
336. Hadârcă N. Timp de trei ani Proiectul SRISP a creat 1267 de afaceri. În: Timpul, Nr. 302, 18 noiembrie 2005.
337. BM. Banca Mondială în Moldova. Raport, martie 2006
338. Banca Mondială, Banca Mondială lansează noua Strategie de parteneriat cu țara pentru Moldova, <http://go.worldbank.org/DXVW8DDP10> (vizitat 06.10.2010).
339. FMI, Declarație pentru presă, 20 mai 2008, <http://www.imf.md/press/pressl/pressl-080520ro.html> (vizitat 13.09.2010).

340. UNDP, Proiectul PNUD „Oportunități mai bune pentru tineri și femei” a fost desemnat câștigător al unui concurs internațional, 26 ianuarie 2009, <http://www.undp.md> (vizitat 13.09.2010).
341. SIDA, Why does Sweden provide support to Moldova?, <http://www.sida.se> (vizitat 24.11.2010).
342. IFAD, IFAD in the Republic of Moldova, <http://www.ifad.org> (vizitat 15.10.2010).
343. ILO, Comunicat de presă, Moldova în promovarea Muncii Decente, 10 Decembrie 2008, <http://www.ilo.org> (vizitat 23.09.2011).
344. Micul Samaritean, <http://www.miculsamaritean.com/umanitar>
345. Crucea Roșie din Moldova, <http://www.redcross.md> (vizitat 23.09.2010).
346. Misiunea Catolică Religioasă Caritas, Istorie, <http://www.caritas.md> (vizitat 23.09.2010).
347. Complexul Creștin „Hristos pentru Moldova”, Betania, <http://www.christ4moldova.com/betania/> (vizitat 27.09.2010).
348. IRFF Moldova, O nouă vizită a voluntarilor italieni la copiii din Moldova, “adoptați la distanță”, <http://www.irffmd.net> (vizitat 23.02.2011).
349. EUROSTAT, “Laeken” Indicators - Detailed Calculation Methodology
350. WB, Country and Lending Groups, <http://data.worldbank.org/about/country-classifications/country-and-lending-groups> (vizitat 13.02.2012).
351. IMF, Debt Relief Under the Heavily Indebted Poor Countries (HIPC) Initiative, September 22, 2009, <http://www.imf.org/external/np/exr/facts/hipc.htm> (vizitat 23.09.2010).
352. WTO. <https://www.wto.org/> (vizitat 27.09.2010).
353. University of Leicester, <http://www.le.ac.uk/pc/aw57/world/sample.html> (vizitat 22.11.2011).
354. Institutul de Politici Publice, Chișinău, Barometrul de Opinie Publică
355. MDG Monitor, 12 ianuarie 2009
356. World Bank, Millenium Development Goals, 2005
357. Пассат, В., Трудные страницы истории Молдовы: 1940-1950, Москва, Терра, 1994, 800 с.
358. HG R. Moldova Nr. 1031 din 03.10.2005
359. OECD, Accelerating Pro-Poor Growth through Support for Private Sector Development, 2004
360. Guțu, C., Competitiveness of the Republic of Moldova in the Regional Aspect: Evolution and Tendencies in the Intermediance Period

361. Popa A. Cercetare, dezvoltare și inovare: probleme și opțiuni. Studiu. Expert Grup. Chișinău, 2011. 35 p.
362. Ministerul Economiei al R. Moldova, <http://www.mec.gov.md/> (vizitat 03.05.2012).
363. Ministerul Finanțelor al R. Moldova, <http://www.minfin.md/ro/cooperinternal/org/>(vizitat 03.05.2012).
364. BNM. Raport Anual 2011, Situația economică a R. Moldova, 2011. 70 p.
365. BNS. Situația social-economică a R. Moldova 2011. Chișinău
366. BNS. Anuarul statistic al R. Moldova, Chișinău, 2011. 564 p.
367. BNS, Moldova în cifre. Breviar statistic. Chișinău, 2011. 98 p.
368. UNDP. Republica Moldova de la excluziune socială la o dezvoltare socială incluzivă. Raportul Național de Dezvoltare Umană 2010-2011. Chilinpu, 2011. 168 p.
369. Expert-Grup, Rezultatele sondajului sociologic. R. Moldova 2007: Starea țării și a oamenilor
370. Vestecom-Plus Broker de Asigurare SRL, Analiza pieței de asigurări, 2007
371. HG R. Moldova, Nr. 655 din 08.09.2011 cu privire la aprobarea Strategiei naționale în domeniul migrației și azilului (2011-2020), MO Nr. 152-155 din 16.09.2011
372. ADEPT. Guvernare și democrație în Moldova. e-journal, an.VIII, nr. 151, 1–17 ianuarie 2010, <http://www.e-democracy.md/e-journal/20100117/> (vizitat 27.09.2010).
373. Flux. Nivelul criminalității a crescut cu peste 30 la sută. Ediția de Vineri, Nr.20118 din 04 martie 2011, <http://www.flux.md/editii/20118/articole/11440/> (vizitat 27.09.2010).
374. WB, Stolen Asset Recovery Initiative: Challenges, Opportunities, and Action Plan, 2007
375. EveryChild. Reforma asistenței sociale în Moldova. Raport Final. Chișinău, Octombrie, 2007. 45 p.
376. Constituția Republicii Moldova, Parlamentul R. Moldova
377. Decretul Președintelui R. Moldova din 26 octombrie 1991 cu privire la unele măsuri pentru asigurarea drepturilor social-politice și necesităților culturale ale tineretului din R. Moldova
378. Decretul Președintelui R. Moldova Nr. 771 din 15.10.1998 privind unele măsuri pentru susținerea păturilor socialmente vulnerabile, MO Nr. 097 din 29.10.1998
379. HG R. Moldova Nr. 20 din 11.01.2000 cu privire la aprobarea Programului de activitate al Guvernului R. Moldova „Legalitate, Consolidare și Reforme - întru Bunăstarea Națiunii”, MO Nr. 005 din 13.01.2000
380. HG R. Moldova Nr. 416, pentru aprobarea Strategiei de reformă a sistemului de asistență socială, MO Nr. 078 din 22.07.1999

381. HG R. Moldova Nr. 548 din 30.08.1993, MO Nr. 008 din 30.08.1993
382. HG R. Moldova Nr. 790 din 01.08.2005 privind aprobarea Programului Guvernului pe anii 2005-2009 „Modernizarea Țării – Bunăstarea Poporului”
383. HG R. Moldova cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei, Nr. 564, adoptată la 14.06.2000, MO Nr. 070 din 22.06.2000
384. HG R. Moldova Nr. 106 din 27.02.1993, Cu privire la protecția socială a unor categorii ale populației în legătură cu liberalizarea continuă a prețurilor, MO Nr. 002 din 28.02.1993
385. HG R. Moldova Nr. 1084 din 04.10.2004 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de determinare a venitului global al unei persoane (familiei), MO Nr. 186-188 din 15.10.2004
386. HG R. Moldova Nr. 1107 din 06.11.1998, Cu privire la aprobarea Orientărilor strategice de dezvoltare social-economică a R. Moldova până în anul 2005, MO Nr. 105 din 26.11.1998
387. HG R. Moldova Nr. 1117 din 27.10.2005, Cu privire la eficientizarea sistemului de asistență socială, MO Nr. 151-153 din 11.11.2005
388. HG R. Moldova Nr. 1167 din 16.10.2008 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului social, MO Nr. 189 din 21.10.2008
389. HG R. Moldova Nr. 1177 din 31.10.2007 cu privire la instituirea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate, MO Nr. 178-179 din 16.11.2007
390. HG R. Moldova Nr. 1265 din 21.11.2007 cu privire la realizarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 “Modernizarea țării - bunăstarea poporului” în primele nouă luni ale anului 2007 și executarea în anii 2005-2007 a obiectivelor cantitative principale, MO Nr. 184-187 din 30.11.2007
391. HG R. Moldova Nr. 127 din 16.02.2001 cu privire la Ministerul Muncii și Protecției Sociale, MO Nr. 025 din 01.03.2001
392. HG R. Moldova Nr. 131 din 05.03.1996 privind totalurile dezvoltării social-economice a R. Moldova în anul 1995 și sarcinile pentru 1996, ce rezultă din Programul de activitate a Guvernului pe anii 1994-1997
393. HG R. Moldova Nr. 1314 din 12.12.2005 cu privire la executarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005 - 2009 „Modernizarea țării - bunăstarea poporului” și acțiunile orientate spre asigurarea creșterii economice calitative și bunăstării populației, MO Nr. 168-171 din 16.12. 2005
394. HG R. Moldova Nr. 1337 din 29.12.2000 cu privire la aprobarea Strategiei preliminare de reducere a sărăciei, MO Nr. 016 din 15.02.2001

395. HG R. Moldova Nr. 1415 din 19.12.2001 cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare social-economică a R. Moldova pe termen mediu, pînă în anul 2005, MO Nr. 005 din 10.01.2002
396. HG R. Moldova Nr. 143 din 22.03.1991 cu privire la măsurile în vederea protecției sociale a populației R.S.S.Moldova în legătură cu reforma prețurilor cu amănuntul
397. HG R. Moldova Nr. 1433 din 19.12.2006, Cu privire la extinderea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei pentru anul 2007, MO Nr. 203 din 31.12.2006
398. HG R. Moldova Nr. 211 din 26.02.2008 cu privire la implementarea Programului Național “Satul Moldovenesc” (2005-2015) în perioada 2005-2007, MO Nr. 45-46 din 04.03.2008
399. HG R. Moldova Nr. 231 din 10.03.1997, Privind prețurile și tarifele la gazele naturale, energia electrică și termică și măsurile de protecție socială a păturilor defavorizate ale populației, MO Nr. 019 din 23.03.1997, abrogată la 03.07.97
400. HG R. Moldova Nr. 239 din 02.04.2001 privind executarea Programului de activitate a Guvernului, rezultatele dezvoltării social-economice în anul 2000 și obiectivele principale pentru anul 2001, MO Nr. 042 din 06.04.2001
401. HG R. Moldova Nr. 25 din 20.01.1992 cu privire la îmbunătățirea condițiilor de instruire și de trai ale tineretului studios, MO Nr. 001 din 30.01.1992
402. HG R. Moldova Nr. 288 din 15.03.2005 cu privire la aprobarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova pînă în 2015 și a Primului Raport Național „Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova”, MO Nr. 046 din 25.03.2005
403. HG R. Moldova Nr. 30 din 05.02.1997 cu privire la Programul de activitate a Guvernului R. Moldova pentru perioada ianuarie 1997 - martie 1998, MO Nr. 013 din 27.02.1997
404. HG R. Moldova Nr. 326 din 19.03.2008
405. HG R. Moldova Nr. 384 din 06.04.2007 cu privire la evoluția social-economică a R. Moldova și executarea Planului de acțiuni pentru realizarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 “Modernizarea țării - bunăstarea poporului” în 2006
406. HG R. Moldova Nr. 422 din 08.04.2003 privind aprobarea Programului Național Social „Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003-2008, MO Nr. 073 din 18.04.2003
407. HG R. Moldova Nr. 449 din 09.04.1998 cu privire la unele măsuri suplimentare de protecție socială a persoanelor de vîrstă înaintată, MO Nr. 062 din 09.07.1998
408. HG R. Moldova Nr. 512 din 05.06.1997, privind prețurile și tarifele la gazele naturale, energia electrică și termică și măsurile pentru protecția socială a păturilor defavorizate ale populației, MO Nr. 043 din 03.07.1997

409. HG R. Moldova Nr. 512 din 5 iunie 1997, Regulamentul cu privire la modul de stabilire și acordare a compensațiilor nominative lunare pentru păturile puțin asigurate ale populației în legătură cu majorarea tarifelor la gazele naturale și energia electrică, Anexa nr. 4
410. HG R. Moldova Nr. 523 din 04.06.1998 cu privire la aprobarea Programului de activitate a Guvernului R. Moldova pentru anii 1998-2001, MO Nr. 054 din 18.06.1998
411. HG R. Moldova Nr. 524 din 24 aprilie 2002 privind Strategia preliminară de reducere a sărăciei, MO Nr. 065 din 18.05.2002
412. HG R. Moldova Nr. 547 din 04.08.1995 cu privire la măsurile de coordonare și reglementare către stat a prețurilor (tarifelor), MO Nr. 053 din 28.09.1995
413. HG R. Moldova Nr. 547 din 30.08.1993 cu privire la modificările prețurilor la pîine și produsele de panificație, lapte și produsele lactate, MO Nr. 008 din 30.08.1993
414. HG R. Moldova Nr. 564 din 14.06.2000 cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei, MO Nr. 070 din 22.06.2000
415. HG R. Moldova Nr. 580 din 09.09.1993, Cu privire la măsurile suplimentare de protecție socială a păturilor de populație socialmente vulnerabile, MO Nr. 009 din 30.09.1993
416. HG R. Moldova Nr. 6 din 06.01.2008
417. HG R. Moldova Nr. 619 din 16.05.2002 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei pentru perioada 1 iunie 2002 - 31 mai 2005, MO Nr. 065 din 18.05.2002
418. HG R. Moldova Nr. 639 din 12.07.2001 despre mersul realizării Programului Național de Atenuare a Sărăciei în perioada ianuarie-mai 2001, MO Nr. 081 din 20.07.2001, abrogată prin Hotărîrea Guvernului R. Moldova 851 din 15.08.2005
419. HG R. Moldova Nr. 705 din 28.10.1992 cu privire la protecția socială a populației și echilibrării pieței interne de comun în condițiile liberalizării treptate a prețurilor la unele produse alimentare, MO Nr. 010 din 30.10.1992
420. HG R. Moldova Nr. 72 din 12.02.1991 cu privire la principiile retribuirii muncii în R.S.S.Moldova
421. HG R. Moldova Nr. 723 din 02.07.1998 cu privire la Programul guvernamental de măsuri anticriză în domeniul social-economic, MO Nr. 069 din 23.07.1998
422. HG R. Moldova Nr. 777 din 03.08.2001, despre aprobarea Avizului la proiectul de lege privind anularea datoriilor unor categorii de populație socialmente vulnerabile pentru serviciile comunale, MO Nr. 094 din 10.08.2001
423. HG R. Moldova Nr. 847 din 22.11.1994 Cu privire la situația în complexul social-economic al republicii și pronosticul dezvoltării lui în anul 1995, MO Nr. 017 din 15.12.1994

424. HG R. Moldova Nr. 854 din 16.08.2001 cu privire la Măsurile de realizare a Programului de activitate a Guvernului R. Moldova pe anii 2001-2005 “Renașterea economiei - renașterea țării”, MO Nr. 100 din 18.08.2001
425. HG R. Moldova Nr. 231 din 10.03.97 privind prețurile și tarifele la gazele naturale, energia electrică și termică și măsurile de protecție socială a păturilor defavorizate ale populației, MO Nr. 019 din: 23.03.97
426. HG R. Moldova Nr.163 din 02.04.1993, Cu privire la protecția unor categorii de cetățeni socialmente vulnerabile și optimizarea importului de medicamente și tehnică medicală, MO Nr. 004 din 30.04.1993
427. HG R. Moldova Nr. 460 din 27.06.1993 cu privire la aprobarea Modulului provizoriu de determinare și calculare a bugetului minim de consum
428. HG R. Moldova Nr. 1117 din 27.10.2005 cu privire la eficientizarea sistemului de asistență socială, MO Nr. 151-153 din 11.11.2005
429. HG R. Moldova Nr. 422 din 08.04.2003 privind aprobarea Programului Național Social „Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003 – 2008, MO Nr. 073 din 18.04.2003
430. HG Nr. 1031 din 03.10.2005 cu privire la implementarea programelor naționale, MO Nr. 135-138 din 14.10.2005
431. Hotărîre Parlamentului Nr. 141 din 23.09.1998 pentru aprobarea Strategiei reformei sistemului de asigurare cu pensii din R. Moldova, MO Nr. 108 din 03.12.1998, Anexă
432. Hotărîre Parlamentului R. Moldova Nr. 510a din 19.02.1991 cu privire la Concepția reformei agrare și a dezvoltării social-economice a satului, MO Nr. 005 din 30.05.1991
433. Legea asistenței sociale Nr. 547 din 25.12.2003, MO Nr. 042 din 12.03.2004
434. Lege Nr.53 din 31.03.2011 privind compensațiile sociale unice, MO Nr.54-57 din 08.04.2011
435. Lege Nr. 133-XVI din 13.06.2008 cu privire la ajutorul social, adoptată la 13.06.2008, MO la 30.09.2008
436. Lege Nr. 289 din 22.07.2004, în vigoare din 01.01.2005, privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, MO Nr. 168 din 10.09.2004
437. Lege Nr. 827 din 18.02.2000 cu privire la Fondul republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației, MO Nr. 065 din 08.06.2000
438. Lege Nr. 933 din 14.04.2000 cu privire la protecția socială specială a unor categorii de populație, MO Nr. 70-72 din 22.06.2000
439. Lege Nr. 102 din 13.03.2003 privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, MO Nr. 070 din 15.04.2003

440. Lege Nr. 499 din 14.07.1999 privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni, MO Nr. 106-108 din 30.09.1999

441. Notă informativă la proiectul de Hotărîre a Parlamentului privind modificarea și completarea anexei la Hotărîrea Parlamentului nr.300-XVI din 24 noiembrie 2005 cu privire la Programul legislativ pentru anii 2005-2009

442. Programul Național Social “Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003-2008, MO Nr. 073 din 18.04.2003

ANEXE

Anexa 1

Cadrul legislativ al R. Moldova cu referire la sărăcie

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
HG R.Moldova cu privire la principiile retribuirii muncii în R.S.S.Moldova	12.02.1991		<i>Salariul minim trebuie să asigure lucrătorilor cu calificare diferită reproducția forței de muncă; minimul de trai</i>
Hotărâre Parlamentului R. Moldova cu privire la Concepția reformei agrare și a dezvoltării social-economice a satului	Nr. 510a din 19.02.1991	Nr. 005 din 30.05.1991	<i>cetățenilor mai puțin asigurați</i>
HG R. Moldova cu privire la măsurile în vederea protecției sociale a populației R.S.S.Moldova în legătură cu reforma prețurilor cu amănuntul	Nr. 143 din 22.03.1991		<i>păturilor social cel mai puțin asigurate, în primul rând a copiilor, tineretului studios, invaliziilor, pensionarilor, tineretului, familiilor cu un părinte și a celor cu mulți copii</i>
HG R. Moldova cu privire la protecția socială a populației și echilibrării pieței interne de comun în condițiile liberalizării treptate a prețurilor la unele produse alimentare	Nr. 705 din 28.10.1992	Nr. 010 din 30.10.1992	protejare socială a unor categorii ale populației
HG R. Moldova, cu privire la protecția socială a unor categorii ale populației în legătură cu liberalizarea continuă a prețurilor	Nr. 106 din 27.02.1993	Nr. 002 din 28.02.1993	protecție socială a unor categorii socialmente vulnerabile ale populației (pensionari neangajați (inclusiv invalizilor de gradul I, II și III), cu excepția pensionarilor militari neîncadrați, nivelul pensiilor cărora depășește plafonul pensiilor fixate pentru civili (cu excepția militarilor în termen), copii în vîrstă de pînă la 18 ani, elevi școlilor medii și școlilor profesionale care nu se află la întreținerea statului și studenți instituțiilor de învățămînt mediu și superior)
HG R. Moldova cu privire la modificările prețurilor la pîine și produsele de panificație, lapte și produsele lactate	Nr. 547 din 1993	Nr. 008 din 30.08.1993	protecția socială suplimentară a păturilor de populație socialmente vulnerabile; plata compensației lunare „pensionarilor neangajați în cîmpul muncii și invalizilor de grupa întâi și doi, care beneficiază de pensii, ale căror cuantum constituie 11.000 ruble inclusiv
HG R. Moldova, cu privire la protecția unor categorii de cetățeni socialmente vulnerabile și optimizarea importului de medicamente și tehnică medicală	Nr.163 din 02.04.1993	Nr. 004 din 30.04.1993	<i>cetățeni socialmente vulnerabili</i>
HG R. Moldova cu privire la situația în	Nr. 847 din	Nr. 017 din	<i>protecție socială a păturilor mai puțin asigurate ale populației</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
complexul social-economic al republicii și pronosticul dezvoltării lui în anul 1995	22.11.1994	15.12.1994	
HG R. Moldova cu privire la măsurile de coordonare și reglementare către stat a prețurilor (tarifelor)	Nr. 547 din 04.08.1995	Nr. 053 din 28.09.1995	deservesc <i>invalidii, persoanele socialmente vulnerabile</i> , elevii, studenții, populația la locul de muncă
HG R. Moldova cu privire la măsurile de bază pentru realizarea în 1996-1997 a Programului de activitate a Guvernului R. Moldova	Nr. 867 din 1995	Nr. 020 din 04.04.1996	Cu privire la <i>minimul de trai</i> ; ridicarea <i>nivelului de trai</i> , diminuarea <i>diferențierii excesive a veniturilor și asigurării materiale</i> , păstrarea <i>garanțiilor sociale existente în domeniul învățămîntului, ocrotirii sănătății și asigurării cu pensii</i>
HG R. Moldova cu privire la Programul de activitate a Guvernului R. Moldova pentru perioada ianuarie 1997 - martie 1998	Nr. 30 din 05.02.1997	Nr. 013 din 27.02.1997	Criteria și indicatori sociali („ <i>minimul de trai</i> ”, „ <i>pragul sărăciei, păturilor socialmente vulnerabile</i> ” „ <i>condițiile de trai ale populației ... continuă să se afle într-o situație extrem de dificilă</i> ”, și anume: „ <i>se intensifică inegalitatea socială, se extinde sărăcia</i> ”
HG R. Moldova privind prețurile și tarifele la gazele naturale, energia electrică și termică și măsurile de protecție socială a păturilor defavorizate ale populației	Nr. 231 din 10.03.1997	Nr. 019 din 23.03.1997	protecția socială a <i>păturilor defavorizate ale populației</i> ; anumite compensații următoarelor categorii de populație: „ <i>beneficiarilor de înlesniri, conform legislației în vigoare (inclusiv pensionarilor), pentru gaze, energia electrică și termică; șomerilor; salariaților; familiilor cu 3 și mai mulți copii</i> ”
HG R. Moldova privind prețurile și tarifele la gazele naturale, energia electrică și termică și măsurile pentru protecția socială a păturilor defavorizate ale populației	Nr. 512 din 05.06.1997	Nr. 043 din 03.07.1997	compensații lunare nominative unor <i>categorii și pături defavorizate ale populației</i> , în funcție de <i>venitul global mediu lunar</i> calculat la o persoană cu locul permanent de trai în apartament (casă), se acordă următoarelor <i>categorii de populație</i> : „ <i>pensionarilor, inclusiv categoriilor de persoane care beneficiază, conform legislației în vigoare, de facilități la plata pentru gaze și energie electrică; familiilor cu mulți copii (care au cel puțin 3 copii); șomerilor, înregistrați în modul stabilit; angajaților</i> ”
HG R. Moldova cu privire la unele măsuri suplimentare de protecție socială a persoanelor de vîrstă înaintată	Nr. 449 din 09.04.1998	Nr. 062 din 09.07.1998	asigurarea unui <i>nivel înalt de protecție socială a persoanele de vîrstă înaintată</i> , deoarece ei „ <i>se confruntă cu dificultăți</i> ”
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Programului de activitate a Guvernului R. Moldova pentru anii 1998-2001	Nr. 523 din 04.06.1998	Nr. 054 din 18.06.1998	„ <i>costurile sociale mari, exprimate prin diferențierea socială a populației după venituri, extinderea sărăciei, morbiditatea înaltă, calitatea joasă a pregătirii profesionale...</i> ”; „ <i>neadmiterea pauperizării populației</i> ”
HG R. Moldova cu privire la Programul guvernamental de măsuri anticriză în domeniul social-economic	Nr. 723 din 02.07.1998	Nr. 069 din 23.07.1998	pachet minim de garanții sociale de stat pentru populație; protecție socială prioritară a <i>păturilor defavorizate ale populației</i>
Hotărîre Parlamentului Nr. 141 din	Nr. 141 din	Nr. 108 din	asigurarea și susținerea unui <i>trai decent populației inapte pentru muncă și</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
23.09.1998 pentru aprobarea Strategiei reformei sistemului de asigurare cu pensii din R. Moldova	23.09.1998	03.12.1998, Anexă	<i> cetățenilor puțin asigurați</i>
Decretul Președintelui R. Moldova privind unele măsuri pentru susținerea <i>păturilor socialmente vulnerabile</i>	Nr. 771 din 1998	Nr. 097 din 29.10.1998	<i>pături socialmente vulnerabile, cu precădere a persoanelor de vîrsta a treia, al căror nivel de trai este afectat în mod deosebit de instabilitatea economico-financiară a țării” și la “persoane care au nevoie acută de asistență alimentară și materială</i>
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Orientărilor strategice de dezvoltare social-economică a R. Moldova pînă în anul 2005	Nr. 1107 din 06.11.1998	Nr. 105 din 26.11.1998	<i>pături sărace și defavorizate (bătrîni solitari, invalizi, familii numeroase)”. În acest document este prevăzut că “beneficiile sociale vor fi canalizate preponderent către păturile sărace în baza testului de necesitate; se va aplica un tip nou de asistență socială - <i>indemnizațiile pentru sărăcie</i> din contul statului - ce va avea caracter nominal și se va acorda <i>persoanelor (familiilor), al căror venit va fi sub pragul sărăciei</i></i>
Lege privind alocațiile sociale de stat pentru unele categorii de cetățeni	Nr. 499 din 14.07.1999	Nr. 106-108 din 30.09.1999	alocațiile sociale de stat pentru <i>unele categorii de cetățeni</i> , de alocație socială de stat pot beneficia următoarele categorii de persoane: <i>invalizii de gradele I, II, III; invalizii din copilărie de gradele I, II, III; copiii invalizi, în vîrstă de pînă la 18 ani, cu severitatea I, II, III; copiii care au pierdut întreținătorul; persoanele care au atins vîrsta standard de pensionare; persoanele care îngrijesc la domiciliu un copil invalid, în vîrstă de pînă la 16 ani, cu severitatea I; invalizii de gradul I nevăzători - pentru însoțire și îngrijire la domiciliu</i>
Hotărîre Parlamentului R. Moldova pentru aprobarea Strategiei de reformă a sistemului de asistență socială	Nr. 416 din 1999	Nr. 078 din 22.07.1999	Creșterea dimensiunii <i>sărăciei unor persoane și categorii sociale</i> ; risc social; <i>persoanele și familiile care se confruntă cu condiții de trai dificile, pe care nu le pot depăși prin propriile mijloace, capacități, precum și din cauza lipsei de drepturi”</i> . În categoria <i>familiilor cu probleme deosebite</i> se includ: „ <i>mamele necăsătorite, familiile cu mulți copii și cu venituri mici, familiile fără adăpost sau cu un spațiu de locuit insuficient, familiile cu copii din diferite căsătorii și familiile în care părinții au probleme de sănătate”</i> . <i>Persoanelor și familiilor fără venituri sau cu venituri insuficiente</i> li s-ar asigura un venit minim de <i>întreținere garantat</i> , care s-ar acorda temporar, permanent sau pînă la integrarea lor socioprofesională” și că s-ar reduce parțial presiunea exercitată asupra Guvernului de către “ <i>persoanele sau familiile care nu îndeplinesc condițiile legale de acordare asistenței prevăzute de legislația în vigoare, dar a căror situație socioeconomică justifică cererea de ajutor social”</i> ”.
HG R. Moldova cu privire la aprobarea	Nr. 20 din	Nr. 005 din	„garanții sociale minime în scopul asigurării unui <i>nivel decent de trai</i> pentru

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
Programului de activitate al Guvernului R. Moldova „Legalitate, Consolidare și Reforme - întru Bunăstarea Națiunii”	11.01.2000	13.01.2000	<i>cetățenii nevoiași”</i>
Lege cu privire la Fondul republican și a fondurilor locale de susținere socială a populației	Nr. 827 din 2000	Nr. 065 din 08.06.2000	<i>ajutor material persoanelor socialmente vulnerabile din rîndul pensionarilor (prioritar invalizi, persoane singure și în etate), altor persoane inapte de muncă, familiilor cu mulți copii și persoanelor care au nimerit în situații excepționale pe care nu le pot depăși de sine stătător</i>
Lege cu privire la protecția socială specială a unor categorii de populație	Nr.933 din 14.04.2000	Nr. 70-72 din 22.06.2000	<i>beneficiari de compensații nominative: invalizii de gradul I și II, indiferent de cauza invalidității; invalizi de gradul III cu grad de invaliditate stabilit fără termen: a) invalizii de muncă; b) persoanele cărora li s-a constatat invaliditatea în urma unor mutilări, traume sau răni cauzate în exercițiul serviciului militar; c) victimele represiunilor politice din perioada anilor 1917-1990; d) foștii deținuți în lagărele de concentrare și ghetouri; copiii invalizi în vîrstă de pînă la 18 ani, invalizii din copilărie; participanții la cel de-al doilea război mondial și soțiile (soții) lor, după caz, specificați în anexa nr.1 care este parte integrantă a prezentei legi; persoanele asimilate participanților la război, specificate în anexa nr.2 care este parte integrantă a prezentei legi; familiile (părinții sau soțiile nerecăsătorite sau copiii pînă la atingerea vîrstei de 18 ani, iar în cazul în care aceștia își continuă studiile în instituții de învățămînt la cursurile de zi - pînă la absolvirea instituției respective, însă cel mult pînă la atingerea vîrstei de 23 de ani) celor căzuți la datorie, precum și ale celor decedați în urma participării la lichidarea consecințelor avariei de la C.A.E.Cernobil; pensionarii singuri; familiile cu 4 și mai mulți copii pînă la atingerea vîrstei de 18 ani, iar în cazul în care aceștia își continuă studiile în instituții de învățămînt la cursurile de zi - pînă la absolvirea instituției respective, însă cel mult pînă la atingerea vîrstei de 23 de ani; persoanele participante la acțiunile de luptă din Afghanistan, precum și la acțiunile de luptă de pe teritoriile altor state, din rîndul militarilor și angajaților civili ai Armatei Sovietice, Flotei Maritime Militare, ai organelor securității de stat, colaboratorii organelor afacerilor interne ale fostei U.R.S.S.; lucrătorii din aceste categorii care au fost trimiși de organele puterii de stat ale fostei U.R.S.S. în alte state și care au participat la acțiuni de luptă pe teritoriul acestora; militarii aflați în serviciul activ, rezerviștii chemați la concentrare, voluntarii și colaboratorii organelor afacerilor interne și ai sistemului</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
			<p><i>penitenciar, incluși în efectivul unităților militare și structurilor speciale aflate pe pozițiile de luptă, precum și militarii, colaboratorii organelor afacerilor interne și ai sistemului penitenciar și persoanele civile delegate în aceste unități în vederea îndeplinirii unor misiuni speciale în scopul asigurării eficienței acțiunilor de luptă pentru apărarea integrității teritoriale și independenței Republicii Moldova.</i></p> <p>Dar sub incidența legii date nu cad persoanele în vîrstă înaintată, familiile tinere, angajații din sectorul rural, șomerii</p>
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei	Nr. 564 din 14.06.2000	Nr. 070 din 22.06.2000	<p><i>grupurile sociale ale populației, care sînt cel mai mult amenințate de sărăcie sînt: familiile cu mulți copii, familiile incomplete, familiile tinere, șomerii, invalizii, lucrătorii din sectorul agricol, pensionarii (ca nivel al bunăstării, această categorie de populație se deosebește mult de celelalte grupuri sociale);</i> atenuarea sărăciei, scăderea nivelului de trai a populației, oameni nevoiași, persoanele nevoiașe, păturile socialmente vulnerabile ale populației, categoriile socialmente vulnerabile ale populației, pături puțin asigurate ale populației, pături socialmente-vulnerabile ale populației, cele mai nevoiașe pături ale populației, categoriile cele mai sărace ale populației, cetățeni mai puțin asigurați, persoanele cu cele mai acute necesități, populație săracă, populația nevoiașă, familiile puțin asigurate cu mulți copii, sărăcia curentă (imposibilitatea temporară de a se autoasigura), sărăcia constantă (caracteristică persoanelor fără domiciliu sau cu comportament asocial - alcoolicii, narcomanii), reducerea amplitudinii și profunzimii sărăciei, specificul manifestării sărăciei, diminuare sărăciei în țară, pauperizare masivă a populației, neadmiterea evoluării formelor curente de sărăcie în forme stagnante, echitate socială, ridicarea nivelului minimal de trai al pensionarilor.</p>
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Strategiei preliminare de reducere a sărăciei	Nr. 1337 din 29.12.2000	Nr. 016 din 15.02.2001	<p><i>În R. Moldova populația săracă este reprezentată de toate categoriile și grupurile sociale - de la persoane cu un nivel scăzut de cunoștințe, lucrători necalificați sau membri ai familiilor numeroase cu un singur părinte pînă la persoane cu studii superioare, care au beneficiat cîndva de funcții sociale prestigioase și bine remunerate, activînd în calitate de cercetători, savanți și profesioniști renumiți în diverse domenii. Printre categoriile cele mai sărace sînt lucrătorii necalificați și neîncadrați în câmpul muncii, în special țărani care nu au pămînt, familiile cu copii, familiile formate din mai mult de cinci membri, familiile cu unul sau mai mulți membri socialmente vulnerabili și</i></p>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
			<i>șomerii, o treime din care se află sub limitele sărăciei. Extrem de săraci sînt locuitorii zonelor rurale”; protecția cetățenilor săraci și a șomerilor și pentru facilitarea accesului la serviciile de angajare în cîmpul muncii”. Sintagme: reducerea și eradicarea sărăciei, gradul de pauperizare, sărăcesc, pragul absolut al sărăciei, pragul sărăciei relative, îmbunătățire a nivelului de trai al populație, reducere efectelor sărăciei printre cetățenii nevoiași, cele mai nevoiașe categorii și grupuri sociale, cea mai vulnerabilă categorie socială, cele mai vulnerabile categorii ale populației, coeziune socială, excludere socială, parametri strategici (salariul minim și minimul de subzistență)</i>
HG R. Moldova privind executarea Programului de activitate a Guvernului, rezultatele dezvoltării social-economice în anul 2000 și obiectivele principale pentru anul 2001	Nr. 239 din 02.04.2001	Nr. 042 din 06.04.2001	elaborarea metodologiei de determinare și calculare a pragului de sărăcie și legiferarea principiilor noi de asistență socială prin aplicarea <i>minimului de existență</i>
HG R. Moldova despre mersul realizării Programului Național de Atenuare a Sărăciei în perioada ianuarie-mai 2001	Nr. 639 din 12.07.2001	Nr. 081 din 20.07.2001	determinarea noilor principii și mecanisme de asigurare de către stat a <i>minimului garantat de protecție socială a populației</i> , inclusiv pentru plata serviciilor comunale
HG R. Moldova cu privire la Măsurile de realizare a Programului de activitate a Guvernului R. Moldova pe anii 2001-2005 “Renașterea economiei - renașterea țării”	Nr. 854 din 16.08.2001	Nr. 100 din 18.08.2001	<i>ridicarea nivelului de viață</i> ; elaborarea modului de calculare a <i>minimului fiziologic</i> ; protecție socială a <i>categoriilor defavorizate de cetățeni</i> ; susținere a <i>păturilor socialmente vulnerabile</i> la plata serviciilor comunale
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Strategiei de dezvoltare social-economică a R. Moldova pe termen mediu, pînă în anul 2005	Nr. 1415 din 19.12.2001	Nr. 005 din 10.01.2002	Calitatea joasă a vieții populației și sărăcia; <i>categoriile puțin asigurate și sărace ale populației</i> , utilizarea unor criterii precise de determinare a gradului de sărăcie, scăderea substanțială a <i>nivelului de trai al populației</i> , creșterea cuantumului ajutorului social pentru <i>cetățenii care au nevoie de el</i> , <i>ridicarea substanțială a nivelului bunăstării în baza propriilor venituri</i> , <i>diminuarea discrepanțelor în ceea ce privește nivelul de trai</i> , <i>cele mai vulnerabile categorii ale populației</i> , <i>diferențierea populației după nivelul veniturilor</i> , <i>populația cu venituri mici</i> , reducerea gradului de sărăcie
HG R. Moldova Nr. 524 din 24 aprilie	Nr. 524 din	Nr. 065 din	<i>Nivelul de viață al populației; sărăcia în rîndul păturilor socialmente</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
2002 privind Strategia preliminară de reducere a sărăciei	24.04.2002	18.05.2002	<i>vulnerabile. În R. Moldova populația săracă este reprezentată de toate categoriile și grupurile sociale - de la persoane cu un nivel scăzut de cunoștințe, lucrători necalificați sau membri ai familiilor numeroase cu un singur părinte pînă la persoane cu un nivel înalt de cunoștințe care au beneficiat cîndva de funcții sociale prestigioase și bine remunerate, activînd în calitate de oameni de știință și profesioniști în diverse domenii. Printre categoriile cele mai sărace sînt lucrătorii necalificați, în special țărani neîmproprietăriți cu pămînt, familiile cu copii, familiile formate din mai mult de cinci membri, familiile cu unul sau mai mulți membri socialmente vulnerabili, persoanele în etate și șomerii, o treime din care se află sub limitele sărăciei</i>
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Planului de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei pentru perioada 1 iunie 2002 - 31 mai 2005	Nr. 619 din 16.05.2002	Nr. 065 din 18.05.2002	<i>Set de indicatori de evaluare a sărăciei în vederea monitorizării dimensiunilor consumului și nonconsumului, a sărăciei; metodologia de calculare a consumului alimentar exprimat în valoare energetică (factorii nutritivi), ce va fi folosit ulterior la determinarea pragului absolut al sărăciei; metodologia de calculare a pragului relativ al sărăciei; metodologia de calculare a pragului absolut al sărăciei; cartografierea sărăciei</i>
Legea Parlamentului R. Moldova privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă	Nr. 102 din 13.03.2003	Nr. 070 din 15.04.2003	<i>persoanele îndreptățite beneficiază de ajutor de șomaj cu cuantum și perioadă diferențiate”</i>
Programul Național Social „Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003-2008		Nr. 073 din 18.04.2003	<i>populație puțin asigurată, familiile puțin asigurate, familii cu venit minim, familiile cu venituri mici, categoriile socialmente vulnerabile cu venituri mici, pătura de populație care este nevoită să devină arendatoare de locuințe, dînd în arendă locuința pentru persoane fizice sau juridice ca să obțină resurse financiare, cînd salariul nu permite, ori lipsește, pentru a îndeplini necesitățile de existență, din cauza pierderii locului de muncă și imposibilității de a găsi un nou loc de muncă</i>
Legea asistenței sociale	Nr. 547 din 25.12.2003	Nr. 042 din 12.03.2004	<i>„persoană și familie defavorizată”: persoană și familie socialmente vulnerabile, aflate în situații care împiedică activitatea normală a acestora din punct de vedere economic, educativ, social etc. Riscuri sociale pot genera marginalizarea ori excluderea socială a „persoanelor și a familiilor aflate în dificultate”, iar de asistență socială beneficiază „persoanele și familiile care, din cauza unor factori de natură economică, fizică, psihologică sau socială, nu au posibilitate să își asigure un nivel decent</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
			<i>de viață</i>
Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei, 2004-2006	2004		sărăcia este identificată cu starea de penurie, un fenomen multidimensional, ce cuprinde atât aspectele materiale (monetare), cât și cele nemateriale (nemonetare) ale stării individului sau familiei”. Documentul specifică că „nici evaluarea insuficienței mijloacelor de existență, cuprinse în conceptul <i>sărăcie absolută</i> , nici interpretările existente ale noțiunii de bunăstare, încadrate în conceptul <i>sărăcie relativă</i> , nu asigură înțelegerea necesară a fenomenului sărăciei (nici măcar a nivelului ei) pentru elaborarea unor proiecte și politici de reducere a sărăciei” „o persoană este considerată săracă dacă consumul său scade sub nivelul pragului sărăciei
Lege privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale	Nr. 289 din 22.07.2004	Nr. 168 din 10.09.2004	<i>riscuri sociale</i> , precum <i>îmbolnăvirea, maternitatea și decesul</i> ; susținerea financiară a <i>persoanelor îndreptățite</i> a le primi, în cazul producerii unor astfel de riscuri
HG R. Moldova cu privire la aprobarea ODM în R. Moldova până în 2015 și a Primului Raport Național „ODM în R. Moldova”	Nr. 288 din 15.03.2005	Nr. 046 din 25.03.2005	„o persoana este considerată săracă dacă consumul ei se află sub un anumit nivel, denumit pragul sărăciei”. În document este specificat că „în prezent, pentru caracterizarea sărăciei, în Republica Moldova se folosesc mai mulți indicatori, principalii din ei fiind: pragul sărăciei extreme, pragul sărăciei absolute, pragul internațional al sărăciei, ponderea populației aflate sub un anumit prag al sărăciei
HG R. Moldova privind aprobarea Programului Guvernului pe anii 2005-2009 „Modernizarea Țării – Bunăstarea Poporului”	Nr. 790 din 01.08.2005		<i>persoanele socialmente vulnerabile, nivelul de trai al populației, minimului de existență, persoanele în dificultate</i> necuprinse de sistemul de asigurări sociale
HG R. Moldova cu privire la eficientizarea sistemului de asistență socială	Nr. 1117 din 27.10.2005	Nr. 151-153 din 11.11.2005	<i>cele mai vulnerabile pături ale societății, persoane/familii nevoiașe, cei mai nevoiași, familii sărace, indemnizația de necesitate (sărăcie)</i> . „Toate beneficiile bănești sînt oferite numai în cazul apartenenței la anumite categorii de populație, dar categoriile în cauză nu întotdeauna reprezintă <i>cele mai sărace grupuri ale populației</i> ”
HG R. Moldova cu privire la executarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005 - 2009 „Modernizarea țării - bunăstarea poporului” și acțiunile orientate spre asigurarea creșterii economice	Nr. 1314 din 12.12.2005	Nr. 168-171 din 16.12.2005	„se vor întreprinde acțiuni concrete privind construcția locuințelor, în special, pentru <i>categoriile socialmente vulnerabile</i> din țară, destinat înlăturării insuficienței necesarului de locuințe, în primul rînd pentru <i>persoanele intern deplasate din raioanele de est ale Republicii Moldova, familiile tinere, familiile cu mulți copii și cu venituri mici și invalizi</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
calitative și bunăstării populației			
HG R. Moldova cu privire la extinderea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei pentru anul 2007	Nr. 1433 din 19.12.2006	Nr. 203 din 31.12.2006	„eficientizarea sistemului de prestații sociale prin direcționarea acestora către <i>cei mai săraci</i> și concentrarea lor în <i>grupuri sociale aflate în situații de risc</i> ”
HG R. Moldova cu privire la instituirea Comisiei pentru protecția copilului aflat în dificultate	Nr. 1177 din 2007	Nr. 178-179 din 16.11.2007	<i>protecția copilului aflat în dificultate</i>
HG R. Moldova cu privire la realizarea Programului de activitate a Guvernului pe anii 2005-2009 “Modernizarea țării - bunăstarea poporului” în primele nouă luni ale anului 2007 și executarea în anii 2005-2007 a obiectivelor cantitative principale	Nr. 1265 din 21.11.2007	Nr. 184-187 din 30.11.2007	<i>îmbunătățirea calității vieții populației</i>
HG R. Moldova cu privire la aprobarea Programului de eficientizare a sistemului de asistență socială pe anii 2008-2010	Nr. 1360 din 07.12.2007	Nr. 194-197 din 14.12.2007	<i>pături vulnerabile, pături socialmente vulnerabile, persoanele socialmente vulnerabile, familii defavorizate, cele mai nevoiașe pături ale populației și populația cu venituri mici – toate însă, fără o clarificare care anume persoane intră în categoriile menționate</i>
Lege Nr. 295 din 21.12.2007 pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011	Nr. 295 din 21.12.2007	Nr. 18-20 din 29.01.2008	Sintagme noi, ca incluziune/excluziune socială (poziție sociala periferică, de izolare a indivizilor sau grupurilor, cu acces drastic limitat la condițiile sociale de viață: economice, rezidențiale, ocupaționale, de educație și instruire; se manifestă printr-un deficit de posibilități de afirmare și participare la viața colectivității); <i>persoanele aflate în sărăcia cronică/sărăcii cronici, marginalizați social</i> . Conform documentului, „sărăcia și, drept consecință a acesteia, <i>excluziunea socială</i> reprezintă probleme majore pentru Moldova, fiind și principalele cauze ale erodării potențialului uman”. Sintagme: <i>chintilele mai sărace, participarea productivă a păturilor vulnerabile la dezvoltarea economică a țării; țară liberă de sărăcie și de vicii caracteristice societăților sărace; asigurarea accesului persoanelor defavorizate la locuri de muncă ce le pot garanta o existență decentă, accesul la serviciile sociale și participarea la viața comunității), gospodăriile sărace, protecția socială a cetățenilor care, din considerente obiective, nu pot participa la crearea valorii adăugate în economie, copiii mici care provin din medii mai puțin avantajate, persoanele nevoiașe, persoanele cu adevărat sărace</i>
HG R. Moldova cu privire la	Nr. 211 din	Nr. 45-46 din	“direcționarea prestațiilor sociale către <i>cele mai vulnerabile pături ale</i>

Act legislativ	Nr., data aprobării	Publicat în MO al R. Moldova	Sintagma
implementarea Programului Național “Satul Moldovenesc” în perioada 2005-2007	2008	04.03.2008	<i>societății</i> ”
HG R. Moldova	Nr. 6 din 06.01.2008		construcția locuințelor pentru <i>păturile socialmente vulnerabile</i> și anume: <i>invalizi de gradul I și II; persoanele intern deplasate din raioanele de est ale Republicii Moldova; familiile cu mulți copii; persoanele care și-au pierdut bunurile în rezultatul calamităților naturale sau avariilor tehnologice</i>
Lege cu privire la ajutorul social	Nr. 133-XVI din 2008	30.09.2008	<i>„familie defavorizată este familia care are un venit global mediu lunar mai mic decât venitul lunar minim garantat”</i>
Raport privind implementarea Programului de activitate al Guvernului „Integrare Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare 2009-2013” în perioada 25 septembrie 2009 – 25 septembrie 2010	28.09.2010		asistență suplimentară persoanelor ce se află într-o situație vulnerabilă sau dificilă; focalizarea ajutorului către cei mai vulnerabili
Lege privind compensațiile sociale unice	Nr.53 din 31.03.2011	Nr.54- 57 din 08.04.2011	susținere a <i>persoanelor defavorizate (persoanelor beneficiare de pensii sau de alocații sociale)</i>

Sursa: elaborat de autor în baza examinării legislației R. Moldova

Indicatori Laeken

<i>Indicatorii primari:</i>	
1.	Rata veniturilor joase după transferuri (la pragul de 60% din mediana veniturilor), pe sexe, pe grupe de vârstă, pe categorii de gospodării, pe tipuri de gospodării, pe medii de rezidență;
2.	Raportul dintre chuintila superioară și cea inferioară a distribuției populației după nivelul veniturilor;
3.	Persistența veniturilor joase;
4.	Distanța mediană relativă;
5.	Coeziune regională;
6.	Rata șomajului de lungă durată;
7.	Proporția populației din gospodăriile fără persoane ocupate;
8.	Proporția tinerilor care au părăsit sistemul educațional și nu continuă studiile
9.	Speranța de viață la naștere;
10.	Auto-apreciere stării de sănătate
<i>Indicatorii secundari:</i>	
11.	Rata sărăciei la pragurile de 40%, 50% și 70% din venitul median;
12.	Rata sărăciei la un prag ancorat în timp;
13.	Rata sărăciei înainte de transferurile sociale;
14.	Coeficientul Gini;
15.	Persistența veniturilor joase (calculată în raport cu pragul de 50% din mediana venitului);
16.	Pondere șomerilor de lungă durată în total șomeri;
17.	Rata șomajului de foarte lungă durată;
18.	Proporția persoanelor cu nivel de instruire primar în total persoane.

Sursa: [349]

Clasificarea țărilor, BM

	<i>Țară</i>	<i>Regiune</i>	<i>Venituri*</i>
1	Afghanistan	South Asia	Low income
2	Albania	Europe & Central Asia	Upper middle income
3	Algeria	Middle East & North Africa	Upper middle income
4	American Samoa	East Asia & Pacific	Upper middle income
5	Andorra	..	High income: nonOECD
6	Angola	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
7	Antigua and Barbuda	Latin America & Caribbean	Upper middle income
8	Argentina	Latin America & Caribbean	Upper middle income
9	Armenia	Europe & Central Asia	Lower middle income
10	Aruba	..	High income: nonOECD
11	Australia	..	High income: OECD
12	Austria	..	High income: OECD
13	Azerbaijan	Europe & Central Asia	Upper middle income
14	Bahamas, The	..	High income: nonOECD
15	Bahrain	..	High income: nonOECD
16	Bangladesh	South Asia	Low income
17	Barbados	..	High income: nonOECD
18	Belarus	Europe & Central Asia	Upper middle income
19	Belgium	..	High income: OECD
20	Belize	Latin America & Caribbean	Lower middle income
21	Benin	Sub-Saharan Africa	Low income
22	Bermuda	..	High income: nonOECD
23	Bhutan	South Asia	Lower middle income
24	Bolivia	Latin America & Caribbean	Lower middle income
25	Bosnia and Herzegovina	Europe & Central Asia	Upper middle income
26	Botswana	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
27	Brazil	Latin America & Caribbean	Upper middle income
28	Brunei Darussalam	..	High income: nonOECD
29	Bulgaria	Europe & Central Asia	Upper middle income
30	Burkina Faso	Sub-Saharan Africa	Low income
31	Burundi	Sub-Saharan Africa	Low income
32	Cambodia	East Asia & Pacific	Low income
33	Cameroon	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
34	Canada	..	High income: OECD
35	Cape Verde	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
36	Cayman Islands	..	High income: nonOECD
37	Central African Republic	Sub-Saharan Africa	Low income
38	Chad	Sub-Saharan Africa	Low income
39	Channel Islands	..	High income: nonOECD
40	Chile	Latin America & Caribbean	Upper middle income
41	China	East Asia & Pacific	Lower middle income
42	Colombia	Latin America & Caribbean	Upper middle income
43	Comoros	Sub-Saharan Africa	Low income
44	Congo, Dem. Rep.	Sub-Saharan Africa	Low income
45	Congo, Rep.	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
46	Costa Rica	Latin America & Caribbean	Upper middle income
47	Côte d'Ivoire	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
48	Croatia	..	High income: nonOECD

49	Cuba	Latin America & Caribbean	Upper middle income
50	Cyprus	..	High income: nonOECD
51	Czech Republic	..	High income: OECD
52	Denmark	..	High income: OECD
53	Djibouti	Middle East & North Africa	Lower middle income
54	Dominica	Latin America & Caribbean	Upper middle income
55	Dominican Republic	Latin America & Caribbean	Upper middle income
56	Ecuador	Latin America & Caribbean	Lower middle income
57	Egypt, Arab Rep.	Middle East & North Africa	Lower middle income
58	El Salvador	Latin America & Caribbean	Lower middle income
59	Equatorial Guinea	..	High income: nonOECD
60	Eritrea	Sub-Saharan Africa	Low income
61	Estonia	..	High income: nonOECD
62	Ethiopia	Sub-Saharan Africa	Low income
63	Faeroe Islands	..	High income: nonOECD
64	Fiji	East Asia & Pacific	Upper middle income
65	Finland	..	High income: OECD
66	France	..	High income: OECD
67	French Polynesia	..	High income: nonOECD
68	Gabon	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
69	Gambia, The	Sub-Saharan Africa	Low income
70	Georgia	Europe & Central Asia	Lower middle income
71	Germany	..	High income: OECD
72	Ghana	Sub-Saharan Africa	Low income
73	Gibraltar	..	High income: nonOECD
74	Greece	..	High income: OECD
75	Greenland	..	High income: nonOECD
76	Grenada	Latin America & Caribbean	Upper middle income
77	Guam	..	High income: nonOECD
78	Guatemala	Latin America & Caribbean	Lower middle income
79	Guinea	Sub-Saharan Africa	Low income
80	Guinea-Bissau	Sub-Saharan Africa	Low income
81	Guyana	Latin America & Caribbean	Lower middle income
82	Haiti	Latin America & Caribbean	Low income
83	Honduras	Latin America & Caribbean	Lower middle income
84	Hong Kong SAR, China	..	High income: nonOECD
85	Hungary	..	High income: OECD
86	Iceland	..	High income: OECD
87	India	South Asia	Lower middle income
88	Indonesia	East Asia & Pacific	Lower middle income
89	Iran, Islamic Rep.	Middle East & North Africa	Upper middle income
90	Iraq	Middle East & North Africa	Lower middle income
91	Ireland	..	High income: OECD
92	Isle of Man	..	High income: nonOECD
93	Israel	..	High income: OECD
94	Italy	..	High income: OECD
95	Jamaica	Latin America & Caribbean	Upper middle income
96	Japan	..	High income: OECD
97	Jordan	Middle East & North Africa	Lower middle income
98	Kazakhstan	Europe & Central Asia	Upper middle income
99	Kenya	Sub-Saharan Africa	Low income
100	Kiribati	East Asia & Pacific	Lower middle income

101	Korea, Dem. Rep.	East Asia & Pacific	Low income
102	Korea, Rep.	..	High income: OECD
103	Kosovo	Europe & Central Asia	Lower middle income
104	Kuwait	..	High income: nonOECD
105	Kyrgyz Republic	Europe & Central Asia	Low income
106	Lao PDR	East Asia & Pacific	Low income
107	Latvia	..	High income: nonOECD
108	Lebanon	Middle East & North Africa	Upper middle income
109	Lesotho	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
110	Liberia	Sub-Saharan Africa	Low income
111	Libya	Middle East & North Africa	Upper middle income
112	Liechtenstein	..	High income: nonOECD
113	Lithuania	Europe & Central Asia	Upper middle income
114	Luxembourg	..	High income: OECD
115	Macao SAR, China	..	High income: nonOECD
116	Macedonia, FYR	Europe & Central Asia	Upper middle income
117	Madagascar	Sub-Saharan Africa	Low income
118	Malawi	Sub-Saharan Africa	Low income
119	Malaysia	East Asia & Pacific	Upper middle income
120	Maldives	South Asia	Lower middle income
121	Mali	Sub-Saharan Africa	Low income
122	Malta	..	High income: nonOECD
123	Marshall Islands	East Asia & Pacific	Lower middle income
124	Mauritania	Sub-Saharan Africa	Low income
125	Mauritius	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
126	Mayotte	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
127	Mexico	Latin America & Caribbean	Upper middle income
128	Micronesia, Fed. Sts.	East Asia & Pacific	Lower middle income
129	Moldova	Europe & Central Asia	Lower middle income
130	Monaco	..	High income: nonOECD
131	Mongolia	East Asia & Pacific	Lower middle income
132	Montenegro	Europe & Central Asia	Upper middle income
133	Morocco	Middle East & North Africa	Lower middle income
134	Mozambique	Sub-Saharan Africa	Low income
135	Myanmar	East Asia & Pacific	Low income
136	Namibia	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
137	Nepal	South Asia	Low income
138	Netherlands	..	High income: OECD
139	Netherlands Antilles	..	High income: nonOECD
140	New Caledonia	..	High income: nonOECD
141	New Zealand	..	High income: OECD
142	Nicaragua	Latin America & Caribbean	Lower middle income
143	Niger	Sub-Saharan Africa	Low income
144	Nigeria	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
145	Northern Mariana Islands	..	High income: nonOECD
146	Norway	..	High income: OECD
147	Oman	..	High income: nonOECD
148	Pakistan	South Asia	Lower middle income
149	Palau	East Asia & Pacific	Upper middle income
150	Panama	Latin America & Caribbean	Upper middle income
151	Papua New Guinea	East Asia & Pacific	Lower middle income
152	Paraguay	Latin America & Caribbean	Lower middle income

153	Peru	Latin America & Caribbean	Upper middle income
154	Philippines	East Asia & Pacific	Lower middle income
155	Poland	..	High income: OECD
156	Portugal	..	High income: OECD
157	Puerto Rico	..	High income: nonOECD
158	Qatar	..	High income: nonOECD
159	Romania	Europe & Central Asia	Upper middle income
160	Russian Federation	Europe & Central Asia	Upper middle income
161	Rwanda	Sub-Saharan Africa	Low income
162	Samoa	East Asia & Pacific	Lower middle income
163	San Marino	..	High income: nonOECD
164	São Tomé and Príncipe	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
165	Saudi Arabia	..	High income: nonOECD
166	Senegal	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
167	Serbia	Europe & Central Asia	Upper middle income
168	Seychelles	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
169	Sierra Leone	Sub-Saharan Africa	Low income
170	Singapore	..	High income: nonOECD
171	Slovak Republic	..	High income: OECD
172	Slovenia	..	High income: OECD
173	Solomon Islands	East Asia & Pacific	Low income
174	Somalia	Sub-Saharan Africa	Low income
175	South Africa	Sub-Saharan Africa	Upper middle income
176	Spain	..	High income: OECD
177	Sri Lanka	South Asia	Lower middle income
178	St. Kitts and Nevis	Latin America & Caribbean	Upper middle income
179	St. Lucia	Latin America & Caribbean	Upper middle income
180	St. Vincent and the Grenadines	Latin America & Caribbean	Upper middle income
181	Sudan	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
182	Suriname	Latin America & Caribbean	Upper middle income
183	Swaziland	Sub-Saharan Africa	Lower middle income
184	Sweden	..	High income: OECD
185	Switzerland	..	High income: OECD
186	Syrian Arab Republic	Middle East & North Africa	Lower middle income
187	Tajikistan	Europe & Central Asia	Low income
188	Tanzania	Sub-Saharan Africa	Low income
189	Thailand	East Asia & Pacific	Lower middle income
190	Timor-Leste	East Asia & Pacific	Lower middle income
191	Togo	Sub-Saharan Africa	Low income
192	Tonga	East Asia & Pacific	Lower middle income
193	Trinidad and Tobago	..	High income: nonOECD
194	Tunisia	Middle East & North Africa	Lower middle income
195	Turkey	Europe & Central Asia	Upper middle income
196	Turkmenistan	Europe & Central Asia	Lower middle income
197	Turks and Caicos Islands	..	High income: nonOECD
198	Tuvalu	East Asia & Pacific	Lower middle income
199	Uganda	Sub-Saharan Africa	Low income
200	Ukraine	Europe & Central Asia	Lower middle income
201	United Arab Emirates	..	High income: nonOECD
202	United Kingdom	..	High income: OECD
203	United States	..	High income: OECD
204	Uruguay	Latin America & Caribbean	Upper middle income

205	Uzbekistan	Europe & Central Asia	Lower middle income
206	Vanuatu	East Asia & Pacific	Lower middle income
207	Venezuela, RB	Latin America & Caribbean	Upper middle income
208	Vietnam	East Asia & Pacific	Lower middle income
209	Virgin Islands (U.S.)	..	High income: nonOECD
210	West Bank and Gaza	Middle East & North Africa	Lower middle income
211	Yemen, Rep.	Middle East & North Africa	Lower middle income
212	Zambia	Sub-Saharan Africa	Low income
213	Zimbabwe	Sub-Saharan Africa	Low income

Sursa: [350]

* High income - venituri ridicate; Low income - venituri reduse; Lower middle income - venit mediu spre redus; Upper middle income - venit mediu spre ridicat.

Anexa 4

Țările sărace greu împovărate (HIPC), 2009

Benin	Guyana	Niger
Bolivia	Haiti	Rwanda
Burkina Faso	Honduras	São Tomé & Príncipe
Burundi	Madagascar	Senegal
Cameroon	Malawi	Sierra Leone
Republica Centrafricană	Mali	Tanzania
Ethiopia	Mauritania	Uganda
The Gambia	Mozambique	Zambia
Ghana	Nicaragua	
Afganistan	Guinea	Republica Congo
Chad	Guinea-Bissau	Republica Democrată Congo
Coasta de Fildeș	Liberia	Togo
Comoros	Kîrgîzstan	Sudan
Eritrea	Somalia	

Sursa: [351]

Anexa 5

Cel mai puțin dezvoltate țări (LDC), 2009

Afganistan	Comoros	Kiribati	Myanmar	Somalia
Angola	Djibouti	Laos	Nepal	Sudan
Bangladesh	Eritrea	Lesoto	Niger	Tanzania
Benin	Etiopia	Liberia	Republica Centrafricană	Timor-Leste
Bhutan	Gambia	Madagascar	Republica Democrată Congo	Togo
Burkina Faso	Guinea	Malawi	Ruanda	Tuvalu
Burundi	Guinea-Bissau	Maldive	Samoa	Uganda
Cambodgia	Guineea Ecuatorială	Mali	Sao Tome și Príncipe	Vanuatu
Chad	Haiti	Mauritania	Senegal	Yemen
	Insulele Solomon	Mozambic	Sierra Leone	Zambia

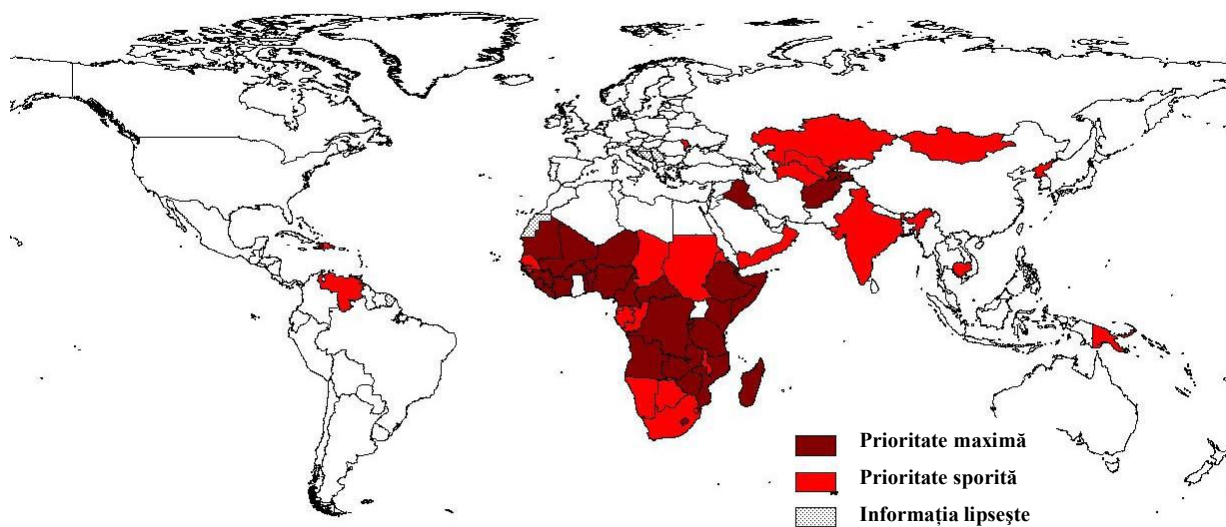
Sursa: [352]

Țările cel mai puțin dezvoltate, clasificare OMC

Angola	Gambia	Maldive	Republica Democrată Congo
Bangladesh	Guinea	Mali	Ruanda
Benin	Guinea Bissau	Mauritania	Senegal
Burkina Faso	Haiti	Mozambic	Sierra Leone
Burundi	Insulele Solomon	Myanmar	Tanzania
Cambodgia	Lesotho	Nepal	Togo
Chad	Madagascar	Niger	Uganda
Djibouti	Malawi	Republica Centrafricană	Zambia

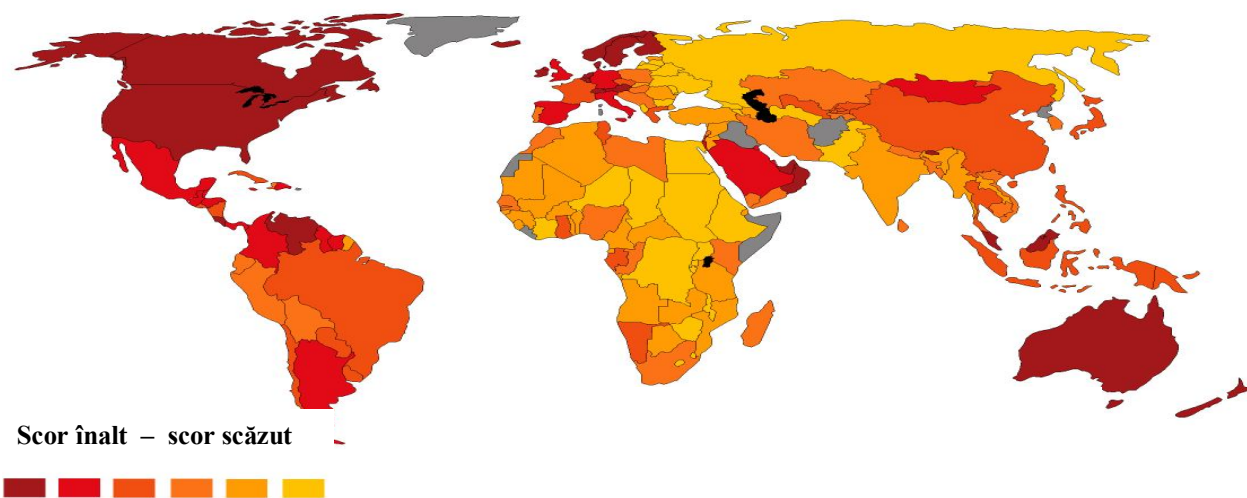
Sursa: [352]

Țările care necesită prioritate privind atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului

Sursa: [103]

Bunăstarea subiectivă a diferitor țări ale lumii, 2006

Sursa: [353]

Indicatori utilizați în acte legislative și rapoarte privind sărăcia în R. Moldova

Indicator	Document de referință
Minimul de existență	GG R. Moldova Nr. 564 din 14.06.2000 cu privire la aprobarea Programului Național de Atenuare a Sărăciei, MO Nr. 070 din 22.06.2000 [466]
Minimul de existență	Regulamentul cu privire la modul de calculare a minimumului de existență, aprobat prin HG R. Moldova Nr. 902 din 28.08.2000 [467]
Durata medie de viață la bărbați și femei	HG R. Moldova Nr. 1337 din 29.12.2000 cu privire la aprobarea Strategiei preliminare de reducere a sărăciei, MO Nr. 016 din 15.02.2001 [468]
Rata mortalității și rata sporului natural al populației	
Rata mortalității infantile	
Rata mortalității materne	
Rata mortalității la copiii de pînă la 5 ani	
Ratele imunizărilor	
Gradul de cuprindere a copiilor în învățămîntul de bază	
Gradul de cuprindere a copiilor cu învățămîntul secundar	
Ponderea populației cu un nivel al consumului mai jos de pragul absolut și relativ al sărăciei	HG R. Moldova Nr. 619 din 16.05.2002 cu privire la aprobarea Planului de acțiuni destinate consolidării capacității de monitorizare și evaluare a sărăciei pentru perioada 1 iunie 2002 - 31 mai 2005, Monitorul Oficial Nr. 065 din 18.05.2002 [469]
Gravitatea sărăciei	
Evaluarea inegalității și sărăciei: - Gini; - Theil; - Atkinson; - entropia generală; coeficientul decil sau chintil (coraportul dintre veniturile a 10% (20%) din populație mai bine și mai puțin asigurate), indicele Sen	
Ponderea copiilor pînă la 5 ani, opriți în creștere	
Rata mortalității infantile, per 1,000 nașteri	
Rata mortalității copiilor de pînă la 5 ani	
Incidența TB per 100000 de locuitori	
Ponderea oamenilor săraci care beneficiază de asistență medicală la diferite nivele, primară și de urgență, spitale regionale, republicane etc.	
Cota cheltuielilor pentru serviciile medicale în cheltuielile totale ale populației, conform chintilelor de consum	
Rata prezumată a admerției în clasa I (globală, netă): ponderea copiilor de vîrstă corespunzătoare, înscriși în clasa I, din totalul populației în vîrstă de 7 ani	
Rata globală de școlarizare după nivelul educațional- preșcolar (3-6 ani),- primar (7-10 ani),- gimnazial (11-15 ani)	
Rata netă de școlarizare după nivelul de învățămînt:- preșcolar (3-6 ani),- primar (7-10 ani),- gimnazial (11-15 ani)	
Rata frecvenței școlare	
Proporția absolvenților școlii secundare care nu se înscriu la	

Indicator	Document de referință
următorul nivel de învățământ	
Proporția copiilor care n-au acces la învățământul primar, gimnazial, liceal (frecventarea școlii în altă localitate, distanța pe care o parcurg, asigurarea cu mijloace de transport)	
% adolescenților care n-au absolvit o instituție de învățământ obligatoriu (clasa a IX-a)	
Cota cheltuielilor pentru învățământ în cheltuielile totale ale populației, conform chintilelor de consum	
Ponderea persoanelor sărace neangajate	
Cota femeilor (%) angajate în alte domenii decât sectorul agricol	
Rata șomajului (totală, pe sex, categorii de vîrstă), conform standardelor ILO	
Rata șomajului pe termen lung (mai mult de 12 luni): totală, pe sex, categorii de vîrstă, conform standardelor ILO	
Persoane descurajate (în total, pe sex, categorii de vîrstă)	
Cota cheltuielilor publice conform chintilului de consum (incidența alocațiilor) pentru învățământul preșcolar, învățământul obligatoriu (primar și secundar), superior	
Cota cheltuielilor publice pentru asistența medicală primară după chintilul de consum (incidența alocațiilor)	
Cota cheltuielilor publice pentru acordarea în formă bănescă a serviciilor de asistență socială după chintilul de consum- alocații sociale- indemnizații pentru familii cu copii- ajutor de șomaj, indemnizații și compensații pentru șomeri	
Cota cheltuielilor pentru compensarea consumului de energie electrică și plata serviciilor comunale după chintilul de consum	
Incidența alocațiilor în cadrul programelor de asigurare socială: cota din cheltuielile publice pentru acordarea în bani a serviciilor de asigurare socială după chintilul de consum:- pensii pentru limită de vîrstă;- pensii de invaliditate;- pensii militarilor în termen și membrilor familiilor lor;- pensii participanților la lichidarea consecințelor catastrofei de la Cernobîl	
% familiilor care nu utilizează energia electrică și repartizarea familiilor după modul de încălzire a locuințelor	
Repartizarea familiilor după modul de alimentare cu apă și calitatea acesteia	
Malnutriția extremă (nivelul consumului alimentar nu depășește 1600 kkal), nivelul consumului mai mic de 2280 kkal (minimul stabilit conform normelor minimului de existență), nivelul mediu al consumului alimentar pe cap de locuitor exprimat în unități naturale și factori nutritivi	
Speranța medie de vîrstă la naștere (bărbați/femei), ani	

Indicator	Document de referință
% celor ce au terenuri agricole în proprietate	IPP, Raport preliminar: Obiectivele dezvoltării la început de mileniu, 2003, Studiu „Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei extreme și a foamei”, p. 4-5 [471]
% țăranilor săraci care au acces la creditele bancare	
accesul întreprinderilor mici la creditele bancare	
Pragul sărăciei	
Veniturile medii per capita	
Incidența sărăciei	
Decalajul (profunzimea) sărăciei	
Acuitatea (duritatea) sărăciei	
Indicatorul Watts	
Incidența sărăciei extreme, (ponderea populației subalimentate)	
Săraci din punct de vedere a cheltuielilor de consum	IPP, Raport preliminar: Obiectivele dezvoltării la început de mileniu, 2003, Studiu „Obiectivul 1: Eradicarea sărăciei extreme și a foamei”, p. 14 [472]
Săraci din punct de vedere a veniturilor	
Indicele accesibilității la locuințe	HG R. Moldova Nr. 422 din 08.04.2003 privind aprobarea Programului Național Social “Alocații și credite pentru locuință” pe anii 2003 – 2008, publicată în MO Nr. 073 din 18.04.2003 [473]
Pragul sărăciei extreme	Națiunile Unite în R. Moldova, Proiectul Raportului asupra ODM, 2004 [474]
Pragul sărăciei absolute	
Pragul internațional al sărăciei	
Ponderea populației aflate sub un anumit prag al sărăciei	
Profunzimea sărăciei	
Severitatea sărăciei	
Coeficientul Gini / Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum	BNS din R. Moldova, Anuarul statistic, 2005, p. 114 [475]
Pragul sărăciei extreme	HG R. Moldova Nr. 288 din 15.03.2005 cu privire la aprobarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în R. Moldova până în 2015 și a Primului Raport Național „Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în R. Moldova”, Monitorul Oficial Nr. 046 din 25.03.2005 [476]
Pragul sărăciei absolute	
Pragul internațional al sărăciei (venit de 2,15 dolari SUA pe zi, la PPC)	
Ponderea populației aflate sub un anumit prag al sărăciei (sărăcia extremă, sărăcia absolută și pentru pragul de 2,15 dolari SUA pe zi, la PPC)	
Ponderea I-ei chintile în total cheltuieli de consum, %	HG Nr. 1433 din 19.12.2006 cu privire la extinderea Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei pentru anul 2007, Monitorul Oficial Nr. 203 din 31.12.2006 [477]
Ponderea populației sub pragul absolut al sărăciei, %	
Ponderea populației sub pragul alimentar al sărăciei, %	
Ponderea populației cu venitul pe persoană sub pragul sărăciei la nivel de 2,15\$/zi PPC (incidența), %	
Rata șomajului (conform BIM), %, în mediul urban, în	

Indicator	Document de referință	
<i>mediul rural</i>		
Ponderea șomerilor aflați în șomaj de lungă durată (conform BIM), %		
Rata șomajului în rândul tinerilor în vârstă de 15–24 ani (conform BIM), %		
Populația plecată în alte țări la muncă în raport cu populația activă, %		
Distribuția prestațiilor sociale (cu excepția pensiilor) pentru chintilele de consum I și V pe adult echivalent, (%): <i>chintila I, chintila V</i>		
Salariul nominal mediu lunar al unui salariat în economie, lei		
Pensia medie lunară (la sfârșit de an), lei		
Ponderea contribuțiilor/beneficiilor a lucrătorilor agricoli în totalul veniturilor și cheltuielilor bugetului de asigurări sociale, %: <i>contribuții, beneficii</i>		
Ponderea populației sub pragul alimentară al sărăciei (total pe țară), %		
Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum		
Profundimea sărăciei extreme, %		
Severitatea sărăciei extreme, %		
Ponderea populației sub pragul de 4,3 dolari pe zi la PPC (cheltuieli de consum pe persoană), %		
Ponderea celei mai sărace chintile în consumul național, %		
Indicele Dezvoltării Umane		
Ponderea populației sub pragul absolut al sărăciei, %	HG R. Moldova Nr. 1433 din 19.12.2006 cu privire la extinderea SCERS pentru anul 2007, Monitorul Oficial Nr. 203 din 31.12.2006, Anexa [478]	
Ponderea populației sub pragul alimentară al sărăciei, %		
Ponderea populației cu venitul pe persoană sub pragul sărăciei la nivel de 2,15\$/zi PPC (incidența), %		
Ponderea I-ei chintile în total cheltuieli de consum, %		
Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum		
Rata șomajului (conform Biroului Internațional al Muncii), %		
Ponderea populației sub pragul absolut al sărăciei (incidența), % (orașe mari, orașe mici, localități rurale)		
Ponderea populației sub pragul alimentară al sărăciei (incidența), % (orașe mari, orașe mici, localități rurale)		
Indicele profunzimii sărăciei pentru pragul absolut al sărăciei, % (orașe mari, orașe mici, localități rurale)		
Indicele profunzimii sărăciei pentru pragul alimentară al sărăciei, % (orașe mari, orașe mici, localități rurale)		
Pragul absolut al sărăciei/pragul sărăciei absolute		
Pragul alimentară al sărăciei		
Rata sărăciei		
		Raportul Anual de Evaluare a SCERS 2006, 2007 [479, p.73]
		Raportul Anual de Evaluare a SCERS 2006, 2007 [479, p.88]
		Raportul Anual de Evaluare a

Indicator	Document de referință
Profunzimea sărăciei	SCERS 2006, 2007 [479, p.73]
Severitatea sărăciei	
Pragul extrem al sărăciei/pragul sărăciei extreme	Raportul Anual de Evaluare a SCERS 2006, 2007 [479, p.87]
Pragul internațional al sărăciei	
Pragul relativ al sărăciei	Raportul Anual de Evaluare a SCERS 2006, 2007 [479, p.88]
Pragul subiectiv al sărăciei	
Ponderea populației sub pragul de 4,3 dolari pe zi la PPC (cheltuieli de consum pe persoană), %	Lege Nr. 295 din 21.12.2007, Pentru aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare pe anii 2008-2011, publicată în Monitorul Oficial Nr. 18-20 din 29.01.2008 [138]
Ponderea celei mai sărace chintile în consumul național, %	
PIB per capita, dolari SUA	Planul Național de Dezvoltare pe anii 2008-2011, Anexa [480]
Ponderea populației sub pragul absolut al sărăciei, %	
Rata șomajului (conform BIM), %: <i>în mediul urban, în mediul rural</i>	
Ponderea șomerilor de lungă durată, BIM, %	
Rata șomajului în rândul tinerilor (15-24 ani), BIM, %	
Populația plecată în alte țări la muncă în raport cu populația activă, %	
Distribuția prestațiilor sociale (fără pensii) pentru chintilele de consum I și V pe adult echivalent, %: <i>chintila I, chintila V</i>	
Salariul nominal mediu lunar al unui salariat în economie, lei	
Pensia medie lunară (la sfârșit de an), lei	
Ponderea contribuțiilor/beneficiilor lucrătorilor agricoli în totalul veniturilor și cheltuielilor bugetului de asigurări sociale, %: <i>contribuții, beneficii</i>	
Ponderea populației sub pragul alimentar al sărăciei (total pe țară), %	
Coeficientul Gini pe cheltuieli de consum	
Profunzimea sărăciei extreme, %	
Severitatea sărăciei extreme, %	
Ponderea populației sub pragul de 4.3 dolari pe zi la PPC (cheltuieli de consum pe persoană), %	
Ponderea celei mai sărace chintile în consumul național, %	
Indicele Dezvoltării Umane	

Sursa: elaborat de autor, în baza legislației din R. Moldova

Barometrul de opinie publică, Moldova, 1998-2012

Anexa 10

	Nov. 2002	Apr. 2003	Nov. 2003	Mai 2004	Nov. 2004	Feb. 2005	Dec. 2005	Apr. 2006	Nov. 2006	Mai 2007	Nov. 2007	Apr. 2008	Oct. 2008	Mar. 2009	July 2009	Nov. 2009	Mai 2010	Nov. 2010	Mai 2011	Nov. 2011	Mai 2012	
Ce credeți că ar trebui întreprins pentru a îmbunătăți situația social – economică din țara noastră? (total 3 răspunsuri)																						
Îmbunătățirea mecanismului de funcționare a legilor	41%	36%	43%	47%	38%	41%	47%	48%	37%	37%	46%	46%	44%	36%	33%	41%	36%	43%	36%	41.9%	33%	
Mărirea rolului statului în dirijarea economiei	30%	28%	25%	34%	26%	27%	27%	35%	39%	26%	27%	29%	32%	25%	26%	27%	31%	32%	28%	24.9%	30%	
Oferirea mai multor înlesniri sectorului privat	24%	27%	23%	17%	17%	22%	24%	27%	38%	24%	20%	20%	25%	19%	23%	16%	24%	15%	23%	20.8%	21%	
Atragerea mai multor investiții străine	16%	25%	30%	27%	23%	29%	31%	32%	31%	36%	27%	35%	29%	29%	30%	29%	31%	26%	31%	31.2%	28%	
Dezvoltarea întreprinderilor industriale	36%	30%	36%	39%	36%	33%	35%	32%	31%	31%	32%	34%	34%	39%	32%	31%	38%	28%	41%	30.8%	38%	
Sprrijinirea micului întreprinzător în sectorul agrar	26%	29%	30%	20%	32%	30%	28%	28%	31%	28%	28%	27%	27%	35%	37%	28%	32%	26%	31%	23.8%	21%	
Asigurarea protecției proprietății cetățenilor	25%	19%	18%	26%	18%	24%	17%	21%	16%	19%	16%	21%	20%	18%	16%	13%	18%	14%	16%	19.8%	21%	
Extinderea drepturilor administrației locale	7%	7%	6%	5%	5%	9%	8%	7%	8%	7%	7%	8%	9%	6%	7%	7%	5%	6%	9%	6.8%	6%	
Combaterea criminalității în economie	43%	46%	39%	46%	35%	39%	32%	32%	33%	31%	27%	28%	28%	26%	22%	26%	27%	36%	29%	28.9%	33%	
Îmbunătățirea activității organelor puterii de stat	18%	14%	16%	13%	13%	16%	15%	11%	16%	15%	13%	14%	12%	12%	13%	14%	18%	17%	16%	15.8%	12%	
Îmbunătățirea relațiilor dintre moldoveni și celelalte etnii	13%	12%	*	3%	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Schimbarea conducerii țării	*	*	*	*	14%	16%	18%	14%	16%	19%	19%	19%	22%	18%	21%	14%	26%	29%	27%	32.6%	25%	
Alteceva	2%	3%	3%	24%	5%	1%	3%	2%	5%	3%	5%	2%	1%	5%	4%	3%	3%	5%	1%	3.4%	5%	
NS/NR	22%	6%	17%	47%	38%	12%	15%	13%	9%	5%	30%	4%	1%	8%	9%	51%	3%	6%	3%	4.7%	3%	
Care sunt lucrurile ce vă îngrijorează cel mai mult în prezent? (total 3 răspunsuri)																						
Sărăcia	56%	53%	53%	64%	53%	56%	61%	60%	60%	55%	54%	61%	54%	61%	53%	48%	53%	57%	53%	54.6%	57%	
Prețurile	32%	27%	31%	50%	52%	52%	54%	56%	64%	58%	68%	68%	72%	56%	49%	54%	63%	60%	61%	67.5%	67%	
Somajul	31%	28%	22%	35%	36%	37%	41%	40%	36%	34%	39%	36%	34%	47%	45%	46%	47%	46%	45%	46.9%	47%	
Criminalitatea, infracțiunile	25%	25%	26%	19%	17%	19%	16%	17%	15%	17%	11%	12%	10%	11%	13%	10%	11%	9%	11%	12.1%	11%	
Corupția	17%	21%	21%	23%	23%	24%	22%	24%	24%	27%	28%	23%	26%	27%	27%	24%	21%	27%	22%	23.6%	27%	
Foamea	19%	26%	21%	17%	15%	11%	13%	12%	13%	8%	8%	9%	10%	10%	13%	6%	8%	6%	8%	6.4%	8%	
Viuțitorul copiilor	47%	44%	41%	52%	42%	51%	45%	47%	38%	51%	42%	48%	49%	48%	45%	44%	42%	42%	45%	39.0%	47%	
Relațiile interetnice	4%	3%	4%	2%	3%	5%	4%	4%	5%	4%	4%	3%	3%	3%	5%	3%	2%	4%	3%	3.4%	2%	
Calamitățile naturale (inundații, alunecări de teren și altele)	13%	11%	9%	2%	5%	6%	6%	6%	4%	6%	5%	4%	6%	5%	5%	3%	3%	4%	4%	2.3%	2%	
Un război în zonă	17%	24%	15%	9%	14%	9%	6%	10%	6%	7%	4%	6%	6%	4%	10%	6%	5%	5%	4%	3.6%	7%	
Instaurarea unei dictaturi	5%	5%	8%	3%	4%	5%	5%	2%	4%	4%	3%	4%	5%	4%	7%	4%	5%	4%	3%	2.0%	2%	
Bolă	29%	27%	28%	17%	18%	17%	14%	15%	12%	14%	16%	16%	13%	15%	13%	12%	10%	14%	11.1%	6%		
Lipsa încălzirii în perioada rece	*	*	10%	5%	8%	7%	9%	7%	13%	7%	9%	4%	6%	4%	3%	3%	9%	5%	3%	6.9%	3%	
Criza financiară	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	12%	20%	16%	19%	15.9%	8%	
Gripa porcină (AH1N1)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	11%	2%	*	*	*	*	
Stabilitatea politică	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	1%	*	*	*	*	*	
Alteceva	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	4%	2%	2%	2%	1.6%	1%	

	Mar. 2002	Nov. 2002	Apr. 2003	Nov. 2003	Mai 2004	Nov. 2004	Feb. 2005	Dec. 2005	Apr. 2006	Nov. 2006	Mai 2007	Nov. 2007	Apr. 2008	Oct. 2008	March 2009	July 2009	Nov. 2009	Mai 2010	Nov. 2010	Mai 2011	Nov. 2011	Mai 2012
Cât de mulțumit sunteți, în general, de felul în care trăiți?																						
Mulțumit (foarte mulțumit+destal de mulțumit)	*	15%	17%	19%	15%	21%	22%	18%	18%	20.5%	22.6%	24.3%	16.9%	18.3%	20.7%	19.5%	26.7%	20.6%	21.3%	21%	18.0%	23%
Nici mulțumit, nici nemulțumit	*	32%	27%	34%	32%	31%	39%	35%	43%	34.3%	35.5%	30.2%	32.3%	40.0%	31.8%	31.7%	33.3%	33.1%	35.7%	33%	28.7%	34%
Nemulțumit (deloc mulțumit+nu prea mulțumit)	*	52%	55%	46%	52%	45%	37%	44%	37%	44.6%	41.5%	45.2%	49.2%	38.8%	47.4%	47.9%	38.6%	44.4%	40.6%	47%	52.8%	41%
NS/NR	*	1%	1%	1%	1%	3%	2%	3%	1%	0.6%	0.4%	2.3%	1.6%	2.9%	.1%	.8%	1.4%	1.9%	2.4%	4%	0.4%	1%
Cât de mulțumit sunteți de... ("Destal de mulțumit / Foarte mulțumit")																						
Asistența medicală	10%	13%	10%	16%	14%	22%	24%	21%	27%	28.6%	43.1%	31.4%	27.1%	25.2%	27.8%	32.8%	43.3%	32.7%	29.6%	30%	35.1%	33%
Locuință	53%	51%	50%	65%	63%	59%	64%	58%	57%	65.0%	51.9%	69.1%	63.3%	67.5%	62.3%	66.7%	67.5%	64.2%	62.9%	66%	66.3%	67%
Transporturi	42%	42%	37%	46%	52%	45%	54%	48%	52%	52.5%	57.0%	64.4%	53.5%	43.6%	50.1%	51.9%	62.5%	57.3%	55.6%	61%	58.3%	61%
Educația copiilor dvs.	*	*	51%	52%	56%	45%	45%	46%	48%	50.0%	46.1%	52.6%	43.4%	43.8%	50.4%	43.0%	56.6%	49.5%	46.0%	45%	52.3%	50%
Serviciul Dvs.	16%	18%	17%	21%	18%	18%	20%	21%	22%	14.6%	22.1%	17.1%	15.8%	16.4%	18.7%	20.9%	54.3%	49.8%	44.1%	42%	60.5%	56%
Bani pe care îi aveți	10%	11%	11%	13%	9%	17%	18%	14%	15%	19.2%	33.2%	17.6%	12.5%	13.8%	15.5%	18.8%	19.6%	12.6%	14.0%	10%	17.9%	17%
Viața politică din țară	9%	14%	15%	16%	10%	19%	21%	14%	18%	16.1%	28.0%	12.5%	9.7%	10.2%	15.2%	10.3%	19.0%	8.8%	11.1%	7%	5.8%	9%
Curătenia și îngrijirea localității	25%	21%	27%	29%	32%	32%	29%	25%	25%	35.7%	41.6%	31.0%	24.3%	23.2%	25.0%	30.9%	37.2%	34.2%	31.4%	36%	36.1%	49%
Cum este viața Dvs. în prezent, comparativ cu cea de acum un an?																						
Mai bună (mult mai bună+ceva mai bună)	31%	29%	29%	33%	26%	31%	28%	25%	24%	29.2%	29.7%	21.9%	24.1%	25.8%	21.2%	16.0%	13.7%	15.5%	15.5%	15%	16.0%	14%
Aproximativ la fel	50%	52%	51%	48%	57%	50%	60%	59%	56%	50.4%	53.8%	49.4%	52.3%	53.0%	46.3%	42.7%	53.3%	45.3%	53.5%	49%	50.5%	56%
Mai proastă (mult mai proastă+ceva mai proastă)	20%	18%	19%	19%	16%	17%	9%	16%	20%	19.3%	14.9%	27.3%	23.0%	20.0%	31.5%	40.4%	31.3%	37.3%	29.8%	34%	32.8%	28%
NS/NR	0%	1%	1%	1%	1%	2%	3%	1%	1%	1.1%	1.6%	1.5%	0.6%	1.2%	1.1%	.8%	1.6%	1.9%	1.2%	2%	0.7%	1%
Cum credeți că veți trăi peste un an?																						
Mai bine (mult mai bine+ceva mai bine)	45%	46%	44%	43%	33%	40%	42%	34%	38%	35.7%	41.7%	33.5%	33.4%	29.5%	30.2%	25.6%	32.1%	31.2%	30.7%	28%	28.4%	32%
Aproximativ la fel	29%	34%	26%	23%	25%	31%	28%	33%	34%	40.0%	33.0%	31.6%	30.4%	31.6%	25.4%	28.2%	26.9%	23.4%	24.5%	27%	33.1%	33%
Mai prost (ceva mai prost+mult mai prost)	11%	8%	12%	9%	9%	11%	5%	13%	12%	14.9%	6.4%	13.3%	12.4%	10.4%	20.0%	13.8%	13.2%	17.4%	9.7%	21%	19.3%	17%
NS/NR	15%	22%	19%	24%	29%	18%	25%	21%	16%	1.3%	1.6%	21.6%	23.8%	26.5%	24.4%	32.4%	27.7%	28.0%	35.1%	24%	19.2%	18%
Cum apreciați veniturile actuale ale familiei Dvs.?																						
Nu ne ajung nici pentru strictul necesar	44%	34%	41%	29%	43%	32%	23%	28%	25%	29.4%	28.4%	28.5%	29.8%	26.9%	34.3%	22.9%	28.2%	31.6%	29.3%	34%	33.9%	28%
Ne ajung numai pentru strictul necesar	40%	45%	35%	41%	40%	44%	48%	41%	45%	39.0%	39.8%	40.8%	45.0%	45.5%	37.8%	49.3%	42.8%	43.4%	42.2%	40%	41.1%	46%
Ne ajung pentru un trai decent, dar nu ne permitem cumpărarea unor bunuri mai scumpe	13%	15%	19%	24%	13%	18%	23%	24%	22%	21.7%	24.0%	22.1%	19.7%	19.3%	17.5%	19.3%	20.7%	15.6%	19.0%	19%	17.1%	18%
Reușim să cumpărăm și unele bunuri mai scumpe, dar cu restrângeri în alte domenii	2%	4%	4%	5%	3%	4%	5%	6%	4%	7.0%	6.6%	6.6%	4.1%	7.0%	7.9%	5.3%	5.7%	5.2%	5.5%	4%	6.7%	7%
Reușim să avem tot ce ne trebuie, fără să ne limităm la ceva	1%	1%	1%	1%	0%	1%	1%	1%	1%	1.2%	6%	1.1%	0.6%	0.3%	1.3%	1.6%	2.1%	1.3%	1.2%	1%	0.7%	1%
NS/NR	0%	1%	1%	*	1%	1%	0%	1%	1%	1.7%	.5%	0.9%	0.8%	1.0%	1.2%	1.7%	0.5%	0.9%	2.9%	2%	0.6%	0%

Sursa: [134]

Normele medii anuale provizorii ale consumului, R. Moldova

	Asortimentul mărfurilor	Un. măsură	Norme medii anuale
<i>I. Produse alimentare</i>	1. Pâine și produse de panificație, recalculate în făină:		
	2. Carne și produse din carne (recalculate în carne):		
	3. Lapte și produse lactate (recalculate în lapte):		
	4. Pește și produse din pește (recalculate în pește):		
	5. Ouă	10 bucăți	29,00
	6. Ulei vegetal	1	14,60
	7. Zahăr și produse de cofetărie (recalculate în zahăr)	kg	18,20
	8. Miere de albine	"	1,00
	9. Cartofi	"	93,40
	10. Legume:		
	11. Culturi de bostănărie (harbuji și zămoși)	"	21,20
	12. Fructe și pomușoare:		
	13. Ceai	"	0,75
	14. Drojdie	"	0,40
	15. Nuci	"	1,60
	16. Sare, mirodenii	"	5,50
<i>II. Mărfuri nealimentare</i>	17. Grupul de paltoane:		
	18. Grupul de costume și rochii:		
	19. Lingerie tricotată de corp:		
	20. Mărfuri pentru copii sub un an	rub.	
	21. Acoperăminte pe cap. 22. Broboade	"	0,18
	23. Fulare	"	0,20
	24. Mănuși (din bumbac și tricotate)	perechi	0,86
	25. Articole de galanterie:		
	26. Ață de cusut	mosorele	1,00
	27. Ciorapi și șosete:		
	28. Încălțăminte:		
	29. Săpun și detergenți:		
	30. Lenjerie de pat:		
	31. Lingerie de masă:		
	32. Prosoape	"	0,70
	33. Plapume:		
	34. Perdele de tul pentru fereastră	m	0,16
	35. Perne	buc.	0,07
	36. Mașini și aparate electro-casnice și de iluminat:		
	37. Aparate de radio:		
	38. Ceasuri de mână	"	0,07
	39. Jucării de masă plastică	"	1,00
	40. Mobilă pentru odăi:		
	41. Mobilă pentru bucătărie:		
	42. Mobilă pentru copii:		
	43. Mobilă pentru antreu:	buc.	0,05; 0,05
	44. Veselă din sticlă. 45. Veselă din porțelan și faianță		
	46. Veselă metalică pentru bucătărie:		
	47. Seturi de bucătărie:		
	48. Inventar de grădină:		
	49. Instrumentar de gospodărie:		
	50. Mărfuri de cancelarie:		

Sursa: elaborat de autor, în baza [136, Anexa Nr. 2]

Componența minimumului de existență în R. Moldova, 2000

- a) produsele alimentare (pîinea și produsele de panificație, carnea și produsele din carne, laptele și produsele lactate, ouăle, peștele, zahărul și produsele de cofetărie, grăsimile, cartofii, legumele, bostănoasele, fructele, produsele de băcănie, nucile, sarea, ceaiul, produsele pentru alimentația copilului de vîrstă fragedă);
- b) mărfurile industriale de primă necesitate;
- c) medicamentele; obiectele sanitare și de igienă (săpunul și detergenții);
- d) serviciile comunale: chiria spațiului locativ (deservirea tehnică a casei), încălzirea, alimentarea cu apă rece și caldă (încălzirea apei reci), energia electrică, gazele naturale utilizate pentru aragaze și pentru încălzire, serviciile de canalizare, salubritate (evacuarea deșeurilor menajere solide și lichide), ascensoare;
- e) serviciile de transport: toate tipurile de transport urban în comun (cu excepția taximetrelor); de telecomunicații (legătura telefonică și radioul local); serviciile prestate instituțiilor preșcolare, serviciile de reparație a îmbrăcămintei, încălțămintei și aparatelor de uz casnic, serviciile cu caracter ritual;
- f) contribuțiile individuale ale asigurărilor sociale de stat obligatorii și mărimea impozitului pe venitul persoanelor fizice.

Sursa: [127]

Progresul în atingerea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului în R. Moldova, 2009

№	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului	Situația curentă, în conformitate cu rapoartele Guvernului
 1	Eradicarea sărăciei extreme și a foamei	☐ Sunt șansele de a atinge
 2	2. Realizarea accesului universal la educația primară	☒ Cu condiția că vor avea loc schimbări, posibil de a atinge
 3	3. Promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor	☒ Cu condiția că vor avea loc schimbări, posibil de a atinge
 4	4. Reducerea mortalității copiilor	☐ Sunt șansele de a atinge
 5	5. Îmbunătățirea sănătății materne	☐ Sunt șansele de a atinge
 6	6. Combaterea HIV/SIDA, malariei și altor boli	☒ Cu condiția că vor avea loc schimbări, posibil de a atinge
 7	7. Asigurarea durabilității mediului	☐ Insuficientă informație
 8	8. Crearea parteneriatelor globale pentru dezvoltare	☐ Insuficientă informație

Sursa: [355]

Perspective de a atinge ODM în țările cu venituri joase din CSI

ODM/Țări	ODM 1	ODM 2	ODM 3	ODM 4	ODM 5	ODM 6	ODM 7
	Eradicarea sărăciei	Realizarea accesului universal la educația primară	Promovarea egalității genurilor în educație	Reducerea mortalității copiilor	Reducerea mortalității materne	Combaterea HIV/SIDA, malariei și altor boli	Acces la apă potabilă
Armenia	Posibil	Probabil	Probabil	Posibil	Posibil	Puțin probabil	Posibil
Azerbaidjan	Probabil	Posibil	Probabil	Posibil	Posibil	Puțin probabil	Posibil
Georgia	Puțin probabil	Puțin probabil	Probabil	Puțin probabil	Puțin probabil	Puțin probabil	Datele lipsesc
Moldova	Posibil	Puțin probabil	Probabil	Puțin probabil	Posibil	Puțin probabil	Puțin probabil
Uzbekistan	Puțin probabil	Probabil	Probabil	Probabil	Posibil	Puțin probabil	Posibil
Kîrgîzstan	Posibil	Posibil	Probabil	Posibil	Puțin probabil	Puțin probabil	Posibil
Tadjikistan	Posibil	Puțin probabil	Puțin probabil	Puțin probabil	Puțin probabil	Puțin probabil	Puțin probabil

Sursa: [356, p.5]

Cauzele sărăciei în Republica Moldova

Aspecte generale	Aspecte concrete
<i>Geografice</i>	amplasare geografică (lipsa unor resurse naturale proprii); dependența de importul resurselor naturale; piață relativ mică de desfacere.
<i>Istorice</i>	deportări masive ale populației; șocul economic legat de destrămarea Uniunii Sovietice în 1991.
<i>Administrative</i>	multitudinea planurilor naționale pe termen mediu; ineficiența în utilizarea banilor publici (reforme administrativ-teritoriale; cheltuieli nejustificate ale instituțiilor de stat; bani publici cheltuiți „confidențial”; ineficiența sistemului de justiție în Republica Moldova; participare în calitate de membru la un număr considerabil de organizații internaționale); privatizarea ineficientă; ineficiența în colaborare cu donatorii străini; dezechilibrul în dezvoltarea regională; nivelul înalt al corupției [483, p. 1-5].
<i>Politice</i>	conflictul secesionist din stînga Nistrului și, ca rezultat, problema integrității teritoriale; instabilitatea politică „cronică” și lipsa voinței politice de a implementa politici necesare în întregime, ce a condus la încetinirea reformelor.
<i>Economice</i>	acumularea datoriilor financiare externe; utilizarea creditelor pentru consum curent; dezindustrializarea, în mod deosebit în orașe mici, monoindustriale; penuria locurilor de muncă; subutilizarea forței de muncă; dezechilibrul comercial; dependența exportului preponderent de o singură piață – cea din Rusia; structura exportului nediversificată; dependența economiei de agricultură; pensii mici și neachitate la timp; ineficiența companiilor prestatori de servicii publice; nivelul investițiilor străine directe scăzut comparativ cu nivelul regional; productivitatea joasă în economie.
<i>Sociale</i>	condițiile de muncă nesatisfăcătoare; accesul limitat la servicii publice; ineficiența sistemului de asistență socială; achitarea investițiilor companiilor prestatoare de servicii publice din contul populației.
<i>Informaționale</i>	acces limitat la informație în general și în special la tehnologii moderne.
<i>Culturale</i>	unele obiceiuri și tradiții specifice pentru Republica Moldova, precum numărul considerabil de sărbători oficiale și neoficiale; consumul excesiv de alcool ș.a.
<i>Spirituale</i>	încălcarea poruncilor lui Dumnezeu (comiterea păcatelor).

Sursa: elaborat de autor

Anexa 16

Numărul familiilor și persoanelor deportate din RSSM (1941, 1949, 1951)

	13 iunie 1941	6 iulie 1949	1 aprilie 1951
Număr de familii	4,507	11,293	723
Număr total de persoane, inclusiv:	18,392	35,796	2,617
Bărbați		9,864	808
Femei		14,033	967
Copii		11,899	842

Sursa: [357, стр. 166-167, 552-557, 634-636]

Programele naționale desfășurate în R. Moldova în 2005

Nr.	Denumire program	Termen de raportare	Autoritățile administrative centrale responsabile de executare
1.	Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (2004-2006)	Anual, către 25 februarie	Ministerul Economiei și Comerțului, ministerele și instituțiile vizate
2.	Program Național „Satul Moldovenesc” (2005 - 2015)	De două ori pe an, către 15 februarie și 15 august	Ministerul Economiei și Comerțului, Agenția Construcții și Dezvoltare a Teritoriului, ministerele și instituțiile vizate
3.	Program de stat de susținere a micului business	25 ianuarie 2006	Ministerul Economiei și Comerțului
4.	Program Național de Asistență Tehnică	De două ori pe an, către 25 ianuarie și 25 iulie	Ministerul Economiei și Comerțului
5.	Planul de Acțiuni R. Moldova-UE	De două ori pe an, către 15 februarie și 15 august	Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, ministerele și instituțiile vizate
6.	Obiectivele de Dezvoltare a Mileniului în Republica Moldova pînă în anul 2015	Anual, către 25 februarie	Ministerul Economiei și Comerțului, ministerele și instituțiile vizate
7.	Program național de gazificare a R. Moldova	De două ori pe an, către 10 aprilie și 10 octombrie	Ministerul Industriei și Infrastructurii
8.	Program național de renovare și descentralizare a sistemelor de alimentare cu căldură a localităților din R. Moldova	De două ori pe an, către 10 iunie și 10 decembrie	Ministerul Industriei și Infrastructurii, consiliile raionale
9.	Program de valorificare a terenurilor noi și de sporire a fertilității solurilor	Anual, către 30 ianuarie	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția Relații Funciare și Cadastru
10.	Program de redresare și ameliorare a ramurii avicole pe anii 2002-2010	De două ori pe an, către 10 februarie și 10 august	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
11.	Program de dezvoltare a ramurii utimului în anii 2003-2010	De două ori pe an, către 20 iulie și 20 decembrie	Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare
12.	Strategia națională și Planul de acțiune în domeniul conservării diversității biologice	Anual, către 20 septembrie	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
13.	Program de diminuare a poluării aerului atmosferic de către mijloacele de transport auto	Anual, către 10 octombrie	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
14.	Strategia națională cu privire la reducerea și eliminarea poluanților organici persistenti	Anual, către 20 august	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
15.	Program național de asigurare a securității ecologice	Anual, către 30 noiembrie	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale
16.	Program de modernizare a sistemului educațional în Republica Moldova	De două ori pe an, către 25 februarie și 25 octombrie	Ministerul Educației și Tineretului
17.	Program prezidențial „SALT”	20 octombrie 2005	Ministerul Educației și Tineretului
18.	Planul național de acțiuni “Educație pentru toți” pe anii 2004-2008	De două ori pe an, către 20 iunie și 20 decembrie	Ministerul Educației și Tineretului
19.	Program național de Dezvoltare a Serviciului de sînge pe anii	De două ori pe an, către 20 aprilie și 20	Ministerul Sănătății

Nr.	Denumire program	Termen de raportare	Autoritățile administrative centrale responsabile de executare
	2002-2006	octombrie	
20.	Programul național de combatere și profilaxie a holerei și altor boli diareice acute pentru anii 2003-2010	Anual, către 15 martie	Ministerul Sănătății, autoritățile administrației publice locale
21.	Programul național de control al tuberculozei pentru anii 2001 -2005	21 noiembrie 2005	Ministerul Sănătății, autoritățile administrației publice locale
22.	Programul național de profilaxie și combatere a diabetului zaharat "MoldDiab" pentru anii 2002-2005	9 decembrie 2005	Ministerul Sănătății
23.	Program național de protecție, reabilitare și integrare sociala a persoanelor cu handicap pentru anii 2000-2005	9 decembrie 2005	Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, autoritățile administrației publice locale
24.	Program național de profilaxie și control al infecției HIV/SIDA și infecțiilor cu transmitere sexuală pe anii 2006-2010	De două ori pe an, către 20 iulie și 20 decembrie, din 2006	Ministerul Sănătății
25.	Programul național de acțiuni prioritare pentru redresarea situației privind securitatea circulației rutiere pe termen scurt - anii 2003-2004 și pe termen lung - pînă în anul 2008	De două ori pe an, către 15 mai și 15 noiembrie	Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor, Ministerul Dezvoltării Informaționale
26.	Programul de stat de combatere a criminalității și corupției pentru anii 2003-2005	20 octombrie 2005	Ministerul Afacerilor Interne, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Procuratura Generală, Serviciul de Informații și Securitate, Ministerul Justiției
27.	Strategia națională de prevenire și combatere a corupției și Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției	De două ori pe an, către 15 iunie și 15 decembrie	Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Procuratura Generală
28.	Programul de telefonizare a țării pentru anii 2005-2010	De două ori pe an, către 15 iunie și 15 decembrie	Ministerul Dezvoltării Informaționale
29.	Strategia națională de edificare a societății informaționale "Moldova electronică"	De două ori pe an, către 20 iunie și 20 decembrie	Ministerul Dezvoltării Informaționale
30.	Programul de stat de creare a cadastrului bunurilor imobile	De două ori pe an, către 20 aprilie și 20 octombrie	Agencia Relații Funciare și Cadastru
31.	Programul de măsuri privind implementarea noului sistem de evaluare a bunurilor imobile în scopul	De două ori pe an, către 10 mai și 10 noiembrie	Agencia Relații Funciare și Cadastru
32.	Programul de restabilire și dezvoltare a viticulturii și vinificației în 2002-2020	De două ori pe an, către 20 iulie și 20 noiembrie	Agencia Agroindustrială
33.	Programul de dezvoltare a complexului "Combinatul de Vinuri Cricova S.A." în 2004-2013	De două ori pe an, către 15 iunie și 15 decembrie	Agencia Agroindustrială „Moldova-Vin”
34.	Programul de Stat de regenerare și împădurire a terenurilor fondului forestier pe anii 2003-2020	Anual, către 20 aprilie	Agencia pentru Silvicultură „Moldosilva”

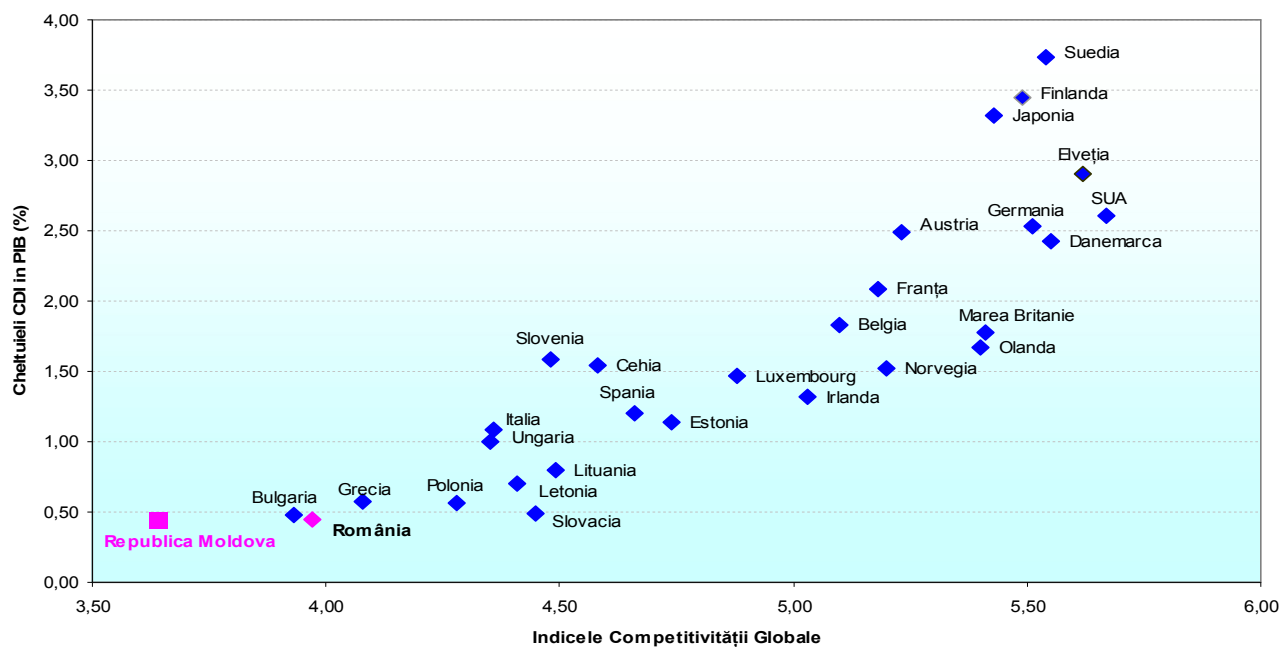
Sursa: [358]

Implementarea Declarației de la Paris în R. Moldova, 2005-2007

	Indicatori	2005	2007	Obiectiv 2010
1	Strategia operațională de dezvoltare	D	C	B sau A
2a	Sisteme naționale temeinice de administrare a finanțelor publice	3.5	4.0	4.0
2b	Sisteme naționale temeinice de procurări	Nu e aplicabil	Nu e aplicabil	Nu e aplicabil
3	Fluxurile asistenței externe coordonate cu prioritățile naționale	70%	57%	85%
4	Consolidarea capacităților prin suport coordonat	26%	29%	50%
5a	Utilizarea sistemelor naționale de administrare a finanțelor publice	25%	41%	50%
5b	Utilizarea sistemelor naționale de procurări	25%	39%	Nu e aplicabil
6	Consolidarea capacităților prin eliminarea structurilor paralele	43	59	14
7	Asistență mai previzibilă	67%	77%	83%
8	Asistență nu este condiționată	81%	98%	Peste 81%
9	Utilizarea sistemelor ori procedurilor comune	16%	30%	66%
10a	Misiuni comune în țară	20%	17%	40%
10b	Efectuare comună a analizei de țară	50%	46%	66%
11	Cadru de lucru orientat spre rezultate	D	C	B sau A
12	Responsabilitate reciprocă	Da	Da	Da

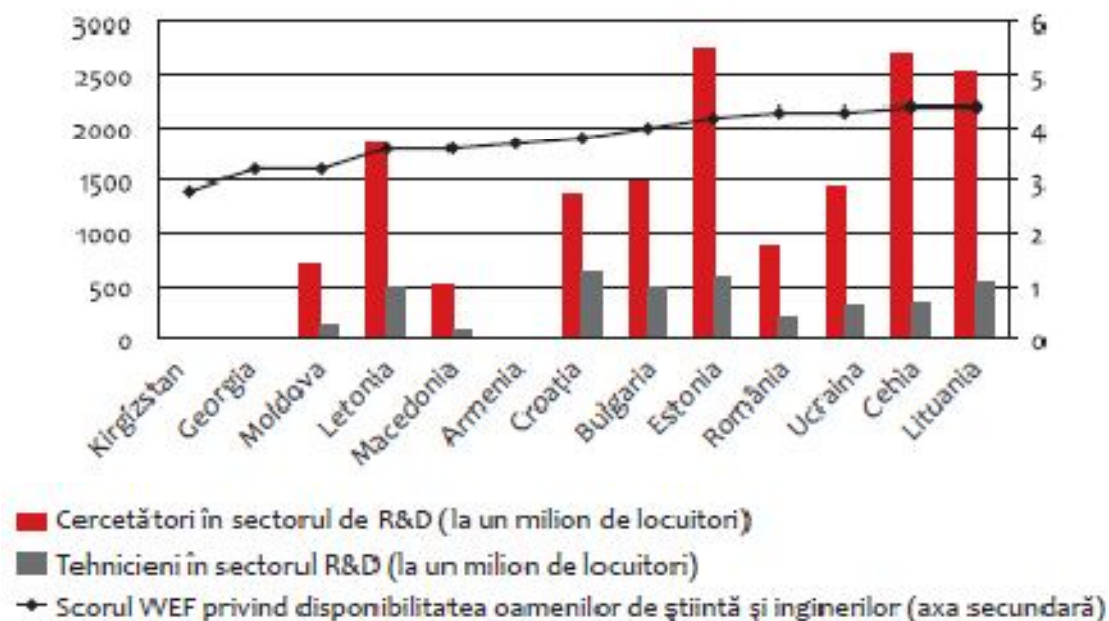
Sursa: [359, p.15]

Rata cheltuielilor pentru cercetare și dezvoltare în diferite țări, 2007

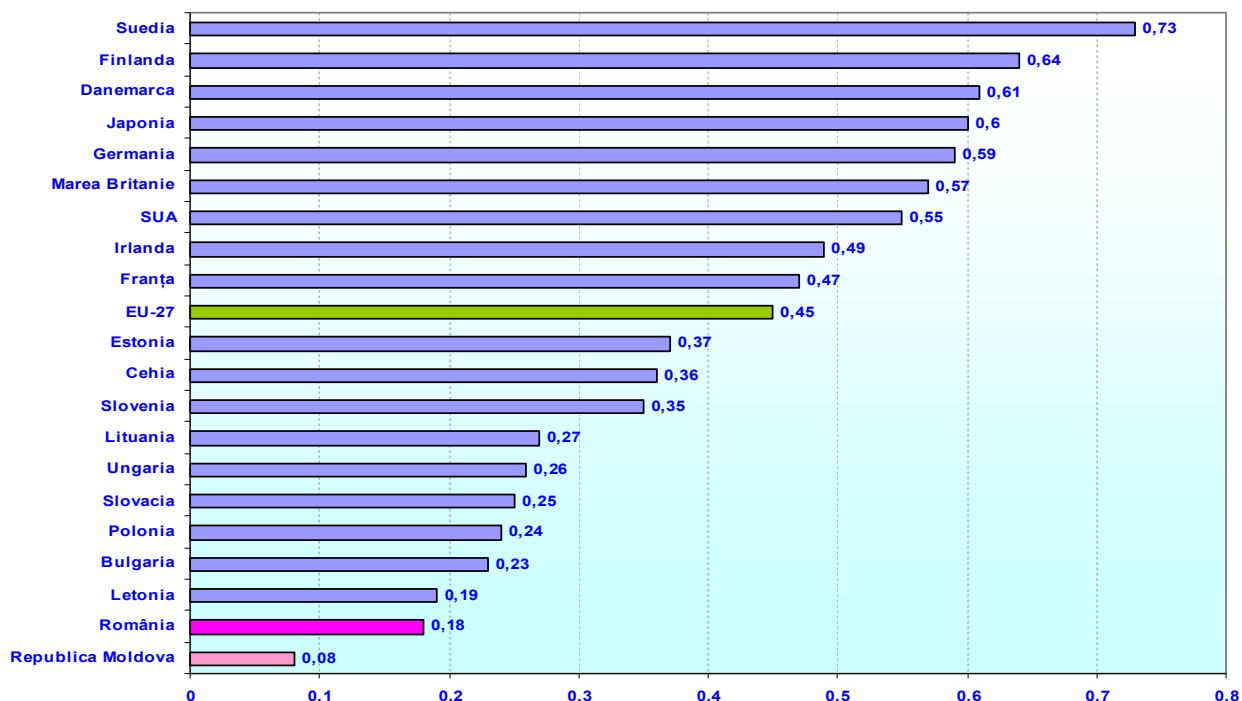
Sursa: [360]

Disponibilitatea oamenilor de știință, inginerilor, cercetătorilor, 2009-2010

Sursa: [361, p.18]

Reitingul inovărilor în țările Europene, 2007

Sursa: [360]

Bugetele comunităților, R. Moldova, cu subvenții din bugetul de stat/raional peste 90%, 2007

№	Localitate	Raion	Populația stabilă, pers.	Veniturile bugetului local, mii lei	Subvenții din bugetul de stat și raional, mii lei	Subvenții din bugetul de stat și raional, %
1.	Lozova	Strășeni	6902	4828,8	4828,8	100,0
2.	Chioselia	Cantemir	2682	8112,3	7803,2	96,2
3.	Molovata	Dubăsari	3341	2192,1	2090	95,3
4.	Bălăurești	Nisporeni	2602	4326,6	4090,6	94,5
5.	Horodca	Ialoveni	1113	1458,4	1364,8	93,6
6.	Hirova	Calarași	1840	2673,2	2500,5	93,5
7.	Frumoasa	Calarași	757	1011,2	943,2	93,3
8.	Vatici	Orhei	2370	1962,8	1821,2	92,8
9.	Dumbravița	Sîngerei	2559	2610,3	2407,4	92,2
10.	Obileni	Hîncești	1511	1350,7	1243,9	92,1
11.	Pohrebenei	Orhei	3196	6631,4	6108,4	92,1
12.	Buda	Calarași	1114	765,4	703,3	91,9
13.	Bogzești	Telenești	675	1012	927	91,6
14.	Slobozia-Sirauți	Briceni	1073	1286,1	1172,8	91,2
15.	Bălășești	Sîngerei	2606	1620,7	1471	90,8
16.	Ghetlova	Orhei	3065	2040,4	1852,3	90,8
17.	Zorile	Orhei	1100	1580,9	1435,6	90,8
18.	Codrul Nou	Telenești	742	868	787	90,7
19.	Capaclia	Cantemir	2243	2021	1830,1	90,6
20.	Donici	Orhei	2112	2344,6	2125,1	90,6

Sursa: elaborat de autor, în baza datelor Ministerului Economiei al R. Moldova [362]

Participarea R. Moldova în diferite organizații internaționale, 2008

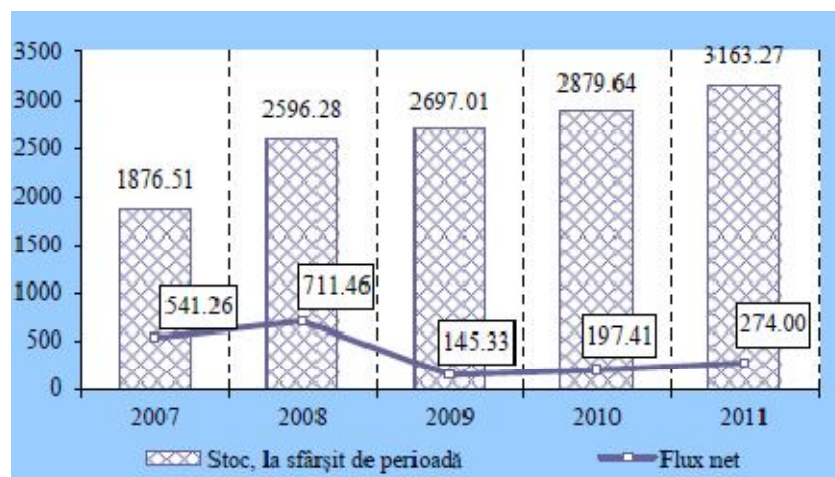
Adunarea Interparlamentară CSI
Adunarea Parlamentară a Cooperării Economice în Bazinul Mării Negre (PABSEC)
Uniunea Interparlamentară
Adunarea Parlamentară a OSCE
Adunarea Parlamentară a Francofoniei
Consiliul Europei
Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (IBRD)
Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (EBRD)
Banca Mării Negre pentru Comerț și Dezvoltare (BSDTB)
Cooperarea Economică în Bazinul Mării Negre (BSEC)
Agenția Multilaterală pentru Garantarea Investițiilor (MIGA)
ONU (inclusiv contribuțiile voluntare)
Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (UNDP)
UNESCO
Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)
Grupul Consultativ Comun OSCE
Organizația Internațională a Muncii*
Organizația Mondială a Comerțului
Organizația Mondială a Sănătății*
Organizația Mondială a Turismului
ONU pentru Alimentație și Agricultură (FAO)*
Organizația Internațională a Viei și Vinului
Oficiul Internațional de Epizootii
Organizația Internațională a Zahărului
Conferința privind Regimul Navigației pe Dunăre (Comisia Dunării)
Tribunalul Internațional pentru Dreptul Mării
Autoritatea Internațională pentru Fundul Mării***
Organizația Internațională de Standardizare (ISO)
Comitetul European de Standardizare (CEN)
Convenția Metrului
Organizația Internațională pentru Protecția Civilă
Organizația Internațională a Francofoniei*
INTOSAI
EUROSAI
Organizația Internațională a Aviației Civile* (ICAO)
Agenția Internațională pentru Energia Atomică*
Organizația privind Interzicerea Armelor Chimice*
Comisia Preparatorie pentru Organizația Tratatului privind interzicerea totală a testelor nucleare (CTBTO)
Institutul Unit de Cercetări Nucleare (Dubna)
INTERPOL
Inițiativa Central-Europeană (CEI)
TRACECA
GUAM**
Organizația Internațională Maritimă (IMO)

Organizația Internațională pentru Migrațiune
Organizația Internațională de Metrologie Legală
Uniunea Poștală Universală
Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii (IFAD)
Uniunea Latină*
Organizația Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială (UNIDO)*
Uniunea Europeană de Radioteleviziune
Inițiativa Anticorupție a Pactului de Stabilitate în Europa de Sud-Est (RAI)
Centrul regional de asistență în verificarea și implementarea controlului asupra armelor (RACVIAC)**
Rețeaua de Sănătate în Europa de Sud-Est**
Inițiativa de Pregătire și Prevenire a Dezastrelor din Europa de Sud-Est (IPPD)
Consiliul Regional de Cooperare (RCC)
Acordul Central-European de Comerț Liber din 2006 (CEFTA)
Comitetul Executiv al CSI (bugetul unic CSI)
Comitetul de Statistică al CSI (bugetul unic CSI)
Biroul de Combatere a Criminalității al CSI (bugetul unic CSI)
Centrul Antiteroristic al CSI (bugetul unic CSI)
Consiliul șefilor de state, șefilor de guverne, miniștrilor afacerilor externe, Consiliul Economic al CSI (bugetul unic CSI)
Consiliul Coordonator al Procurorilor Generali al CSI (bugetul unic CSI)
Reprezentanța din Republica Moldova a Teleradiocompaniei Interstatale "MIR"

Sursa: elaborat de autor, în baza datelor Ministerului Finanțelor al R. Moldova [363]

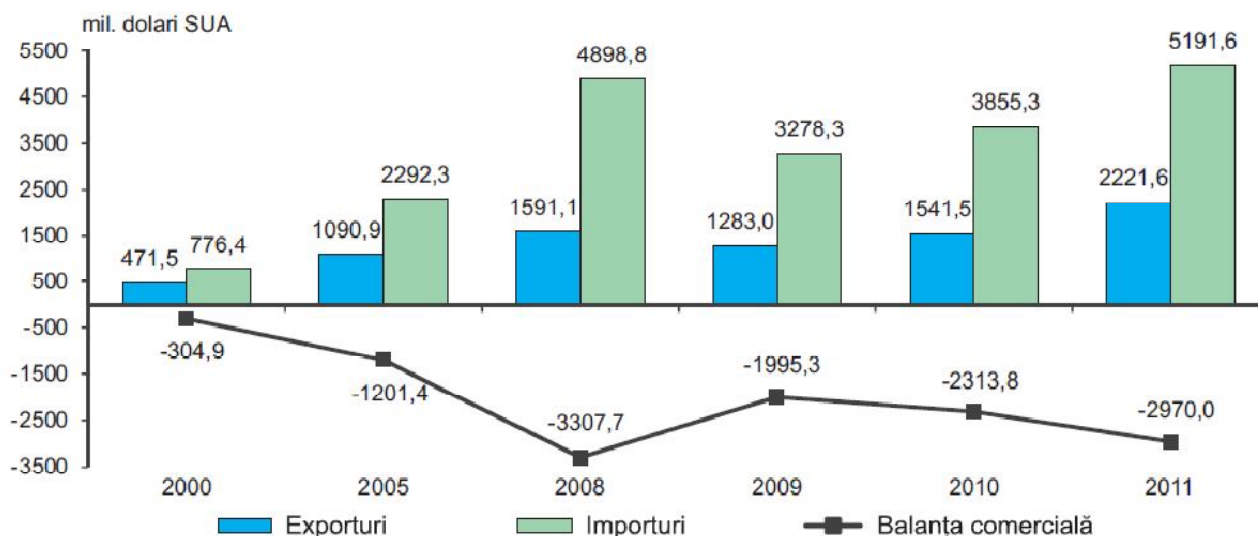
Anexa 24

Investițiile străine directe în economia națională, mil. USD, 2007-2011

Sursa: [364, p. 30]

Tendințele comerțului exterior, R. Moldova, mil. dolari SUA, 2007-2010

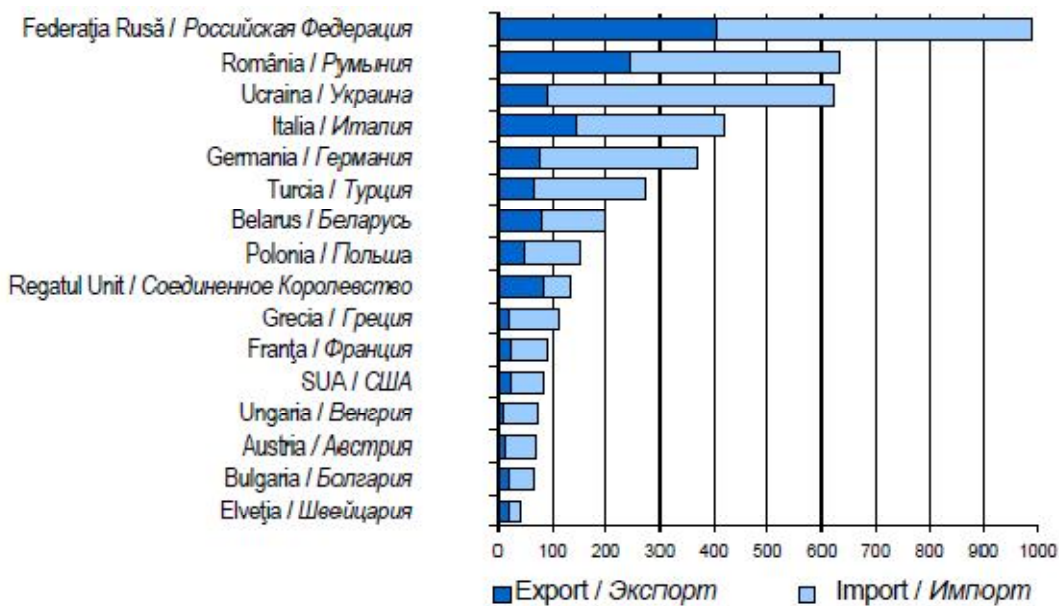
Sursa: [365, p. 37]

Comerțul exterior al R. Moldova, 2004-2010, mii dolari SUA

	mii dolari SUA / тысячи долларов США / thousand USD						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Export – total / Экспорт – всего / Exports – total	985173,6	1090918,5	1050361,7	1340050,4	1591113,1	1282980,7	1541486,6
din care: / в том числе: / of which:							
țările C.S.I. / страны СНГ / CIS countries	502422,3	551227,0	423646,8	548888,6	622993,7	490415,2	624003,2
țările Uniunii Europene (UE-27) / страны Европейского Союза (EC-27) / European Union countries (EU-27)	400687,0	443184,4	536000,6	678020,7	820072,1	667338,5	728038,0
alte țări / другие страны / other countries	82064,3	95507,1	89605,3	112232,1	148047,3	125227,0	185444,5
Import – total / Импорт – всего / Imports – total	1768533,9	2292291,6	2693183,7	3689524,4	4898762,0	3278269,8	3855288,6
din care: / в том числе: / of which:							
țările C.S.I. / страны СНГ / CIS countries	784785,1	905207,8	1020780,7	1333698,1	1737281,3	1141782,8	1256851,8
țările Uniunii Europene (UE-27) / страны Европейского Союза (EC-27) / European Union countries (EU-27)	774847,1	1038777,0	1218506,8	1680982,7	2105284,0	1421185,9	1704239,6
alte țări / другие страны / other countries	228821,7	343306,8	453896,2	674843,6	1056236,7	715301,3	894197,4
Balanța comercială – total / Торговый баланс – всего / Trade balance – total	-783360,3	-1201373,1	-1642822,0	-2349474,0	-3307648,9	-1995289,1	-2313802,0
din care: / в том числе: / of which:							
țările C.S.I. / страны СНГ / CIS countries	-262342,8	-353980,8	-597133,9	-764809,5	-1114267,8	-651367,4	-632648,4
țările Uniunii Europene (UE-27) / страны Европейского Союза (EC-27) / European Union countries (EU-27)	-374160,1	-595592,6	-681597,2	-1002053,0	-1285191,9	-753847,4	-975300,7
alte țări / другие страны / other countries	-146857,4	-251799,7	-364000,0	-562611,5	-908180,4	-590074,3	-706652,9
Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi – total, %	55,7	47,6	39,0	36,3	32,5	39,1	40,0
Уровень покрытия импортных поступлений экспортными поставками – всего, %							
din care: / в том числе: / of which:							
țările C.S.I. / страны СНГ / CIS countries	65,7	60,9	41,5	41,2	35,9	40,0	49,6
țările Uniunii Europene (UE-27) / страны Европейского Союза (EC-27) / European Union countries (EU-27)	51,7	42,7	44,1	40,4	39,0	47,0	42,8
alte țări / другие страны / other countries	35,8	27,7	10,8	16,6	14,0	17,5	21,1

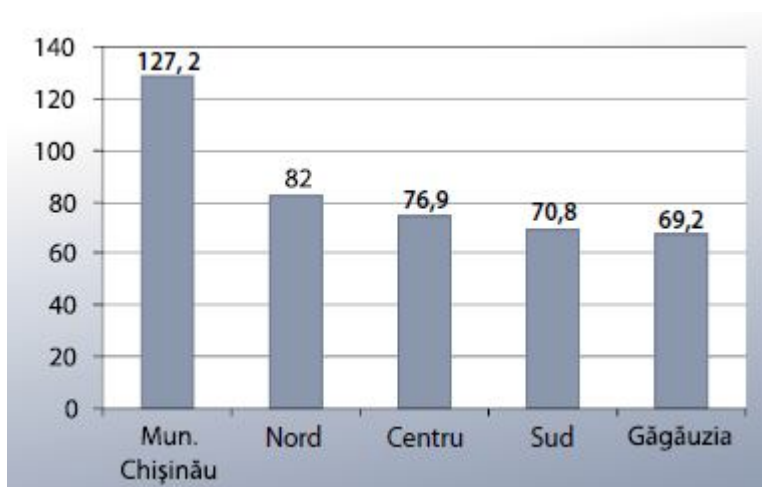
Sursa: [366, p. 413]

Comerțul exterior cu principalele țări-partenere, 2010, mil. dolari SUA

Sursa: [367, p.66]

Discrepanțele în salariul mediu lunar, 2008 (în procent în raport cu media pe țară)

Sursa: [368, p.56]

Sondajul sociologic “Republica Moldova 2007: Starea țării și a oamenilor” (a)

	În ce măsură duceți lipsă de următoarele servicii comunale și publice?							
	Apeduct	Apă caldă	Sistem de canalizare	Gaz	Transport public	Drumuri	Energie electrică	Energie termică
Îmi lipsește integral accesul la acest serviciu	46.6%	75.5%	61.4%	43.4%	8.0%	8.8%	2.2%	61.2%
Am anumite probleme cu accesul la acest serviciu	8.0%	8.3%	7.2%	5.5%	16.9%	35.7%	2.2%	9.7%
Este greu de spus	1.5%	2.2%	2.1%	2.0%	7.8%	12.5%	.3%	5.3%
De cele mai dese ori sunt satisfăcut de acest serviciu	10.3%	4.9%	7.7%	13.0%	31.4%	24.8%	15.1%	8.2%
Am acces plener la acest serviciu	33.6%	9.0%	21.6%	36.1%	35.9%	18.2%	80.2%	15.7%

Sursa: [369]

Sondajul sociologic “Republica Moldova 2007: Starea țării și a oamenilor” (b)

	În ce măsură duceți lipsă de următoarele produse tehnologice?				
	Internet	Telefonie fixă	Telefonie mobilă	Computer	Televiziune prin eter sau cablu
Îmi lipsește integral accesul la acest serviciu	84.7%	14.1%	52.8%	78.3%	24.4%
Am anumite probleme cu accesul la acest serviciu	3.3%	2.2%	5.0%	3.0%	6.3%
Este greu de spus	2.3%	.7%	2.1%	2.4%	2.6%
De cele mai dese ori sunt satisfăcut de acest serviciu	3.0%	13.9%	10.6%	3.8%	14.6%
Am acces plener la acest serviciu	6.6%	69.1%	29.5%	12.5%	52.1%

Sursa: [369]

Asigurările în R. Moldova după tipuri, 2007

	Tipul asigurării	%
1.	AORCA (asigurarea obligatorie de răspundere civilă auto internă)	21,44
2.	Casco	20,22
3.	Cartea Verde	18,04
4.	Asigurări de viață	4,64
5.	Culturi agricole	4,32
6.	Asig. medicală peste hotare	3,09
7.	Accidente	2,63
8.	Riscuri financiare	1,51
9.	Răspundere profesională	0,37
10.	Altele	23,73

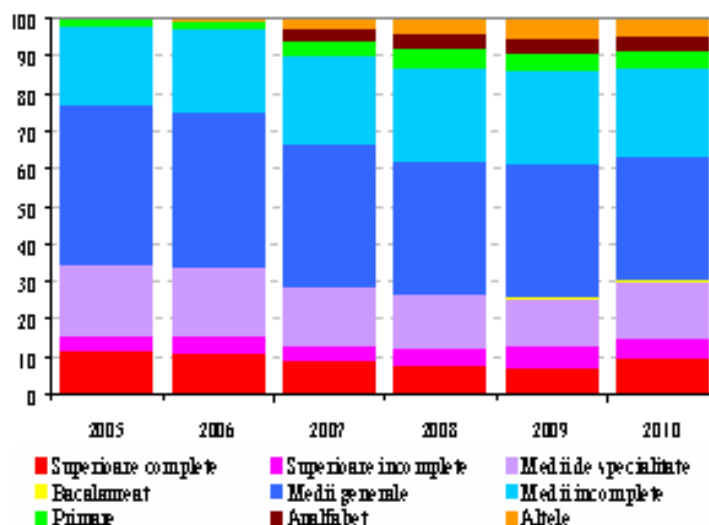
Sursa: [370]

Efectele sărăciei în Republica Moldova

Aspecte generale	Aspecte concrete
<i>Economice</i>	exodul forței de muncă; dependența de remitențe; scăderea puterii de cumpărare a populației; înrăutățirea nivelului de trai al populației; înrăutățirea infrastructurii.
<i>Sociale</i>	dezurbanizarea/ruralizarea; scăderea numărului populației; îmbătrânirea populației; rata sporită a mortalității; înrăutățirea sănătății populației; înrăutățirea cuprinderii în învățământ; nivelul înalt al divorțurilor; scăderea ratei fertilității; abandonul copiilor; traficul cu ființe umane; vânzarea organelor; vânzarea sângelui; scăderea calității serviciilor în domeniul sănătății publice; scăderea calității instruirii; nivelul scăzut de acces la tehnologiile moderne de informare și comunicare; înrăutățirea situației criminogene.
<i>Politice</i>	deteriorarea imaginii țării în plan național și internațional; pierderea încrederii în clasa politică și în viitor.
<i>Ecologice</i>	înrăutățirea stării ecologice a țării (poluarea aerului; acumularea excesivă a deșeurilor; poluarea apelor; reducerea calității solurilor; dispariția unor specii de floră și faună).
<i>Culturale</i>	decăderea morală în societate; răspîndirea valorilor false.
<i>Spirituale</i>	religiozitate falsă; idolatrie.

Sursa: elaborat de autor

Cetățenii R. Moldova, plecați cu traiul permanent peste hotare, după nivelul de instruire, %

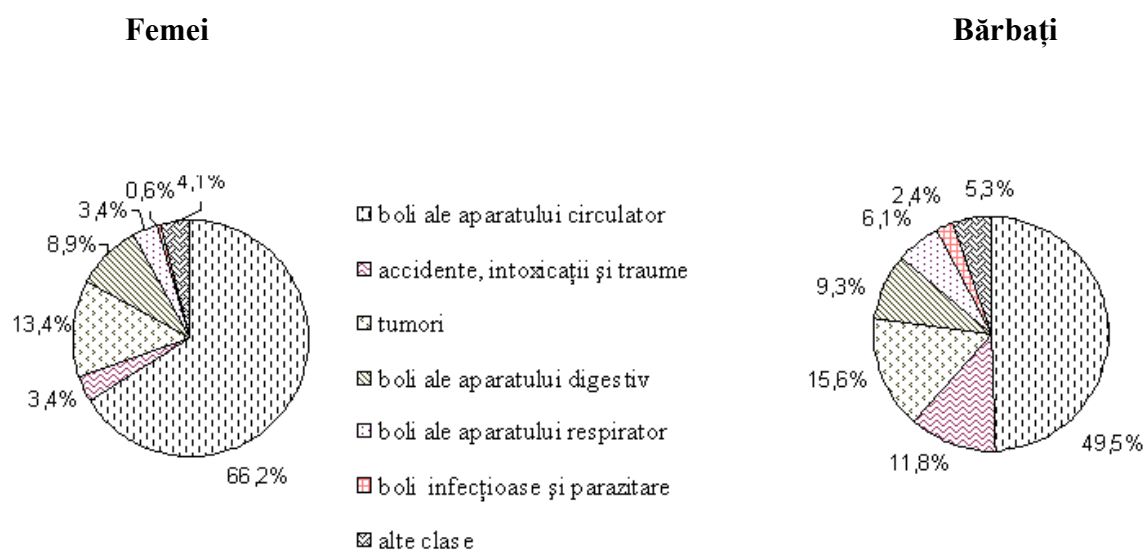
Sursa: [371]

Consumul produselor alimentare pe locuitor în R. Moldova, medie pe an, 1990-2007

Produse alimentare	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Carne și produse din carne recalculate în carne	58	23	24	24	27	27	32	40	38	36
Lapte și produse lactate (recalculate în lapte)	303	165	153	155	167	164	166	174	177	175
Ouă, bucăți	203	107	133	139	158	158	162	177	168	177
Cartofi	69	68	53	65	68	69	63	75	88	59
Legume și bostănoase	112	86	83	104	99	107	88	101	132	76
Fruite, pomușoare, struguri (fără prelucrare în vin)	79	60	32	33	38	43	38	37	39	28
Produse panificație, pâine, paste făinoase (recalculate în făină), făină, crupe	171	135	34	139	141	133	146	142	136	119

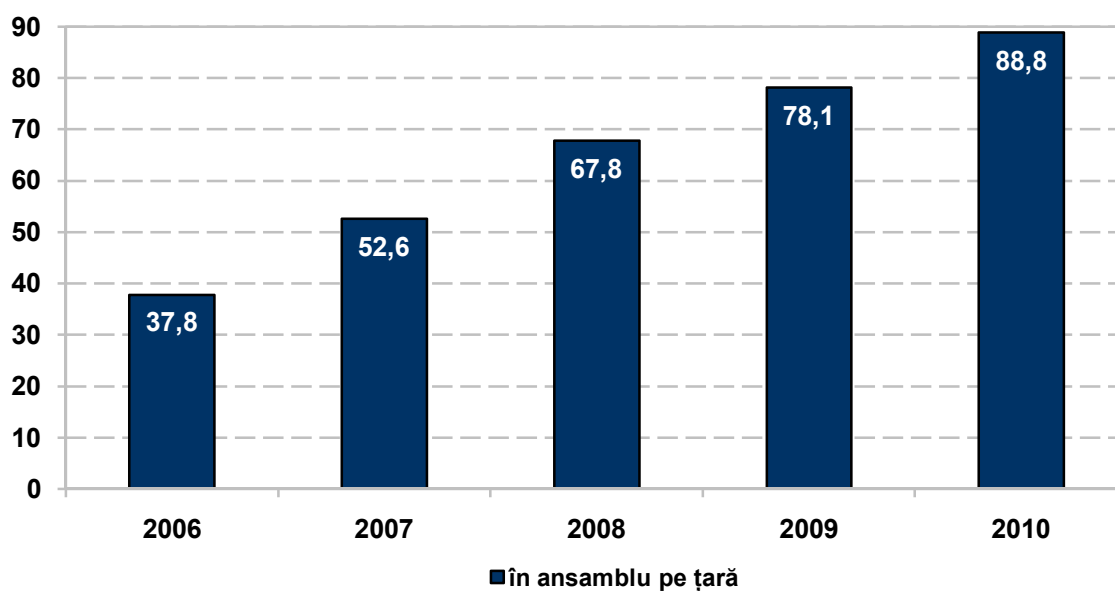
Sursa: [129]

Structura mortalității în R. Moldova, pe principalele clase ale cauzelor de deces și sexe, 2011

Sursa: BNS [129]

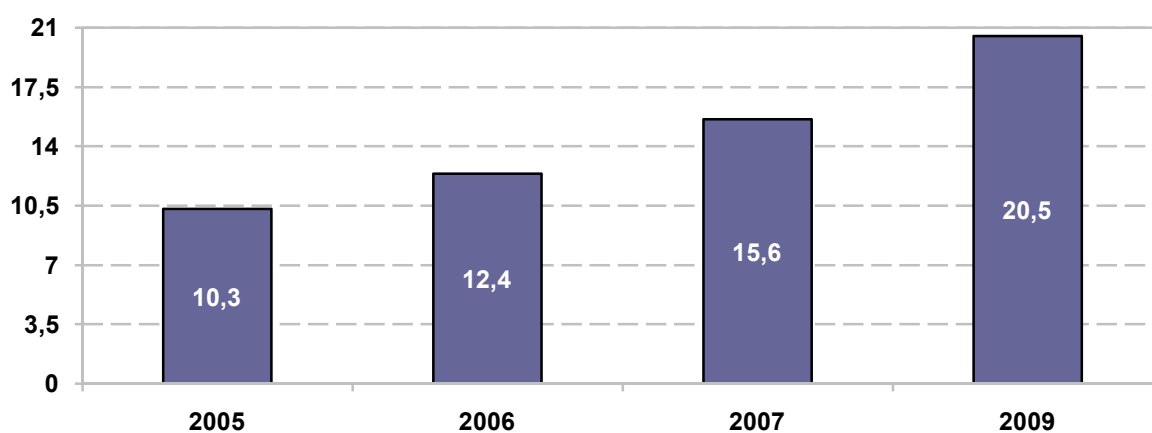
Nivelul de penetrare a telefoniei mobile la 100 locuitori, R. Moldova, %, 2006-2010

Sursa: [227]

Anexa 37

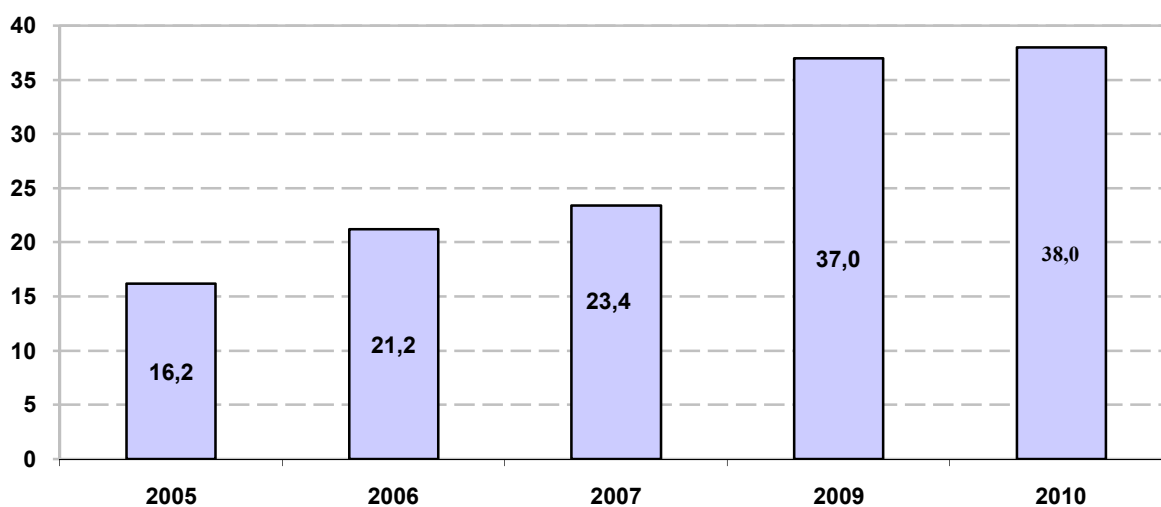
Ponderea calculatoarelor personale la 100 locuitori , R. Moldova, %, 2006-2010

Sursa: [227]

Anexa 38

Utilizatori Internet la 100 de locuitori, R. Moldova, 2006-2010

Sursa: [227]

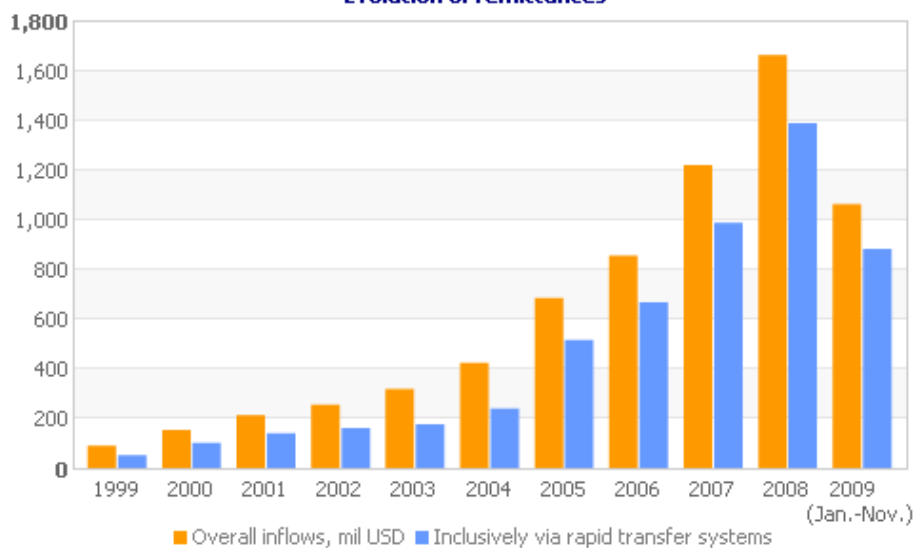
Anexa 39

Indice de Dezvoltare Umană (IDU), R. Moldova, 1990-2009

Anul	1990	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
IDU	0,736	0,689	0,673	0,756	0,681	0,697	0,694	0,708	0,719	0,720	0,733	0,727
Locul	55	81	75	108	90	108	114	111	113	117		

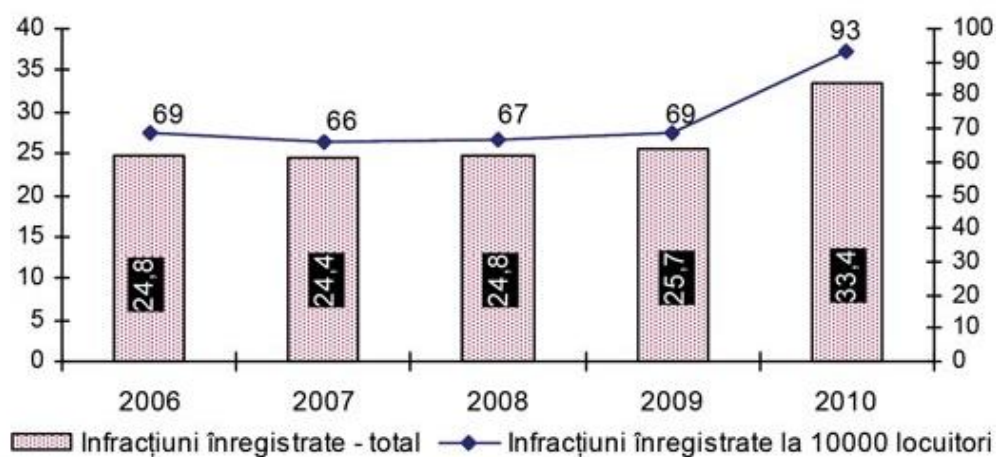
Sursa: elaborat de autor, în baza [99]

Tendințele remitențelor, R. Moldova, 1999 – 2009
Evolution of remittances

Sursa: [372]

Rata înfracționalității, 2006-2010

Sursa: [373]

Stimat(ă) Domn/Doamnă! Va rugăm să răspundeți la următoarele întrebări. Informația prezentată de D-stră va fi utilizată doar în scopul cercetării științifice. Bifați răspunsurile cele mai potrivite situației D-stră sau indicați varianta proprie de răspuns. Vă mulțumim anticipat pentru timpul și efortul D-stră!

1. În opinia D-stră, ce este “sărăcia”?

1.	Insuficiența banilor	☐	2.	Puțină hrană /calorii reduse	☐	3.	Îmbrăcăminte veche	☐	7.	Altceva (indicați).....	☐
4.	Locuință neadecvată	☐	5.	Oportunități reduse	☐	6.	Stare rușinoasă	☐	☐

2. Cum apreciați situația curentă a D-stră/familiei D-stră?

1.	Foarte bogată	☐	2.	Bogată	☐	3.	Nici bogată - nici săracă	☐	4.	Săracă	☐	5.	Foarte săracă	☐
----	---------------	--------------------------	----	--------	--------------------------	----	---------------------------	--------------------------	----	--------	--------------------------	----	---------------	--------------------------

3. De cât timp vă aflați în această situație?

1.	Mai puțin de 1 an	☐	2.	1-5 ani	☐	3.	6-10 ani	☐	4.	Mai mult de 10 ani	☐
----	-------------------	--------------------------	----	---------	--------------------------	----	----------	--------------------------	----	--------------------	--------------------------

4. Cum apreciați situația părinților D-stră? Ei erau

1.	Foarte bogați	☐	2.	Bogați	☐	3.	Nici bogați - nici săraci	☐	4.	Săraci	☐	5.	Foarte săraci	☐
----	---------------	--------------------------	----	--------	--------------------------	----	---------------------------	--------------------------	----	--------	--------------------------	----	---------------	--------------------------

5. Dacă D-stră/familia D-stră este săracă, care sunt 3 cauze ale sărăciei voastre? Dacă nu sunteți sărac, indicați cauze pentru alți săraci cunoscuți

1.	Lipsa școlarizării adecvate	☐	2.	Salarii mici	☐	3.	Sănătate șubredă	☐	4.	Conducerea proastă a statului	☐
5.	Altele (indicați)									☐	

6. Ce planificați să faceți pentru a îmbunătăți situația curentă a D-stră/familiei D-stră?

1.	Alt serviciu în Moldova	☐	2.	Deschiderea unei afaceri	☐	3.	Vînzarea unor bunuri personale	☐	4.	Plecarea peste hotare	☐
5.	Altele (indicați)									☐	

7. Ce trebuie să facă statul pentru a îmbunătăți situația D-stră și a familiilor similare?

1.	Crearea mai multor locuri de muncă	☐	2.	Majorarea salariilor/pensiilor	☐	3.	Majorarea indemnizațiilor sociale	☐
4.	Altele (indicați)							☐

8. Componența familiei mele

1.	Pereche fără copii	☐	2.	Pereche cu 1 copil /2 copii	☐	3.	Pereche cu 3 și mai mulți copii	☐
4.	Singur (necăsătorit, divorțat, văduv)	☐	5.	Singur cu 1 copil / 2 copii	☐	6.	Alta (indicați)	☐

9. Locuința în care locuiesc este... Locuiesc împreună cu ...

1.	Locuința proprie / casă / apartament	☐	2.	Împreună cu părinții	☐	3.	Împreună cu alte rude/prieteni	☐	7.	Altceva (indicați)	☐
4.	Arendată /casă / apartament	☐	5.	Împreună cu copiii	☐	6.	Cămin	☐	☐

10. Condiții de locuit în locuința mea

1	Încălzire centralizată	☐	2.	Încălzire autonomă	☐	3.	Locuință gazificată	☐	4.	Gaz la balon	☐	9	Altceva (indicați)	☐
5	Boiler pentru apă caldă	☐	6.	Veceu în casă	☐	7.	Apă la robinet	☐	8.	Apă la fântină	☐	☐

11. Ocupația actuală a D-stră? Indicați de câți ani

1.	Agricultor	☐	2.	Lucru în oficiu	☐	3.	Student	☐	4.	Persoană casnică	☐
5.	Muncitor	☐	6.	Șomer	☐	7.	Pensionar	☐	8.	Altceva (indicați)	☐

12. Venitul mediu lunar al familiei D-stră, lei:

1.	sub 500	☐	2.	500-1500	☐	3.	1500-3000	☐	4.	3000-5000	☐	5.	peste 5000	☐	6.	Altceva (indicați)	☐
----	---------	--------------------------	----	----------	--------------------------	----	-----------	--------------------------	----	-----------	--------------------------	----	------------	--------------------------	----	--------------------------	--------------------------

13. Venit lunar decent pentru o persoană în Moldova în anul 2008 trebuie să fie, lei

1.	1500-2500	☐	2.	2500-3000	☐	3.	3000-5000	☐	4.	peste 5000	☐	5.	Altceva (indicați)	☐
----	-----------	--------------------------	----	-----------	--------------------------	----	-----------	--------------------------	----	------------	--------------------------	----	--------------------------	--------------------------

14. Surse de venit în familia D-stră?

1.	Salariu	☐	2.	Bursă	☐	3.	Comerț	☐	4.	Bani de peste hotare	☐	5.	Venituri ocazionale	☐
6.	Ajutor umanitar	☐	7.	Pensie	☐	8.	Arendă	☐	9.	Îndemnizații sociale	☐	10.	Altceva (indicați)	☐

15. Cum cheltuiți anual banii disponibili în familie, în procent? (toți banii disponibili = 100%)

1.Mîncare	2.Servicii comunale	3.Transport	4.Haine, încălțăminte	5.Studii	6.Sfera medicală	7.Odihnă	8.Rezerve	9.Altceva (indicați)
%	%	%	%	%	%	%	%	%

16. În cazul în care nu vă ajung veniturile disponibile, pentru ce anume?

1.	Alimentație mai bună	☐	2.	Haine/încălțăminte noi de sezon	☐	3.	Studii	☐	7.	Altceva (indicați).....	☐
4.	Investigații, tratament medical	☐	5.	Concediu în afara localității	☐	6.	Reparație	☐			

17. De ce proprietăți dispuneți D-stră / familia D-stră?

1.	Locuința proprie	☐	2.	Locuințe date în chirie	☐	3.	Vilă	☐	4.	Garaj	☐	9.	Altceva (indicați)....	☐
5.	Lot de pământ/teren agricol	☐	6.	Tehnică agricolă	☐	7.	Animale agr.	☐	8.	Acțiuni	☐			

18. De ce bunuri dispune familia D-stră? Nou: 1-4 ani, Relativ Nou: 5-10 ani, Vechi: mai mult de 10 ani

	N	RN	V		N	RN	V		N	RN	V
1.	☐	☐	☐	6.	☐	☐	☐	11.	☐	☐	☐
2.	☐	☐	☐	7.	☐	☐	☐	12.	☐	☐	☐
3.	☐	☐	☐	8.	☐	☐	☐	13.	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	9.	☐	☐	☐	14.	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	10.	☐	☐	☐	15.	☐	☐	☐

19. Cu ce transport preponderent călătoriți: a) în localitate b) în afara localității

	Pe jos	Cal	Bicicletă	Motocicletă	Autobuz, troleibuz	Rutieră	Mașina proprie	Mașina de serviciu	Taxi	Cu ocazie	Tren	Avion
a)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
b)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

20. Folosiți Internet 1 acasă 2 la serviciu 3 la cafenea **21. Naționalitatea?** **22. Vîrsta?** ani

23. Studiile D-stră? 1. Primare 2. Școala generală 3. Școala profesională 4. Liceu, colegiu 5. Superioare

24. Aveți asigurare de 1 medicală 2 viață 3 locuință 4 transport **25. Gen** 1 Masc. 2 Fem.

26. Faceți cumpărături 1. la piață 2. în supermarket 3. în magazine alături de casă 4. prin Internet

27. Împrumutați bani de la 1 Rude 2 Prieteni 3 Bancă **28. Locuiți în** Comună/Sat/Oraș/Municipiu Raion

Asigurarea celor bogați și celor săraci cu servicii de bază

Nr.	Serviciul de bază	Bogați	Săraci din zona rurală	Săraci din zona urbană
1.	<i>Asigurare cu apa potabilă</i>	În locuință, la robinet	Rareori locuința este conectată la sistem de aprovizionare cu apă. Trebuie de mers la fântână și de adus apă	Uneori locuința este conectată la sistem de aprovizionare cu apă. Dacă nu - trebuie de mers la fântână și de adus apă
2.	<i>Asigurare cu apa caldă pentru uz casnic</i>	În locuință, la robinet (sau prin boiler)	Rareori locuința este conectată la sistem de aprovizionare cu apă caldă. Rareori este boiler. Trebuie de mers la fântână, de adus apă, de încălzit apă	Rareori locuința este conectată la sistem de aprovizionare cu apă caldă. Rareori este boiler. Trebuie de mers la fântână, de adus apă, de încălzit apă
3.	<i>Asigurare cu gaz</i>	În locuință, conectat	Deseori locuința nu este conectată la gaz. Pentru pregătirea mâncării se aduc lemne (cărbune) și se face foc în sobă. Sau se procură balon de gaz	Deseori locuința nu este conectată la gaz. Pentru pregătirea mâncării se aduc lemne (cărbune) și se face foc în sobă. Sau se procură balon de gaz
4.	<i>Asigurare cu căldură</i>	În locuință: deseori – sistem autonom de încălzire	Locuința nu este asigurată cu căldură centralizată sau autonomă. Trebuie de adus lemne (cărbune) și de aprins sobă	Locuința nu este asigurată cu căldură centralizată sau autonomă. Trebuie de aprins aragaz sau alt dispozitiv pentru încălzire
5.	<i>Veceu</i>	În locuință	Trebuie de mers afară pe orice anotimp	Trebuie de mers afară pe orice anotimp
6.	<i>Împrumut</i>	Resurse suficiente – nu este nevoie de împrumut. Dacă este nevoie - împrumut de la bancă	Nenumeroase adresări la numeroase persoane (rude sau cunoștințe)	Nenumeroase adresări la numeroase persoane (rude sau cunoștințe)
7.	<i>Cumpărături</i>	La magazin cel mai convenabil (de exemplu, în drum spre casă)	Trebuie de mers special la piață, pentru economisirea resurselor	Trebuie de mers special la piață, pentru economisirea resurselor
8.	<i>Transport</i>	Autovehicol, rutiera, taxi	Pe jos, sau cu autobuz, care apar mai rar și circulă mai încet	Pe jos, sau cu autobuz/troleibuz, care apar mai rar și circulă mai încet
9.	<i>Informare</i>	Internet	Telefon, sau vizită pe loc	Telefon, sau vizită pe loc
10.	<i>Mașina de spălat</i>	Mașina de spălat nouă sau relativ nouă	Nu este mașina de spălat – totul se spală cu mâna (sau este o mașină de spălat veche)	Mașină de spălat veche
11.	<i>Frigider</i>	Frigider nou sau relativ nou, care trebuie dezghețat odată la 6 luni	Nu este, sau este frigider vechi, care trebuie dezghețat odată la 2 săptămâni	Frigider vechi, care trebuie dezghețat odată la 2 săptămâni

Sursa: elaborat de autor, în baza sondajului realizat

Anexa 44

Voința, putința și credinței celor săraci privind schimbarea situației proprii

Nr.	Cine	Dorința de a schimba situația	Credința în posibilitatea de a schimba situația	Putința	Măsurile din partea statului
1.	<i>Tînăr (student, proaspăt absolvent)</i>	Dorește	Crede	Poate (să învețe și să capete un lucru bine plătit)	Condiții pentru studii și lucru decent
2.	<i>Pensionar</i>	Dorește	Nu crede	Nu poate (vîrsta înaintată și sănătate șubredă)	Programe sociale
3.	<i>Invalid</i>	Dorește	Nu crede	Nu poate (sănătate șubredă)	Asistență socială
4.	<i>Boschetar</i>	Dorește/Nu dorește (s-a obișnuit cu situația)	Nu crede	Nu poate (n-are active, n-are acces la rețea socială)	Programe de reintegrare în societate
5.	<i>Familia cu mai mulți copii</i>	Dorește	Crede	Nu poate (prea mult de făcut prin casă)	Asistență în treburile casnice
6.	<i>Prizonier eliberat</i>	Dorește	Nu crede	Poate/Nu poate (amprenta închisorii îl va împiedica de ase angaja la un loc dorit)	Condiții pentru studii și lucru decent
7.	<i>Alcoolic</i>	Nu dorește	Nu crede	Nu poate	Programe de reintegrare în societate
8.	<i>Narcoman</i>	Nu dorește (nu-și dă seama de situația lui)	Nu crede (prea dependent de droguri)	Nu poate	Programe de reintegrare în societate

Sursa: elaborat de autor, în baza sondajului realizat

Estimărea resurselor furate de către lideri politici în unele țări

Lider politic	Țara	Active furate, mlrd. dolari SUA	PIB mediu anual, mlrd. dolari SUA	Furtul anual, % din PIB mediu anual	
				Limita de jos	Limita de sus
Mohamed Suharto (1967-98)	Indonezia	15-35	86.6	0.6	1.3
Ferdinand Marcos (1972-86)	Filipine	5-10	23.9	1.5	4.5
Mobutu Sese Seko (1965-97)	Zaire	5	8.8	1.8	1.8
Sani Abacha (1993-98)	Nigeria	2-5	27.1	1.5	3.7
Slobodan Milosevic (1989-2000)	Serbia /Iugoslavia	1	12.7	0.7	0.7
Jean-Claude Duvalier (1971-86)	Haiti	0.3-0.8	1.2	1.7	4.5
Alberto Fujimori (1990-2000)	Peru	0.6	44.5	0.1	0.1
Pavlo Lazarenko (1996-97)	Ucraina	0.114-0.2	46.7	0.2	0.4
Arnoldo Alemán (1997-2002)	Nicaragua	0.1	3.4	0.6	0.6
Joseph Estrada (1998-2001)	Filipine	0.07-0.08	77.6	0.04	0.04
Media				0.9	1.8

Sursa: [374, p.11]

Strategiile, utilizate de persoanele și gospodăriile vulnerabile din R. Moldova

Descurcare
<p>Modificarea comportamentului de consum alimentar Împrumutarea banilor pentru consum Ajutor de la vecini și prieteni Cerșitul Vânzarea animalelor de casă Vânzarea întregii proprietăți pentru a achita tratamentul medical Părinții își folosesc copiii ca să lucreze pământul Scoaterea caloriferelor Părinții devin îngrijitori neplătiți pentru copiii lor „țintuiți la pat” Copii prin cumul sau îngrijitori pe timp deplin Plasarea copiilor în instituții</p>
Adaptare
<p>Migrația și fluxurile de remitențe Părinții își susțin copiii pe o perioadă mai lungă de timp Bunicii îngrijesc de copiii părinții cărora sunt peste hotare Trai colectiv Împrumutarea banilor pentru investiții Arendarea pământului în schimbul produselor Arendarea casei (persoanele în etate) Obținerea creditului de la magazine contra pensiei Barter (bunuri contra bunuri, servicii contra servicii) Investirea în lotul de pământ (rural) Acces la loturi de pământ în localități rurale (strategie urbană) Mituirea oficialilor pentru a obține indemnizații</p>

Sursa: [375, p.20]

Modelul planului local de reducere a sărăciei (structură)

<p>Introducere</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Scopul planificării 1.2. Procesul planificării 2. Valorile și Misiunile <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Valorile comunității 2.2. Misiunea comunității 3. Analiza actorilor sociali <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Analiza actorilor sociali interni 3.2. Analiza actorilor sociali externi 4. Analiza SWOT <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Puncte tari 4.2. Puncte slabe 4.3. Oportunități 4.4. Pericole 5. Planul strategic privind reducerea sărăciei în comunitate <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Identificarea și formularea problemelor strategice 5.2. Analiza situației curente în problemele identificate 5.3. Planul de acțiuni detaliat de soluționare a problemelor identificate 6. Descrierea procesului de monitorizare și evaluare
--

Sursa: elaborat de autor

DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Șonțu Natalia

Semnătura

05.05.2012

NATALIA ȘONȚU

Data nașterii: 13 aprilie 1974 **Locul nașterii:** Chișinău, Moldova

Cetățenia: R. Moldova

Educatie:

11.2005 – prezent, Doctorat, Relații Economice Internaționale, USM

02.1998 – 08.2000, Masterat, Administrarea Afacerilor, Universitatea Newport, filiala Moldova

10.1991 – 06.1996, Licența, Filologia română-engleză, Universitatea din Oradea, România

Stagii:

09. 2003 – 12.2003 Consiliul Europei, Strasbourg, Franța, **Stagiar**

Domenii de interes științific: REI, administrație publică locală, regională, centrală

Experiență profesională:

04.2010 - prezent Proiectul „Modernizarea serviciilor publice locale”, GTZ, Chișinău, Moldova, **Consilier**

- Asistența acordată echipei Proiectului în planificare și implementare a planurilor de lucru

03.2003 – 04.2010 Programul de Dezvoltare Comunitară, Centrul “Contact”, Chișinău, Moldova, **Expert național**

- Evaluarea proiectelor înaintate de către comunități și organizații din Moldova spre finanțare

11.2006 – 07.2007 Proiectul USAID Reforma Autorităților Publice Locale (LGRP), Chișinău, Moldova, **Team Leader, Echipa Democrație și Guvernare**

- Coordonarea activităților echipei Democrație și Guvernare

04.2000 – 10.2006 Proiectul USAID Reforma Autorităților Publice Locale (LGRP), Chișinău, Moldova, **Specialist de Proiect, Coordonator Planificare strategică**

- Coordonarea asistenței de planificare strategică la o sută douăzeci de comunități din Moldova

06.2003 – 10. 2004 Fondul de Investiții Sociale în Moldova, pregătirea FISM II, Chișinău, Moldova, **Membru al grupului de lucru**

11.1999 –12.1999 Proiectul Băncii Mondiale “Investiții în Aptitudini Manageriale”/“Planul Marshall”, Cooperare Internațională și Servicii de Consultanță (TESCO), Ungaria, **Coordonator**

- Coordonarea stagiului grupului de manageri din Moldova în Ungaria

06.1997 – 10.1999 Proiectele TACIS, Banca Mondiala, Agenția pentru Restructurarea Întreprinderilor și Asistența (ARIA), Moldova, **Consultant în Management**

- Pregătirea analizelor diagnostice, planurilor de acțiuni pentru companii, asistență la implementarea lor

Participări la forumuri științifice (nationale și internaționale):

Moldova (Symposia “Profesorum”, ULIM, 2006; Conferința internațională, “PRO-Știința”, 2006; Conferința științifică internațională, USM, 2006; Simpozionul Internațional, ASEM, 2007; Conferința „60 ani ai Universității Agrare din Moldova”, UAM).

Ucraina (Conferința științifică internațională, Kiev, 2008, 2009)

România (“ECO-STUDENT 2007”, Tîrgu-Jiu)

Rusia (Conferința științifică internațională “Lomonosov”, Moscova, 2007-2008)

Lucrări științifice și științifico-metodice publicate: 19 publicații științifice la tema tezei (lista se anexează la dosar), apărute în R. Moldova, România, Rusia, Ucraina, dintre care 10 publicații - în reviste de specialitate recenzate și 9 - în culegerile conferințelor și simpozioanelor științifice internaționale.

Posedarea limbilor:

Română, Rusă – fluent; *Engleză* - fluent (7.5 IELTS, 610 TOEFL)

Franceză, Germană, Italiană, Ebraică - începător

Date de contact:

Adresa: apt. 109, str. Calea Eșilor 59/1, Chișinău, MD 2069, Moldova

Tel.: 079 773077 (mobil), 75 94 13 (domiciliu)

E-mail: motili@hotmail.com